

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

PLANOWANIE, ORGANIZOWANIE I PROWADZENIE WALKI INFORMACYJNEJ NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH WOJSK LĄDOWYCH

61010

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/4405
05-004405-001-0

PNB

WARSZAWA 2000

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

BIBLIOTEKA GŁÓWNA ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr 61010
II

PLANOWANIE, ORGANIZOWANIE I PROWADZENIE WALKI INFORMACYJNEJ NA SZCZEBLACH TAKTYCZNYCH WOJSK LĄDOWYCH

Praca naukowo-badawcza
(pozycja planu: 15.1.)

5/04/05

Warszawa 2000 r.

Opracował zespół autorski
Pod kierownictwem i redakcją naukową
płk.dr.hab. Leopolda Ciborowskiego – prof.nadzw.AON

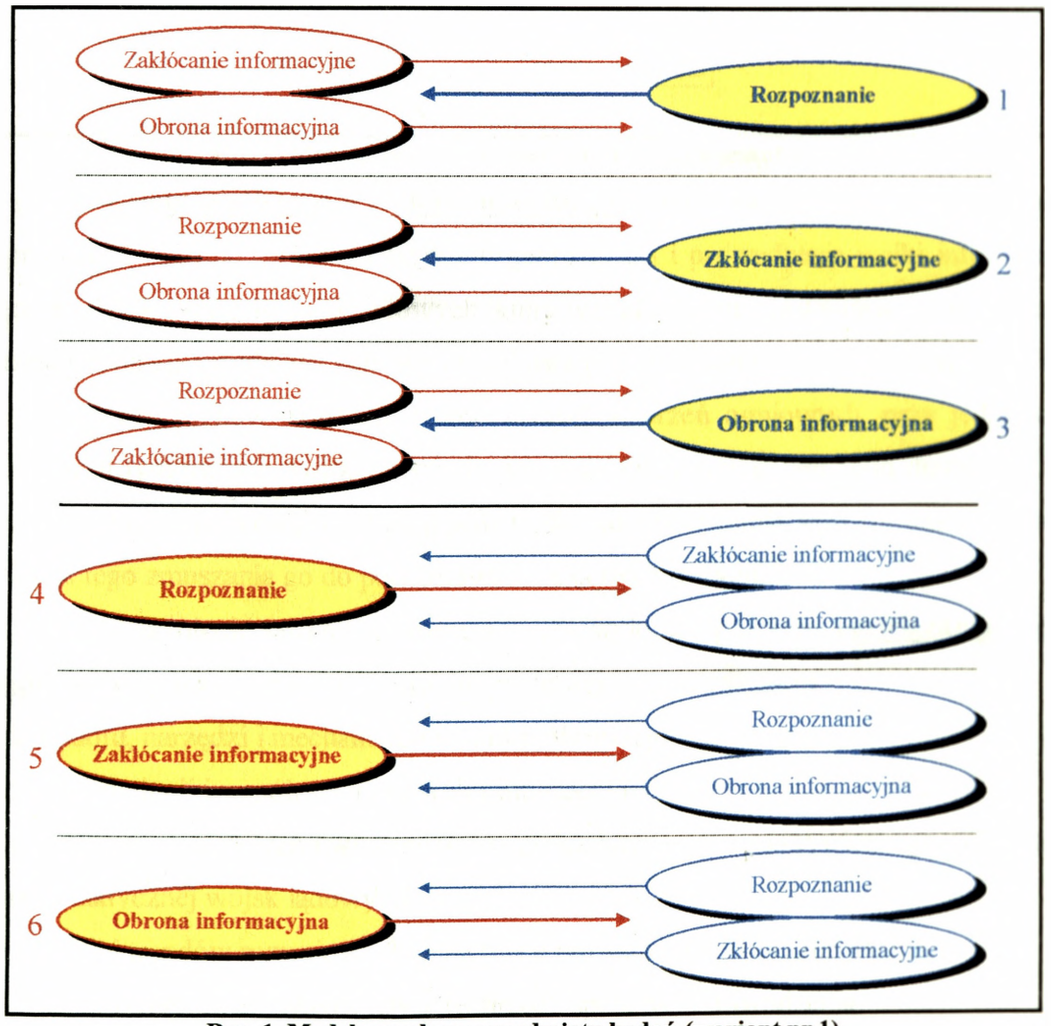
Poszczególni członkowie opracowali:

1. *płk dr hab. Leopold Ciborowski — wprowadzenie, rozdziały: pierwszy, drugi i zakończenie.*
2. *ppłk dr Andrzej Nowak — rozdziały: trzeci, czwarty, piąty, szósty, siódmy i załączniki.*

Recenzent:
płk prof.dr hab. Bogdan Szulc

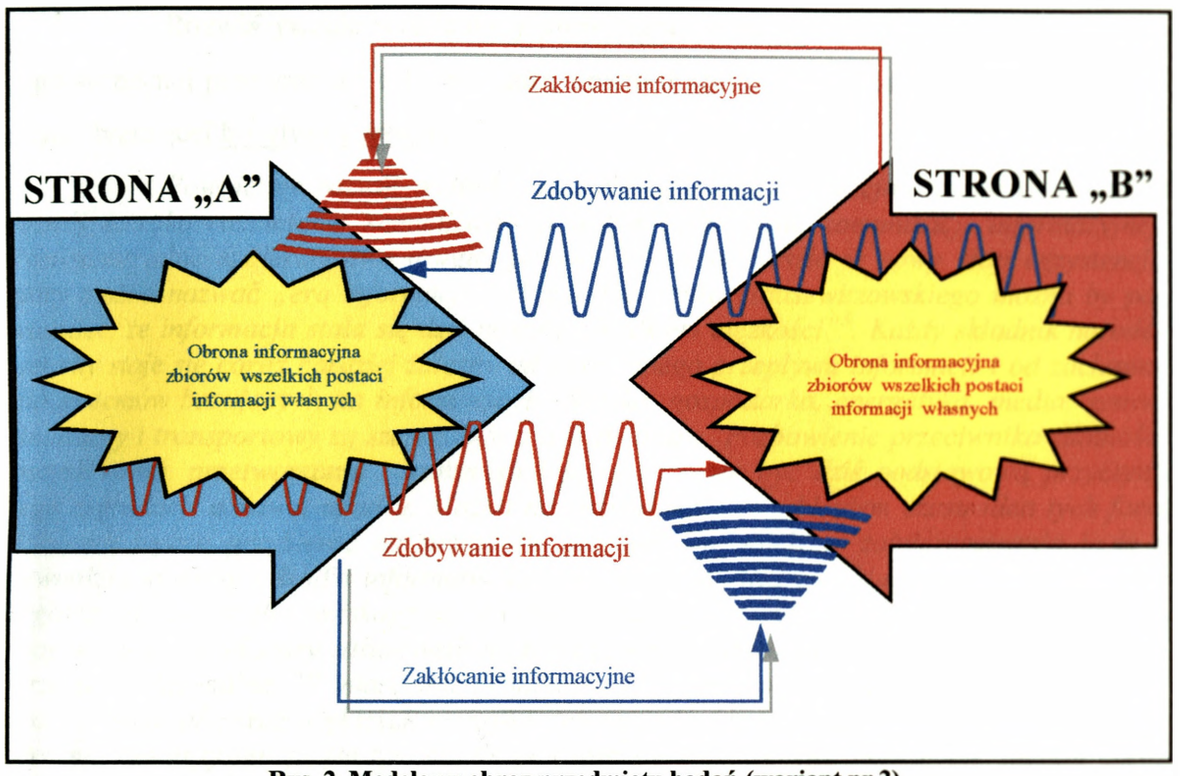
Wprowadzenie

Przedmiotem badań w niniejszej pracy uczyniono ***walkę informacyjną***[1] rozumianą jako kooperację negatywną wzajemną, przynajmniej dwupodmiotową, realizowaną w sferach: zdobywania informacji (rozpoznania), zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej, gdzie każdemu działaniu jednej strony przyporządkowane zostało działanie antagonistyczne strony drugiej (rys. 1 i 2).

Rys. 1. Modelowy obraz przedmiotu badań (wariant nr 1)

[1] A. Information Warfare; f. Guerre de l'information; n. Informationskampf lub Informationskrieg; r. Информационная борба)

Rys. 2. Modelowy obraz przedmiotu badań (wariant nr 2)

Celem podjętego wysiłku badawczego uczyniono zamysł wygenerowania takich procedur i dokumentacji planowania, organizowania i prowadzenia walki informacyjnej na szczeblach taktycznych wojsk lądowych, które w praktycznym zastosowaniu będą sprzyjać stwarzaniu sytuacji utrudniających przeciwnikowi podejmowanie trafnych decyzji, wykonywanie sprawnych ruchów wojskami i precyzyjnych uderzeń ogniowych, przy jednoczesnej obronie przed tym samym wojsk własnych. W swej istocie użytkowej będą dostosowane do dezorientowania przeciwnika w sytuacji pola walki, komplikowania jego warunków działania i w efekcie tego zmuszania go do podejmowania błędnych decyzji.

Osiągnięcie tak zdefiniowanego celu wyłoniło potrzebę **rozwiązania szeregu problemów** związanych z identyfikowanie, poznawaniem i ustalaniem:

- przedmiotu, narzędzi i mechanizmów walki informacyjnej;
- historii, ewolucji i współczesności walki informacyjnej;
- charakterystycznych cech i właściwości współczesnego i perspektywicznego pola walki w strefie taktycznej wojsk lądowych;
- koncepcji i trendów rozwojowych w technice prowadzenia walki zbrojnej;
- koncepcji i trendów rozwojowych w technice i sposobach dowodzenia;
- reguł organizacyjno-funkcjonalnych charakterystycznych dla współczesnych i perspektywicznych sztabów wojskowych;
- trendów rozwojowych techniki walki informacyjnej.

Rozwiązywanie wymieniony problemów badawczych, w aspekcie zdefiniowanego wcześniej przedmiotu i celu poznania, oparto o szeroko rozumianą weryfikację następująco brzmiącej **hipotezy roboczej**:

Powojenny rozwój techniki, głównie elektroniki, zainicjował niezwykle szybki rozwój szeroko rozumianej komunikacji, a w tym szczególnie komunikacji informacyjnej. Postindustrialne społeczeństwo drugiej połowy XX wieku weszło w nowy etap egzystencji, który można nazwać „erą informacji"[2]. Używając języka clausewitzowskiego można by powiedzieć, że informacja stała się dziś nowym „środkiem ciężkości"[3]. Każdy składnik narodowej siły staje się coraz bardziej zależny od swobodnego przepływu informacji i od zachowania systemów bazujących na informacjach. Wojsko, gospodarka, energetyka, media, system finansowy i transportowy są szczególnie z tym związane. Pozbawienie przeciwnika zdolności pozyskiwania, przetwarzania i transmisji informacji może być dziś podstawową przyczyną jego degradacji a nawet upadku. Można też przyjmować, że z biegiem czasu idea tych form działania będzie przybierać na znaczeniu. Szczególnym obiektem zainteresowania będą z pewnością systemy i środki informatyczne. Już dziś stanowią one kluczowe elementy wielu organizacji cywilnych i wojskowych. Ich dotychczasowy rozwój i zakresy wdrożeń pozwalają prognozować, że obszary zastosowań informatycznych będą obejmować coraz większe przestrzenie funkcjonalne. W miarę intelektualnego rozwoju i politechnizacji życia informacje zaczęły nabierać coraz większych wartości. Ich posiadanie stało się warunkiem lepszej i bezpieczniejszej egzystencji. Na tym też tle pojawiła się konkurencja. Informacje zaczęto coraz bardziej chronić jako dobro materialne. Chęć stworzenia sobie podobnych do innych lub lepszych warunków życia stworzyła potrzebę zdobywania informacji. Zrodził się zatem swoisty rodzaj walki — jedni, możliwymi dla siebie sposobami, dążyli do zdobycia informacji, a drudzy — z podobnym zaangażowaniem — starali się im to udaremnić. W postępowaniu tym wystąpiła sprzeczność celów i działań, czyli najbardziej dystynktywnych cech, które kojarzą się z desygnatem pojęcia „walka". Można by powiedzieć, że przedmiotem tej walki stała się informacja, a narzędziami — wszelkie środki dostosowane do jej zdobywania, zakłócania i obrony. Z takim wyobrażeniem desygnatu używa się dziś najczęściej pojęcia walka informacyjna. Dziś ma ona nieco inny charakter. Ukierunkowywana jest na zdobywanie poufnych, tajnych i niedostępnych informacji osobowych. Prowadzona jest też pomiędzy konkurującymi korporacjami, gdzie strategie marketingowe, reklamowe, kooperacyjne i konsumpcyjne są głównymi obiektami zainteresowania przeciwnych sobie stron. Walka informacyjna prowadzona jest też w wymiarze państwowym, a jej intensywność jest współmierna do stanu uprzemysłowienia i wielkości państwa.

Obecnie szczególnego znaczenia nadają walce informacyjnej środki oddziaływania na technikę i oprogramowania komputerowe. Teoretycznie został stworzony niemalże nieograniczony dostęp do ogromnych zbiorów informacji, a w tym: finansowych, przemysłowych, marketingowych, technologicznych, wojskowych i wielu innych. W praktyce stosowane są co prawda złożone metody zabezpieczeń przed włamaniami do sieci, ale jak podają media, co chwilę znajdują się skuteczni włamywacze informatyczni, którzy stworzone im bariery niedostępności pokonują. Mogą tym samym zdobywać informacje i wprowadzać własne zmiany do programów użytkowych i systemowych. Bardzo groźną bronią informacyjną są również

---

[2] Alvina i Heidi Tofflerowie w książce „War and Anti-War" (Wojna i antywojna) erę tę nazywają „trzecią falą".

[3] Pojęcie *środek ciężkości* użyte zostało przez Carla von Clausewitza do wyróżniania elementu i elementów, które w danym czasie nadają narodowi zasadniczą siłę. W swoich czasach dostrzegał na przykład 6 strategicznych elementów składających *na środek ciężkości* i zaliczał do nich: (1)armię, (2)stolicę, (3)sojusze, (4)wspólnotę interesów, (5)opinię publiczną, (6)osobowość dowódców.

„wirusy komputerowe" oraz „bomby logiczne" i „bomby elektromagnetyczne"[4]. Te ostatnie (bomby elektromagnetyczne) mogą w jednej chwili zniszczyć strukturę logiczną mikroprocesorów czyniąc z nich bezużyteczny złom krzemowy. Można również z pewnych odległości podsłuchiwać komputery i niszczyć serwery klasycznymi metodami. Być może w niedalekiej przyszłości pojawią się techniki psychotroniczne[5] dostosowane do oddziaływania na paranormalne właściwości organizmu ludzkiego. Prowadzone w tym zakresie badania pozwalają przypuszczać, że takie zjawiska jak: hipnoza, telepatia czy telekineza mogą znaleźć skuteczne zastosowania w walce informacyjnej. Również generowana sztucznie bioenergia może się stać niezwykle skutecznym narzędziem oddziaływania na kształtowanie anormalnych odruchów psychicznych nie tylko pojedynczego człowieka, ale i większych zbiorowości ludzkich. Dziś jeszcze wydawać to się może mało realne, ale jutro może już być faktem.

Walka informacyjna towarzyszyła zawsze walce zbrojnej. W tej sferze spełniała szczególnie ważną rolę, niezależnie od tego czy była tak formalnie nazywana czy też nie. W historii wojen trudno znaleźć przykład aby strona przegrana w walce informacyjnej zdołała osiągnąć zwycięstwo w walce zbrojnej.

---

[4] W świecie istnieją już urządzenia o niewielkich wymiarach (około ¾ m^3), które umożliwiają generowanie impulsu elektromagnetycznego o mocy 100MJ (prąd o natężeniu 100MA) klasyczną metodą wybuchową.

[5] Psychotronika — nauka o interakcjach energetycznych i informacyjnych układów żywych. Jej celem jest opis i wyjaśnianie oddziaływań świadomości z innymi procesami, jak: fizycznymi, biologicznymi, psychicznymi itp.

1. Przedmiot, narzędzia i mechanizmy walki informacyjnej

Najczęściej twierdzi się, że zasadniczym przedmiotem walki informacyjnej[6] jest *informacja*. Zastanówmy się, czy tak jest rzeczywiście? *Poszukajmy odpowiedzi na pytanie, czym w rzeczy samej jest informacja i czy swojej „czystej" postaci może być w ogóle materialnym obiektem jakiejkolwiek walki?*

W rozumieniu potocznym pojęcie *informacja* zwykle utożsamiane jest z przedmiotami myślowymi odzwierciedlającymi wszelkie postacie wiadomości, wieści, nowin, rzeczy zakomunikowanych, wiedzy o zdarzeniach itp. Tak między innymi wyjaśnia ten problem W. Kopaliński[7]. W Słowniku języka polskiego informacja utożsamiana jest z wiadomością, wskazówką, pouczeniem[8]. W Encyklopedii powszechnej pojęcie to interpretowane jest jako przedmiot myślowy odzwierciedlający każdy czynnik zmniejszający stopień niewiedzy (nieokreśloności) o badanym zjawisku, umożliwiający człowiekowi, organizmowi żywemu lub urządzeniu automatycznemu polepszenie znajomości otoczenia i w sprawniejszy sposób przeprowadzenie celowego działania[9].

„Ojciec cybernetyki" Norbert Wiener, w książce *Cybernetyka, czyli sterowanie i łączność w zwierzęciu i maszynie*[10], określa informację jako nazwę treści zaczerpniętej ze świata zewnętrznego, w miarę jak przystosowujemy doń swoje zmysły. W uzupełnieniu wyjaśnia, że proces otrzymywania i wykorzystywania informacji jest procesem naszego dostosowywania się do różnych ewentualności środowiska zewnętrznego oraz naszego czynnego życia w tym środowisku. N.Counffignal twierdzi, że w cybernetyce informacją nazywa się wszelkie działania fizyczne, którym towarzyszy działanie psychiczne. W.Głuszkow desygnat tego pojęcia utożsamia z wszelkimi wiadomościami o procesach i stanach dowolnej natury,

---

[6] Pojęcie „przedmiot walki informacyjnej" użyte zostało w rozumieniu, że jest to rzecz postrzegana zmysłami ludzkimi jako odrębny element stanowiący obiekt tej walki.
[7] „Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych". Wyd. Wiedza Powszechna 1980 r. s.429.
[8] „Słownik języka polskiego". Tom I. Wyd. PWN 1978 r. s. 788.
[9] „Encyklopedia powszechna". Wyd. PWN 1975 r. s.281.

które mogą być odbierane przez organy zmysłowe człowieka lub przez przyrodę. H.Groniewski twierdzi natomiast, że informacja to stany wyróżnione wejść i wyjść układu[11]. J.Seidler zgadza się z ogólnie panującym poglądem, że pojęcie to, ze względu na swój elementarny charakter, jest prawdopodobnie niemożliwe do zdefiniowania za pomocą określeń prostszych, tak jak nie można tego uczynić w fizyce w stosunku do masy i energii. Jest zdania, że pozytywnego rozwiązania można poszukiwać tylko na drodze wyjaśniania sensu tego pojęcia. W ślad za tym formułuje wyjaśnienie, że informacją można nazywać to wszystko, co jest użytkowane do bardziej sprawnego wyboru działań prowadzących do realizacji pewnego celu. Wyjaśnia przy tym, że mówiąc o sprawności działania należy mieć na myśli to, iż mając i użytkując właściwie informację można realizować celowe działania lepiej, bez istotnego zwiększania czy to środków materialnych, czy zużywanej energii[12]. S. Koziej, interpretując walkę zbrojną, definiuje informację jako niematerialny czynnik zespalający pozostałe elementarne czynniki walki zbrojnej (ruch i rażenie) w zharmonizowaną całość starcia zbrojnego[13].

Indukując treści przytoczonych definicji, zgodzić się należy z poglądami, że wszystkie dotychczasowe próby definiowania *informacji* są niewystarczające, a co najwyżej ukazujące tylko niektóre jej aspekty. Jednak we wszystkich, chociaż z różną mocą akcentowania, pojawiają się elementy wspólne. Są nimi: źródło informacji i układ odbierający[14] dostosowany do recepcyjnego transformowania doznań i przetwarzania ich w rzeczywiste i abstrakcyjne przedmioty myślowe stanowiące informacje o otoczeniu. Wynika z tego, że informacja może istnieć tylko w pewnym układzie (systemie) informacyjnym[15], w którym podukład informowany (układ odbierający) stanowić będzie jednostka dostosowana do abstrakcyjnego przetwarzania doznań recepcyjnych. Taką jednostką może być tylko człowiek. Zatem *informacjami* można by nazywać tylko te doznania, które są możliwe do rejestrowania zmysłami ludzkimi, bo tylko one inspiracją umysł człowieka do kojarzenia transformowanych doznań w rzeczywiste i abstrakcyjne wyobrażenia o jego otoczeniu. A zatem do desygnatu pojęcia „*informacja*", można przypisać ustalenie identyfikujące następującej treści: ***Informa-***

---

[10] Oryginalny tytuł: „Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine". Wyd. 1948 r.
[11] Przytoczone na ten temat poglądy N.Counffignala, W.Głuszkowa i H. Groniewskiego prezentowane są między innymi w „Małym słowniku cybernetycznym". Wyd. Wiedza Powszechna 1973 r, s. 155.
[12] „Nauka o informacji". Tom I. Wyd. Naukowo-Techniczne 1983 r.
[13] „Zeszyt naukowy nr 4". Artykuł pt. „Czynniki walki zbrojnej". Wyd. AON 1993 r.
[14] Pojęcie „układ odbierający" użyte zostało w rozumieniu, że jest to myślowo wyodrębniony fragment rzeczywistości, rozważany jako transformator otrzymywanych bodźców na wysyłane reakcje.
[15] Pojęcie „układ informacyjny" użyte zostało w rozumieniu, że jest to taki układ, który ma choć jedno wejście informacyjne i choć jedno wyjście informacyjne, a więc jest jednocześnie układem informującym i układem informowanym. Pojęcie „system" użyte zostało natomiast w rozumieniu, że jest to układ o wysokim stopniu komplikacji.

cja to bodziec oddziałujący na układ recepcyjny człowieka, powodujący wytwarzanie w jego wyobraźni przedmiotu myślowego, odzwierciedlającego obraz rzeczy materialnej lub abstrakcyjnej (przedmiotu, procesu, zjawiska, pojęcia itp.), który w jego przekonaniu (świadomości) kojarzy się jakoś z tym bodźcem. Oznacza to, że *informacje* to tylko te doznania, które inspirują umysł ludzki do pewnej wyobraźni. Ich istnienie jest zatem relatywnie związane z istnieniem człowieka i jego umysłem.

Czy tak solipsystyczne[16] *podejście interpretacyjne można przyjąć za dopuszczalne? Czy poza człowiekiem i jego umysłem rzeczywiście informacje nie mogą istnieć? Jeśli tak, to jakim mianem określić na przykład treści zapisane w nieznanym dla człowieka języku lub doznania zmysłowe nie powodujące inspiracji umysłu ludzkiego do wyobraźni?*
Jak też nazywać to wszystko, co służy do sterowania urządzeniami i to, co jako nieświadoma przyczyna sprawcza, jakiejś reakcji, odbierane jest przez materię nieożywioną i organizmy żywe, a w tym i przez człowieka?

Wydawać by się mogło, że klucz do rozwiązania może tkwić w treści definicji wyjaśniającej, że: *informacją jest to wszystko, co nie jest ani energią, ani masą, czyli nie jest zasilaniem*[17]. Jeśli tak, to jak wytłumaczyć inspirowanie umysłu ludzkiego do kojarzenia doznawanych bodźców w pewne wyobrażenia informacyjne? Każdy z nich (bodziec) jest przecież swoistym zasileniem procesów biochemicznych, które powodują w umyśle ludzkim określone wyobrażenia o otoczeniu, z którego pochodzą. Nie można też przyjmować, że informacja to nierozerwalny element działania celowego. Jest to prawdziwe ale tylko w części. Posiadając określone informacje z pewnością można jakieś działanie celowe realizować lepiej, bez istotnego zwiększania środków materialnych czy zużywanej energii. Nie można jednak tego odnosić do wszelkiej informacji, ponieważ pewne grupy informacji mogą być w jakimś działaniu celowym obojętne, a inne wręcz utrudniające jego osiągnięcie. Na przykład dla operatora nadzorującego pracę centrali automatycznej hałas wywoływany pracą wybieraków jest informacją użyteczną. Informuje go, że centrala pracuje. Ten sam hałas dla mechanika, naprawiającego jakiś element tejże centrali, jest informacją bezużyteczną. Dla osób prowadzących rozmowę w tym pomieszczeniu hałas ten jest natomiast informacją utrudniającą wymianę poglądów — zagłusza rozmowę i dekoncentruje uwagę dyskutujących. Tak samo podczas jazdy autobusem odgłos pracy silnika będzie dla kierowcy informacją użyteczną, a dla pasa-

[16] Solipsyzm — pogląd, zgodnie z którym rzeczywiste i bezsporne istnienie można przypisać jedynie przedmiotowi (umysłowi) poznającemu (własne „ja"), a cała rzeczywistość jest tylko zespołem jego indywidualnych doznań. Solipsyzm jest konsekwencją skrajnego idealizmu subiektywnego. Za klasycznego przedstawiciela solipsyzmu uważany jest G.Berkeley.

żerów — bądź informacją bezużyteczną, bądź też utrudniającą realizację działania celowego, jeśli ci ostatni zaplanowali sobie w czasie przejazdu jakąś pracę intelektualną wymagającą koncentracji. Warkot silnika będzie rozpraszał ich uwagę. Tak samo nadmiar informacji utrudnia działanie celowe. Wynika to z ilościowej miary informacji nazywanej entropią[18]. Miara ta jest nierozerwalnie związana z prawdopodobieństwem zdarzenia i definiowana jest w zależności:

$$I = f(p)$$

gdzie:

I — ilość informacji;

p — wartość prawdopodobieństwa.

Pomiędzy ilością informacji i wartością prawdopodobieństwa zachodzą trzy zależności:

①

$$p_1 \leq p_2 \Rightarrow f(p_1) \geq f(p_2)$$

Oznacza to, że im większe jest prawdopodobieństwo zdarzenia, tym mniej informacji przynosi wiadomość, że dane zdarzenie zaszło.

②

$$p = 1 \Rightarrow f(p) = 0$$

Oznacza to, że ilość informacji o zdarzeniu pewnym równa jest 0, a zatem wiadomość o tym zdarzeniu nie niesie w sobie żadnej informacji (o zdarzeniu pewnym wiemy już wcześniej, że takie zajdzie).

③

$$p = p_1 p_2 \Rightarrow f(p_1 p_2) = f(p_1) + f(p_2)$$

Oznacza to, że informacja o iloczynie zdarzeń jest równa sumie informacji o poszczególnych zdarzeniach.

Z powyższych zależności wynika, że wszystkie trzy warunki występujące pomiędzy wartością prawdopodobieństwa i ilością informacji spełnia funkcja:

$$I = f(p) = -\log_a p$$

gdzie:

---

[17] Definicja ta uznawana jest w teorii informacji za jedną z lepiej wyjaśniających pojęcie *informacja*. Mały słownik cybernetyczny. Wyd. Wiedza Powszechna 1973 r., s. 155.

[18] Pojęcie „entropia" użyte zostało w rozumieniu, że jest to miara nieokreśloności i stopnia nieuporządkowania sytuacji, elementów lub stanów znajdujących się w pewnym zbiorze przeliczalnym, które traktowane są przy określaniu ich możliwej wartości jako zmienne losowe.

a — ilościowa jednostka miary informacji.

Jeśli natomiast za ilościową jednostkę miary informacji przyjęty zostanie wybór dwustanowy (tak, nie), wówczas ilość informacji mierzona będzie w bitach i tak:

① przy braku wyboru (dla p=1)

$$I = -\log_2 1 = 0 bitów;$$

② przy wyborze zdarzenia z 2 możliwości (dla p=0,5)

$$I = -\log_2 0{,}5 = -\log_2 1/2 = -(\log_2 1 - \log_2 2) = 1 bit;$$

③ przy wyborze zdarzenia z 8 możliwości (dla p=0,125)

$$I = -\log_2 0{,}125 = -\log_2 1/8 = -(\log_2 1 - \log_2 8) = 3 bity;$$

④ przy wyborze zdarzenia z 2^n możliwości (dla p=$1/2^n$)

$$I = -\log_2 \frac{1}{2^n} = -(\log_2 1 - \log_2 2^n) = -(\log_2 1 - n\log_2 2) = n bitów$$

Przytoczone wyżej zasady ustalania ilości informacji są właściwe ale tylko w sytuacji kiedy każde zdarzenie zachodzi z takim samym prawdopodobieństwem. To znaczy kiedy rozkład dyskretnej zmiennej losowej X_d charakteryzuje się ciągiem rozkładów:

$$p_i = P(X_d = x_i)$$

dla:

$$p_1(x_1) = p_2(x_2) = ... = p_n(x_n),$$

co w praktyce oznacza, że wcześniej nic nie było wiadomo o mających nastąpić zdarzeniach — było tylko wiadomo, że *n* takich zdarzeń nastąpi. W praktyce jednak najczęściej jest tak, że pewnych zdarzeń oczekuje się z mniejszym, a innych z większym prawdopodobieństwem, to znaczy, że wcześniej już coś o nich wiedziano. Wówczas rozkład dyskretnej zmiennej losowej X_d charakteryzować się będzie ciągiem rozkładów:

$$p_i = P(X_d = x_i)$$

dla:

$$i = 1;2;...;n$$

W takiej sytuacji mówi się o średniej ilości informacji, a wartość tę oblicza się z zależności:

$$\bar{I} = -\sum_{i=1}^{n} p_i \log_a p_i$$

gdzie:

$\bar{I}$ — średnia ilość informacji.

Na przykład: jeśli dyskretna zmienna losowa X_d charakteryzować się będzie ciągiem rozkładów:

$$p_i = P(X_d = x_i)$$

dla:

$$i = 1;2;3;4$$

gdzie:

$$p_1(x_1) = 0{,}25;$$
$$p_2(x_2) = 0{,}5;$$
$$p_3(x_3) = 0{,}125;$$
$$p_4(x_4) = 0{,}125$$

wówczas średnia ilość informacji, przypadająca na każdą wiadomość o dowolnym zdarzeniu należącym do zbioru dyskretnej zmiennej losowej X_d, wynosić będzie:

$$\bar{I} = \sum_{i=1}^{4} p_i \log_2 p_i =$$
$$= -(0{,}25\log_2 0{,}25 + 0{,}5\log_2 0{,}5 + 0{,}125\log_2 0{,}125 + 0{,}125\log_2 0{,}125) =$$
$$= -\left(\frac{1}{4}\log_2\frac{1}{4} + \frac{1}{2}\log_2\frac{1}{2} + \frac{1}{8}\log_2\frac{1}{8} + \frac{1}{8}\log_2\frac{1}{8}\right) =$$
$$= -\left[\begin{array}{l}\frac{1}{4}(\log_2 1 - \log_2 4) + \frac{1}{2}(\log_2 1 - \log_2 2) + \\ + \frac{1}{8}(\log_2 1 - \log_2 8) + \frac{1}{8}(\log_2 1 - \log_2 8)\end{array}\right] =$$
$$= -\left[\frac{1}{4}(0-2) + \frac{1}{2}(0-1) + \frac{1}{8}(0-3) + \frac{1}{8}(0-3)\right] =$$
$$= -\left(-\frac{2}{4} - \frac{1}{2} - \frac{3}{8} - \frac{3}{8}\right) = \frac{7}{4} = 1{,}75 bitów$$

Gdyby się jednak zdarzyło, że wcześniej nie było nic wiadomo o prawdopodobieństwie mających nastąpić zdarzeń, wtedy dyskretna zmienna losowa X_d charakteryzować się będzie ciągiem rozkładów:

$$p_i = (X_d = x_i)$$

dla:

$$i = 1;2;...;n$$

gdzie:

$$p_1(x_1) = p_2(x_2) = ... = p_n(x_n)$$

co w odniesieniu do analizowanego przykładu przyjmie wartości:

$$p_1(x_1) = 0{,}25;$$
$$p_2(x_2) = 0{,}25;$$
$$p_3(x_3) = 0{,}25;$$
$$p_4(x_4) = 0{,}25;$$

a średnia ilość informacji $\bar{I}$ wyniesie:

$$\bar{I} = -\sum_{i=1}^{4} p_i \log_2 p_i =$$
$$= -(0{,}25\log_2 0{,}25 + 0{,}25\log_2 0{,}25 + 0{,}25\log_2 0{,}25 + 0{,}25\log_2 0{,}25) = 2bity$$

Z porównania powyższych przykładów wynika, że średnia ilość informacji zależna jest zawsze od wartości prawdopodobieństw, które zostały przypisane zdarzeniom elementarnym występującym podczas realizacji zmiennej losowej X_d. Wynika też, że średnia ilość informacji osiąga zawsze największą wartość przy realizacji zdarzeń równoprawdopodobnych, czyli w sytuacji kiedy dane zjawisko (proces), na które składa się *n* realizacji zmiennej losowej X_d, nie zostało wcześniej rozpoznane.

W teorii ogólnej średnia ilość informacji określana jest mianem entropii[19]. Oznaczana jest symbolem *H* i zapisywana równaniem:

- dla rozkładu dyskretnego:

$$H(X_d) = -\sum_{i=1}^{n} p_i \log_a p_i$$

gdzie:

X_d — dyskretna zmienna losowa;

P_i — prawdopodobieństwo i-tej realizacji dyskretnej zmiennej losowej X_d;

a — jednostkowa miara ilości informacji.

- dla rozkładu ciągłego:

[19] Pojęcie *entropia* po raz pierwszy użyte zostało przez Clausiusa w 1876 r. Później tym samym pojęciem nazwano funkcję opisującą stan układu termodynamicznego i jego zmiany. Związek entropii stosowanej w termodynamice z ilością informacji obszernie zinterpretował Shannon w 1948 r.

$$H(X_c) = -\int_{-\infty}^{\infty} f(x) \log_a f(x) dx + C$$

gdzie:

X_c *— ciągła zmienna losowa;*

$f(x)$ *— gęstość prawdopodobieństwa realizacji ciągłej zmiennej losowej* X_c*;*

a *— jednostkowa miara ilości informacji;*

C *— stała określająca początek liczenia entropii ciągłej zmiennej losowej* X_c*.*

Tak w pierwszym, jak i w drugim wypadku entropia rozkładu zmiennej losowej (tak ciągłej X_c, jak i dyskretnej X_d) stanowi zawsze miarę nieokreśloności i stopnia nieuporządkowania sytuacji, elementów względnie stanów, które znajdują się w pewnym zbiorze przeliczalnym i traktowane są, przy określaniu ich możliwej wartości, jako realizacje zmiennej losowej, tak ciągłej X_c, jak i dyskretnej X_d. Wynika z tego, że:

- Entropię zmiennej losowej można obliczać tylko wówczas kiedy są znane charakterystyki probabilistyczne tej zmiennej.
- Entropia zmiennej losowej jest tym większa, przy ustalonym zakresie zmienności, im bardziej rozkład prawdopodobieństwa zmiennej losowej jest zbliżony do rozkładu równomiernego.
- Dla zbioru niezależnych zmiennych losowych entropia jest sumą entropii jego podzbiorów.
- Entropia jest równa zeru tylko dla zmiennej losowej, której zbiór wartości jest równy jedności.

Przytoczona argumentacja jednoznacznie przekonuje, że nadmiar informacji jest również niepożądany w działaniu celowym, ponieważ zwiększa entropię informacyjną o przestrzeni i materii pola operacyjnego, na którym to działanie ma być podejmowane. W języku potocznym często taki stan nazywany jest *szumem informacyjnym*. W rzeczy samej istota problemu tkwi w zwiększaniu rozbieżności pomiędzy entropią fizyczną i informacyjną. Polega to na tym, że entropia fizyczna jest funkcją aktualnego stanu fizycznego określonego obiektu materialnego przy założeniu, że stan ten jest traktowany jako zmienna losowa. W odróżnieniu od entropii informacyjnej nie uwzględnia nieokreśloności wnoszonej przez niewiedzę obserwatora, traktowanego w tym wypadku jako układ informowany. Wyznaczana jest jedynie przez statystykę stanów samego obiektu materialnego. Entropia informacyjna stanowi natomiast miarę nieokreśloności zdarzeń stanowiących źródła informacji, przy określonym stanie

wiedzy o tych zjawiskach. Jest ściśle związana z ilością informacji zawartej w odebranym komunikacie[20], gdyż za miarę uzyskanej tą drogą informacji przyjmuje się stopień zmniejszenia nieokreśloności. W odróżnieniu od entropii fizycznej, która jest całkowicie określona przez istniejący obiektywnie rozkład prawdopodobieństwa danego stanu, entropia informacyjna uwzględnia jeszcze nieokreśloność spowodowaną niepełną wiedzą odbiorcy o statystyce zjawisk zachodzących w zbiorach możliwych postaci informacji odzwierciedlających poznawany stan. Tylko w wypadku, gdy odbiorca jest całkowicie poinformowany o statystycznej naturze zjawiska, wartość entropii fizycznej i informacyjnej pokrywa się. Dlatego też kryterium przydatności w działaniu celowym nie może być uniwersalnym wyznacznikiem w definiowaniu pojęcia *informacja*. Analiza pojęć *entropia fizyczna* i *entropia informacyjna* utwierdza jeszcze w przekonaniu, że podstawowym warunkiem istnienia informacji jest inteligentny układ odbierający, zdolny do rozumnego transformowania i przetwarzania recepcyjnych doznań docierających z otoczenia, o czym już wcześniej wspominano. Można zatem powiedzieć, że ***informacja istnieje w bezwzględnym związku z ludzkim umysłem. Tak jak foton nie może istnieć bez pędu, tak informacja nie może istnieć bez umysłu ludzkiego. Tylko ten organ natury ludzkiej dostosowany jest do nieskończonego przetwarzania transformowanych doznań recepcyjnych w wyobrażenia informacyjne***. Przyjmując, że *informacja* to tylko taki bodziec oddziałujący na układ recepcyjny człowieka, który po przetransformowaniu powoduje wytwarzanie w jego umyśle wyobrażenia jakiegoś przedmiotu, odzwierciedlającego obraz rzeczy materialnej lub abstrakcyjnej kojarzącej się z tym bodźcem, wszystkie inne doznania i stany zarejestrowane na wejściu dowolnego układu odbierającego — w tym i u człowieka — można nazwać tylko *sygnałami*. Oznacza to, że ***każda informacja jest szczególną formą sygnału, która oprócz wspólnych cech wyróżnialności, właściwych dla sygnału i informacji, posiada jeszcze tę właściwość, że inspiruje umysł ludzki do tworzenia pewnej wyobraźni***. Zatem wszelkie informacje są podzbiorem zbioru sygnałów.

$$\{I\} \subset \{S\}$$

gdzie:

{I} —podzbiór informacji;

{S} —zbiór sygnałów.

Powyższe i wcześniejsze wyjaśnienia są odpowiedzią na większość pytań i wątpliwości wysuniętych na początku rozdziału. Pozostaje jeszcze wątpliwość co do tego, jakim mia-

[20] Komunikat — wszelki skończony zbiór stanowiący pewną porcję danych (informacji potencjalnych).

nem określać zbiory tych treści, które ze względu na swoją złożoność lub fragmentaryczność nie powodują wystarczających doznań do kształtowania w umyśle ludzkim wyobraźni o tym. Wydaje się, że sygnały takie można by nazywać *informacjami potencjalnymi* lub *danymi*, ponieważ w ich wnętrzu tkwi pewien potencjał wiedzy, który dopiero po odpowiednim opracowaniu czy uzupełnieniu może się wyzwalać w postaci konkretnych informacji. Do zbioru tego można zaliczać wszystkie rejestrowane sygnały, które nie spełniają ani funkcji informacyjnych, jeśli chodzi o człowieka, ani sterujących, jeśli chodzi o urządzenia. Dlatego też w ogólnym zbiorze sygnałów należy jeszcze wyróżnić podzbiór sygnałów stanowiących *informacje potencjalne (dane)*, to znaczy wtedy, kiedy:

$$\{I\} \subset \{S\} \supset \{I_p\}$$

gdzie:

{I} —podzbiór informacji;

{S} —zbiór sygnałów;

{I_p} —podzbiór informacji potencjalnych (danych)

Związek informacji z umysłem ludzkim oraz informacji z sygnałem nie wyczerpuje jeszcze relacji występujących w systemie (układzie), który w tej sytuacji nazwać trzeba *informacyjno-sterującym*. Najprostszą strukturę tego systemu tworzą nie tylko sygnały i informacje, ale również: źródła sygnałów i źródła informacji, przetworniki sygnałów i przetworniki informacji, nośniki sygnałów i nośniki informacji oraz układy odbierające i otoczenie systemu.

W systemie (układzie) informacyjno-sterującym otoczenie to nieskończony zbiór różnych postaci danych o materii i spełnianych funkcjach. Dane te po zarejestrowaniu na wejściach pierwszych układów odbierających, którymi są źródła danych (źródła rozpoznania), przekazywane są, na odpowiednio dobranych nośnikach, do przetworników. W tych miejscach odbywa się ich przetwarzanie na konkretne sygnały informacyjne lub sterujące, które kolejnymi nośnikami dostarczane są na wejścia odpowiednich układów odbierających. Docelowe układy odbierające nie mają zwykle dostępu do danych w czystej postaci. Mają tylko dostęp do pewnych nośników sygnałów sterujących czy informacyjnych, które są już efektem spełnionej funkcji konkretnego przetwornika. Wynika to z tego, ***że dane w „czystej" postaci nie nadają się najczęściej ani do przetwarzania, ani do przesyłania na odległość.*** Dlatego konieczne jest ich przekształcanie w odpowiednie sygnały, których zasięg emisji jest znacznie

większy. Parametry tych sygnałów muszą być jednak tak modelowane, aby spełniały dwa podstawowe warunki — nie mogą zniekształcać sensu wartości podstaw źródłowych (wartości danych) i jednocześnie muszą być parametrycznie dostosowane do wejścia konkretnych układów odbierających. Nośnik sygnału sterującego czy informacyjnego musi mieć zawsze zachowaną postać, która będzie komunikatywna dla danego układu odbierającego. Jeśli układem odbierającym będzie człowiek, to postać sygnału informacyjnego musi być kompatybilna z możliwościami recepcyjnymi człowieka, które pobudzać będą jego umysł do konkretnej wyobraźni o tym zdarzeniu. Jeśli natomiast będzie to urządzenie techniczne, wtedy parametry energetyczne sygnału sterującego musza być kompatybilne z parametrami energetycznymi wejścia tego układu. Oznacza to, że nośniki sygnałów sterujących i informacyjnych muszą mieć pewne cechy określone przez układy odbierające. Cechy te są zwykle różne od cech nośników danych. Dlatego w toku przetwarzania trzeba dokonać takich przekształceń, aby, przy zachowaniu pierwotnego sensu danych, stworzyć takie nośniki i sygnały (sterujące i informacyjne), które w pełni będą dostosowane do potrzeb spełnianych funkcji przez docelowe układy odbierające.

W systemie informacyjno-sterującym, tak zbiory możliwych postaci danych, jak źródła danych, ich nośniki oraz przetworniki, nośniki sygnałów i układy odbierające nie posiadają struktury prostej, lecz złożoną. Nawet najprostszy układ odbierający spełnia zawsze podwójną rolę. Spełnia funkcje transformacyjne i przetwarzające — zarejestrowane na wejściu stany przetwarzane są do postaci, które na wyjściu muszą być parametrycznie dostosowane do wejść kolejnych układów odbierających. Również człowiek spełnia podwójną rolę w systemie informacyjno-sterującym. Odbierając sygnały informacyjne, czyni swoje zmysły zewnętrznym wejściem układu odbierającego. Umysł ludzki przekształca zarejestrowane doznania w odpowiednie sygnały dla organizmu, co jest typowe dla każdego przetwornika. Podobnie rzecz się ma ze źródłami danych. Spełniają one rolę układów odbierających i przetworników danych. W rzeczywistości wszystkie elementy systemu informacyjno-sterującego — począwszy od zbiorów możliwych postaci danych, a skończywszy na ostatnich układach odbierających — funkcjonują w otoczeniu ciągłych zakłóceń. Są narażane na negatywne oddziaływania losowe, jak również mogą być obiektami oddziaływania zakłóceń generowanych celowo. Dlatego też system informacyjno-sterujący funkcjonuje w otoczeniu, które do spełnianych przez niego funkcji wnosi ciągle pewną entropie informacyjną oraz destrukcję fizyczną do nośników danych i nośników sygnałów, jak również do źródeł danych, przetworników i układów odbierających, a w tym i do umysłu człowieka.

W otoczeniu istnieją dwa podstawowe rodzaje systemów informacyjno-sterujących. Pierwszą grupę tworzą systemy naturalne, a drugą — sztuczne.

Systemy naturalne stworzyła sama natura i funkcjonują poza wpływem i wolą człowieka. W szerokim rozumieniu tego problemu, są również odporne na wszelkie jego oddziaływania — człowiek nie jest w stanie zmienić ani ich struktury ani zasad funkcjonowania. Co najwyżej może je tylko obserwować i nieskończenie poznawać. Odpowiednio do tego może też co najwyżej dostosowywać swoją egzystencje i ewentualnie przewidywać niektóre następstwa określonego postępowania. Ingerując w prawa natury, może przewidywać spowodowane tym konsekwencje. Dlatego też naturalny system informacyjno-sterujący, postrzegany w całej ogólności, należy uznawać za idealny i niezakłócalny. Każda sztucznie wprowadzana ingerencja człowieka do panującego ładu jest wcześniej czy później wykrywana z pełną dozą naturalnej prawdy i obiektywizmu w ocenie zdarzeń i w sterowaniu następstwami. Dlatego też naturalny system informacyjno-sterujący może być poddawany co najwyżej poznawaniu.

Sztuczne systemy informacyjno-sterujące są zawsze wytworem ludzkiej działalności. W odróżnieniu od systemu naturalnego nigdy nie były, nie są i sądzić należy, że nigdy nie będą idealne. Stosowane w nich rozwiązania strukturalne i organizacyjne — hierarchiczne, funkcjonalne, informacyjne i techniczne — tworzone są zawsze tylko w aspekcie chwilowych, dających się przewidywać, potrzeb ich twórców i tylko na miarę zdobytej przez nich na ten temat wiedzy oraz fizycznych możliwości jej materializowania w konkretnych rozwiązaniach.

Zawsze i wszystkie sztuczne systemy informacyjno-sterujące tworzone są przez człowieka w aspekcie spełniania konkretnych potrzeb wynikających z zamiaru jakiegoś działania celowego. Tworzone są z zamysłem poznawania lub identyfikowania zdarzeń w przestrzeni pola operacyjnego, na którego materii zamierzone jest jakieś działanie. Służą również do ustalania stanu i możliwości operacyjnych aparatu narzędziowego przeznaczonego do realizacji tego zamierzenia, jak również monitorowania efektów podejmowanej działalności.

Realizacja każdego działania celowego odbywa się zawsze w jednym z trzech rodzajów warunków otoczenia. Może przebiegać w zupełnym wyizolowaniu i może się odbywać w kooperacji pozytywnej lub negatywnej z innymi.

W warunkach wyizolowania organizator i realizator działania celowego zdany jest tylko na własne siły i własną pomysłowość w osiąganiu danego celu. Nikt mu w sposób zamierzony ani nie pomaga, ani nie przeszkadza w podejmowanych działaniach. Jest po prostu

wyizolowany z otoczenia. Co najwyżej może się tylko natknąć na pewne zdarzenia losowe, które bądź pozytywnie, bądź negatywnie wpłyną na realizację podjętego wysiłku.

W kooperacji pozytywnej organizator i realizator działania celowego wspomagany jest w swych wysiłkach działaniami innego lub innych, którzy pomagają mu osiągnąć zamierzony cel. Ten z kolei, dążąc do osiągnięcia własnego celu, wspiera jednocześnie realizację zadań współpracujących z nim. W tych warunkach, podobnie jak i w poprzednich, nikt nikomu nie przeszkadza w realizacji podjętych działań. Co najwyżej mogą tylko wystąpić pewne zdarzenia losowe, które bądź ułatwią, bądź też utrudnią ich realizację.

Zupełnie inaczej przebiega proces działania celowego w warunkach kooperacji negatywnej. Według T.Kotarbińskiego, jak również z punktu widzenia cybernetyki, kooperacja ta utożsamiana jest z walką[21]. Są to działania przynajmniej dwupodmiotowe, ukierunkowane w swej istocie na wzajemne i świadome przeszkadzanie sobie w osiąganiu wyznaczonych celów. Realizacja działań odbywa się zatem w otoczeniu zakłóceń celowych i losowych. Zakłócanie procesów realizacyjnych w kooperacji negatywnej wzajemnej może być ukierunkowane na różne przedmioty. Jeśli na przykład dany przedmiot związany będzie z funkcjonowaniem sfery ekonomicznej, wówczas mówi się o tym działaniu jako *walce ekonomicznej*. Jeśli natomiast ulokowany jest w sferze politycznej, działania te nazywane są *walką polityczną*. Jeśli w sferze ideologicznej czy sportowej, wtedy odpowiednio używa się pojęć: *walka ideologiczna* albo *walka sportowa*. Dalsze konkretyzowanie określonej walki wynika z zawężania jej przestrzeni ze względu na: lokalizację celów cząstkowych, używane do tego narzędzia walki i sposoby wykorzystywania tych narzędzi w konkretnych działaniach. Mówi się wówczas o *walce ekonomicznej o strefę wpływów* lub o *walce politycznej* o tę strefę. Konkretyzując dalej, może to być *walka o rynki zbytu*, gdzie narzędziami będą konkretne surowce czy też produkty, a sposobami prowadzenia walki — działania ukierunkowane na uzyskiwanie konkurencyjnej atrakcyjności jakościowej czy też nabywczej składanych ofert. Jeśli przyjmie się za prawdziwe, że wszystkie sztuczne systemy *informacyjno-sterujące* tworzone są przez człowieka w aspekcie spełniania konkretnych potrzeb wynikających z realizacji jakiegoś działania celowego, to można również powiedzieć, że są one nierozerwalnie związane z każdym działaniem celowym realizowanym w warunkach kooperacji negatywnej wzajemnej. Są zatem, ze względ-

[21] *Walka to wszelkie działania przynajmniej dwupodmiotowe (przy założeniu, że zespół może być podmiotem), gdzie jeden przynajmniej z podmiotów przeszkadza drugiemu. W szczególnym, najzwyklejszym i najciekawszym przypadku oba podmioty nie tylko dążą obiektywnie do celów niezgodnych, lecz nadto wiedzą o tym i liczą się w budowaniu swoich planów też z działaniami strony przeciwnej. Dlatego też przypadek wzajemnego obiektywnego i świadomego zarazem przeszkadzania, uważany jest za najciekawszy, iż wtedy obie strony zmuszają się wzajemnie w sposób osobliwie intensywny do pokonywania trudności, a więc pośrednio – do usprawniania techniki*

du na istotę tej kooperacji, również przedmiotem walki. Ich niezakłócone funkcjonowanie względnie zniszczenie, uszkodzenie lub jakieś inne zdezorganizowanie przyczyniać się będzie, w sposób pośredni ale bardzo istotny, do osiągania celów głównych w konkretnych działaniach. Stosując w nazewnictwie wcześniej zasygnalizowane reguły leksykalne, ***działania kooperacji negatywnej wzajemnej, w których cel destrukcyjnego oddziaływania skoncentrowany jest na systemach informacyjno-sterujących przeciwnych sobie stron, można nazywać walką informacyjną***. Wynika z tego, że ***przedmiotem walki informacyjnej nie jest informacja, ale system informacyjno-sterujący***. Na informacje, jako na coś niematerialnego, nie można przecież oddziaływać bezpośrednio środkami materialnymi. Nie można jej bezpośrednio niszczyć. Brak jakiejkolwiek wiedzy jest również dla człowieka informacją, że takiej nie posiada. Jest inspiracją dla ludzkiego umysłu do kształtowania stosownego o tym wyobrażenia (informacji). ***Informacji nie można też bezpośrednio zakłócać. Każde wyobrażenie umysłu ludzkiego spowodowane jakimkolwiek bodźcem jest zawsze informacją prawdziwą***. Nie oznacza to jednak, że stworzony w umyśle ludzkim informacyjny obraz otoczenia na podstawie recepcyjnie transformowanych sygnałów informacyjnych jest obiektywnie prawdziwym odzwierciedleniem rzeczywistości. Jest informacją prawdziwą — bo zaistniała, ale subiektywną — bo uwarunkowana jest indywidualnymi predyspozycjami umysłu ludzkiego. Te same sygnały informacyjne nigdy nie spowodują, u różnych odbiorców, tych samych skojarzeń informacyjnych w całej rozciągłości. Mogą być podobne pod względem wyobrażania najbardziej dystynktywnych cech przedmiotów myślowych, ale nigdy takie same we wszystkich szczegółach. Podobnie rzecz się ma z sygnałami sterującymi. Każda reakcja układu odbierającego może nastąpić tylko w następstwie odebrania sygnału prawdziwego. Co również nie oznacza, że jest to reakcja stosowna do obiektywnie panującej sytuacji w otoczeniu, na którą układ miał zareagować w ten a nie inny sposób. Dlatego też na informacje, jak i sterowanie można oddziaływać tylko przez elementy systemu *informacyjno-sterującego*.

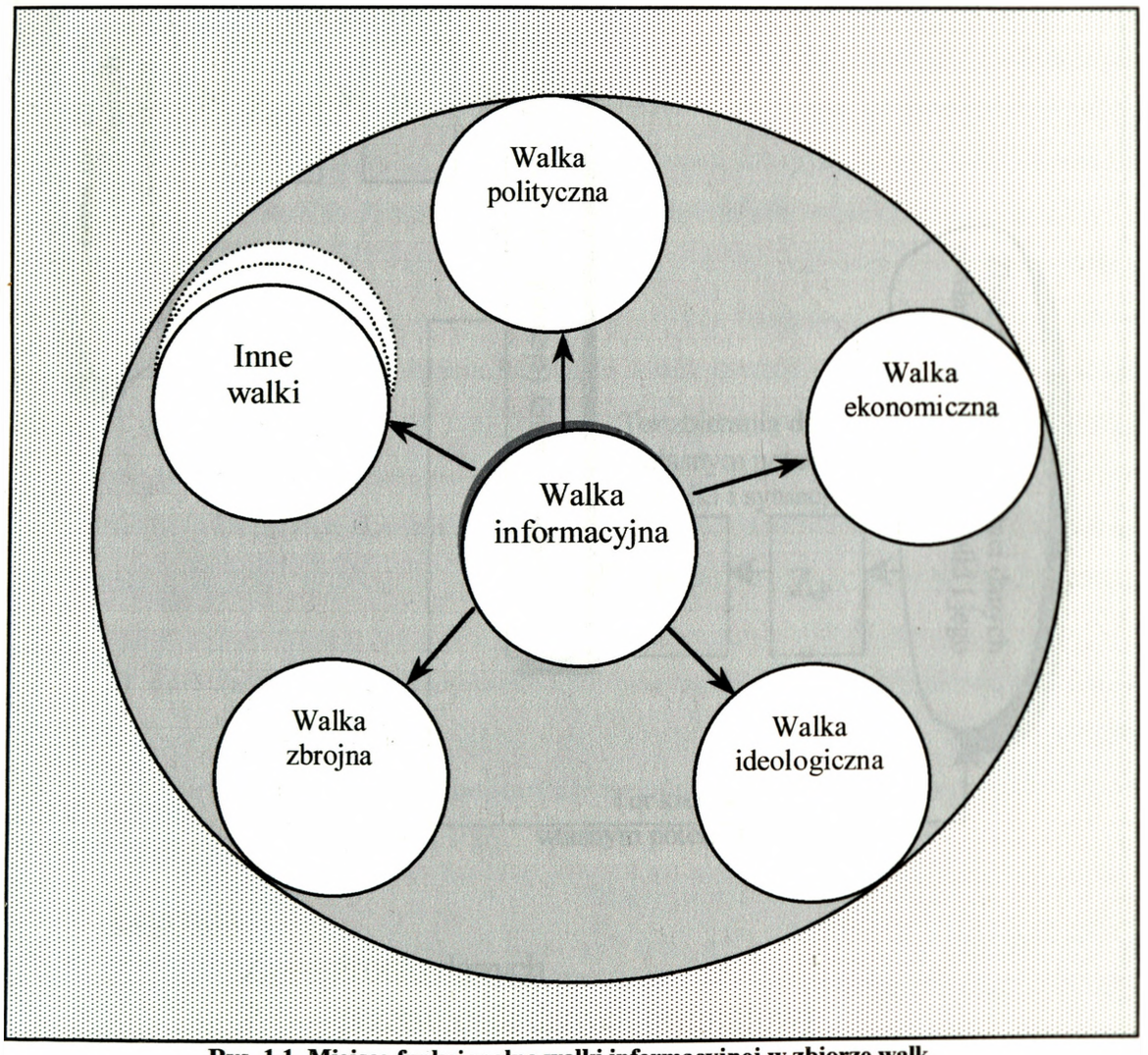
W tym miejscu może budzić wątpliwości przyjęte nazewnictwo, to znaczy, czy słuszne jest wprowadzenie pojęcia *walka informacyjna*, jeśli informacja nie stanowi przedmiotu tej walki. Uzasadnienie tego wydaje się być proste. Dodanie pierwszego wyrazu uzupełniającego do pojęcia *walka*, jak zaznaczono wcześniej, związane jest z identyfikacją sfery, w której jest, była lub będzie prowadzona walka. Identyfikacja przedmiotu walki decyduje natomiast nie o jej nazewnictwie, ale o doborze narzędzi do jej prowadzenia i sposobów wykorzystywania tych narzędzi w konkretnym działaniu. Nie ulega zatem wątpliwości, że *walka informacyjna*

---

działań. Tego typu walka występuje w sporach politycznych, konkurencji handlowej i przemysłowej oraz w grze szachowej. T. Kotarbiński. Traktat o dobrej robocie. Wyd. Wrocław 1982 r., s. 221.

prowadzona jest w sferze informacji. Sferę tę tworzy otoczenie związane z *informacją*. Można by nawet powiedzieć, że samo pojęcie *informacja* jest pewną denotacją desygnatów innych pojęć, które używane są w definiowaniu i identyfikowaniu systemu informacyjno-sterującego, w tym szczególnie takich, jak: *dane* i *sygnał*.

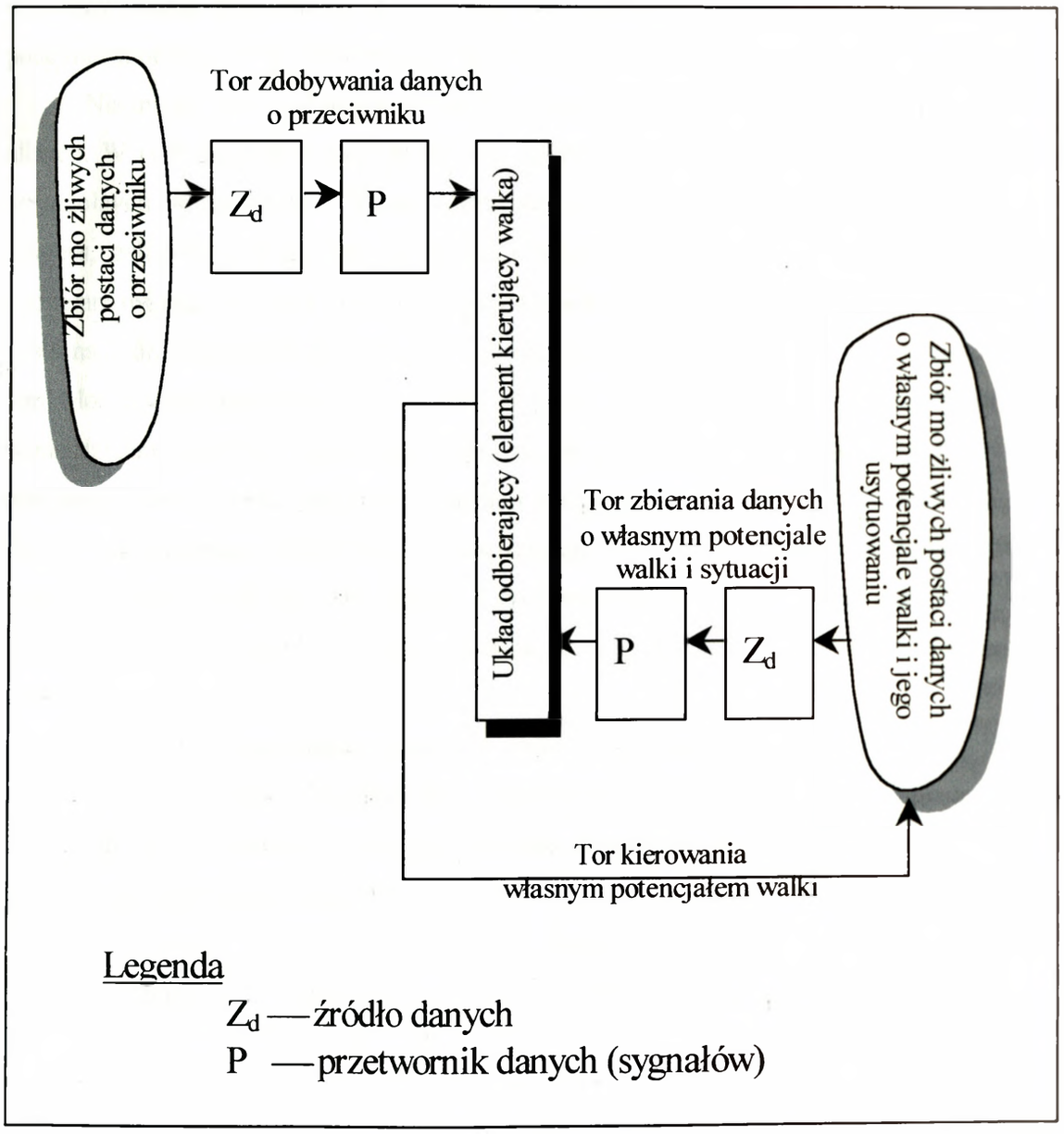
Walka informacyjna, ze względu na swój charakter, lokuje się w grupie walk niezbrojnych. Jej prowadzenie nie jest bezpośrednio związane z fizycznym niszczeniem i zagrożeniem życia[22]. Charakterystyczne jest jeszcze to, że się ją zawsze prowadzi wespół z innymi walkami — nigdy nie może występować w oderwaniu, bo nigdy też sama dla siebie nie może stanowić celu. Jej cel wynika zawsze z charakteru i celu walki wspieranej (rys. 2.1).

Rys. 1.1. Miejsce funkcjonalne walki informacyjnej w zbiorze walk

[22] Na przykład istotą walki zbrojnej jest rażenie przeciwnika, względnie stawianie go w tak jednoznacznych warunkach zagrożenia aby ten, w obawie przed konsekwencjami grożącego mu niebezpieczeństwa – myśląc o uniknięciu lub pomniejszeniu strat – podporządkował się woli sprawcy tego zagrożenia, rezygnując ze stawiania oporu czy też prowadzenia agresji.

Przy każdym rodzaju walki organizowany jest zawsze określony system informacyjno-sterujący. Dotyczy to tak walki informacyjnej, jak i walk wspieranych walką informacyjną. Jego struktura i zasady funkcjonowania mogą być różne. Jednak zawsze dostosowywane są do konkretnych potrzeb określonej walki. W swej różnorodności systemy te posiadają także i pewne cechy wspólne. Każdy i zawsze przeznaczony jest do spełniania trzech podstawowych funkcji. Służy do zdobywania danych o przeciwniku, zbierania danych o własnym potencjale walki i jego sytuacji oraz kierowania własnym potencjałem walki (rys. 2.2).

Rys.1.2. Rola funkcjonalna systemu informacyjno-sterującego

Taka struktura systemu informacyjno-sterującego jest determinowana potrzebami decyzyjnymi. W każdym rodzaju walki odbywa się przecież kierowanie (dowodzenie) własnym poten-

cjałem. Co do tego muszą być podejmowane odpowiednie decyzje. W ramach tego procesu każdy z zaangażowanych podmiotów dąży do wypracowania takich decyzji, aby po ich wdrożeniu do realizacji pokonać swojego kooperanta negatywnego. Dąży zatem do wypracowywania decyzji możliwie najtrafniejszych w danej sytuacji. Do osiągnięcia tego niezbędna jest jednak wiedza o stanie, usytuowaniu oraz możliwościach i zamiarach wykorzystywania narzędzi walki przez przeciwnika i o panującej u niego sytuacji. Tak samo niezbędna jest wiedza o własnym potencjale walki. Posiadanie tych danych stanowi podstawę do świadomego wypracowywania poprawnych decyzji. Luki w zasobach wiedzy z tego zakresu powodują podejmowanie decyzji ryzykownych, o nie dających się przewidywać skutkach.

Nie mniej ważny od wypracowywania decyzji jest również proces jej wdrażania do realizacji. W tym względzie szczególną rolę odgrywa terminowość i skrytość realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Nawet najtrafniej podjęte decyzje nie spowodują osiągnięcia sukcesu, jeśli zostaną wdrożone do realizacji nieterminowo lub zostaną wcześniej ujawnione kooperantowi negatywnemu. Przy porównywalnych potencjałach sukces może osiągnąć tylko ta strona, która zdoła szybciej i trafniej od przeciwnika wykorzystać swój potencjał do walki z nim. Można więc powiedzieć, że w kooperacji negatywnej wzajemnej cała procedura planowania działań sprowadza się do wypracowywania takich decyzji o ruchu i użyciu własnego potencjału, które po wdrożeniu do realizacji spowodują takie usytuowanie narzędzi walki, które będzie sprzyjać najlepszemu ich wykorzystaniu i tym samym osiąganiu zwycięstwa nad przeciwnikiem. Można więc powiedzieć, że kooperujące negatywnie strony dążą w istocie do tego samego z tą tylko różnicą, że podejmowane wysiłki posiadają przeciwnie skierowane zwroty.

W każdej formie dwupodmiotowej walki, przy porównywalnych potencjałach narzędzi zasadniczych, każdy z jej uczestników może stworzyć sobie, ze względu na czas podjętej reakcji i trafność działania, po dwie okoliczności sprzyjające sukcesowi i po jednej okoliczności sprzyjającej remisowi (mac. 2.1 i 2.2).

Różnica czasu w podjętej reakcji	Szansa na sukces		
	Remisowa	Dla „A”	Dla „B”
$\|t_A\|-\|t_B\|=0$	1	0	0
$\|t_A\|-\|t_B\|>0$	0	1	0
$\|t_A\|-\|t_B\|<0$	0	0	1

Mac. 2.1. Szansa na sukces ze względu na czas podjętej reakcji (przy równej trafności działania)

Różnica błędu w trafności działania	Szansa na sukces		
	Remisowa	Dla „A”	Dla „B”
$\|b_A\|-\|b_B\|=0$	1	0	0
$\|b_A\|-\|b_B\|>0$	0	1	0
$\|b_A\|-\|b_B\|<0$	0	0	1

Mac. 2.2. Szansa na sukces ze względu na trafność działania (przy równym czasie podjętej reakcji)

gdzie:

t_A — *czas podjęcia reakcji przez podmiot „A”;*

t_B — *czas podjęcia reakcji przez podmiot „B”;*

b_A — *błąd w trafności działania podmiotu „A”;*

b_B — *błąd w trafności działania podmiotu „B”.*

Z sumy powyższych macierzy:

$$\begin{vmatrix}100\\010\\001\end{vmatrix}+\begin{vmatrix}100\\010\\001\end{vmatrix}=\begin{vmatrix}200\\020\\002\end{vmatrix}$$

wynika, że pomiędzy kooperującymi negatywnie dwupodmiotowymi stronami należy uwzględniać

$$C_4^2$$

kombinacji sprzyjających sukcesowi i jedną kombinację remisową, to jest:

$$1+C_4^2$$

kombinacji. Dlatego też w konkretnej sytuacji zdarzyć się może jeden z siedmiu następujących układów sytuacyjnych:

Z szansą na zwycięstwo dla podmiotu „A”

1) Podmiot „A” i podmiot „B” podejmują działania tak samo trafnie z tą jednak różnicą, że podmiot „A” rozpoczął je wcześniej i dzięki temu uzyskał większą szansę pokonania swojego kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A|-|t_B|>0$$

$$|b_A|-|b_B|=0.$$

2) Podmiot „A" i podmiot „B" podejmują działania w tym samym czasie z tą jednak różnicą, że podmiot „A" podjął je trafniej od podmiotu „B" i tym samym stworzył sobie lepsze warunki do pokonania kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A| - |t_B| = 0$$
$$|b_A| - |b_B| < 0.$$

3) Podmiot „A" podjął szybciej i trafniej działania niż podmiot „B" i tym samym uzyskał największą szansę na pokonanie swojego kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością;

$$|t_A| - |t_B| > 0$$
$$|b_A| - |b_B| < 0.$$

Z szansą na zwycięstwo dla podmiotu „B"

4) Podmiot „A" i podmiot „B" podejmują działania tak samo trafnie z tą jednak różnicą, że podmiot „B" rozpoczął je wcześniej i dzięki temu uzyskał większą szansę pokonania swojego kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A| - |t_B| < 0$$
$$|b_A| - |b_B| = 0.$$

5) Podmiot „A" i podmiot „B" podejmują działania w tym samym czasie z tą jednak różnicą, że podmiot „B" podjął je trafniej od podmiotu „A" i tym samym stworzył sobie lepsze warunki do pokonania kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A| - |t_B| = 0$$
$$|b_A| - |b_B| > 0.$$

6) Podmiot „B" podjął szybciej i trafniej działania niż podmiot „A" i tym samym uzyskał największą szansę na pokonanie swojego kooperanta negatywnego. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A| - |t_B| < 0$$
$$|b_A| - |b_B| > 0.$$

Z szansą remisową

7) Podmiot „A" i podmiot „B" podjęli działania w tym samym czasie i z taką samą trafnością. W następstwie tego żaden z kooperantów negatywnych wzajemnie nie stworzył sobie lepszej sytuacji do pokonania przeciwnika. Warunek ten wyraża się zależnością:

$$|t_A| - |t_B| = 0$$
$$|b_A| - |b_B| = 0.$$

Można zatem powiedzieć, że w kooperacji negatywnej wzajemnej, oprócz działań zasadniczych, toczy się jeszcze walka o szybkość reakcji i trafność działania („walka o czas" i „walka o precyzję" działania) . W tej właśnie sferze (przestrzeni) — ***w walce o czas i o precyzję działania — mieści się funkcjonalna rola walki informacyjnej***. Jako że przedmiotem tej walki są systemy informacyjno sterujące (patrz rys. 2.8), jej efekty będą się materializować w sprawności i skuteczności funkcjonowania tych systemów. Stany te odzwierciedlać będzie:

- sprawność i skuteczność działania toru zdobywania danych o przeciwniku;
- sprawność i precyzja działania toru zbierania danych o własnym potencjale walki i panującej tam sytuacji;
- sprawność funkcjonowania organów kierowania walką;
- stopień uzyskiwanej skrytości sytuacyjnej.

Wynika z tego, że walka informacyjna, tak w rozumieniu rzeczowym, jak i czynnościowym, ulokowana jest częściowo wewnątrz systemu informacyjno-sterującego, a częściowo — w jego otoczeniu.

Typowym elementem walki informacyjnej, występującym wewnątrz systemu informacyjno-sterującego, jest tor zdobywania danych o przeciwniku. Tworzą go wyspecjalizowane profesjonalnie narzędzia rozpoznawcze. Do spełniania tych funkcji mogą być również używane narzędzia nieprofesjonalne. Jest to możliwe, ale pod warunkiem, że będą one wykorzystywane według jednolitej koncepcji walki informacyjnej, która w tej części spełnia rolę *planu rozpoznania*. Chodzi o to, aby spełniane przez ten potencjał funkcje rozpoznawcze realizowane były spójnie z innymi elementami walki informacyjnej. Dotyczy to zarówno procesu zdobywania danych o przeciwników, jak i procesu ich przekazywania. Wewnątrz systemu informacyjno-sterującego ulokowana jest też część nieprofesjonalnych narzędzi obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego, które z jeszcze większą precyzją muszą być integrowane przez jednolite reguły użycia. Dowolność może powodować bardzo negatywne skutki. Oderwane od ogólnej koncepcji elementy podjętego zakłócania informacyjnego, czy też obrony informacyjnej, nie tylko nie spełnią swej roli funkcjonalnej, ale mogą jeszcze powodować demaskowanie utrzymywanych w ukryciu planów działania rzeczywistego i tym samym utrudniać własnej stronie osiąganie zwycięstwa nad jej kooperantem negatywnym. Problem ten jest niezmiernie ważny dlatego, że ***generalnym celem każdej walki informacyjnej jest dążenie do stworzenia przeciwnikowi fałszywego obrazu rzeczywistości po drugiej stronie toczących się zmagań i przez to ukierunkowanie jego wysiłków na planowanie i prowadzenie działań w stosunku do nieistniejących lub nieistotnych odniesień. Innymi słowy, jest***

to niezmiernie złożony proces kierowania działaniami przeciwnika przez podmiot mu przeciwny i w nieznany mu sposób. Dlatego też paleta podejmowanych w tym zakresie wysiłków musi być niezmiernie spójna i precyzyjnie dobierana. Rzeczywiste plany muszą być utrzymywane w największej tajemnicy, a dozowana specjalnie upływność informacyjna musi od początku do końca sprawiać pozory realizmu reżyserowanej sytuacji. Nieprzestrzeganie tych reguł może doprowadzić do sytuacji, że własna strona zamiast reżyserem stanie się nieświadomym narzędziem manipulacji w rękach przeciwnika i w ten sposób zostanie wyprowadzona na przegraną pozycję w każdej sferze podjętej negatywnie kooperacji.

W torze zdobywania danych o przeciwniku istota walki informacyjnej sprowadza się do tego, że jeden z jej podmiotów stara się wszelkimi sposobami zdobyć jak najwięcej prawdziwych danych o stanie, usytuowaniu, możliwościach działania oraz planach i zamiarach przeciwnika. Stosownie do tego tworzy, na bazie dostępnych mu narzędzi, system rozpoznania dostosowany do realizacji tego zadania. Drugi z podmiotów stara się, z podobnym zaangażowaniem, czynić wszystko, aby udaremnić przeciwnikowi osiągnięcie celu, a jeśli jest to niemożliwe, to przynajmniej maksymalnie utrudnić. Stosownie do tego, na bazie dostępnych mu narzędzi, tworzy system zakłócania rozpoznania i system informacyjnej obrony dla zbioru własnych postaci danych. W torze tym (zdobywania danych o przeciwniku) przedmiotem walki jest *zbiór możliwych postaci danych* o przeciwniku. Zbiór ten, jako taki, mieści w sobie pełną potencję informacyjną o przeciwniku, a dane o tym mają nieskończoną liczbę postaci. Ich chwilowo identyfikowane formy są tylko odzwierciedleniem mocy rozpoznawczej określonego systemu zdobywania danych. Zależy to przede wszystkim od stopnia dostosowania narzędzi do realizacji zadań rozpoznawczych. Kooperanci negatywni wzajemnie dążą zatem do wcześniejszego poznania tych możliwości u swojego przeciwnika. Jeśli to osiągną, będą świadomi, do których postaci danych może być organizowany dostęp rozpoznawczy oraz jakie wyobrażenia informacyjne może inspirować ta upływność przy różnych zestawieniach konfiguracyjnych. Dlatego też, stosując odpowiednie narzędzia, każdy z nich stara się walczyć z systemem rozpoznania swojego kooperanta negatywnego przez stosowanie odpowiedniej obrony danych i zakłócanie toru ich zdobywania, tworząc w tym celu odpowiednie systemy.

Obrona zbioru postaci danych może być realizowana różnymi sposobami i narzędziami. Jako że dotyczy obrony pewnej potencji informacyjnej, można ją nazywać *obroną informacyjną*, a użyte narzędzia — *narzędziami obrony informacyjnej*. Istota tej obrony sprowadza się do stwarzania warunków uniemożliwiających przeciwnikowi przechwytywanie danych, szczególnie tych ich postaci, które zawierają największą potencję informacyjną o ważnych

sytuacjach rzeczywistych. Nie zawsze jednak istnieje możliwość osiągnięcia tego. Nie zawsze też pewne postacie danych można ukryć. Dlatego w ramach obrony informacyjnej, oprócz *ukrywania*, stosowane jest jeszcze *maskowanie danych*. Jego istota sprowadza się do stosowania takich rozwiązań, które powodują tylko zmianę wartości potencjału informacyjnego określonych postaci danych. Przykładem tego może być chociażby technika *stealth*. Jej zastosowanie w technice lotniczej spowodowało mylenie operatorów klasycznych radiolokatorów podczas identyfikowania wykrywanych obiektów. Zmniejszona pozornie skuteczna powierzchnia odbicia samolotu daje na wskaźniku stacji radiolokacyjnej obraz znacznie mniejszy niż w rzeczywistości. Dlatego też taka postać danej nie tylko ukrywa określoną rzeczywistość, ale również i dezinformuje, że takiej zupełnie nie ma. Ma to też pewien związek z zakłócaniem informacyjnym, ale do tego celu przeznaczony jest głównie *system zakłócania toru zdobywania danych*, który (na tych samych zasadach jak i poprzednio) można nazywać *systemem zakłócania informacyjnego*, a spełniane przez niego funkcje — *zakłócaniem informacyjnym*. Informacyjne zakłócanie toru zdobywania danych może być także prowadzone różnymi sposobami i przy wykorzystywaniu różnych narzędzi. Jego rola funkcjonalna jest jednak bardziej złożona niż obrony informacyjnej. System ten spełnia nie tylko jedną, ale dwie podstawowe funkcje. Chociaż służy tylko do wnoszenia entropii informacyjnej do toru zdobywania danych, to jednak funkcję tę realizuje drogą stosowania szeroko rozumianej pozoracji i drogą fizycznej destrukcji jego elementów technicznych. Procedura destrukcyjnego oddziaływania na tor zdobywania danych (system rozpoznania) realizowana jest z zamysłem uniemożliwiania przeciwnikowi wykorzystywania tych postaci danych, do których udało się mu zdobyć dostęp mimo stosowania obrony informacyjnej. Wykorzystując różne techniki energetycznego oddziaływania można niszczyć i czasowo uniemożliwiać pracę źródłom zdobywania danych, przetwornikom danych i sygnałów oraz układom odbierającym. Można także zmieniać strukturę nośników danych i nośników sygnałów, niszcząc tym samym lub zniekształcając zawarty w nich potencjał informacyjny. Innymi słowy, tak jeden, jak i drugi sposób działania zwiększa w torze zdobywania danych stan nieuporządkowania wiedzy o negatywnym kooperancie, to znaczy zwiększa o tym entropię informacyjną. Inny charakter mają działania pozorujące. Ich celem jest zawsze generowanie i udostępnianie przeciwnikowi zbiorów takich postaci danych, które po przetworzeniu i opracowaniu stwarzać będą obrazy sytuacyjne i zarysy rozwiązań koncepcyjnych, które z rzeczywistością nie mają nic wspólnego, względnie bardzo mało. Niezależnie jednak od tego ich zakłócająca funkcja zawsze ukierunkowana jest na jak największe dezinformowanie przeciwnika. Sposoby i narzędzia wykorzystywane w prowadzeniu tych działań są bardzo złożone. Ich rodzajowa i ilościowa rozpiętość

musi być tak dobierana, aby swoją strukturą i rolą funkcjonalną generowała do toru zdobywania danych przeciwnika takie ich postacie i w takiej liczbie, które stwarzać będą symptomy rzeczywistych działań, sytuacji i zamiarów. Dlatego też działania pozorujące muszą być synchronizowane z innymi, w tym szczególnie z obroną informacyjną i ze zdemaskowaną już przez przeciwnika częścią działań i planów rzeczywistych. Oderwane od siebie elementy działań pozorujących nie tylko nie wprowadzają przeciwnika w błąd, ale wręcz demaskują, że takie są prowadzone, co zamiast entropii zwiększa stan uporządkowania wiedzy o otoczeniu. Dlatego też podejmowane w tym zakresie przedsięwzięcia muszą być dostatecznie: scentralizowane, kompleksowe, spójne, wiarygodne, nieszablonowe, skryte, terminowe, ciągłe i elastyczne.

W torze zbierania danych o własnym potencjale walka informacyjna ma nieco inny charakter niż w torze zdobywania danych o przeciwniku. Skupiona jest głównie na problematyce zachowywania i dezorganizowania jego sprawności funkcjonalnej. Wynika to z tego, że sukces w kooperacji negatywnej wzajemnej warunkowany jest sprawnością kierowania. Jakość tego procesu odzwierciedla się w trafności podejmowanych decyzji — materializuje się trafnością doboru narzędzi walki do spełniania chwilowych funkcji na materii pola operacyjnego. Dlatego też do osiągnięcia tego nie wystarcza tylko znajomość przeciwnika. Konieczna jest jeszcze dobra znajomość chwilowych stanów własnego potencjału i sytuacji na polu podejmowanej operacji. Z tego też względu organy kierujące (sterujące) walką starają się wszelkimi sposobami zapewniać sobie ciągły napływ wiarygodnych i precyzyjnych danych o rzeczywistym stanie, usytuowaniu i rezultatach prowadzonej walki. Jest to niezbędne do podejmowania trafnych decyzji. Przeciwnik stara się przeszkadzać w tym swojemu kooperantowi negatywnemu. Oddziaływanie to ma jednak ograniczone możliwości. Absolutne wyeliminowanie z systemu kooperanta negatywnego toru zbierania danych o jego potencjale walki i sytuacji należy do przedsięwzięć niezmiernie trudnych. Można by nawet powiedzieć, że w całej rozciągłości jest to niemożliwe do osiągnięcia. Dlatego też zasadnicze wysiłki skupiane są tylko na tych elementach, które w danej sytuacji dają się eliminować, powodując opóźnienia w przepływie wiarygodnych sygnałów informacyjnych. Mogą to być przedsięwzięcia ukierunkowane na częściową destrukcję struktury toru informacyjnego, jak również na fizyczną destrukcję nośników sygnałów informacyjnych. Tor zbierania danych o własnym potencjale jest nie tylko przedmiotem zainteresowania dla zakłócania informacyjnego przeciwnika. Jest również obiektem zainteresowania jego rozpoznania. Wynika to głównie z tego, że wiedza o nim jest potrzebna przeciwnikowi przy doborze narzędzi i sposobów do jego zakłócania. Dla przeciwnika ważne są też sygnały informacyjno-sterujące, niosące w sobie wiedzę

o stanie i sytuacji potencjału walki kooperanta negatywnego — na podstawie tego można oceniać, jak w odczuciach przeciwnika zmaterializowały się skierowane przeciwko niemu określone działania negatywne. Pamiętać jednak należy, że w tej części systemu istnieją szczególnie dogodne warunki do dezinformowania przeciwnika drogą celowo dozowanej upływności informacyjnej[23]. Można więc powiedzieć, że tor zbierania danych o własnym potencjale walki i panującej tam sytuacji może również spełniać funkcje zakłócania informacyjnego w stosunku do rozpoznania. Oznacza to, że w procesie walki tor zbierania danych o własnym potencjale funkcjonuje w pozytywnym otoczeniu własnej obrony informacyjnej i własnego zakłócania informacyjnego oraz w otoczeniu negatywnym zakłócania informacyjnego przeciwnika i jego rozpoznania. Przeciwko systemowi zakłócania informacyjnego jednej strony i systemowi jej rozpoznania działa system obrony informacyjnej i system zakłócania informacyjnego strony drugiej. System obrony informacyjnej wzbrania dostępu do treści informacyjnych, a celowo dozowana upływność informacyjna może być ukierunkowana na dezinformowanie i stanowić element zakłócania informacyjnego.

W torze kierowania własnym potencjałem walka informacyjna skupia się głównie wokół problematyki rozpoznania i obrony informacyjnej. W tym miejscu systemu informacyjno-sterującego przekazywane są najważniejsze treści o zamiarach i decyzjach użycia potencjałów walki zaangażowanych stron. Dlatego też kooperanci negatywni wzajemnie, z jednej strony starają się zdobyć do niego jak największy dostęp rozpoznawczy, z drugiej zaś strony czynią wszystko, aby w stosunku do własnego toru uniemożliwić to przeciwnikowi. Charakterystyczne jest jeszcze przy tym, że fakty uzyskanego dostępu rozpoznawczego muszą być utrzymywane w jak największej tajemnicy. Zdemaskowanie tego przez stronę przeciwną staje się dla niej podstawą do stosowania skutecznej dezinformacji. Tor kierowania potencjałem walki może być również przedmiotem zakłócania informacyjnego. Nie jest to jednak zasadnicza część walki informacyjnej w tym obszarze systemu informacyjno-sterującego. Zakłócanie informacyjne spełniać tu może tylko dwie funkcje. Działając destrukcyjnie na nierozpoznawane kanały toru kierowania potencjałem walki może zmuszać przeciwnika do intensywniejszego wykorzystywania kanałów rozpoznawanych. Jest to działanie ukierunkowane na wymuszanie większej upływności informacyjnej. Realizowane jest jako działanie na korzyść wsparcia rozpoznania. Może być też prowadzone autonomicznie, ale tylko w newralgicznych momentach walki, gdzie masowe zakłócenia stanowić będą jakoby „zaporę" w kierowaniu

[23] Upływność informacyjna to celowe lub uboczne emitowanie do otoczenia treści przez system informacyjno-sterujący. W tym przypadku chodzi o celowe emitowanie takich treści, które do systemu rozpoznawczego przeciwnika wnosić będą entropię informacyjną ii tym samym powodować będą jego zakłócanie.

potencjałem walki przeciwnika i tym samym powodować będą dezorganizację jego działań. Stosowanie natomiast ciągłego zakłócania toru kierowania potencjałem walki jest niepożądane. Uświadamia tylko przeciwnikowi, że kooperant negatywny posiadł już dostęp do tego toru i trzeba czynić wszystko, aby jak najszybciej dokonać w nim takich zmian strukturalnych i parametrycznych, które wyeliminują ten dostęp. Innymi słowy, taki sposób postępowania w procesie walki informacyjnej można nazywać działaniami demaskującymi. W tym miejscu można by powiedzieć, że tor kierowania potencjałem walki funkcjonuje w podobnym otoczeniu do toru zbierania danych o własnym potencjale walki i o sytuacji. Różnica polega tylko na przewartościowaniu roli rozpoznania i zakłócania informacyjnego. Jeśli w stosunku do pierwszego (chodzi o tor zbierania danych o własnym potencjale walki i jego sytuacji) zasadnicze wysiłki kooperacji negatywnej ukierunkowane były na zakłócanie informacyjne, a rozpoznanie odgrywało rolę drugoplanową, to w stosunku do drugiego (chodzi o tor kierowania potencjałem walki) pierwszoplanową rolę negatywną odgrywa rozpoznanie, a drugoplanową — zakłócanie informacyjne.

W systemie informacyjno-sterującym odrębnymi przedmiotami walki informacyjnej są elementy kierujące walką i sterujące jej określonymi procesami. Przy walkach bardziej złożonych w organach takich (centrach) szeroko stosuje się dzisiaj technikę informatyczną i różnego rodzaju urządzenia elektroniczne. Wykorzystuje się je do rejestrowania i gromadzenia danych, ich analizowania, segregowania i przechowywania oraz do wypracowywania decyzji i przekazywania tych decyzji wykonawcom. Tym samym są to najbardziej newralgiczne punkty w strukturze każdego systemu informacyjno-sterującego, zorganizowanego na potrzeby dowolnego rodzaju walki. Można nawet stwierdzić, że od sprawności ich funkcjonowania zależy sukces bądź porażka w każdym rodzaju złożonej kooperacji negatywnej wzajemnej. Dlatego też elementy te, jako przedmioty oddziaływania, są szczególnym obiektem zainteresowania walki informacyjnej. Dla strony przeciwnej są obiektami rozpoznania i zakłócania informacyjnego, dla własnej — pieczołowitej obrony informacyjnej.

Efektywność walki informacyjnej zależy od wielu czynników. W pierwszej kolejności decyduje o tym trafność doboru narzędzi i form ich wykorzystywania w procesie oddziaływania na wyselekcjonowane przedmioty walki. Inne narzędzia i formy muszą być stosowane przy wspieraniu każdego rodzaju walki — inne przy wspieraniu walki politycznej, inne przy wspieraniu walki ekonomicznej i jeszcze inne przy wspieraniu walki zbrojnej. Tak samo inne zestawy narzędziowe i inne formy oddziaływania konieczne są do stosowania w obrębie tego samego systemu informacyjno-sterującego. Ich zróżnicowanie wynika z niejednorodności

strukturalnej tego systemu. Inne muszą być zastosowane w torze zdobywania danych o przeciwniku, inne w torze zbierania danych, inne w torze kierowania i jeszcze inne w stosunku do elementów kierujących (sterujących) walką. Również i w wymienionych torach, jako w przedmiotach oddziaływania, problemy te nie mogą być rozwiązywane jednakowo. Każdy z nich stanowi odrębną i właściwą tylko sobie złożoność rzeczową i czynnościową. Warunkowane jest to zawsze konkretnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi konkretnych użytkowników. Przy całej złożoności walki informacyjnej można jednak wyróżnić pewne reguły, których przestrzeganie sprzyjać będzie sukcesowi. Oprócz wymienionej już kompatybilności narzędziowo-przedmiotowej należy też pamiętać, że ***walka informacyjna powinna zawsze wyprzedzać walkę wspieraną. Najpierw należy wygrać w walce informacyjnej, aby osiągnąć sukces w walce wspieranej (zasadniczej)***. Nie mniej ważnym problemem jest centralizacja kierowania. Istota tego wynika z celu walki informacyjnej. Jak już wspominano wcześniej, jej generalnym celem jest zawsze dążenie do stworzenia przeciwnikowi fałszywego obrazu rzeczywistości w przestrzeni planowanej przez niego operacji i przez to ukierunkowanie jego wysiłków na planowanie i prowadzenie działań w stosunku do nieistniejących lub nieistotnych dla sukcesu odniesień. Realizowana jest to po to, aby zasadnicze narzędzia walki przeciwnika znalazły się w takim usytuowaniu, którego życzy sobie jego kooperant negatywny. Osiągnięcie tego, w sposób nieświadomy dla przeciwnika, jest przedsięwzięciem niezmiernie trudnym i złożonym. Wiąże się przede wszystkim ze spójnością dozowanej mu specjalnie upływności informacyjnej, której szczegóły, w całej swej masie, muszą się składać na jednolicie logiczny obraz. Każdy przeciwnik zwykle zdaje sobie sprawę, że działająca negatywnie strona czynić będzie takie wysiłki. Dlatego też każdą zdobytą postać danej będzie się starał wielokrotnie sprawdzać, gruntownie analizować i potwierdzać w innym obszarze. Stwierdzone w tym zakresie rozbieżności mogą się stać dla niego sygnałem, że takie właśnie wysiłki są czynione przez jego przeciwnika i tym samym mogą doprowadzić do ich zniweczenia. Z tego też względu cała walka informacyjna, każdej strony, winna być prowadzona jednolicie. Realizowane przedsięwzięcia winny wynikać z centralnego planu, a kolejność i sposób ich realizacji — z konkretnych i precyzyjnych decyzji kierownictwa centralnego, bez informowania o celach niższych hierarchicznie wykonawców. Polega to na tym, że zadania poszczególnych organów kierowania elementami walki informacyjnej muszą być jednoznacznie rozgraniczone. Każdy organ niższego szczebla powinien realizować tylko te przedsięwzięcia, które zostały mu nakazane przez przełożonego. Wszelka inicjatywa w tym zakresie, ze strony podwładnych, jest niepożądana i może być niezmiernie szkodliwa. W wyjątkowych sytuacjach może być uwzględniana, ale tylko za zgodą organu nadrzędnego. Jest to

bezwzględnie zhierarchizowany system kierowania. Niższy szczebel, nie znając rzeczywistych zamiarów i planów, może zdemaskować i tym samym zniweczyć całość przedsięwzięcia, podejmując określone działania z własnej inicjatywy. Z analizy faktów wynika, że nigdy w historii nie zdarzyło się, aby tego typu przedsięwzięcia — podjęte z inicjatywy niższych szczebli kierowania i bez zgody organu centralnego — były skuteczne. Zawsze były demaskowane, a jeśli nawet nie, to i tak przynosiły odwrotne do zamierzonych rezultaty. Potwierdzeniem tego może być następujący przykład. W czasie pierwszej wojny światowej, w grudniu 1914 roku, ówczesny szef brytyjskiego wywiadu wojskowego Reginald Hall z własnej inicjatywy rozpowszechnił w Niemczech informacje, że brytyjska flota koncentruje swoje siły do osłony desantu, który ma być wysadzony pomiędzy rzekami Ems i Wezerą (północ Holandii). Niemieckie dowództwo, przyjąwszy to za prawdę, przerzuciło w ten rejon rezerwowe siły. Brytyjczycy, wykrywając to i nie znając rzeczywistych powodów, przegrupowali w ten rejon część swoich sił, osłabiając tym samym inne odcinki frontu. Jest to klasyczny przykład, jak podjęte autonomicznie zakłócanie, ukierunkowane na wniesienie entropii informacyjnej do niemieckiego zbioru danych o przeciwniku, zadziałało negatywnie również i na własną stronę.

Z punktu widzenia potrzeb prowadzenia walki informacyjnej ważna jest wcześniejsza i bieżąca wiedza o przedmiotach tej walki i ich otoczeniu. Tylko taki stan informacyjny może stanowić podstawę do trafnego doboru narzędzi i form walki, a co za tym idzie — przeprowadzenia skutecznego działania. Każda reakcja celowa musi być zawsze poprzedzona rozpoznaniem przedmiotu na który będzie skierowana i warunków jego usytuowania. Jeśli określone działanie celowe, w tym wypadku walka informacyjna, składa się z szeregu równoległych, a także następujących po sobie reakcji, to każda kolejna reakcja musi być poprzedzona rozpoznaniem efektów reakcji poprzedniej — jeśli ma być trafna. Proces ten, w ujęciu dynamicznym, staje się jak gdyby łańcuchem składającym się z przemiennie spiętych ogniw rozpoznania i reakcji. Rozpoczyna się zawsze od tego, że każda pierwsza reakcja musi być poprzedzona rozpoznaniem przedmiotu tej reakcji.

Walka informacyjna i wszystkie wspierane nią walki (patrz rys. 2.7) są również działaniami celowymi. Realizowane są zawsze w aspekcie osiągnięcia konkretnych zamiarów. Dlatego też związane z nimi działania stanowią również łańcuch przeplatających się ogniw rozpoznania i reakcji. Lokując go na osi czasowej, można zadać pytanie: *W którym punkcie osi czasowej należy umieścić jego początek?* Uniwersalna odpowiedź na to pytanie nie jest bynajmniej prosta. Dążąc jednak do jej sformułowania, należy najpierw zaznaczyć, że walka

informacyjna może być prowadzona w dwóch formach — pasywnej i aktywnej. Do formy pasywnej zaliczają się działania związane z prowadzeniem rozpoznania i obrony informacyjnej, a do aktywnej — zakłócanie informacyjne[24]. Dodać też trzeba, że motywy walki rodzą się zawsze tam gdzie więcej niż jeden podmiot dążą do stanu, który może osiągnąć tylko jeden z nich. W tej fazie działania noszą jeszcze znamiona konkurencji, ale w każdej chwili mogą się przerodzić w walkę. W otoczeniu człowieka konkurencja jest jednym z bardziej rozpowszechnionych zjawisk. Liczba odniesień konkurencyjnych (przedmiotów konkurencji) jest w rzeczywistości nieskończona. Mogą się koncentrować wokół uzyskiwanych postępów w nauce, wokół wykształcenia, zajmowanej pozycji, wyglądu, autorytetu, stanu posiadania itp. W szerszej skali konkurują firmy, korporacje, urzędy, państwa i koalicje. Jest to oczywiście motywacja do samodoskonalenia się, ale również i przesłanka inicjująca powody walki. Różnica pomiędzy jednym i drugim stanem polega tylko na tym, że w konkurencji nie stosuje się aktywnych form destrukcyjnego oddziaływania na konkurencyjne poczynania rywala. Stosowane są tylko pasywne formy walki informacyjnej. Każdy konkurent, aby w ogóle takim się stać musi wcześniej poznać przedmiot konkurencji. Jako że konkurencja jest działaniem co najmniej dwupodmiotowym o przeciwnych zwrotach, żaden z podmiotów nie jest zainteresowany udostępnianiem informacji o rzeczywistym stanie przedmiotu konkurencji. Wręcz przeciwnie. Starać się będzie informacje o tym ukryć przed drugą stroną, przynajmniej do czasu rozstrzygnięcia rywalizacji. Można więc przyjąć, że pasywne formy walki informacyjnej (rozpoznanie i obrona informacyjna) są nierozerwalnie związane z egzystencją człowieka i dowolnej organizacji funkcjonującej w otoczeniu konkurencji — włącznie do państwa i koalicji. Dlatego też można powiedzieć, że te formy walki nie mają ani początku, ani końca, a już szczególnie w odniesieniu do większych tworów organizacyjnych, jak państwo i koalicja. Pojawiają się w chwili ich zaistnienia w otoczeniu konkurencji i wraz z końcem tego przestają istnieć. Można by nawet powiedzieć, że praźródła jednostkowe tkwią w psychicznym i fizjologicznym zorganizowaniu człowieka i w jego wrodzonym partykularyzmie. Każdy ma jakieś sekrety, skrzętnie ukrywane przed otoczeniem, i każdy też chciałby posiąść informacje o warunkach najlepszej egzystencji w określonym otoczeniu. Przy większych strukturach organizacyjnych zbiory tajemnic i zapotrzebowań na informacje rozrastają się. W wypadku państwa czy koalicji liczba elementarnych postaci tajemnic i zapotrzebowań na informacje jest prze-

[24] Przy założeniu, że kryterium wyróżnialności (cecha rozstrzygalności) grupuje formy działania na nieodczuwalne przez przedmiot oddziaływania i odczuwalne przez ten przedmiot. Nie oznacza to jednak, że tak rozpoznanie, jak i obrona informacyjna nie są w swych działaniach aktywne. Tak jeden jak i drugi rodzaj walki informacyjnej powinien być zawsze aktywny w poszukiwaniu i obronie możliwych postaci danych, ale te wysiłki nie są bezpośrednio odczuwalne przez przedmiot oddziaływania.

ogromna i znaczeniowo niezmiernie złożona. Z tego też względu dbałość o bezpieczne warunki egzystencji państwa wiąże się nierozerwalnie z potrzebą ciągłego rozpoznawania otoczenia i bronienia dostępu do własnych tajemnic. Znamiennym przykładem takiej interpretacji potrzeb może być oficjalna wypowiedź byłego premiera Francji M. Rocarda do słuchaczy 43 Sesji Instytutu Badania Problemów Obrony Narodowej. W przemówieniu swym między innymi powiedział: *„W końcu chciałbym zatrzymać się na rozstrzygającej roli rozpoznania. Kraj taki jak Francja, który rozumie sam, jaka jest jego odpowiedzialność, który pragnie możliwie jak najbardziej zapobiegać kryzysom, musi mieć pewność otrzymywania informacji niezawodnej i precyzyjnej w czasie prawie rzeczywistym,* ***musi upewniać się, że jego partnerzy trzymają się swoich zobowiązań***"[25]. Z końcowej części tego zdania jasno wynika, że Francja wcale nie ukrywa, iż w dbałości o bezpieczeństwo rozpoznaje również i swoich partnerów. Przypuszczać też można, że stosując takie praktyki świadoma jest również potrzeby chronienia przed partnerami własnych tajemnic, oni bowiem mogą postępować tak samo. Rekapitulując, można by powiedzieć, że istota tego tkwi w powszechnie akceptowanych i szanowanych zasadach. Wiadomo, że dobry gospodarz zasługuje na szacunek i uznanie. Na miano to zasługiwać będzie wówczas, kiedy będzie dbał o zabezpieczanie swojej posiadłości przed ewentualnymi zagrożeniami. Związane to jest w sposób naturalny i oczywisty z koniecznością ciągłego rozpoznania otoczenia i ciągłego wzbraniania dostępu innym do własnych tajemnic.

Trudno opracować doskonały scenariusz czy nawet plan walki informacyjnej, które w całej rozciągłości sprawdziłyby się w praktyce. Każda przecież sytuacja, w całej swej złożoności, jest zawsze jedyna i niepowtarzalna. Jak twierdził Epikur, nigdy nie można wejść dwa razy do tej samej rzeki. *Panta rhei* — wszystko na świecie jest zmienne, płynne i nietrwałe[26]. Nie mogą zatem zaistnieć dwie identyczne sytuacje. Mogą wystąpić elementy wspólne, ale nigdy całkowicie identyczne. Jest to spostrzeżenie bardzo istotne dla walki informacyjnej, jak również dla każdej innej walki. Dla walki informacyjnej jest to jednak o tyle ważne, że każda nieprzewidziana sytuacja będzie wymagać stosownej reakcji spójnej merytorycznie z kreowanym już wcześniej dla przeciwnika fałszywym obrazem otaczającej go niby rzeczywistości. Jak wiadomo każde zaskoczenie powoduje zwykle reakcje prawdziwe. Dostrzec to można nawet w ludzkich odruchach. Ta sama reguła odnosi się również do funkcjonowania zbiorowości. Wykonane w następstwie zaskoczenia reakcje mogą demaskować. Mogą stać się dla

[25] BULLETIN D'INFORMATION DU 23 OCTOBRE 1990 (200/90)
[26] Nie ma pewności co do tego, że słów „panta rhei" jako pierwszy użył Epikur, nie mniej jednak jemu są one przypisywane.

przeciwnika podstawą do odróżniania fałszu od prawdy. Dlatego też cały aparat narzędziowy walki informacyjnej powinien być pod tym względem niezwykle elastyczny. Zawsze powinien być dostosowywany do wielowariantowego działania, ale tylko zgodnie z centralnym planem kreowania określonej sytuacji. Walka informacyjna nie może być oderwana od walki wspieranej. Szczególnie z walką wspieraną musi być zespolone zakłócanie informacyjne i obrona informacyjna. Chodzi o to, aby kreowane w ramach zakłócania informacyjnego fałszywe obrazy sytuacyjne znajdowały potwierdzenie w działaniach rzeczywistych każdej walki wspieranej (patrz rys. 2.7). Nie odnosi się to oczywiście do całości, a tylko do tych elementów, które zostały już wykryte przez przeciwnika, są nadal śledzone i nie można ich ukryć przed jego rozpoznaniem. Tylko wtedy pozorowane sytuacje mogą tworzyć dla przeciwnika złudzenia rzeczywistości. W innym wypadku będą demaskowane. Dlatego też w procesie zakłócania informacyjnego należy zwracać uwagę na rozpoznawanie skutków tego zakłócania. Każdy kolejny krok wykonany w tym zakresie powinien utwierdzać przeciwnika w błędnych ocenach i prognozach. Nie można natomiast dopuścić, aby zdemaskowane w którymś momencie elementy zakłócania informacyjnego były nadal realizowane według tego samego scenariusza. Taki stan rzeczy będzie tylko uświadamiać przeciwnikowi, do czego rzeczywiście zmierza jego kooperant negatywny i na czym mu zależy. Może więc stworzyć pozory nieświadomości faktu i ze strony zakłócanej przeistoczyć się automatycznie w skuteczną stronę zakłócającą i pokierować działaniami przeciwnika według własnej woli. Jest to kolejny argument potwierdzający, że wszystkie trzy podstawowe formy walki informacyjnej — rozpoznanie, zakłócanie i obrona informacyjna — nie mogą być stosowane w oderwaniu od siebie i w oderwaniu od każdej walki wspieranej. Tylko ich ścisłe zespolenie jednolitymi regułami gry może sprzyjać walce wspieranej. W innym wypadku mogą tylko szkodzić. Można zatem przyjąć, że szeroko rozumiane:

1) centralizacja;
2) kompleksowość;
3) spójność
4) wiarygodność;
5) nieszablonowość
6) skrytość;
7) terminowość;
8) ciągłość;
9) elastyczność;

to dziewięć podstawowych zasad, które powinny być przestrzegane w każdej formie i przestrzeni prowadzonej walki informacyjnej. Zakres ich przestrzegania będzie się zawsze przekładać na trafność i szybkość reakcji podejmowanych w każdej walce wspieranej, to znaczy na dwa główne elementy, które decydują o sukcesie lub porażce każdego podmiotu funkcjonującego w kooperacji negatywnej wzajemnej (w walce).

2. Historia, ewolucja i współczesność walki informacyjnej

Historia walki informacyjnej jest tak samo długa jak historia ludzkich dziejów. Nikt jej jednak nie spisał. Co więcej — nigdy nawet nie używano takiego pojęcia. Nie oznacza to jednak, że kojarzone z nią dziś funkcje *zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej* zaistniały dopiero u schyłku XX wieku. Istniały zawsze. Teraz unaoczniają się tylko z niewspółmiernie większą wyrazistością. Postępująca politechnizacja życia i szybki rozwój szeroko rozumianej komunikacji spowodowały, że samo słowo *informacja* stało się dziś pojęciem powszechnie używanym. Zawsze jednak walczące ze sobą strony rozpoznawały się wzajemnie. Zawsze starały się wzajemnie oszukiwać i wprowadzać w błąd. Zawsze też posiadały swoje sekrety, które z wielką skrupulatnością ukrywały przed wrogiem. Odnosząc to do współczesności, wszystkie te czynności mieszczą się w obszarach funkcjonalnych *zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego* i *obrony informacyjnej*, co w dwupodmiotowej kooperacji negatywnej wzajemnej tworzy przestrzeń *walki informacyjnej* (patrz rys. 3.4). Patrząc zatem na przeszłość pod takim kątem, historia walki informacyjnej zdaje się być tak samo długa jak historia ludzkich dziejów. Najwięcej faktów na ten temat można znaleźć w historii wojen, bo i te w przeszłości stanowiły jedno z bardziej rozpowszechnionych zjawisk społecznych.

Prawa walki zbrojnej posiadają charakter obiektywny i są trwałe. Niezależne są też od woli i świadomości ludzkiej. W całej swej ogólności eksponują zależności unaoczniające, że sukces w tej walce może osiągnąć tylko silniejszy. Na tym tle formułowane są zasady[27] sztuki wojennej, które już w konkretnych uwarunkowaniach materialnych definiują zasadnicze zależności dochodzenia do sukcesu bojowego. Procedury przygotowania i rozgrywania walki zbrojnej, rzutujące na efekt końcowy, determinowane są natomiast względami subiektywnymi. Z tej przyczyny odnotowywane są w historii fakty materialnie nieuzasadnionych klęsk i

[27] Zasada — teza, w której treści mieszczą się obiektywne prawa rządzące jakimś zjawiskiem.

materialnie nieuzasadnionych wygranych. Amerykański historyk Dupuy w książce *Liczby, prognozy i wojna* przedstawia wynik badań 42 bitew (od Austerlitz do Wzgórz Synaj). Wynik tych badań to stwierdzenie, że tylko 18 zwycięstw (43%) odniesiono dzięki przewadze liczebnej, a 24 zwycięstwa (57%) odniesiono mniejszymi liczebnie siłami. Prof. K.Nożko z kolei dodaje, że spośród 25 historycznych bitew stoczonych przez polskie siły zbrojne (od 1102 do 1920r.) aż w 23 przypadkach (92%) odniesiono zwycięstwo nad większym liczebnie przeciwnikiem (*Problemy i zasady sztuki operacyjnej*, s.193). Potocznie tłumaczy się to nieudolnością, bądź geniuszem dowódców. Analizując fakty gruntowniej można dostrzec, że konkretne efekty były następstwem sukcesu bądź klęski w prowadzonej wcześniej walce, którą dziś możemy nazwać *walką informacyjną*. Przez pryzmat tego można zatem tłumaczyć, tak geniusz jak i nieudolność dowódców.

Najstarszych i zapisanych treści na ten temat można się doszukać już w VI wieku przed naszą erą. Chiński filozof, wędrowny doradca dworski i uczony mąż Sun Tzu spisał je w traktacie *Sztuka wojny*[28]. Nie są one oczywiście w swojej formalnej nazwie określane mianem *walka informacyjna*. Jednak wyrażone tam treści są tak jednoznaczne, że bez cienia wątpliwości można je łączyć z walką informacyjną. Na pierwszych stronach wspomnianego traktatu formułuje na przykład maksymę: ***„Największym osiągnięciem jest pokonać wroga bez walki"***[29]. Z pozoru wydawać by się mogło, że nie ma to nic wspólnego z walką informacyjną. Dalej jednak jeszcze z większą mocą akcentuje znaczenie tego dopisując, że: ***„Osiągnąć sto zwycięstw w stu bitwach nie jest szczytem osiągnięć. Największym osiągnięciem jest pokonanie wroga bez walki"***[30]. W dopełnieniu dwukrotnie wyrażonych już na ten sam temat myśli dodaje jeszcze: ***„Dlatego najwyższą sztuką jest zwyciężyć armię wroga bez wydania bitwy. Zająć miasto wroga bez oblegania i zająć tereny jego państwa bez inwazji"***[31]. Rodzą się zatem pytania: *Jak to uczynić? Jak osiągnięcie tego wyobrażał sobie Autor?*. Sun Tzu nie udziela odpowiedzi wprost. Pozostawia ją jednak w jednoznacznym domyśle, że takie rozwiązania są możliwe i te stanowią sobą największą wartość. Postrzegając problem w kategoriach współczesnych można by powiedzieć, że droga do tak wytyczonego celu usytuowana jest w przestrzeni walki informacyjnej. Bo co to znaczy pokonać wroga bez walki?[32] Jeśli taki wróg w ogóle występuje i decyduje się na podjęcie walki, to czyni to oczywiście w imię jakiegoś celu, którego osiągnięcie wiąże się ze zdobyciem jakichś korzyści, które przedstawiają

---

[28] Sun Tzu *Sztuka wojny*, wyd. Przedświt Warszawa 1994r.
[29] Tamże, s. 7.
[30] Tamże, s. 35.
[31] Tamże, s. 37.
[32] Pojęcie *walka* używane jest przez Sun Tzu jako określenie walki zbrojnej.

dla niego w danej chwili większą wartość niż poniesione z tego powodu ewentualne straty. W odwrotnej sytuacji unikałby prawdopodobnie takiej walki. Można zatem przypuszczać, że właśnie tak postrzegał ten problem i Sun Tzu. Warunek podjęcia bądź zaniechania walki łączył niewątpliwie z kryterium korzyści. Nie łączył oczywiście tego z konkretnymi formami korzyści, jak i konkretnymi postaciami strat. Pozostawił tu pełną dowolność interpretacyjną, ponieważ te mogą mieć przeróżne postacie i niekoniecznie tylko materialne[33]. Zaakcentował tylko, że ich kształt zależy od przyjętego w danej chwili systemu wartościowania. Przy takim założeniu pozostaje jedyna droga prowadząca do celu — przekonać wroga, że podjęcie walki będzie dla niego mniej opłacalnym rozwiązaniem niż jej zaniechanie i podporządkowanie się woli przeciwnika. Dokonanie tego jest jednak przedsięwzięciem niezmiernie złożonym. W pierwszej kolejności wymaga dokładnego poznania przyjętego przez wroga systemu wartości i ustalenia czego najbardziej się obawia ze strony swojego przeciwnika oraz na jakie ustępstwa byłby gotów się zgodzić w aspekcie wystąpienia takiego zagrożenia. Wiąże się to oczywiście z prowadzeniem rozpoznania, a więc jednego z elementów walki informacyjnej. Znając już to, konieczne się staje przejście do drugiej formy tej walki — do zakłócania informacyjnego, gdzie drogą szeroko rozumianego pozorowania i maskowania oraz odpowiednio dozowanej upływności informacyjnej można wnieść do systemu rozpoznania przeciwnika takie postacie danych, które w globalnej konfrontacji stworzą obraz zagrożenia, którego przeciwnik obawia się najbardziej. Przy takim postępowaniu musi być również zastosowany i trzeci element tej walki — obrona informacyjna. Jej wysiłek musiał być ukierunkowany na wszechstronne ukrywanie rzeczywistego stanu. *Czy rzeczywiście tak rozumiał ten problem Sun Tzu?* Można przypuszczać że tak, ponieważ pisze dalej: ***„Wojna jest sztuką wprowadzania wroga w błąd"***[34]. Podkreśla nawet, że: ***„Jeśli ktoś nie jest w stanie wywrzeć wpływu na armię wroga, nie zasługuje na miano stratega"***[35]. Nie można też inaczej, jak tylko przez pryzmat walki informacyjnej, tłumaczyć sensu kolejnych jedenastu maksym, w których wyraża pogląd, że:

1. *„Zamiary i plany zaszkodzenia wrogowi nie sprowadzają się do jednej metody. Czasem przeciąga się na swoją stronę ludzi mądrych i szlachetnych, z otoczenia wrogiego władcy, aby pozbawić go doradców. Czasem wysyła się ludzi zdradzieckich i niebezpiecznych w celu rozbicia jego administracji. Wysyła się też fałszywe informacje, aby odsunąć mini-*

[33] W historii odnotowywane są również wojny honorowe i wojny w imię wiary, gdzie honor władcy czy religijne przekonania przedkładane były ponad korzyści materialne. Takie odnotowywane są również w starożytnych Chinach.
[34] Tamże, s. 80.
[35] Tamże, s. 39.

strów od wrogiego suwerena. Można też wysyłać biegłych rzemieślników, aby oferując swoje wyroby, doprowadzili do zubożenia jego ludu. Można sprezentować wrogowi zdolnych muzyków i tancerki, aby zmienili jego upodobania. Można też wysłać wrogiemu władcy piękną kobietę, aby go omamiła"[36].

2. *„Strategia wojny polega na przebiegłości i stwarzaniu złudzeń. Dlatego, jeśli jesteś do czegoś –zdolny, udawaj niezręcznego, jeśli jesteś aktywny, stwarzaj pozory biernego. Jeśli jesteś blisko, stwórz pozory dużej odległości, jeśli uwierzą, że jesteś daleko, znajdź się niespodziewanie blisko. Staraj się wprowadzić wroga w błąd, stwórz dezorganizację w jego armii i dopiero wtedy uderzaj*[37].

3. *„Dlatego biegli w prowokowaniu wroga do ataku tworzą sytuację do której wróg musi się dostosować. Zwabiają go czymś, co jest dla niego atrakcyjne i zastawiwszy pułapkę czekają na jego ruch dobrze przygotowani"*[38].

4. *„Stwarzaj wiele pozornych działań: pokaż się na wschodzie, naprawdę podążając na zachód, sprowokuj wroga na północy, aby uderzyć nagle na południu. Doprowadź wroga do szaleństwa, używając forteli dotąd, aż jego siły zostaną rozproszone"*[39].

5. *„Ktoś kto nie zna zamiarów państw ościennych, nie potrafi na czas zebrać sprzymierzeńców i nie jest świadomy niebezpieczeństw marszów przez góry, lasy, bagna i rozpadliny —nie powinien prowadzić armii"*[40].

6. *„Kiedy hegemon atakuje potężne państwo, uprzednio zapobiega koncentracji jego armii. Stara się zastraszyć wroga i nie pozwolić na przyłączenie się do niego sprzymierzeńców"*[41].

7. *„Taktycznym posunięciem zgodnym z doktryną wojenną jest śledzenie sytuacji wroga, aby dobrze wyznaczyć dzień bitwy"*[42].

8. *„To co nazywamy uprzedzającą wiedzą, nie może być jakimś rodzajem wiedzy duchowej ani pochodzącym od bogów, ani też wiedzą przez analogię do przyszłych wydarzeń, ani*

---

[36] Tamże, s. 92.
[37] Tamże, s. 17.
[38] Tamże, s. 59.
[39] Tamże, s. 123.
[40] Tamże, s. 128.
[41] Tamże, s. 128.
[42] Tamże, s. 130.

też na podstawie spekulacji. Musi to być konkretna informacja pochodząca od człowieka, który dobrze zna sytuację wroga. Zatem wyróżnia się pięć rodzajów tajnych agentów (narodowi, wewnętrzni, podwójni, straceni[43] *oraz powracający). Jeśli tych pięć typów zatrudnionych agentów pracuje w koordynacji, to nazywani są oni doskonałą siecią i znajdują się pod szczególną opieką władcy"*[44].

9. *„Dlatego też tylko oświecony władca oraz zacny generał są w stanie użyć najinteligentniejszych ludzi jako agentów, a z nimi z pewnością mogą dokonać wielkich rzeczy. Tajne plany i operacje sa zasadnicze dla działań wojennych, bez nich armia nie może zrobić żadnego sensownego ruchu. Armia pozbawiona agentów jest doprawdy jak człowiek ślepy i głuchy"*[45].

10. *„Kiedy pojawi się wiele przeszkód w wyjaśnianiu sytuacji, dzieje się tak z powodu fałszywych informacji"*[46].

11. *„Jeśli wiem, że moje oddziały mogą uderzyć na wroga, lecz nie wiem, czy wróg jest przygotowany do odparcia, to szansa przegranej i wygranej jest jeden do jednego. Tak samo, jeśli wiem, że wróg nie jest przygotowany na atak, , lecz nie wiem, czy moje oddziały są gotowe do uderzenia, szansa zwycięstwa i porażki jest jak jeden do jednego. Jeśli wiem, że moje oddziały mogą uderzyć i wróg nie jest przygotowany na atak, lecz nie rozpoznałem dobrze ułożenia terenu bitwy, szansa zwycięstwa i porażki jest jak jeden do jednego. Dlatego też twierdzę: Poznaj siebie i poznaj wroga, dopiero wtedy twoje zwycięstwo nie będzie zagrożone. Poznaj warunki terenu i pogody, wtedy twoje zwycięstwo będzie całkowite"*[47].

Jak widać sukces zbrojny Sun Tzu warunkuje wszędzie wcześniejszym powodzeniem osiągniętym w zakresie: *zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego* i *obrony informacyjnej,* używając przy tym bardzo obrazowych i jednoznacznych pojęć do eksponowania wynikających z tego konsekwencji. Konfrontując merytoryczną zbieżność jego myśli z realiami współczesnego pojmowania walki informacyjnej, można przypuszczać, że gdyby Sun Tzu żył XXVI wieków później to prawdopodobnie przytoczone treści spisałby pod wspólnym hasłem — *walka informacyjna.*

---

[43] Agentami straconymi nazywa Sun Tzu tych którzy przesyłają fałszywe informacje.
[44] Tamże, s. 140.
[45] Tamże, s. 146.
[46] Tamże, s. 100.
[47] Tamże, s. 116.

Znaczenie walki informacyjnej doceniali również i inni, a w szczególności ci, których historia nazywa wielkimi wodzami. Podobnie jak Sun Tzu nie używali pojęcia *walka informacyjna*. Przy eksponowaniu jej roli stosowali inne określenia typu: *wykryj, ustal, dowiedz się, zdobądź, ukryj, oszukaj, wprowadź w błąd, zastosuj fortel, zaskocz, uprzedź, nie daj się zaskoczyć, wykaż się przebiegłością, zwab, zastaw pułapkę* itd. W istocie rzeczy wszystkie merytoryczne treści kryjące się pod tymi nazwami mieszczą się przecież w trzech zbiorach funkcjonalnych, które składają się na obraz walki informacyjnej, to znaczy w częściach funkcjonalnych: *zdobywania informacji (rozpoznania), zakłócania informacyjnego* i *obrony informacyjnej*. Przykładów na to można znaleźć wiele, a szczególnie w tych bitwach, w których zwycięstwo przypisuje się geniuszowi wodza. Jedną z takich może być bitwa pod Kannami, która się rozegrała w sierpniu 216 roku p.n.e. (w okresie drugiej wojny punickiej) pomiędzy Kartagińczykami i Rzymianami. W bitwie tej, jak wiadomo, zwyciężyły wojska kartagińskie dowodzone przez Hannibala. Rzymianie, chociaż byli prawie dwukrotnie liczniejsi od Kartagińczyków, ponieśli druzgocącą klęskę. Zwycięstwo w tej bitwie historia przypisuje geniuszowi Hannibala. Klęska Rzymian łączona jest natomiast z nieudolnością dowodzenia konsulów Paulusa i Warrona[48]. *Na czym więc polegał geniusz Hnnibala?* Wiadomo, że przed walką obie armie ustawiono w tradycyjnym szyku. Polegało to na tym, że w centrum znajdowała się piechota oskrzydlona przez jazdę. Jak podają historycy, Hannibal wykazał się przebiegłością. Swoje najsłabsze siły (piechotę iberyjską i galijską) rozstawił w taki sposób, że tworzyły półksiężyc. One to właśnie miały przyjąć pierwszy atak Rzymian. Półksiężyc wkrótce rozstąpił się i *wojska rzymskie zostały zwabione do przodu*. Tam nagle okrążyła je piechota, a odwrót odcięła im jazda Hannibala. *Znalazłszy się w pułapce*, Rzymianie zostali zmiażdżeni. W tej sytuacji ich ogromna liczebność okazała się przekleństwem. Przyciskani ze wszystkich stron nie mieli miejsca na posługiwanie się bronią. Zdesperowani porzucali ją i walczyli gołymi rękami. Do tego jeszcze Numidyjczycy przedarli się przez szeregi rzymskie na tyłach ugrupowania, *masakrując do reszty zaskoczonych żołnierzy*[49].

Czy na podstawie tego można stwierdzić, że o zwycięstwie Hannibala zadecydował sukces odniesiony wcześniej w walce informacyjnej? Wydaje się, że odpowiedź winna być twierdząca. Świadczyć mogą o tym następujące fakty:

- Po pierwsze — Hannibal musiał wcześniej zdobyć i zgłębić informacje o rzymskich siłach i ich sztuce walki. Musiał też zdobyć informacje o umiejętnościach dowódczych rzym-

[48] Według postanowienia Senatu rzymskiego konsulowie Paulus i Warron sprawowali najwyższe funkcje dowódcze na zmianę, co drugi dzień.
[49] John MacDonald Wielkie Bitwy Historii, wyd. Agencja Wydawnicza MOREX Warszawa 1995r.

skich wodzów, w tym Paulusa i Warrona. Przed rozpoczęciem bitwy musiał też rozpoznać zamiary przeciwnika. Innymi słowy prowadził rozpoznanie, co jest przecież częścią walki informacyjnej.

- Po drugie — Hannibal, ustawiając swoje wojska do walki, upozorował najsłabszy punkt w szyku, który stanowiła łatwa do rozpoznania przez Rzymian piechota iberyjska i galijska. Tym samym wskazał Rzymianom gdzie mają uderzać, to znaczy pokierował ich działaniami w sposób dla nich nieświadomy. Stworzone pozory słabego punktu miały oczywiście na celu wprowadzić Rzymian w błąd, czyli wnieść do ich systemu rozpoznania dane, które jak wiadomo doprowadziły do fałszywej oceny zamiarów Hannibala. Historycy nazwali to *zwabieniem w pułapkę*. W rzeczy samej był to bardzo skuteczny element zakłócania informacyjnego, bo wniósł do świadomości wodzów rzymskich tak wysoce nieuporządkowaną wiedzę o rzeczywistych zamiarach Hannibala, że zdecydowali się na wykonanie, jak się okazało, zabójczego dla siebie ataku.
- Po trzecie — uzyskanie zaskoczenia nie mogło się też odbyć bez trzeciego elementu, którym jest obrona informacyjna. Ta również , jak można sądzić, odegrała znaczącą rolę w ukrywaniu rzeczywistych zamiarów Hannibala. Gdyby wodzowie rzymscy odkryli je, prawdopodobnie nie daliby się zwabić w tak zastawioną na nich pułapkę i o sukcesie zadecydowałaby przede wszystkim przewaga liczebna ich wojsk. Tak jednak się nie stało.

Znaczenie informacji z pełną ostrością dostrzegał też chan Bułgarii Krum. Potwierdzeniem tego może być bitwa pod Pliską, która rozegrała się w 811r. Krum, jak wiadomo, dokonywał wcześniej ciągłych najazdów na terytorium Bizancjum. Cesarz Nikefor I — władca Bizancjum — postanowił w końcu wyeliminować to zagrożenie. Sformował armię w sile 70 tysięcy żołnierzy, do której dołączył się jego syn Staurakios oraz jednostki z Azji Mniejszej i Tracji. Bizantyjczycy opanowali siedzibę chana i miasto Pliskę. Zabili ponad 12 tysięcy mieszkańców. Nie rozbili jednak armii chana do końca. Krum wiedział, że nie wygra z Bizatyjczykami w otwartym polu — nie miał do tego wystarczających sił. Uznał zatem, że szansę na zwycięstwo może mu stworzyć doskonała znajomość terenu oraz maskowanie i pozorowanie. W następstwie tego zwabi armię cesarską w zasadzkę. Natomiast Nikefor I, upojony pierwszym sukcesem, zapomniał o tym, co w swych działaniach uwzględnił Krum. Przestał stosować jakiekolwiek środki ostrożności. Nie przeprowadził rozpoznania terenu i przeciwnika. Innymi słowy, *zlekceważył znaczenie rozpoznania, obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego*, w wyniku czego jego wojska dostały się w zasadzkę. Stanowiła ją głęboka dolina górska znajdująca się na północ od Pliski. Bułgarzy zablokowali wcześniej wyjście

palisadą, a następnie uczynili to samo z wejściem. Skaliste i wysokie góry po obu stronach doliny uniemożliwiały jakąkolwiek ucieczkę żołnierzy armii cesarskiej. Jedynym rozwiązaniem dla nich stało się przebicie przez jedną z palisad. Bizantyjczycy liczebnie wielokrotnie przewyższali Bułgarów, jednak nie podjęli jakiejkolwiek próby przebicia się przez palisady. Widząc to Bułgarzy zaatakowali wroga. Wojska Nikefora zostały w mgnieniu oka rozbite. W walce zginął również sam cesarz.

W bardzo szerokim zakresie elementy walki informacyjnej stosował również Czyngis-chan. Świadczy o tym sposób prowadzenia przez niego kampanii przeciwko państwu Chorezmu, w latach 1218 - 1223[50]. Podbił on północne Chiny, Koreę, Mandżurię, kraje azjatyckie i południową Syberię Podlegli mu wodzowie Dżebe i Subudej podbili kraje zakaukaskie. Szach Chorezmijski Muchammed Ala ed-Din posiadał regularną armię dwa razy większą niż wszystkie wojska Czyngis-chana, które liczyły w przybliżeniu 150 do 200 tysięcy żołnierzy. Hordy Mongołów znane jako „RAND"[51], znacznie mniej liczebne, systematycznie pokonywały przeważające siły przeciwnika. Analizując poszczególne epizody kampanii, wyraźnie dostrzega się, że w każdym z nich sukces bojowy Mongołów warunkowany był wcześniejszym powodzeniem uzyskanym w prowadzonej przez nich walce informacyjnej. Mongolscy dowódcy ciągle prowadzili intensywne rozpoznanie przeciwnika, terenu i warunków atmosferycznych. Stosując maskowanie i pozorowanie, często unikali walki po to, by innym razem zaatakować tam gdzie chcieli i tam gdzie nie spodziewał się tego przeciwnik. Wykorzystując szybkich łączników na koniach, utrzymywali cały czas łączność pomiędzy dowódcami i wielkim Chanem, co potwierdza ich dbałość o niezakłócone funkcjonowanie własnego procesu informacyjnego. Bacząc na obronę informacyjną, wojska Czyngis-chana maszerowały zawsze w oddzielnych kolumnach. Uniemożliwiało to tym samym przeciwnikowi ustalanie planowanych miejsc ataku. Utrzymywanie w tajemnicy rejonów koncentracji wojsk, unikanie walki bez wcześniejszego przygotowania oraz duża ostrożność Czyngis-chana, który w sposób bardzo zsynchronizowany wykonywał przesunięcia swych armii w kierunkach celów, jakie zamierzał osiągnąć, jak również prowadzenie dezinformacji wśród wojsk i ludności cywilnej były dokładnie tym, co dzisiaj nazywamy obroną informacyjną i zakłócaniem informacyjnym. Dzięki nim właśnie często wprowadzał w błąd przeciwnika i w ten sposób uzyskiwał nad nim przewagę. Ogólna liczebność wojsk nie odgrywała zatem decydującej roli w kampanii.

---

[50] S. Kałużyński: *Imperium mongolskie*, Warszawa 1970, s.76 - 82..

[51] P. Grier: *Information Warfare w:* Air Force, 4/1994, s.34 - 37. Obecnie nazwę *Rand Corps* przyjęła grupa fachowców zajmująca się wojną informacyjną.

Kolejnym przykładem może być bitwa pod Bannockburn stoczona w 1314 roku. Edward II, król Anglii, wyruszył do Szkocji na odsiecz Anglikom oblężonym w zamku Stirling. Dysponował siłą 2 tysięcy rycerzy, 15 tysięcy żołnierzy piechoty i wielką liczbą łuczników. Szkoci mogli przeciwstawić tylko 6 tysięcy piechurów i 500 jeźdźców. Jak wiadomo, druzgoczącą klęskę ponieśli Anglicy, a sam król ledwie zdołał ujść z pola bitwy tylko z 500 rycerzami. Fakt ten tłumaczy się tym, iż Anglicy dali się wciągnąć w bitwę na terenie pełnym grzęzawisk i stawów, położonym tuż przy ujściu rzeki, której poziom zmieniał się podczas przypływów morza. Pokonując grząski teren nigdzie nie mogli znaleźć twardego gruntu — a kiedy udało im się przejść na drugą stronę rzeki kilkoma brodami — znaleźli się na bardzo wąskim odcinku, gdzie zostali zaatakowani przez Szkotów. Nie mogli zatem wykorzystać w walce ciężkiej kawalerii, co uczyniło ich całkowicie bezbronnymi. Taką przyczynę klęski Anglików podają suche zapisy historyczne. Patrząc jednak na problem pod kątem walki informacyjnej, należy stwierdzić, że zaskoczenie, jakie uzyskali Szkoci, nie było przecież niczym innym, jak tylko konsekwencją doskonałego maskowania i pozorowania działań, a więc obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego. Klęska Anglików była natomiast konsekwencją lekceważenia konieczności zdobywania informacji o przeciwniku, terenie i warunkach atmosferycznych.

Można też powiedzieć, że elementy walki informacyjnej stosował Władysław Jagiełło w czasie przygotowywania i prowadzenia bitwy pod Grunwaldem. Prowadząc w szerokim zakresie rozpoznanie (zdobywanie informacji) oraz pozorowanie i maskowanie (zakłócanie informacyjne), a także ukrywanie (obronę informacyjną), tak pokierował działaniami przeciwnika, że doprowadził go do podjęcia bitwy w najbardziej niekorzystnych dla niego warunkach. Jak wiadomo wojska sprzymierzonych były liczniejsze od zakonnych, jednak ich uzbrojenie i wyposażenie znacznie ustępowało krzyżackiemu[52]. Stawiało to Jagiełłę w trudnej sytuacji. Zdając sobie z tego sprawę, zdecydował się na podjęcie działań, które sprowokowałyby Zakon do podjęcia walnej bitwy w otwartym polu, a więc w warunkach sprzyjających stronie przeważającej liczebnie. Zaplanował zatem marsz na Malbork, aby sprowokować tym samym Krzyżaków do wystąpienia całością sił. Chciał tym samym uniknąć oblegania licznych, potężnych i silnie strzeżonych zamków krzyżackich. Patrząc pod tym kątem, można

[52] Bitwa ta stoczona 15 lipca 1410 roku przez połączone siły Królestwa Polskiego i Wielkiego Księcia Litewskiego z wojskami Zakonu Krzyżackiego należy do najważniejszych wydarzeń w średniowiecznych dziejach Europy Środkowo-Wschodniej.[52] Brak jest dokładnych danych, co do liczebności wojsk biorących udział w bitwie. Według danych przedstawionych przez Dominika Strasburgera, armia polsko-litewska liczyła około 31 500 zbrojnych żołnierzy, natomiast wojska krzyżackie posiadały ponad 27 000 rycerzy. Zygmunt Ryniewicz podaje, że wojska prowadzone przez Jagiełłę posiadały 27 000 żołnierzy (14 000 jazdy polskiej, 10 000 Litwi-

dostrzec, że koncepcja ta została zapoczątkowana w Brześciu w grudniu 1409 roku. Zapadły tam pierwsze decyzje o koncentracji sił i wymuszeniu walnej bitwy drogą pozorowania zagrożenia Malborka. Temu też zamysłowi podporządkowany został marsz, jak również liczne podjazdy, które niepokoiły pogranicze krzyżackie od strony Nowej Marchii, Kujaw i Żmudzi, co dezorientowało Krzyżaków, uniemożliwiając im ocenę rzeczywistej sytuacji. Posługując się dzisiejszą terminologią, działania te można bez wątpienia utożsamiać z zakłócaniem informacyjnym, ponieważ wnosiły do dowództwa krzyżackiego coraz bardziej nieuporządkowaną wiedzę o rzeczywistym otoczeniu — zwiększały o nim entropię informacyjną. W czasie bitwy Jagiełło sam kierował swoimi wojskami — głosem i za pomocą gońców, którzy przenosili rozkazy i meldunki nawet na bardzo znaczne odległości. Istotną rolę odgrywały w tym sygnały optyczne dawane ruchami chorągwi oraz akustyczne, na które oprócz dźwięku trąb i bębnów składały się jeszcze ustalone okrzyki i hasła rozpoznawcze. Przedsięwzięcia te można utożsamiać z obroną informacyjną, ponieważ znaczenie sygnałów ukryto przed Krzyżakami[53]. Ponadto przed bitwą Jagiełło ukrył swoje wojska w gęstwinie lasów, co również jest tożsame z obroną informacyjną. Król polski prowadził przez cały czas intensywne rozpoznanie terenu i przeciwnika, wykorzystując do tego liczne podjazdy. Wymownym epizodem unaoczniającym efekty rozpoznania i zakłócania informacyjnego może być akcja podjazdowa przeprowadzona podczas przygotowywania przeprawy przez Drwęcę. W jej następstwie nie tylko dokładnie ustalono rejony rozmieszczenia wojsk krzyżackich, ale także określono bezpieczne miejsce na rozbicie obozu dla wojsk własnych, korzystne drogi przemarszu oraz punkty zaopatrzenia w żywność, wodę i drzewo. Odkrycie obecności krzyżackiej i fortyfikacji Drwęcy spowodowało także zmianę decyzji o kontynuowaniu zamierzonego wcześniej marszu. Zdecydowano się wykonać obejście rzeki u jej źródeł, a następnie kontynuować marsz na Malbork, pozorując zamiary zaatakowania stolicy wroga. Fakt ten był wielkim zaskoczeniem dla Zakonu, który początkowo ocenił przedsięwzięcie jako ucieczkę. Oznacza to, że wykonanym ruchem wojsk wprowadzono również elementy zakłócenia informacyjnego. Innym przykładem, świadczącym o zespalaniu zdobywania informacji z obroną informacyjną i zakłócaniem informacyjnym, może być dzień 15 lipca, kiedy to wojska sprzymierzonych zatrzymały się nad jeziorem Łubień. Zwiad doniósł wówczas o ruchach wojsk krzyżackich. Jagiełło przeprowadził rozpoznanie terenu i nakazał uchwycić zalesiony, pofałdowany teren, na zachód od

---

nów i Rusinów oraz 3000 Tatarów), natomiast wielki mistrz Ulryk von Jungingen 3000 jazdy pozostawił nad Wisłą, a z 11 000 rycerzy zagrodził drogę Jagielle pod Grunwaldem.

[53] Prawo używania sygnałów miał tylko trębacz królewski. Na pierwszy dźwięk trąby, wojsko wstawało i zbroiło się, na drugi odgłos trąby siodłało konie, na trzeci ruszało w drogę. W czasie bitwy hasło i odzew brzmiały: *Kraków — Wilno*

jeziora. Powstał w ten sposób jak gdyby przesłaniający ekran, który mógł zapewnić czas i należyte warunki do ukrycia sił własnych. Jest to typowy element obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego, zastosowany w następstwie przeprowadzonego wcześniej rozpoznania. Również i przy samym ustawianiu wojsk na polu bitwy Jagiełło zastosował element walki informacyjnej — wykorzystał słońce do oślepiania wojsk krzyżackich, co w spełnianej funkcji jest tożsame z zakłócaniem informacyjnym, ponieważ rażące słońce nie pozwalało rycerzom krzyżackim na dokładne obserwowanie przeciwnika w bezpośrednich starciach.

Wymownym przykładem skuteczności stosowania walki informacyjnej może być bitwa pod Kircholmem, stoczona 27 września 1605 roku pomiędzy Szwedami i wojskami polskimi, dowodzonymi przez hetmana Karola Chodkiewicza. Siły polskie liczyły 4150 żołnierzy (3110 jazdy, 1040 piechoty oraz 7 dział), natomiast siły szwedzkie były znacznie większe, liczyły bowiem 10725 żołnierzy (2425 rajtarów, 8300 piechoty oraz 11 dział).[54] Ogólna przewaga Szwedów była więc 2,5 krotna. Zwyciężył jednak Chodkiewicz. Jego sukces polegał na tym, że zdołał wprowadzić przeciwnika w błąd, stosując bardzo skutecznie elementy obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego. Polegało to na tym, że rozpoczął bitwę atakiem harcowników, a następnie upozorował ich ucieczkę. Tym samym sprowokował Szwedów do rozwinięcia pogoni za uciekającymi, co w konsekwencji spowodowało oderwanie się pierwszego rzutu szwedzkiego o kilometr od rzutu drugiego. Wykorzystując sytuację, skierował na niego nagły ogień i niespodziewany kontratak siłami Woyny i rajtarii kurlandzkiej. Zanim drugi rzut zdołał przyjść z pomocą, rzut pierwszy został już rozbity. Istota walki informacyjnej polegała na tym, że pozorując ucieczkę, wprowadził element zakłócania informacyjnego, który doprowadził Szwedów do błędnej oceny rzeczywistości, w następstwie czego wykonali zły ruch wojskami i znaleźli się bardzo niekorzystnej sytuacji (jest to epizod bardzo podobny do tego, który osiemnaście wieków wcześniej zastosował pod Kannami Hannibal, wabiąc Rzymian do pogoni za Iberami i Galijczykami). Pozwoliło to Chodkiewiczowi nie tylko rozbić pierwszy rzut szwedzki, ale również rozwinąć na tym kierunku uderzenie, odcinając przeciwnika od drogi możliwego odwrotu do Rygi. Jak wiadomo, bitwa zakończyła się bezładną ucieczką Szwedów, a straty ich wyniosły około 8 tysięcy zabitych — królowi Szwecji Karolowi IX udało się uciec tylko z jedną chorągwią rajtarów. Polacy stracili w tej bitwie zaledwie 500 żołnierzy.

Także Napoleon stosował elementy walki informacyjnej. We wrześniu 1805 roku rozpoczął przemarsz wojsk z Francji do Europy Środkowej. Punktem kulminacyjnym była bitwa

[54] Z. Ryniewicz, op. cit., s.281.

pod Austerlitz. Napoleon błyskawicznie przeprawił wojska przez Ren i dotarł do południowych Niemiec. Korzystając z zaskoczenia, okrążył 20.10.1805r. wojska austriackie (które liczyły 60 tysięcy żołnierzy) pod Ulm i zmusił je do kapitulacji niemalże bez wystrzału. Rzeczywiście więc zaskoczenie było powodem klęski wojsk austriackich i warunkiem sukcesu napoleońskiego. Osiągnięcie tego było jednak następstwem sukcesu osiągniętego wcześniej w walce informacyjnej. To skutecznie prowadzone maskowanie działań i doskonałe rozpoznanie doprowadziły do uzyskania zaskoczenia, które już bezpośrednio spowodowało sukces zbrojny wojsk napoleońskich.

Bardzo jaskrawym przykładem roli walki informacyjnej w walce zbrojnej może być działanie trzech napoleońskich generałów: Lannesa, Murata i Belliarda, którym do zdobycia strzeżonego przez wojska austriackie mostu na Dunaju[55], otwierającego drogę do Wiednia, wystarczyły jedynie, odpowiednio spreparowane, dane przekazywane za pomocą środków werbalnych i niewerbalnych, co pozwoliło osiągnąć cel bez angażowania do tego jakichkolwiek sił i środków materialnych.

Podobna sytuacja miała miejsce w wojnie secesyjnej pod Fredericksburgiem w 1862 roku. Armia Brunside`a, licząca 113 tysięcy żołnierzy, zaatakowała armię konfederatów generała Lee, liczącą 80 tysięcy żołnierzy. Brunside rozkazał wykonać przeprawę przez rzekę Rappahannock, a następnie atakować pozycje przeciwnika. Pozycje te znajdowały się na wzgórzach Marye`s Heights, które były poza zasięgiem artylerii Unii. Wzgórza te stanowiły niezwykle silną linię obrony, wzmocnioną dodatkowo murem o długości 2,5 km, za którym kryły się cztery rzędy żołnierzy z Georgii i Północnej Karoliny. Żołnierze Północy ponawiali ataki wielokrotnie, w następstwie czego zginęło ich aż 15 tysięcy. Fakt ten, podobnie jak i poprzedni ma również swój związek przyczynowo-skutkowy z walką informacyjną. Zaistniał także w następstwie dobrego maskowania i pozorowania (dobrej obrony informacyjnej i dobrego zakłócania informacyjnego) strony zwycięskiej oraz lekceważenia przez stronę przegraną wagi zdobywania informacji.

Jaskrawym przykładem niedoceniania problematyki walki informacyjnej i wynikających z tego konsekwencji może być klęska Brytyjczyków poniesiona w bitwie pod Tangą[56], która rozegrała się w 1914 roku pomiędzy ekspedycyjnymi siłami brytyjskimi i Niemcami. Dowodzone przez generała-majora Aitkena ośmiotysięczne siły nie uwzględniały nawet elementarnych zasad walki informacyjnej. Nie prowadzono zupełnie rozpoznania, obrony informacyjnej i zakłócania informacyjnego. Przerzut wojsk odbywał się wręcz ostentacyjnie. Nie

[55] Most broniony był pod dowództwem księcia Auersperga.
[56] Wschodnia Afryka.

dosyć, że okręty brytyjskie płynęły bardzo blisko wybrzeży Afryki i były doskonale widziane z lądu, to jeszcze prasa brytyjska i wschodnioafrykańska donosiły ciągle o zbliżaniu się armii. Depesze radiowe, pomiędzy okrętami konwoju a Mombasą, przesyłano otwartym tekstem. Nawet przesyłki adresowane do wojsk opatrywane były nalepkami: *„Hinduskie Siły Ekspedycyjne >> B <<, Mombasa, Afryka Wschodnia"*. Nie przeprowadzono także rozpoznania portu wyładunkowego i rejonu ześrodkowania. W następstwie tego dokonywano rozminowywania nie zaminowanych wód, a wysadzone wojska rozmieszczono w niezwykle niedogodnym rejonie. Niemcy natomiast śledzili każdy ruch brytyjski. Mieli więc czas na doskonałe przygotowanie obrony. Mimo że Brytyjczycy posiadali ośmiokrotnie większe siły ich atak został odparty i ponieśli bardzo duże straty. Ocenia się, że zginęło 800 ludzi, 500 zostało rannych, a 250 uznano za zaginionych. Straty niemieckie wyniosły 70 osób, licząc łącznie zabitych i rannych.

Drugim przykładem tragicznych konsekwencji, wynikających z niedoceniania znaczenia walki informacyjnej dla walki zbrojnej, może być bitwa pod Sommą, która rozegrała się 1 lipca 1916 roku. Jak wiadomo, skutkami dotknięci zostali również Brytyjczycy. Przyczyną tego było lekceważenie zdobywania informacji o przeciwniku i śledzenia skutków własnej działalności. Ich tragedia wynikła z tego, że artyleryjskie wsparcie ataku wykonano na pozycje niemieckie niecelnie, nie naruszając absolutnie systemu obrony przeciwnika. Rozpoczynających atak żołnierzy poinformowano natomiast, że całe przedpole zostało oczyszczone. Przerwany dziesięć minut przed rozpoczęciem ataku ogień artyleryjski, dał jednocześnie sygnał Niemcom kiedy rozpocznie się atak, co można nazwać brakiem obrony informacyjnej. Uprzedzeni w ten sposób Niemcy mieli wystarczającą ilość czasu na przygotowanie się do jego odparcia. W następstwie tego, pod koniec dnia, Brytyjczycy stracili ponad 57 tysięcy żołnierzy spośród 120 tysięcy, które rano ruszyły do ataku na pozycje niemieckie.

Elementy walki informacyjnej można też dostrzec w bitwie warszawskiej. Stosował je dość szeroko ówczesny dowódca piątej armii generał Władysław Sikorski. Jak jest to wymowne, świadczyć może choćby fakt, że prowadząc dywersję tylko ośmioma samochodami pancernymi na tyłach bolszewickich, wprowadzał ciągle w błąd Tuchaczewskiego. Był to więc typowy element zakłócania informacyjnego. Stosował też z dużym powodzeniem obronę informacyjną, czego dowodem może być fakt, iż ogromnym zaskoczeniem dla Tuchaczewskiego było pojawienie się nad Wkrą piątej armii, czy też grupy uderzeniowej nad Wieprzem. Oprócz zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej wiele uwagi przywiązywała strona polska również i do trzeciego elementu walki informacyjnej — zdobywania informacji. W tym zakresie dużą rolę odegrały samoloty wykonujące loty zwiadowcze.

Podobne przykłady można przytaczać w nieskończoność. Współcześnie, na przykład w wojnie izraelsko-arabskiej czy też irackiej, występują one z tak dużą ostrością, że nie ma potrzeby szczegółowego ich omawiania. Można tylko stwierdzić, że walka informacyjna zawsze była czynnikiem, który warunkował osiągnięcie powodzenia w prowadzonych działaniach zbrojnych. Jej znaczenie dostrzegali i dostrzegają wszyscy teoretycy i praktycy zajmujący się walką zbrojną, od Sun Tzu, poprzez wodzów epoki napoleońskiej, aż do współczesnych dowódców i naukowców. Jednak tylko niektórzy z nich nazywali ją bezpośrednio — *walką informacyjną*. Najczęściej, np. na zdobywanie informacji używano określeń typu: *poznaj siebie i poznaj wroga, poznaj warunki terenu i pogody* (Sun Tzu, Czyngis-chan), w stosunku do zakłócania informacyjnego — *oszukuj przeciwnika, zastosuj fortel*, zaś w stosunku do obrony informacyjnej — *bądź czujny, zaskocz przeciwnika, bądź silny tam gdzie on się tego nie spodziewa*. Przy uważnym studiowaniu historii dowodów na to można się doszukać wszędzie. Potwierdza to tylko tezę o dużej roli i znaczeniu walki informacyjnej dla każdego innego rodzaju wspieranej walki, niekoniecznie zbrojnej. W tym miejscu można na przykład przypomnieć operację *Trust*, przeprowadzoną przez naczelny organ radzieckich władz bezpieczeństwa OGPU[57]. Celem tej operacji było pozyskanie zachodniego kapitału. Twórcą planu był Lenin. W 1921 roku zapowiedział światu odejście od *wojującego komunizmu* w kierunku stopniowego nawrotu do gospodarki rynkowej i liberalizacji sfery polityczno-gospodarczej — zapowiedział *nową ekonomiczną politykę*, tak zwany *NEP*. Idea tej polityki polegała na demonstracyjnym pozorowaniu odwrotu komunizmu od polityki konfrontacji na rzecz współpracy z Zachodem. Akcją bezpośrednio kierował Dzierżyński. Za pośrednictwem utworzonej organizacji *Trust* przekazywał dla wywiadów zachodnich specjalnie spreparowane dane. Z myślą o materialnym potwierdzaniu dozowanej upływności informacyjnej utworzył pewną liczbę rzekomo opozycyjnych wydawnictw. Ich zadaniem było szerzenie propagandy na temat liberalizacji życia polityczno-ekonomicznego kraju. Kadrowi pracownicy OGPU organizowali spotkania z rosyjskimi pisarzami na emigracji. Namawiali ich do powrotu. Redaktorzy opozycyjnych gazet przeprowadzali wywiady ze zwolnionymi więźniami politycznymi. Informowali o zawieszeniu cenzury. Władze państwowe stwarzały zachęty dla zachodniego biznesu. Lenin obiecywał stworzenie szerokich możliwości, w tym monopol gwarantowany przez rząd w formie koncesji. Trudno było jednak przekonać zachodnich biznesmenów, pamiętających zabór ich własności, bez odszkodowania, w 1917 roku. Do stworzenia pozorów wiarygodności planowanych przedsięwzięć posłużono się Armandem Hammerem. Otrzymał

[57] OGPU — Objedinionnoje Gosudarstwiennoje Politiczeskoje Uprawlenije (Zjednoczony Państwowy Zarząd

on fikcyjną koncesję i rozgłosił ten fakt w Ameryce. Dzięki temu do 1925 roku Hammerowi udało się pozyskać do inwestowania w przedsiębiorstwa radzieckie wiele prestiżowych korporacji, w tym nawet tak poważną jak *Ford Motor Company*. Po osiągnięciu celu, osiem lat później (w 1929 roku), *nowa ekonomiczna polityka* upadła. Wszelkie prywatne przedsiębiorstwa znacjonalizowano. Większość inwestycji uległa konfiskacie bez odszkodowania. Ponownie wprowadzono cenzurę. Stłumiono ruchy opozycyjne i zamknięto wolną prasę[58]. O sukcesie operacji zadecydowało wiele czynników. Dostrzec tu można:

- elastyczność w dostosowywaniu się do zmieniającej się sytuacji;
- powtarzalność w kreowaniu fałszywych obrazów sytuacyjnych;
- ciągłość w realizacji przedsięwzięć;
- terminowość realizacyjną;
- trafność doboru narzędzi i form do przedmiotu walki;
- oryginalność w kreowaniu rozwiązań decyzyjnych;
- wiarygodność w komponowaniu fałszywych obrazów sytuacyjnych na użytek rozpoznania (wywiadu) przeciwnika i prawdziwych o przeciwniku na użytek własny;
- realistyczną spójność w podejmowanych działaniach i kreowanych fałszywie sytuacjach;
- kompleksowość w podejmowanych działaniach.

W głównej jednak mierze o sukcesie tej operacji walki informacyjnej na rzecz wsparcia walki ekonomicznej — bo w rzeczy samej takie ich było zespolenie funkcjonalne — zadecydowały:

- centralizacja planowania;
- centralizacja kierowania;
- utrzymana do końca skrytość rzeczywistych celów (również w tajemnicy dla niższych wykonawców — rzeczywiste cele operacji znane były prawdopodobnie tylko Leninowi i Dzierżyńskiemu).

Doskonałe zespolenie wymienionych czynników spowodowało wniesienie tak dużej entropii informacyjnej w obszar rzeczywistej wiedzy Zachodu na temat ówczesnego Związku Radzieckiego, że ten z kolei (Zachód) przyjął pozorowane dane za objawy realnego odzwierciedlenia polityczno-ekonomicznej rzeczywistości w tym kraju, co w sumie musiało zaowocować takim, a nie innym przebiegiem zdarzeń. Patrząc na tę operację z perspektywy dnia dzisiejszego i dającej przewidywać się przyszłości, można powiedzieć, że zastosowane w niej reguły gry posiadają w dużej mierze wartości ponadczasowe. Zespolenie ich w jedną zharmo-

---

Polityczny).

nizowaną całość, tak dziś, jak i w przyszłości, może stanowić fundamentalne podstawy do pomyślnego przeprowadzenia każdej operacji walki informacyjnej, chociaż nie była ona wówczas określana takim mianem. Jednak po trzech czwartych wieku (w 1994 roku) można już było użyć takiego pojęcia. Dalsze podstawy do tego stworzyła nauka. Splot szeregu wydarzeń poznawczych zapoczątkowany u schyłku XVIII wieku wskazał materialne warunki do przeniesienia części walki informacyjnej z przestrzeni osobowej do przestrzeni technicznej[59]. Za pierwsze przesłanki można uznać prace angielskiego fizyka i eksperymentatora *M. Faradaya* przeprowadzone w latach 1791-1867. Kolejne to ich *Maxwellowskie* uogólnienie dokonane w latach 1831-1879 przez *J.C. Maxwella*. W efekcie tego na gruncie praktyki i teorii dowiedziono, że światło jest falą elektromagnetyczną. W ten sposób zostały stworzone podstawy elektroniki, a wydarzenie to uznano za jedno z najwspanialszych uogólnień fizyki, pozwalające objąć wspólną teorią zjawiska świetlne i elektromagnetyczne. Jak wiadomo, przewidywania teoretyczne *Maxwella* potwierdził doświadczalnie *H.R. Hertz* w latach 1887-1888. Wytworzył on po raz pierwszy nadzwyczaj szybkie drgania elektryczne i wykazał, że wywołują one, w otaczającej przestrzeni, fale elektromagnetyczne o długości 1 metra, które rozchodzą się, odbijają i załamują według tych samych praw, jakie optyka wykryła wcześniej dla światła. Odkrycie to stworzyło naukową podstawę do opracowania nowej techniki komunikacyjnej. Początkowo nikt jednak nie zdawał sobie z tego sprawy. Nawet sam Hertz bardzo sceptycznie zapatrywał się na możliwości praktycznych zastosowań fal elektromagnetycznych. Jednak doświadczenie Hertza stało się ogromną inspiracją do zintensyfikowania badań w tym kierunku. Wielu wybitnych uczonych przyczyniło się do pogłębienia teorii i praktyki w tej dziedzinie. Zbliżyło chwilę zastosowań praktycznych. W znaczącym wymiarze dokonał tego w 1896 roku młody Włoch *G. Marconi*. Wykorzystując zjawisko generacji fal elektromagnetycznych, skonstruował urządzenie (radiostację), za pośrednictwem którego uzyskał pierwszy raz w historii bezprzewodowe połączenie radiotelegraficzne poprzez Zatokę Bristolską. Pięć lat później, w roku 1901, połączenie takie uzyskał pomiędzy Anglią i Ameryką. Doświadczenia Marconiego zwróciły uwagę świata. Z tą chwilą problem przesyłania informacji drogą radiową przeszedł z laboratoriów naukowych do technologii i zastosowań. Nie było jeszcze mowy o jakiejkolwiek walce informacyjnej. Podstawy jednak zostały stworzone, ponieważ część informacji została przeniesiona z przestrzeni osobowej, dostępnej bezpośrednio ludzkim zmysłom, w przestrzeń techniczną środowiska elektromagnetycznego. Od tego czasu

---

[58] E.J. Epstein — „Podstęp" niewidzialna wojna między KGB a CIA (rozdział II pt. *Trust*). Oficyna Wydawnicza SCRIPTA MANENT. Krosno 1993 r.

[59] Patrz rozdział trzeci — *Przestrzenie walki informacyjnej.*

minęło niespełna pół wieku, bo w 1944 roku przestrzeń tę w szeroki zakresie i z dużym skutkiem wykorzystali alianci w operacji *Overlord*, w której wystąpiły już wyraźne elementy technicznej walki informacyjnej w środowisku elektromagnetycznym, chociaż nadal nie użyto pojęcia — *walka informacyjna*. Wydarzenie to można traktować już jako pewnego rodzaju cezurę praktycznego przeniesienia części elementów walki informacyjnej z przestrzeni osobowej do przestrzeni technicznej środowiska elektromagnetycznego. Co prawda pewne przykłady tego daje się dostrzec już podczas pierwszej wojny światowej, chociażby w przytoczonej bitwie pod Tangą, gdzie Niemcy z dużym skutkiem wykorzystali wartość rozpoznawczą angielskich depesz przekazywanych otwartym tekstem. Nie miało to jednak znamion walki, ponieważ Anglicy nie wzbraniali do nich dostępu, tak jak miało to już miejsce w operacji *Overlord*. Tu dostępu do informacji wzbraniała niemiecka *Enigma*. Jeśli dotychczas walka informacyjna prowadzona była tylko w osobowej przestrzeni, gdzie wszelkie przedsięwzięcia skupione były na efektach bezpośrednio odbieranych ludzkimi zmysłami, to operacja *Overlord* jest przykładem znacznego wkraczania tej walki w przestrzeń techniczną[60], gdzie pewne procesy realizowane były w środowisku niedostępnym bezpośrednio ludzkiemu poznaniu — w środowisku elektromagnetycznym. Celem tej operacji było pozorowanie sytuacji, że inwazja aliancka nastąpi w Norwegii, w rejonie Pas de Calais we Francji, Grecji, Włoszech i w rejonie Zatoki Biskajskiej. Z myślą o tym dwie aplikacyjne armie[61], wyposażone w makiety samolotów, okrętów desantowych, czołgów oraz w radiostacje i zabezpieczenie logistyczne, pozorowały szkolenie w Dover, niby przygotowujące te wojska do wykonania inwazji. Dozowaniem specjalnie preparowanej upływności informacyjnej na ten temat w środowisku elektromagnetycznym zajmowała się dwudziestoosobowa grupa oficerów brytyjskich. Przez kilka miesięcy przekazywała do stacjonującej w Szkocji armii brytyjskiej specjalnie opracowane pakiety komunikatów radiowych, które po przechwyceniu przez Niemców mogły stanowić podstawę do przypuszczeń, iż armia ta rzeczywiście przygotowywana jest do przeprowadzenia operacji w Norwegii w połowie lipca 1944 roku[62]. Z myślą o jeszcze większym uwiarygodnianiu pozorowanej sytuacji dokonywano jeszcze dość intensywnego rozpoznawania rejonów rzekomej inwazji. Realizowano to w taki sposób, aby wysiłki te nie uchodziły uwadze niemieckiego rozpoznania. Do kierowania i korygowania powołano specjalnie amerykańsko-brytyjski *Zarząd Rozpoznania i Zakłócania*, który oprócz tego organizował jeszcze obronę dla własnych systemów łączności i zakłócanie ukierunkowane na łączność radiową i

[60] Patrz rozdział drugi — *Przedmiot, narzędzia, formy i zasady walki informacyjnej (od rys. 2.20).*
[61] 1 armia amerykańska i 4 armia brytyjska.
[62] R.F. Riccardelli: *The Information and Intelligence*. Military Review 5/95, s. 83.

radiolokację niemiecką. Szczególnym oddziaływaniem objęto lotnictwo niemieckie wykonujące loty rozpoznawcze nad kanałem La Manche. W tym celu samoloty brytyjskie zrzucały paski folii metalizowanej wzdłuż kanału La Manche, aby pozorować dla niemieckich stacji radiolokacyjnych rzekome ruchy okrętów w kierunku Pas de Calais (Francja). Prowadząc określone działania w zakresie zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej, alianci przez cały czas kontrolowali ich skuteczność. Upewniali się ciągle, w jakim zakresie pozorowana sytuacja przyjmowana jest przez Niemców za rzeczywistą[63]. Wiedzę o tym uzyskiwali z przechwytywania tak zwanych niemieckich komunikatów *Ultra*[64], przekazywanych z wykorzystywaniem maszyny szyfrującej zwanej *Enigmą*. Hitlerowcy, opierając się na opiniach twórców i użytkowników tego urządzenia, w tym najwybitniejszych matematyków, byli przekonani, że *Enigma* nie może się stać dostępna informacyjnie dla osób niepowołanych. Sądzili nawet, że jeśli jakiś egzemplarz urządzenia dostałby się w ręce przeciwnika, to i tak nie zagrozi to skrytości korespondencji prowadzonej przy jego wykorzystywaniu. Zmieniana codziennie pozycja wyjściowa i klucz — inny dla każdej depeszy — miały gwarantować absolutną skrytość informacji przekazywanej drogą radiową. Postrzegając ten fakt w aspekcie walki informacyjnej, należy go jednocześnie uznać za typowy element zastosowania przez Niemców nowego rodzaju obrony informacyjnej. Rzeczywistość okazała się jednak inna. Jak wiadomo, dzięki polsko-francuskim wysiłkom, tajemnica *Enigmy* została rozwiązana jeszcze kila lat przed wojną. Alianci, dysponując tak dużym dostępem informacyjnym, byli na bieżąco zorientowani, w jaki sposób oceniane są przez Niemców działania pozorujące. Utwierdzili się w przekonaniu, że przyjmują je jako faktyczne i rzeczywiście spodziewają się uderzenia w rejonie Pas de Calais. W ramach wielokierunkowego pozorowania (zakłócania informacyjnego) alianci posługiwali się też *podwójnymi agentami* niemieckimi. Za ich pośrednictwem przekazywano do Rzeszy odpowiednio preparowane meldunki, które w znaczeniu merytorycznym były w pełni kompatybilne z kreowaną fałszywie sytuacją. Stosowano też pewne bariery niedostępności dla niemieckiego lotnictwa rozpoznawczego. W rejonach pozorowanej dyslokacji wojsk zmuszono go ogniowo do wykonywania lotów zwiadowczych na bardzo dużych wysokościach, co uniemożliwiało identyfikowanie rzeczywistej sytuacji. Była to pewna forma obrony informacyjnej i jednocześnie zakłócania informacyjnego. W efekcie tak kompleksowo podjętych działań Niemcy uwierzyli, że Pas de Calais jest najbardziej prawdo-

---

[63] Patrz rozdział drugi — *Przedmiot, narzędzia, formy i zasady walki informacyjnej (tekst przypisany do rys. 2.15).*

[64] *Ultra* (inaczej Enigma) — nazwa niemieckiej elektronicznej maszyny szyfrującej, którą począwszy od 1926/27 roku, aż do załamania hitlerowskiej III Rzeszy, posługiwały się z pewnymi modyfikacjami, zarówno

podobnym rejonem przyszłej inwazji. Uwierzyli w to również działający tam dwaj niemieccy marszałkowie polowi: G. von Rundsted i E. Rommel. Byli także przekonani, że alianci dysponują 89 dywizjami przygotowanymi do inwazji i okrętami umożliwiającymi przerzucenie dwudziestu dywizji. W rzeczywistości alianci posiadali tylko 39 dywizji i okręty wystarczające do przerzucenia nie dwudziestu, a tylko pięciu dywizji. Operacja *Overlord* udowodniła zatem jak ogromne korzyści i straty może powodować ten rodzaj walki. Oczywiście nikt jej wówczas nie nazwał *walką informacyjną*. Jako że prowadzona była również w środowisku elektromagnetycznym zaczęto nazywać ją: *walką w eterze, walką radioelektroniczną, walką elektroniczną czy też wojną elektroniczną*. Nie padło jednak słowo — *informacyjna*. Materialnym następstwem tego było natomiast formowanie, zaraz po wojnie, szeregu jednostek przeznaczonych do prowadzenia walki w środowisku komunikacji radiowej. Zaczęły powstawać, tak na wschodzie, jak i zachodzie, a w tym również i w Wojsku Polskim, jednostki dostosowane do prowadzenia rozpoznania radiowego, radioliniowego, radionawigacyjnego, radiolokacyjnego i radiosatelitarnego. Na podobnych zasadach zawężania profesjonalizacji organizowano też jednostki zakłócania i obrony radioelektronicznej. Nadal jednak nie padało słowo — *walka informacyjna*. Nawet w czasie wojny w rejonie Zatoki Perskiej oficjalnie nie używano takiego pojęcia. Mówiono najczęściej, że walka wkroczyła w *czwarty wymiar*, którym jest przestrzeń elektromagnetyczna.

Inspiracji do wyróżniania *walki informacyjnej* można się dalej dopatrywać w postępie naukowo-technicznym. Wydaje się, że zadecydowały o tym cztery wydarzenia:

Pierwsze można wiązać z pracami amerykańskiego matematyka i elektryka profesora C.E. Shannona, które ukierunkowane były na określenie optymalnych warunków przesyłania informacji[65]. W 1948 roku stworzył on podstawy teorii informacji i opracował metodę określania ilościowej miary informacji, wprowadzając nową jej jednostkę, zwaną *bitem*[66]. Odpowiednio do tego zdefiniował także podstawowe prawo wyrażające zależność przepływu ilości informacji w torze radiowym[67]. Tym samym wskazał jakoby instrumentarium możliwego

---

niemieckie wojska lądowe (Heer), marynarka Krigsmarine) i lotnictwo (Luftwaffe), jak też centralne instytucje SS i SD. W. Kozaczuk: *Wojna w eterze*. Warszawa 1977 r., s. 40.

[65] Praca zatytułowana: *The Mathematical Theory of Communication (Matematyczna teoria łączności)*.

[66] *Bit* — najbardziej popularna jednostka ilości informacji, której nazwa pochodzi od angielskiego: *binary information theoretical unit (teoretyczna jednostka informacji binarnej)* lub: *binary digit (cyfra dwójkowa)*. *Bit* jest bezwymiarową jednostką ilości informacji dla dwuelementowego zbioru zmiennych losowych, określoną w oparciu o logarytmy dwójkowe. Bit odpowiada, w najprostszym przypadku, informacji elementarnej stanowiącej równoprawdopodobną odpowiedź *tak* albo *nie* na określone pytanie proste zaczynające się od *czy*, co wyraża się wzorem 1 bit = $-(1/2 \log_2 1/2 + 1/2 \log_2 1/2)$. Każde pytanie złożone można rozbić za pomocą kolejnych podziałów na pytania proste, na które odpowiedź może być tylko *tak* lub *nie*. Liczba tych podziałów stanowi jednocześnie liczbę bitów, czyli ilości informacji wyrażonej w tych jednostkach.

[67] Prawo Shannona:

oddziaływania na informację w tym środowisku. Można nawet powiedzieć, że w ten sposób wskazał w tej przestrzeni przedmiot i narzędzia walki informacyjnej (patrz przypis prawo Shannona). Nie spowodowało to jednak oficjalnego wprowadzenia tego pojęcia. Wyeksponowało tylko rolę i pewne związki informacji z parametrami technicznymi toru transmisyjnego i panującym otoczeniem. W każdym razie od tej chwili samo pojęcie *informacja* zaczęło się stawać coraz powszechniej używanym terminem.

Drugie wydarzenie można łączyć z konstrukcją w 1946 roku pierwszej w świecie całkowicie elektronicznej maszyny cyfrowej, zwanej w skrócie *ENIAC*[68]. Aczkolwiek urządzenie to nie znalazło szerokiego zastosowania praktycznego, to jednak wskazało możliwości nowych zastosowań informacyjnych, tym samym przyczyniając się do dalszego popularyzowania pojęcia *informacja*.

Trzecie wydarzenie należy łączyć z konstrukcją pierwszych typów tranzystorów: w roku 1948 — tranzystora ostrzowego przez J. Bardeen'a i W.H. Brattain'a i w roku 1949 — tranzystora warstwowego przez W. Shocklev'a[69]. Wynalazki te zainicjowały burzliwy rozwój elektroniki. Na ich bazie skonstruowano, między innymi, drugą generację komputerów, znacznie doskonalszych od wymienionego *eniaka*. W ten sposób zakres zastosowań informacyjnych został jeszcze bardziej spopularyzowany.

Czwarte wydarzenie — to logiczne następstwo wydarzenia trzeciego. Wiąże się z dalszym postępem w opanowywaniu techniki krzemowej i konstrukcją w 1958 roku pierwszego mikroelementu zwanego *układem scalonym*[70]. Chociaż był to tylko układ o małym stopniu scalenia *(SSI — Small Scale Integration)* i tym samym o niewielkich możliwościach, to zaraz potem pojawiły się układy o średnim *(MSI — Medim Scale Integration)*, dużym *(LSI — Lar-*

$I = kT\Delta f \log_2(1+\frac{s}{z})$

gdzie:
I — ilość informacji;
k — stała charakteryzująca system przesyłania;
T — czas przesyłania informacji;
Δf — szerokość pasma kanału przesyłowego;
s — poziom sygnału;
z — poziom szumu.

[68] *ENIAC (Electronic Numerical Integrator and Computer)* — elektroniczna maszyna cyfrowa pierwszej generacji skonstruowana na podstawie projektów J.W. Mauchly'ego i J.P. Eckerta z uniwersytetu w Pensylwanii. Maszyna ta była dostosowana do programowania zewnętrznego i służyła wyłącznie do przechowywania liczb zapisanych w systemie dziesiętnym, a program określany był przez ustalanie połączeń w samej maszynie, co było procesem długotrwałym i znacznie ograniczało jej użytkowość. Było to urządzenie skonstruowane na bazie lamp elektronowych.

[69] Za osiągnięcia te wszyscy trzej konstruktorzy otrzymali nagrodę Nobla.

[70] *Układ scalony* — układ elektroniczny zminiaturyzowany, którego elementy są wytworzone wewnątrz wspólnego podłoża lub na jego powierzchni (zwykle w czasie jednego cyklu produkcyjnego) i są zespolone z sobą w

ge Scale Integration) i bardzo wielkim *(VLSI — Very Large Scale Integration)* stopniu scalenia, które stworzyły technologiczne podstawy do konstrukcji komputerów trzeciej i kolejnych generacji, jak również sztucznych inteligencji[71], które po kilkunastu latach stały się narzędziami pracy powszechnego użytku. Na ich bazie zaczęto tworzyć sieci informatyczne, które usprawniły działalność człowieka we wszystkich dziedzinach życia. Sieci te stały się tym samym ogromnymi bankami przeróżnych danych. Stały się zatem cennymi obiektami zainteresowania rozpoznawczego, jak również zakłócania i obrony informacyjnej. Po raz pierwszy z przeogromną siłą wyeksponowano rolę i znaczenie informacji w życiu człowieka oraz funkcjonowaniu tworzonej przez niego infrastruktury. Dlatego też sieci informatyczne stały się przedmiotem walki, którą zaczęto nazywać *walką (wojną) informatyczną*. Nic nie stało zatem na przeszkodzie, aby wyróżnianym dotychczas: *walce elektronicznej (radioelektronicznej)*, jak również *działaniom psychologicznym* i *walce informatycznej* nadać wspólne miano — *walka informacyjna*. Można powiedzieć, że oficjalnie nastąpiło to w listopadzie 1994 roku, kiedy to na wniosek rektora waszyngtońskiego Uniwersytetu Obrony Narodowej (National Defense University) została powołana *Szkoła Strategii i Walki Informacyjnej (School of Information Warfare and Strategy)*. Nie oznacza to jednak, że nikt wcześniej nie widział takiej potrzeby. Świadczyć o tym może również książka napisana przez Heldi i Alvina Tofflerów pt.: *War and Anti-War (Wojna i antywojna)*, jak i książka byłego szefa Sztabu amerykańskich Wojsk Lądowych generała Gordona Sullivana, którą zatytułował: *Envisioning Future Warfare (Przyszłość walki zbrojnej)*. O rozumieniu skali i znaczenia tak wyróżnionego rodzaju walki (chodzi o walkę informacyjną) świadczyć może jeszcze fakt, że w dwa lata po powołaniu do życia Szkoły Strategii i Walki Informacyjnej, w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych wydany został, przez Dowództwo Szkolenia i Doktryn *TRADOC (Training and Doctrine Command)*, nowy regulamin walki *FM-100-6*, zawierający *doktrynę działań informacyjnych*. Podkreśla ona wielką ważność informacji na polu walki, sposób w jaki można wygrać wojnę dziś i w przyszłości oraz podstawowy zakres działań dla sił zbrojnych. W ramach tego zostały sformułowane zasady zdobywania, analizy, przekazywania i ochrony informacji. Dokonano tam również podziału odpowiedzialności. Zaznaczono, że za zdobywanie informacji na szczeblach strategicznych i operacyjnych odpowiedzialne są organy militarne, natomiast na taktycznych — pozamilitarne. Wyjaśniono również, że działania te w rozumieniu negatyw-

---

sposób nierozłączny. Elementami czynnymi układów scalonych są mikrotranzystory i diody mikrofalowe, a elementami biernymi – rezystory i kondensatory.

[71] *Sztuczna inteligencja* — układ informatyczny dostosowany do spełniania funkcji postrzegania, gromadzenia danych i ich przetwarzania oraz generowania na tej podstawie sygnałów sterujących i informacyjnych.

nym mają charakter ofensywny i skierowane są na przeciwnika. Wydaję się, że przedstawione dotąd uzasadnienie wystarcza już do wyjaśnienia genezy *walki informacyjnej*.

Co w takim razie można powiedzieć o współczesności?

W regulaminie amerykańskim FM-100-6 walka informacyjna *(IO — Informacjons Operations)* jest definiowana jako ciągłe działania sił zbrojnych w ramach wojskowego środowiska informacyjnego, które przyczyniają się do wzmocnienia i obrony możliwości sił własnych w zakresie zdobywania, przetwarzania i przekazywania informacji w celu uzyskania przewagi w całym spektrum walki zbrojnej, prowadzonej wewnątrz globalnego środowiska informacyjnego, przy jednoczesnym pozbawieniu takich możliwości strony przeciwnej. Były pułkownik Sił Powietrznych USA *Alan D. Campen* zakres walki informacyjnej znacznie rozszerza. Nie łączy jej tylko ze sferą militarną, ale również i pozamilitarną. Uważa że *walka informacyjna* to akcje manipulacyjne i destrukcyjne, prowadzone z ukrycia lub jawnie, w czasie pokoju, kryzysu i wojny, skierowane na elektroniczne systemy informacyjne, z pobudek społecznych, politycznych, ekonomicznych itp. Podobnie określają to inni. Generalnie wszystkie wypowiedzi sprowadzają się do stwierdzeń, że rola walki informacyjnej jest już niezmiernie duża, nie tylko w funkcjonowaniu sił zbrojnych, ale również i w funkcjonowaniu państwa i jej znaczenie będzie ciągle wzrastać. Wspomniani już Heldi i Alvin Tofflerowie w książce *Wojna i antywojna* określają współczesność jako *trzecią falę*, w której dominować będą *wojownicy wiedzy*[72]. Po wojnie w Zatoce Perskiej również swoje zdanie wyrazili na ten temat Rosjanie. Między innymi wypowiedzieli się, że: *...Pustynna Burza tylko potwierdziła charakter przyszłej wojny, którą główni rosyjscy profesjonaliści sprecyzowali już w latach osiemdziesiątych. Rosyjska wizja przyszłego teatru wojny obejmuje dynamikę, wysoką intensywność powietrzno-lądowych operacji prowadzonych na dużych przestrzeniach, w tym również w przestrzeni kosmicznej. Broń precyzyjnego rażenia, której skuteczność zbliżona jest do taktycznej broni jądrowej, ale pozwala unikać dodatkowych zniszczeń, będzie używana od początku wojny w celu zniszczenia nieprzyjacielskiej broni precyzyjnej, systemu dowodzenia i kontroli, obrony powietrznej i zgrupowań operacyjnych. Działania taktyczne będą znacznie bardziej skuteczne i będą prowadzone w sposób nielinearny, a linia teatru zniknie. Łączność będzie sporadyczna, a dowodzenie trudne. Walka informacyjna będzie najważniejszym ele-*

[72] Istota tofflerowskiej *teorii fali* polega na tym, że jej twórcy podzielili rozwój społeczeństwa i sposoby prowadzenia wojen na trzy *fale*. *Falą pierwszą* nazwali okres funkcjonowania: w aspekcie społecznym — gospodarki rolnej, natomiast w aspekcie walki zbrojnej — uzbrojenia prymitywnego, jak muszkiety i piki. *Falą drugą* nazwali erę przemysłową, kiedy to w wojnach używano czołgi i bombowce. *Falą trzecią* nazwali współczesność, gdzie dominują tak zwani *wojownicy wiedzy*.

mentem[73]. Z wypowiedzi tej wynika, że również i Rosjanie są zgodni z Amerykanami. Potrzebę podjęcia tego problemu łączą przede wszystkim ze wzrastającą informatyzacją sił zbrojnych, zwiększającymi się ciągle możliwościami systemów łączności, ze wzrastającym nasyceniem wojsk nowymi technikami walki — w tym szczególnie bronią precyzyjnego rażenia. Jak widać, zarówno na Zachodzie jak i Wschodzie współczesna walka informacyjna najbardziej łączona jest z walką zbrojną. Wyrażane są nawet poglądy — z czym trzeba się zgodzić — że w przyszłości ta forma zmagań stać się może ekwiwalentem innych rodzajów walk, w tym i walki zbrojnej. Umiejętnie prowadzona jest z pewnością w stanie naruszać szeroko rozumiane proporcje strategiczne i kształtować sceny polityczne, tak w aspekcie międzynarodowym, jak i wewnętrznym. Może też doprowadzać do natychmiastowego zrywania wielu żywotnych funkcji współczesnej infrastruktury cywilnej i wojskowej. Motywacją do tego może być z pewnością fakt, że ten rodzaj walki nie powoduje generalnie fizycznego niszczenia infrastruktury materialnej. Paraliżuje tylko jej funkcjonowanie i w ten sposób może znacząco wpływać na ograniczanie warunków egzystencji całych społeczności funkcjonujących we współczesnym otoczeniu cywilizacyjnym i trwającej ciągle globalnej konkurencji. Może to zatem zachęcać do podejmowania takich form walki. Dużym niebezpieczeństwem w tym wszystkim jest jeszcze to, że działanie takie nie musi być podejmowane przez państwo czy koalicję. Może to, z wielkimi szkodami, uczynić nawet niewielka grupa terrorystyczna czy nawet pojedynczy szaleniec, co przy mniejszej politechnizacji życia było niemożliwe. Można na to spojrzeć chociażby przez pryzmat nie wykrytego dostępu do ważnych sieci informatycznych, gdzie jeden anonimowy włamywacz jest teoretycznie w stanie zdezorganizować funkcjonowanie systemów bankowych i przez to spowodować nawet krach giełdowy. Może również znacząco sparaliżować funkcjonowanie komunikacji i energetyki, powodując w ten sposób przeróżne katastrofy i zniszczenia. Szczególnie pod tym względem wrażliwa jest komunikacja lotnicza i kolejowa oraz zautomatyzowane sieci dystrybucji gazu i prądu elektrycznego. Współczesność wchłonęła też w przestrzeń walki informacyjnej media, które w sposób dla siebie nieświadomy mogą być wykorzystywane przez przeciwnika jako narzędzia skutecznego zakłócania informacyjnego. Szczególnie dogodne do tego warunki istnieją w państwach demokratycznych, gdzie *wolna prasa*, goniąc za sensacjami dnia codziennego, jest niezwykle podatna na dezinformowanie i błyskawiczne rozprzestrzenianie informacji, które mogą przynosić korzyści określonemu przeciwnikowi. Z tych samych powodów może stać się niepostrzeżenie źródłem upływności informacyjnej. Jest to problem niezwykle złożo-

[73] Military Review 7/94, art. pt.:*Poglądy rosyjskich specjalistów na przyszłą wojnę.*

ny i trudny do rozwiązania. Aktywność i dociekliwość dziennikarska jest z jednej strony niezwykle skutecznym instrumentarium zapobiegania bezprawiu, co należy ze wszech miar motywować. Bacząc zaś na podatność nieświadomego podawania się informacyjnym manipulacjom przeciwnika, działalność tę należałoby ograniczać. Jest to problem, który prawdopodobnie jeszcze długo pozostanie nierozwiązany. Przy umiejętnym zespoleniu media mogą być również wykorzystywane jako skuteczne narzędzie własnej walki informacyjnej. Mogą stanowić elementy obrony informacyjnej, rozpoznania i zakłócania informacyjnego. Do tego jednak trzeba dużej rozwagi i ostrożności, tak z jednej jak i z drugiej strony. Niemniej jest to nowe wyzwanie współczesności, które niezależnie od woli stron musi być podejmowane i rozwiązywane z dużą rozwagą i rozsądkiem w każdym współczesnym państwie demokratycznym. W innym wypadku pojawiającą się próżnię z pewnością wypełni przeciwnik, czekający na pojawienie się takiej okazji.

Współczesne narzędzia walki informacyjnej są dostosowywane do zdobywania informacji przeróżnymi metodami i technikami. Nawet wśród zaprzyjaźnionych państw trwa w tym zakresie ciągła konkurencja i sądzić należy, że nigdy nie zostanie zaniechana. Trwała od wieków i trwać będzie dalej, oczywiście z różnym ukierunkowaniem i intensywnością. Dlatego też dążenie do uzyskania przewagi informacyjnej będzie przez cały czas podstawowym zadaniem każdej walki informacyjnej. Stosownie do postępu naukowo-technicznego konstruowane będą urządzenia, które za każdym razem powodować będą rozszerzanie dostępności informacyjnej do zbiorów możliwych postaci danych. Dziś wiele uwagi zwraca się na szukanie skrytego dostępu do sieci informatycznych. Prowadzone są prace nad doskonaleniem i rozszerzaniem wrażliwości detektorów[74], jak również nad technikami ich skrytego przenoszenia i lokowania w przeróżne miejsca zainteresowania rozpoznawczego. Rodzą się również myśli o konstruowaniu miniaturowych latających aparatów rozpoznawczych, dostosowanych do przenikania, niby owady, do silnie strzeżonych obiektów. Przez cały czas doskonalona jest też kosmiczna technika rozpoznawcza, umożliwiająca zdobywanie coraz bardziej precyzyjnych danych z bardzo dużych odległości i to nie tylko o sytuacji nad i na powierzchni Ziemi, ale również pod jej powierzchnią. W tym też aspekcie doskonalone są ciągle metody i techniki, tak zakłócania informacyjnego, jak i obrony informacyjnej. Wymienione elementy dostosowywane są do coraz skuteczniejszego penetrowania różnych środowisk egzystencji człowieka i tworzonej przez niego infrastruktury. Dostosowywane są również do paraliżowania systemów rozpoznawczych i szeroko rozumianych procesów kierowania, jak również do sze-

[74] Detektor — pierwszy stopień urządzenia rozpoznawczego; np. antena radioodbiorcza, czujnik rejestrujący wartości chemiczne itp.

rzenia demoralizacji stanów osobowych i dezorganizacji życia nawet w skali państwowej. Są w stanie obezwładniać i niszczyć systemy informatyczne i komputerowe bazy danych z dużych, a nawet wielkich odległości z szybkościami zbliżonymi do prędkości rozchodzenia się światła. Można także oczekiwać, że w niedalekiej przyszłości w zbiorze narzędzi walki informacyjnej pojawi się także technika infradźwiękowa[75]. Z myślą o przeciwdziałaniu temu tworzone są również narzędzia obrony informacyjnej. Można więc przewidywać, że obserwowany w tym zakresie wyścig może doprowadzić w przyszłości do tego, że walka informacyjna stanie się nawet substytutem wojny. Uzyskana w tym zakresie przewaga spełniać może nie tylko funkcje wspomagające walkę zbrojną, ale może również spełniać funkcje odstraszania przez unaocznianie przeciwnikowi braku realnych perspektyw do osiągnięcia łatwych korzyści. Już dziś bardzo skutecznymi narzędziami walki informacyjnej stać się mogą wszystkie te, które dostosowane są do zdalnego wprowadzania wirusów komputerowych do sieci informatycznych, dostosowanych programowo do samopowielania się i szybkiego rozprzestrzeniania. Ogromne znaczenie mogą mieć również tak zwane *bomby logiczne*, które jako odpowiednio opracowane aplikacje programowe będą dostosowane do uaktywniania się na określone wcześniej sygnały lub według zaprogramowanych reżimów czasowych[76]. Sku-

---

[75] Infradźwięki obejmują zakres częstotliwości poniżej najniższej częstotliwości słyszanej. Są zawarte w przedziale 0 < f > 20 Hz. Ograniczenie górne wynika ze stałej czasowej słyszenia, która waha się około 200 ms. Przyjmując, że organ słuchu reaguje na zmiany ciśnienia akustycznego 3 dB, czas odpowiadający tym zmianom wynosi 69 ms, co odpowiada częstotliwości 15 Hz. Czas ten nie jest wielkością dyskretną i może być różny dla poszczególnych osób. Dlatego też za górną wartość przyjmuje się częstotliwości 20-25Hz. Dolna częstotliwość również nie jest ściśle określona. Zakład się, że jest bliska zeru. Wynika to z trudności pomiaru energii fali akustycznej dla częstotliwości bliskich 0Hz. Źródłami infradźwięków w przyrodzie może być wiatr, pioruny, ruchy tektoniczne Ziemi, zorze polarne (wywołują zawirowania mas powietrznych), wodospady, fale morskie. Wywoływać je mogą duże budowle w aglomeracjach miejskich (drgania budynków), sprężarki, turbiny, wentylatory, silniki Diesla itp. Oddziałują na narządy słuchu, organy wewnętrzne człowieka, układ oddechowy, nerwowy i naczyniowo-wieńcowy. Infradźwięki mają ujemny wpływ na organizm człowieka. Powodują wydłużenie czasu reakcji, zmniejszenie postrzegalności i wpływają na zakłócenie równowagi. Nawet o niewielkim natężeniu mogą powodować objawy podobne do tych, które występują po spożyciu alkoholu – mdłości, zakłócenie pola widzenia, równowagi itp. W książce: *Nietypowe techniki zabijania* (wyd. Szramus Warszawa ul. Spasowskiego 4) marek Szaramowski podaje dwa bardzo charakterystyczne fakty związane z infradźwiękami (jeśli można je przyjąć za prawdziwe). Pierwszy — *„W latach siedemdziesiątych gmach KC PZPR na rogu Alej Jerozolimskich i Nowego Światu był wewnątrz remontowany. Kilka tygodni po remoncie wszyscy więksi dostojnicy zaczęli odczuwać nudności, bóle głowy. Podejrzewano sabotaż! Gigantyczne śledztwo ustaliło, że po wyłączeniu klimatyzacji notable czują się znacznie lepiej. Klimatyzacja była doprowadzona tylko do największych gabinetów. Wraz ze świeżym powietrzem przenosiła do gabinetów przez blachę źle zrobionych przewodów niesłyszalne drgania infradźwiękowe o częstotliwości poniżej 20 Hz"* (tamże, s. 98). Drugi — *„Skoncentrowane napromieniowanie infradźwiękami ze specjalnie skonstruowanego działa akustycznego prowadzi do śmierci na skutek wewnętrznych krwotoków. Stwierdzili to francuscy naukowcy na przykładzie saren i zajęcy podczas odpowiednich doświadczeń w lesie. Przyczyną śmierci okazały się autorezonanse w naczyniach krwionośnych organów wewnętrznych. Wszystko wskazuje na to, że naczynia krwionośne są rozcierane na przestrzeni kilku sekund przez mechaniczne, własne rezonanse"* (tamże, s. 99).

[76] Eksplozja *bomby logicznej* to aktywacja nowych funkcji elementu logicznego komputera, które prowadzą do zniszczenia lub zdeformowania sprzętu i oprogramowania. Jedną z odmian współczesnej bomby logicznej jest tak zwany *koń trojański*, który umożliwia potajemne wnikanie do baz danych i wydobywanie z nich informacji. Wprowadzanie bomb logicznych i wirusów komputerowych może się odbywać różnymi sposobami. Może być

tecznym przedsięwzięciem może być także blokowanie wymiany informacji w torach transmisyjnych i szerzenie dezinformacji za nieświadomym pośrednictwem środków masowego przekazu. Technika walki informacyjnej opanowała też produkcję generatorów impulsowych wielkiej mocy[77], przeznaczonych do natychmiastowego niszczenia urządzeń elektronicznych, jak również wytwarzanie środków biologicznych — tak zwanych *mikrobów* — dostosowanych do niszczenia obwodów elektronicznych i materiałów izolacyjnych. Skierowanie ich na elementy przemysłu i infrastruktury może paraliżować łączność, transport, dopływ energii elektrycznej i w następstwie tego — życie w danym regionie. Współczesne narzędzia walki informacyjnej stwarzają możliwości podejmowania skutecznej działalności ukierunkowanej na sterowanie procesami decyzyjnymi przeciwnika, nawet w skali państwowej. Wprowadzenie do publicznego i utajnionego systemu informacyjnego danego państwa złożonych zbiorów precyzyjnie dobranych prawdziwych i sfałszowanych danych może tworzyć z góry zaplanowane nastroje społeczne i klimat polityczny, które w efekcie spowodują podejmowanie decyzji zgodnych z oczekiwaniami sprawcy tych manipulacji.

Współczesne narzędzia walki informacyjnej wskazują, jak nigdy dotąd, na konieczność uwzględniania tego problemu nie tylko w programach reformowania sił zbrojnych, ale również i w funkcjonowaniu państwa. Potrzeba taka wynika chociażby z tego, że ich użycie jest możliwe nie tylko w okresie zagrożenia i wojny. Już w okresie pokoju mogą być podejmowane w tym zakresie dobrze zamaskowane wysiłki ukierunkowane nie tylko na zdobywanie informacji, ale również na powodowanie niepokojów, zamieszek i kryzysów rządowych, co w atmosferze ciągle trwającej globalnej konkurencji wydaje się być bardzo realne. Nie można też wykluczyć, że w ramach tego mogą być stosowane różnego rodzaju akty terrorystyczne sterowane przez jakieś państwo. Ta forma przemocy może być prowadzona chociażby siłami służb specjalnych, o których wiadomo, że są stale na całym świecie doskonalone i rozwijane. Może to nawet stanowić ekwiwalent otwartych agresji, co z coraz większą intensywnością daje się obserwować już teraz. Wysiłki walki informacyjnej mogą być ukierunkowywane na podrywanie autorytetu zaatakowanego państwa na arenie międzynarodowej czy

---

realizowane przez rynek światowy mikroprocesorów i innych elementów elektronicznych przeznaczonych do stosowania w międzynarodowych sieciach i systemach informacyjnych. W tym celu może być nawet wykorzystywana działalność mafijna. Wirusy komputerowe, bomby logiczne i *skażone* komputerowe elementy elektroniczne, po zainstalowaniu w broni lub innym sprzęcie dostarczonym danemu odbiorcy mogą, w wybranym przez eksperta momencie, uszkodzić jej i tym samym wyeliminować z użycia.

[77] W generatorze impulsowym wielkiej mocy źródłem energii jest materiał wybuchowy. Transformacja tej energii w impuls promieniowania elektromagnetycznego odbywa się w oparciu o zjawisko ruchu przewodnika w polu magnetycznym. W tego typu układach uzyskano na świecie impulsy prądowe o amplitudzie do 100MA, co odpowiada mocy impulsu elektromagnetycznego 100MJ. Na przykład do zniszczenia podstawowego elementu czynnego współczesnej elektroniki (diody mikrofalowej) wystarcza energia 1nJ.

też podrywanie jego zaufania sojuszniczego. W szerokim zakresie może być włączana do tego dyplomacja, handel zagraniczny i media. Na oddziaływanie takie szczególnie jest podatna sfera ekonomiczna, polityczna i społeczna. W działaniach tych mogą być również prowokowane incydenty międzypaństwowe, powodujące napięcia społeczne w stosunkach dobrosąsiedzkich. Można przypuszczać, że spośród tych, które miały już miejsce, wiele ma takie właśnie podłoże. Sądzić też można, że w przyszłości ta forma działań będzie intensyfikowana jeszcze w szybszym tempie i z większą siłą. Dlatego też trafna tu będzie stara rzymska maksyma: *si vis pacem, para bellum (jeśli chcesz pokoju, gotuj się do wojny),* z tym tylko uzupełnieniem, że do walki informacyjnej.

3.Pożądany zakres zadaniowy komórek rozpoznawczych szczebla taktycznego (S2/G2)

Podstawowym obowiązkiem S2/G2 na każdym szczeblu dowodzenia jest, aby przez kompleksowe użycie różnorodnych sił i środków jak najszybciej uzyskać informacje zapewniające możliwość określenia położenia przeciwnika i jego prawdopodobnego zachowania oraz stworzenia sytuacji utrudniających przeciwnikowi podejmowanie trafnych decyzji, wykonywanie sprawnych ruchów wojsk i precyzyjnych uderzeń ogniowych, przy jednoczesnej obronie przed tym samym wojsk własnych. Powinno to pozwolić dowódcy na podjęcie przedsięwzięć co do użycia właściwych sił i środków we właściwym czasie i miejscu. Obowiązek ten, odpowiednio do szczebla dowodzenia, ma różny zakres. Jednak jego istota jest zawsze jednakowa.

Realizacja zadań wynikających z tego obowiązku napotyka na trudności, ponieważ wyniki działalności w sferze rozpoznania, zakłócania i obrony w praktyce są często niepełne, a ponadto nie zawsze pewne. Jednak nawet na podstawie fragmentarycznych i nie dających się sprawdzić danych, trzeba ocenić położenie przeciwnika i określić wymagania dla potrzeb planowania, organizowania i prowadzenia walki informacyjnej. S2/G2 musi zatem angażować w pracy całą swą wiedzę i sumienność. Mimo to często znajdzie się w sytuacji, w której będzie musiał złożyć meldunek o przeciwniku, treścią nie odpowiadający życzeniom dowódcy lub zaplanować działania wymagające zaangażowania dużej ilości środków.

Może też zaistnieć okoliczność, że S2/G2 przedstawi ocenę przeciwnika nie dość wnikliwie lub mało przekonywająco, co w konsekwencji wpłynie ujemnie na decyzję dowódcy oraz będzie miało wpływ na zakłócanie i obronę informacyjną. Nie wolno mu jednak przejaskrawiać lub poddać się nawykom i rutynie. Ocena sytuacji musi być zawsze realistyczna, bez przejaskrawień w toku referowania: Szczególnie dotyczy to sztabów wyższych, gdzie należy przewidywać zamiar przeciwnika i jego prawdopodobne działania na najbliższe kilka dni i w stosunku do tego działania planować zakłócanie i obronę informacyjną.

Wszystko to stanowi problem, którego rozwiązanie może decydująco zaważyć na działaniu. Fakt, że powodzenie pracy S2/G2 może być ocenione dopiero w czasie wojny nie oznacza bezczynności w czasie pokoju. Wręcz odwrotnie, w czasie pokoju S2/G2 wraz ze swoim zespołem musi dążyć uparcie do osiągnięć gwarantujących mistrzowskie wykonanie zadań w wypadku wojny.

Wynika z tego szereg zaleceń, które powinny być przestrzegane przez zespoły rozpoznawcze w toku doskonalenia specjalności w okresie pokojowym. Na czoło wysuwa się potrzeba gruntownej znajomości potencjalnego przeciwnika i jego sił zbrojnych. Szczególnie dotyczy to struktury organizacyjnej, uzbrojenia i wyposażenia, jak również zasad dowodzenia i prowadzenia walki. Istotną sprawą jest ponadto rozpoznanie silnych i słabych stron przeciwnika. Jeżeli jego siły niewiele różnią się od sił własnych, ich ocena jest stosunkowo łatwa. Komplikuje się jednak, gdy zachodzą duże różnice w strukturze i uzbrojeniu, a działanie na polu walki odbiega od stereotypu.

Całą tę wiedzę S2/G2 powinien opanować w okresie pokoju. Ponadto, powinien dysponować materiałami, stanowiącymi pomoc w procesie poznawczym. Materiały te muszą jednak podlegać kontroli, z uwagi na ciągłe zmiany u potencjalnego przeciwnika. Wczesne rozpoznanie tych zmian i ich trendów jest bardzo istotne w pracy S2/G2, szczególnie w wyższych sztabach.

Dobra znajomość przeciwnika powinna obejmować również poznanie jego mentalności. Stara to prawda, że odmienna mentalność wpływa na odmienność zasad postępowania, a uwzględnienie tego zabezpiecza przed przykrym zaskoczeniem. Bezsprzeczną sprawą jest także potrzeba poznania języka potencjalnego przeciwnika.

Praktyczna praca zespołów S2/G2 wymaga dobrego przygotowania nie tylko szefa, ale również jego podzespołów - oficerów i podoficerów. Każdy z nich musi znać przeciwnika ogólnie i szczegółowo. Spełnienie tego wymagania będzie wysoko procentować, zwłaszcza gdy na polu walki uzyska się tylko fragmentaryczne dane o przeciwniku, a przecież takie właśnie zjawiska zachodzić będą najczęściej.

Zalecana znajomość przeciwnika nie może być jednak powierzchowna. Chociaż w każdym sztabie znajdują się odpowiednie materiały przedstawiające aktualne dane o przeciwniku, jest jednak znacznie lepiej, jeżeli najistotniejsze o nim wiadomości zapamiętuje się. Daje to szczególne efekty, gdy S2/G2 jest wstanie odpowiadać na pytania przełożonego natychmiast, co staje się znaczące dla podjęcia decyzji przez dowódcę.

Ważną część wymaganej wiedzy stanowi znajomość zasad dowodzenia i prowadzenia walki (szczególnie walki informacyjnej) przez przeciwnika, zwłaszcza gdy są odmienne od

własnych a różnica jest bardzo duża. Znajomość tych różnic pozwala na właściwsze i skuteczniejsze użycie własnych sił rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej, lepsze opracowanie napływających danych, wyciągnięcie z niepełnych danych logicznych wniosków i trafne proponowanie dowódcy określonych przedsięwzięć.

S2/G2 nigdy nie powinien być zadowolony ze swej oceny przeciwnika. Jego wiedza o przeciwniku i doświadczenia życiowe powinny w nim utrzymać przeświadczenie, iż uzyskane dane rozpoznawcze są niepełne, a meldunki w mniejszym lub większym stopniu przestarzałe, a niekiedy zdezaktualizowane. Dlatego referat S2/G2 o przeciwniku wymaga stałej kontroli i korekt. Pogląd ten musi tkwić u podstaw przedsięwzięć i pobudzać do bezwzględnego zachowania ciągłości w prowadzeniu walki informacyjnej. Powinien ciągle zadawać sobie pytania: jakie siły walki informacyjnej są użyte; jakie są jeszcze wątpliwości; co należy przedsięwziąć, by jak najszybciej usunąć te wątpliwości; jakie informacje przeciwnik ukrywa, a jakie nam stara się posunąć. W pewnych sytuacjach powinien przekonać dowódcę, że dla uzyskania lepszych wyników walki informacyjnej sprawą nieodzowną jest użycie nowych sił. Musi go cechować aktywność, a nie reagowanie dopiero na zaistniałe zjawiska, lecz wyprzedzanie ich zaistnienia.

W zależności od sytuacji, przedsięwzięcia zakłócania i obrony informacyjnej oraz sposób ich realizacji będą odpowiednio zróżnicowane.

W okresie zagrożenia wojennego przedsięwzięcia walki informacyjnej mają być realizowane przede wszystkim w celu uniemożliwienia aktualnemu przeciwnikowi określenia czasu osiągnięcia gotowości bojowej do prowadzenia działań wojennych. Szczególną uwagę organa walki informacyjnej musza zwracać na ochronę tajemnicy osiągania przez siły zbrojne, wyższych stanów gotowości bojowej, a główny wysiłek musi być skierowany na:

- ukrycie przedsięwzięć związanych z rozwijaniem mobilizacyjnym, operacyjnym i taktycznym sił zbrojnych;
- fizyczną ochronę środków przenoszenia broni jądrowej oraz składów i magazynów tej broni;
- zachowanie tajemnicy planów prowadzenia walki, a w tym szczególnie planów prowadzenia walki informacyjnej;
- prowadzenie na szeroką skalę zakłócania informacyjnego wszelkimi dostępnymi siłami i środkami.

Realizacja powyższych obowiązków leży w kompetencji przede wszystkim sztabów wojskowych i ich odpowiednich komórek „bezpieczeństwa'. Obowiązki te mogą być realizowane przez wykonywanie następujących zadań:

- likwidację wszelkich kanałów rozpoznania przeciwnika lub podsuwanie tym elementom rozpoznania fałszywych danych;
- ograniczenie swobody poruszania się osób cywilnych w rejonach rozmieszczenia jednostek i obiektów wojskowych;
- wzmożoną cenzurę oficjalnych wydawnictw wojskowych i prasy;
- wzmożoną kontrolę środków łączności;
- wzmożoną ochronę i obronę wszelkich obiektów wojskowych i cywilnych o znaczeniu wojskowym;
- maskowanie taktyczne wszelkich przedsięwzięć wojskowych.

W czasie wojny działalność zakłócania i obrony informacyjnej sprowadza się w zasadzie do realizacji trzech następujących zasadniczych zadań:

- przeciwdziałanie realizacji zadań rozpoznawczych przez przeciwnika (zakłócanie rozpoznania);
- wykrywanie (i jednocześnie likwidacja) wszelkich kanałów rozpoznania przeciwnika;
- wprowadzanie potencjalnego i aktualnego przeciwnika w błąd (zakłócanie i obrona informacyjna).

Przeciwdziałanie realizacji zadań rozpoznawczych przez przeciwnika jest organizowane przez organa „bezpieczeństwa', natomiast realizowane przez cały stan osobowy jednostki. To przeciwdziałanie polega między innymi na stosowaniu szeregu przedsięwzięć udaremniających lub utrudniających zdobywanie informacji przez siły i środki rozpoznania prowadzonego przez przeciwnika. Do tych przedsięwzięć należą między innymi:

- zabezpieczenie tajności korespondencji prowadzonej za pomocą technicznych środków łączności;
- zabezpieczenie tajnych dokumentów przed zagubieniem lub ujawnieniem ich treści;
- organizowanie fizycznej ochrony obiektów i urządzeń wojskowych, a szczególnie środków rakietowo-jądrowych;
- fizyczne zwalczanie sił i środków rozpoznania przeciwnika oraz udaremnianie prowadzenia rozpoznania wizualnego, fotograficznego, radioelektronicznego itp.,

przez maskowanie i ekranizowanie rejonu działań bojowych lub poszczególnych obiektów znajdujących się w tym rejonie.

Wykrywanie i likwidację wszelkich kanałów rozpoznania agenturalnego przeciwnika organizują i realizują wyłącznie organa kontrwywiadu. Realizacja tego zadania polega między innymi na:

- poznawaniu środowiska żołnierskiego drogą tak zwanego egzaminowania, inwigilacji osób podejrzanych, prowadzeniu podsłuchu rozmów telefonicznych itp.;
- zatrzymywaniu osób podejrzanych o współpracę z obcym wywiadem itp.

Wprowadzanie przeciwnika w błąd jest realizowane według jednolitego planu na wszystkich szczeblach dowodzenia. Do zasadniczych metod tej formy działalności można zaliczyć:

- prowadzenie pozornych działań bojowych;
- przekazywanie (podsuwanie) przeciwnikowi fałszywych danych;
- pozorną rozbudowę ugrupowania bojowego lub obiektów;
- stosowanie techniki maskującej, podstępów i forteli.

3.1. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla dywizyjnego (G2)

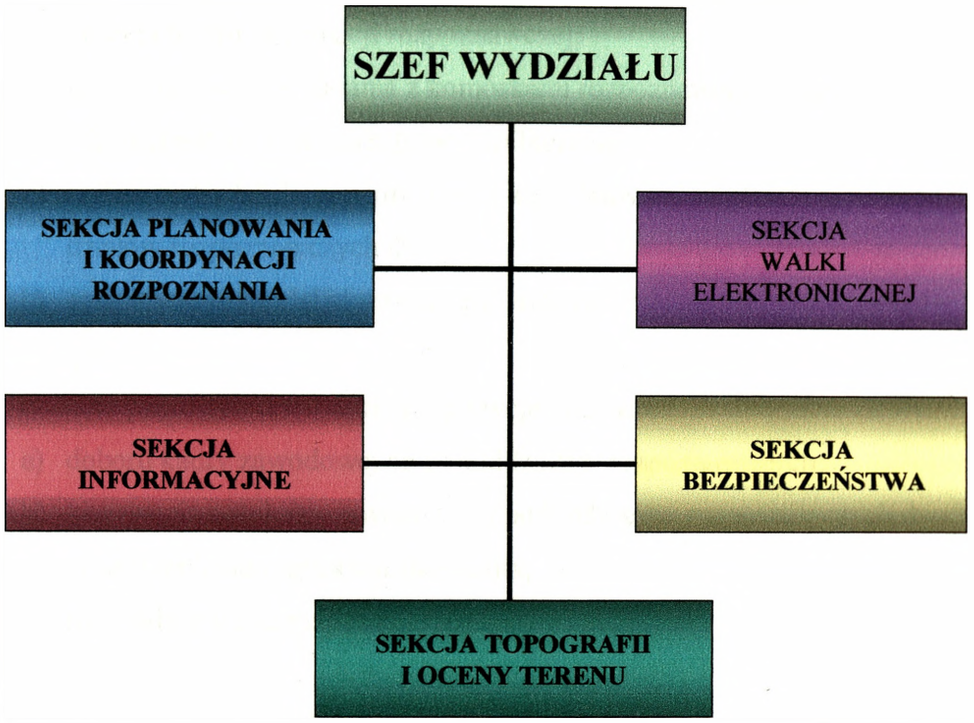
Wydział rozpoznawczy dywizji jest komórką wykonawczą sztabu dywizji i powołaną do planowania, organizowania i kierowania rozpoznaniem, zakłócaniem i obroną informacyjną w czasie planowania, organizowania i prowadzenia działań bojowych. Wydział G2 wchodzi w skład Zespołu dowodzenia SD dywizji tworząc Sekcję rozpoznania. Sekcja rozpoznania dzieli się na

- grupę planowania i koordynacji rozpoznania ;
- grupę WE i działań specjalnych ;
- grupę topografii i oceny terenu ;

Na ZSD wydziela Sekcję bezpieczeństwa i oficera z Sekcji planowania i koordynacji rozpoznania .

Do zakresu działania G2 należy:

a) opracowanie i kierowanie realizacją planu szkolenia pionu rozpoznania;
b) nadzór nad zgrywaniem bojowym mobilizowanych pododdziałów rozpoznawczych, bieżąca znajomość narastania stopnia ukompletowania tych pododdziałów w miarę narastania WSGB;
c) gromadzenie i ocena informacji o potencjalnym przeciwniku;
d) przygotowywanie danych do decyzji dowódcy w zakresie oceny terenu i warunków pogodowych ;
e) informowanie o położeniu i sytuacji wojsk przeciwnika oraz przewidywanie sytuacji bojowej ;
f) opracowanie i rekomendacja wariantów działania przeciwnika do planowania i prowadzenia działań bojowych przez dywizję;
g) wypracowanie koncepcji użycia potencjału rozpoznawczego w działaniach bojowych;
h) koordynacja działań związanych z rozpoznaniem, zakłócaniem i obrona informacyjną;
i) prowadzenie nadzoru i kontroli.

Rys. 3.1. Wydział rozpoznawczy G2 Dywizji

ZAKRES OBOWIĄZKÓW SZEFA WYDZIAŁU G2

Szef G2 podlega bezpośrednio szefowi sztabu dywizji i jest przełożonym wszystkich osób funkcyjnych komórek organizacyjnych G2, a ponadto sprawuje nadzór w zakresie szkolenia specjalistycznego batalionu rozpoznawczego, oraz elementów rozpoznawczych oddziałów dywizji.

Do podstawowych obowiązków szefa G2 należy:

a) kierowanie całokształtem działalności G-2, zapewnienie właściwej organizacji pracy oraz przygotowanie podległych żołnierzy do działań bojowych;
b) przedstawienie wariantów oceny przeciwnika, kalkulacji operacyjno-taktycznych, uzasadnienie przyjętego wariantu;
c) przedstawianie dowódcy wniosków z analizy i oceny terenu i warunków pogodowych;

d) planowanie, organizowanie i kierowanie rozpoznaniem, zakłócaniem i obroną informacyjną dywizji w działaniach bojowych;
e) organizacja i utrzymanie obiegu informacji w systemie rozpoznania dywizji, aktualizacja banku informacji rozpoznawczej;
f) utrzymanie współdziałania z komórkami rozpoznawczymi sąsiadów, oddziałami OT oraz jednostkami układu pozamilitarnego;
g) nadzór nad właściwym doborem i ukompletowaniem stanu osobowego pododdziałów rozpoznawczych dywizji;
h) sprawowanie specjalistycznego nadzoru nad działalnością kierowników S2 brygad;

Ponadto przedstawia wnioski i propozycje odnośnie:

a) doboru kadry zawodowej do pododdziałów rozpoznawczych;
b) kierowania żołnierzy zawodowych pododdziałów rozpoznawczych dywizji na kursy szkoleniowe i przekwalifikowania;
c) rozdziału sprzętu rozpoznawczego.

ZAKRES ZADAŃ KOMÓREK ORGANIZACYJNYCH G2 NA SD

GRUPA PLANOWANIA I KOORDYNACJI ROZPOZNANIEM

Grupa planowania i koordynacji rozpoznaniem na SD jest komórką organizowaną na bazie sekcji planowania i koordynacji rozpoznania oraz sekcji informacyjnej. Odpowiada za planowanie i organizowanie użycia potencjału rozpoznawczego dywizji oraz kierowanie i koordynowanie działań sił i środków rozpoznania.

Do podstawowego zakresu zadań grupy planowania należy:

a) wypracowanie koncepcji użycia potencjału rozpoznawczego dywizji;
b) planowanie działań rozpoznawczych podległych jednostek i kierowanie tymi działaniami;
c) koordynowanie wysiłku rozpoznawczego (specjalistycznego i rodzajów wojsk) w pasie odpowiedzialności;
d) koordynacja działań rozpoznania powietrznego prowadzonych przez lotnictwo wojsk lądowych, podział wysiłku rozpoznania powietrznego;

e) planowanie i koordynowanie działań rozpoznania i walki radioelektronicznej w pasie odpowiedzialności;
f) utrzymanie sprawnego systemu rozpoznania;
g) koordynowanie działalności rozpoznawczej w pracy sztabu;
h) utrzymanie współdziałania z komórkami rozpoznawczymi sąsiednich dywizji, pododdziałów i układu pozamilitarnego;
i) opracowanie niezbędnych danych do rozkazu dowódcy dywizji dotyczących użycia sił i środków rozpoznawczych oraz „Aneksu B";
j) opracowanie zarządzenia bojowego dla batalionu rozpoznawczego;
k) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych dotyczących użycia i działania elementów rozpoznawczych;
l) przygotowanie i opracowanie niezbędnych dokumentów graficznych i opisowych (mapa robocza, plan zbierania informacji itp.) do planowania i kierowania elementami rozpoznawczymi.

Ponadto sekcja planowania odpowiedzialna jest za:
a) doskonalenie umiejętności kadry rozpoznawczej w wypełnianiu obowiązków służbowych na zajmowanych stanowiskach w br i brygadach;
b) przygotowanie pod względem merytorycznym rezerw osobowych dla komórek rozpoznawczych;
c) opracowanie i kierowanie realizacją przedsięwzięć szkoleniowych pionu rozpoznania;
d) zapewnienie warunków do szkolenia podległych jednostek rozpoznawczych;
e) prowadzenie nadzoru nad zgrywaniem bojowym pododdziałów rozpoznawczych br i kr brygad.

ZAKRES OBOWIĄZKÓW OSÓB FUNKCYJNYCH GRUPY PLANOWANIA

1. Dowódca grupy planowania i koordynacji rozpoznania .

Dowódcą grupy planowania jest szef sekcji planowania i koordynacji rozpoznania. Podlega bezpośrednio szefowi G2 i w razie jego nieobecności pełni jego obowiązki .

Do podstawowych obowiązków szefa sekcji planowania należy:

a) kierowanie całokształtem działalności grupy planowania i koordynacji rozpoznania, zapewnienie właściwej organizacji pracy oraz przygotowanie podległej komórki do planowania działań bojowych;
b) rekomendacja wariantów użycia sił i środków rozpoznania dywizji;
c) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych do przyjętej koncepcji użycia potencjału rozpoznawczego dywizji;
d) koordynacja wysiłku rozpoznawczego (specjalistycznego i rodzajów wojsk) w pasie odpowiedzialności;
e) opracowanie i rekomendacja dla szefa G2 wariantów działania przeciwnika;
f) przygotowanie niezbędnych danych do rozkazu dowódcy dywizji w zakresie użycia potencjału rozpoznawczego;
g) utrzymywanie sprawnego systemu rozpoznania oraz przygotowanie koncepcji użycia sił i środków rozpoznania w wyniku zmian zachodzących w czasie działań bojowych (przecelowanie elementów rozpoznawczych, zmiana podporządkowania itp.);
h) planowanie i opracowanie przedsięwzięć szkoleniowych w pionie rozpoznania.

2. Starszy oficer sekcji planowania.

Starszy oficer sekcji planowania podlega bezpośrednio dowódcy grupy planowania i zastępuje go podczas jego nieobecności. Na SD pracuje w II zmianie. Do podstawowych obowiązków starszego oficera należy:

a) kierowanie całokształtem działalności grupy planowania w II zmianie;
b) rekomendacja wariantów użycia sił i środków rozpoznania dywizji;
c) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych do przyjętej koncepcji użycia potencjału rozpoznawczego dywizji;
d) opracowanie i rekomendacja wariantów działania przeciwnika;

e) koordynacja wysiłku rozpoznawczego (specjalistycznego i rodzajów wojsk) w pasie odpowiedzialności;

f) przygotowanie niezbędnych danych do rozkazu dowódcy dywizji w zakresie użycia potencjału rozpoznawczego;

g) utrzymywanie sprawnego systemu rozpoznania oraz przygotowanie koncepcji użycia sił i środków rozpoznania w wyniku zmian zachodzących w czasie działań bojowych (przecelowanie elementów rozpoznawczych, zmiana podporządkowania itp.);

h) przygotowanie i opracowanie planu pracy wydziału rozpoznawczego na SD.

3. Starszy oficer sekcji planowania.

Starszy oficer sekcji planowania podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji planowania. Na SD pracuje w I zmianie .

Do podstawowych obowiązków starszego oficera należy:

a) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych do proponowanych wariantów /koncepcji/ użycia elementów rozpoznawczych;

b) gromadzenie informacji o działaniu własnych elementów rozpoznawczych i opracowanie danych co do zmiany ich użycia i przecelowania ich działania;

c) przygotowanie danych i opracowanie modelu doktrynalnego prowadzenia określonych działań przez przeciwnika;

d) przygotowanie danych i opracowanie komunikatu rozpoznawczego dla podległych wojsk oraz informacji co do zmian w zasadach prowadzenia działań bojowych;

e) informowanie o położeniu i sytuacji wojsk przeciwnika oraz przewidywanie sytuacji bojowej do Zespołu dowodzenia SD;

f) przygotowanie danych do zarządzeń rozpoznawczych i planu rozpoznania, oraz dotyczących podporządkowania elementów rozpoznawczych;

g) utrzymywanie współdziałania i koordynowanie działań rozpoznania powietrznego prowadzonych przez lotnictwo wojsk lądowych;

h) przygotowanie danych i opracowanie meldunku rozpoznawczego o położeniu i stanie pododdziałów rozpoznawczych.

3. Starszy oficer sekcji planowania.

Starszy oficer sekcji planowania pracuje na ZSD i podlega Szefowi sekcji bezpieczeństwa, który na ZSD jest szefem sekcji rozpoznania .

Do podstawowych obowiązków starszego oficera należy:

a) śledzenie na bieżąco rozwoju sytuacji;
b) gromadzenie informacji o działaniu własnych elementów rozpoznawczych i opracowanie danych co do zmiany ich użycia i przecelowania ich działania;
c) wymiana informacji z komórkami sztabu na ZSD o użyciu i kierunkach działania elementów rozpoznawczych rodzajów wojsk, koordynacja tych działań;
d) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych do proponowanych wariantów /koncepcji/ użycia elementów rozpoznawczych podczas przejęcia dowodzenia przez ZSD;
e) przygotowanie danych i opracowanie komunikatu rozpoznawczego dla podległych wojsk oraz informacji co do zmian w zasadach prowadzenia działań bojowych;
f) utrzymywanie współdziałania i koordynowanie działań rozpoznania powietrznego prowadzonych przez lotnictwo wojsk lądowych;
g) przygotowanie danych i opracowanie meldunku rozpoznawczego o położeniu i stanie pododdziałów rozpoznawczych.

4. Oficer grupy planowania.

Oficer grupy planowania podlega bezpośrednio sekcji planowania. Na SD pracuje w II zmianie .

Do podstawowych obowiązków starszego oficera należy:

a) przygotowanie danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych do proponowanych wariantów / koncepcji / użycia elementów rozpoznawczych;
b) gromadzenie informacji o działaniu własnych elementów rozpoznawczych i opracowanie danych co do zmiany ich użycia i przecelowania ich działania;
c) wymiana informacji z komórkami sztabu DZ o użyciu i kierunkach działania elementów rozpoznawczych rodzajów wojsk, koordynacja tych działań;
d) informowanie o położeniu i sytuacji wojsk przeciwnika oraz przewidywanie sytuacji bojowej;
e) przygotowanie danych do zarządzeń rozpoznawczych i planu rozpoznania, oraz dotyczących podporządkowania elementów rozpoznawczych;

f) utrzymywanie współdziałania i koordynowanie działań rozpoznania powietrznego prowadzonych przez lotnictwo wojsk lądowych;

g) przygotowanie danych i opracowanie meldunku rozpoznawczego o położeniu i stanie pododdziałów rozpoznawczych;

h) przygotowanie danych i opracowanie "Planu zbierania informacji";

i) prowadzenie mapy informacyjnej.

5. Chorąży-operator.

Podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji planowania i jest odpowiedzialny za pozyskiwanie informacji, odczytywanie zdjęć lotniczych i zbieranie danych z rozpoznania lotniczego.

Do jego podstawowych zadań należy:

a) opracowanie zadań dla elementów rozpoznania ogólnowojskowego, oraz wykonanie oleat-załączników do rozkazów i zarządzeń;

b) opracowanie druków zapotrzebowań na: rozpoznanie powietrzne, transport powietrzny, zdjęcia lotnicze i wiadomości o przeciwniku wg wytycznych kierownika sekcji planowania;

c) kierowanie obiegiem korespondencji w sekcji planowania, terminowe wysyłanie zarządzeń i komunikatów rozpoznawczych do jednostek dywizji oraz meldunków rozpoznawczych do przełożonego;

d) przygotowanie dokumentacji rozpoznawczej sekcji planowania do pracy oraz prowadzenie dziennika działań bojowych;

6. St. kreślarz .

Podlega kierownikowi grupy planowania i odpowiedzialny jest za przygotowanie i zabezpieczenie wyposażenia stanowisk pracy dla sekcji planowania. Na SD pracuje w I zmianie.

Do jego obowiązków należy:

a) przygotowanie do pracy dokumentacji rozpoznawczej grupy planowania;

b) pobranie, sklejenie i opisanie map /foli/ oraz przygotowanie ich do pracy;

c) prowadzenie identyfikatora oraz dziennika działań bojowych;

d) nanoszenie informacji na mapę oraz jej prowadzenie;

e) opracowanie pisemne zadań dla elementów rozpoznawczych wg ustaleń kierownika sekcji planowania;
f) wykonanie oleat, szkiców do rozkazów i zarządzeń wg potrzeb dla podległych jednostek.

ZAKRES ZADAŃ GRUPY WE I DZIAŁAŃ SPECJALNYCH .

Grupa WE i działań specjalnych jest komórką organizowaną na bazie sekcji WE G2 w razie przydzielenia lub wydzielenia sił i środków działań specjalnych. Odpowiada za planowanie i organizowanie walki radioelektronicznej oraz działań specjalnych.

Do zakresu zadań grupy WE i działań specjalnych należy:

a) przygotowywanie wariantów i kalkulacji operacyjno-taktycznych dotyczących użycia kompanii radioelektronicznej;
b) ciągła ocena sytuacji i określenie stopnia zagrożenia;
c) koordynowanie przedsięwzięć walki radioelektronicznej w pasie odpowiedzialności;
d) przygotowanie danych do rozkazu operacyjnego w części dotyczącej WE;
e) zbieranie danych i ich opracowywanie w części dotyczącej WE i działań specjalnych ;
f) planowanie i koordynowanie wykorzystania, pododdziałów do dalekiego rozpoznania (wg potrzeb 3kr/br);
g) informowanie o użyciu elementów WE i działań specjalnych przełożonego w pasie działania podwładnych;
h) wymiana informacji dotyczących prowadzenia działań bojowych przez przeciwnika z innymi komórkami sztabu oraz sztabów i jednostek współdziałających z sąsiednich dywizji i jednostek układu pozamilitarnego;
i) utrzymywanie wieloszczeblowego obiegu informacji rozpoznawczych w ramach własnych i przydzielonych sił i środków rozpoznania;
j) uzupełnianie informacji w dokumentach bojowych o punkty dotyczące WE oraz opracowanie meldunków niezbędnych do planowania i prowadzenia działań bojowych;
k) opracowanie informacji i komunikatów o zmianach w siłach zbrojnych państw ościennych w zakresie WE i działań specjalnych .

ZAKRES OBOWIĄZKÓW OSÓB FUNKCYJNYCH GRUPY WE I DZIAŁAŃ SPECJALNYCH.

1. Dowódca grupy WE i działań specjalnych .

Dowódcą grupy WE i działań specjalnych jest szef sekcji WE wydziału G2. Podlega bezpośrednio szefowi G2 i jest odpowiedzialnym za przygotowanie i koordynacje WE i działań specjalnych .

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) kierowanie całokształtem działalności grupy WE i działań specjalnych, zapewnienie właściwej organizacji pracy oraz przygotowanie podległej komórki do działań bojowych;
b) ciągła ocena sytuacji i określenie stopnia zagrożenia, a także pozyskiwanie, gromadzenie i aktualizacja bazy danych o potencjalnym przeciwniku;
c) opracowanie i rekomendacja wariantów użycia kompanii radioelektronicznej;
d) koordynowanie przedsięwzięć WE z przełożonym i podwładnymi;
e) informowanie o położeniu i sytuacji wojsk przeciwnika oraz przewidywanie sytuacji bojowej w obszarze działania;
f) opracowanie niezbędnych danych i kalkulacji operacyjno-taktycznych o punkty dotyczące działania przeciwnika do wzorca wsparcia decyzji dowódcy oraz dokumentów bojowych do planowania i prowadzenia działań bojowych;
g) przygotowywanie danych do harmonogramu obezwładniania radioelektronicznego;
h) prowadzenie analizy informacji z rozpoznania powietrznego i radioelektronicznego;

2. Starszy oficer

Starszy oficer sekcji WE i działań specjalnych podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji i podczas jego nieobecności realizuje jego zadania. Na SD pracuje w II zmianie .

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) przygotowanie wariantów i kalkulacji operacyjno-taktycznych dotyczących użycia kompanii radioelektronicznej;
b) opracowanie danych do planu zbierania informacji w części dotyczącej rozpoznania i walki radioelektronicznej;

c) zbieranie danych i ich opracowywanie oraz nanoszenie na mapę w części dotyczącej walki radioelektronicznej;
d) koordynacja działań rozpoznania i walki radioelektronicznej w pasie odpowiedzialności;
e) przygotowanie danych do rozkazu w części dotyczącej użycia środków WE;
f) opracowanie harmonogramu obezwładniania radioelektronicznego;
g) prowadzenie analizy informacji z rozpoznania powietrznego i radioelektronicznego.

3.Oficer

Oficer sekcji WE i działań specjalnych podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji . Na SD pracuje w I zmianie .

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) przygotowanie propozycji użycia pododdziałów rozpoznawczych do wykonywania działań specjalnych;
b) opracowywanie niezbędnych dokumentów bojowych do prowadzenia działań specjalnych;
c) zbieranie informacji od elementów rozpoznania ogólnowojskowego z br i brygad oraz ich ewidencja;
d) składanie zapotrzebowań do przełożonego w zakresie wykonywania zadań specjalnych przez pododdziały specjalistyczne;
e) przygotowanie danych i opracowanie komunikatu rozpoznawczego dla podległych wojsk oraz informacji co do zmian w zasadach prowadzenia działań bojowych;
f) systematyczne zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących oddziaływania psychologicznego i propagandowego przez przeciwnika oraz nanoszenie ich na mapę.

4.Oficer

Oficer sekcji WE i działań specjalnych podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji Na SD pracuje w II zmianie.

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) przygotowanie propozycji użycia pododdziałów rozpoznawczych do wykonywania działań specjalnych;

b) opracowywanie niezbędnych dokumentów bojowych do prowadzenia działań specjalnych;
c) zbieranie informacji od elementów rozpoznania ogólnowojskowego z br i brygad oraz ich ewidencja;
d) składanie zapotrzebowań do przełożonego w zakresie wykonywania zadań specjalnych przez pododdziały specjalistyczne;
e) składanie zapotrzebowań na wiadomości o przeciwniku;
f) systematyczne zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących oddziaływania psychologicznego i propagandowego przez przeciwnika oraz nanoszenie ich na mapę.

5. Podoficer .

Podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji WE . Do jego obowiązków należy:

a) przygotowanie i prowadzenie mapy informacyjnej sekcji;
b) wykonywanie graficznych dokumentów bojowych;
c) przygotowanie stanowisk pracy sekcji pod względem ich wyposażenia w środki do pracy na mapie;
d) przygotowanie mapy do rekonesansu dla szefa G2;
e) rozkodowywanie i kodowanie meldunków.

ZAKRES ZADAŃ GRUPY TOPOGRAFII I OCENY TERENU;

Grupa topografii i oceny terenu jest komórką organizacyjną tworzoną na bazie sekcji topografii i oceny terenu wydziału G2. Grupa ta przeznaczona jest do przygotowania danych w zakresie oceny terenu oraz realizacją zadań związanych z topograficznym zabezpieczeniem działań bojowych dywizji.

Do głównych zadań grupy topografii i oceny terenu należy:

a) przeprowadzenie analizy i oceny terenu obszaru działań;
b) przygotowanie wniosków z oceny terenu, pogody w obszarze działania na wojska przeciwnika /przygotowanie oleat oceny terenu, wybór korytarzy manewru i dróg podejścia/;
c) zaopatrywanie w mapy topograficzne walczące wojska i sztaby oddziałów oraz sztab dywizji;
d) opracowanie i realizacja planu zabezpieczenia topograficznego;

e) zaopatrywanie sztabów w mapy specjalne i fotodokumenty;
f) złożenie niezbędnych zapotrzebowań na zdjęcia, foldery oraz informacje dotyczące obszaru przyszłych działań w zakresie przekraczalności terenu, infrastruktury, sieci rzek, kanałów, wzniesień terenowych itp.;
g) wykonywanie makiet terenu;
h) gromadzenie oraz dostarczanie do podległych sztabów materiałów w zakresie studiowania właściwości fizyczno - geograficznych terenu.

ZAKRES OBOWIĄZKÓW OSÓB FUNKCYJNYCH GRUPY TOPOGRAFII I OCENY TERENU.

1. Dowódca grupy .

Dowódcą grupy topografii i oceny terenu jest szef sekcji topografii wydziału G2. Podlega bezpośrednio szefowi G2 i jest odpowiedzialnym za przygotowanie oceny terenu oraz topograficzne zabezpieczenie działań. Na SD pracuje w I zmianie.

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) koordynowanie całokształtem przedsięwzięć związanych z funkcjonowaniem grupy topografii na SD oraz realizacją zabezpieczenia topograficznego dywizji;
b) przeprowadzenie analizy terenu obszaru działań;
c) przygotowanie dla szefa wydziału G-2 wniosków do decyzji w zakresie oceny terenu i warunków pogodowych w obszarze działań;
d) wykonanie oleaty z analizy i oceny terenu oraz dróg podejścia i korytarzy ruchu;
e) opracowywanie i dostarczanie do podległych sztabów danych o terenie w obszarze działań;
f) nadzorowanie zaopatrywania w wydawnictwa topograficzne walczące wojska i sztaby oddziałów oraz sztab dywizji;
g) zgromadzenie i analiza informacji dotyczących przeszkód terenowych i warunków pogodowych w obszarze działań;
h) przygotowanie niezbędnych danych do "Aneksu B" w części dotyczącej terenu i zabezpieczenia topograficznego (Apendyks -teren i pogoda).

2. Starszy oficer .

Starszy oficer grupy topografii i oceny terenu podlega bezpośrednio szefowi sekcji i jest odpowiedzialnym za realizację zabezpieczenia topograficznego działań. Na SD pracuje w II zmianie.

Do jego podstawowych obowiązków należy:

a) koordynowanie całokształtem przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem topograficznym działań dywizji;
b) udział w przeprowadzeniu analizy terenu obszaru działań;
c) udział w przygotowaniu dla szefa wydziału G2 wniosków do decyzji w zakresie oceny terenu i warunków pogodowych w obszarze działań;
d) wykonanie oleaty z analizy i oceny terenu oraz dróg podejścia i korytarzy ruchu;
e) opracowywanie i dostarczanie do podległych sztabów danych o terenie w obszarze działań;
f) organizowanie zaopatrywania w wydawnictwa topograficzne walczące wojska i sztaby oddziałów oraz sztab dywizji;
g) wykonywanie makiet terenu;
h) złożenie niezbędnych zapotrzebowań na zdjęcia, foldery oraz informacje dotyczące obszaru przyszłych działań w zakresie przekraczalności terenu, infrastruktury, sieci rzek, kanałów, wzniesień terenowych itp..

3. Starszy magazynier .

Podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji i odpowiada za funkcjonowanie magazynu wydawnictw topograficznych.

Do jego obowiązków należy:

a) przygotowanie i odpowiednie urządzenie magazynu wydawnictw na SD;
b) prowadzenie ewidencji posiadanych wydawnictw i analiza zużycia;
c) terminowy odbiór wydawnictw ze składnicy i ich dystrybucja do podległych wojsk;
d) przygotowanie stanowisk pracy sekcji pod względem ich wyposażenia;
e) udział w wykonywaniu makiet terenu;
f) wykonywanie zapotrzebowań na wydawnictwa do organu nadrzędnego.

ZAKRES ZADAŃ GRUPY BEZPIECZEŃSTWA WOJSK

Grupa bezpieczeństwa wojsk podlega bezpośrednio szefowi G2 i jest komórką powołaną na czas działań wojennych dla zapewnienia bezpieczeństwa dywizji poprzez prowadzenie działań zakłócania i obrony informacyjnej. Zasadniczym miejscem pracy jest ZSD.

Do głównych zadań komórki należy:

a) sprawowanie nadzoru nad prawidłowym funkcjonowaniem systemów ochrony obiektów, jednostek dywizji;
b) sprawowanie nadzoru nad właściwym zabezpieczeniem wiadomości niejawnych oraz ich właściwą klasyfikacją, wytwarzaniem i obiegiem;
c) przygotowanie koncepcji działań demonstracyjnych i pozornych;.
d) prowadzenie w podległych jednostkach kontroli w zakresie bezpieczeństwa oraz ochrony tajemnicy;
e) opracowywanie dokumentów bojowych regulujących sprawy bezpieczeństwa oraz ochrony tajemnicy oraz punkt 4 „Aneksu B" do rozkazu operacyjnego;
f) opiniowanie zgodności z przepisami bezpieczeństwa materiałów publikacyjnych oraz możliwości ich udostępniania i rozpowszechniania;
g) koordynowanie zadań w zakresie bezpieczeństwa wykonywanych przez inne komórki organizacyjne;
h) współdziałanie z innymi komórkami organizacyjnymi dywizji oraz KW, UOP, Policją i Strażą Graniczną w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dywizji;
i) przesłuchiwanie jeńców, dezerterów i innych osób oraz przedstawianie uzyskanych istotnych informacji do szefa G2;
j) studiowanie zdobytych dokumentów przeciwnika , opracowywanie wniosków z nich wynikających.

3.2. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla brygadowego (S2).

W skład potencjału rozpoznawczego brygady wchodzą: sekcja rozpoznania (sekcja S2), kompania rozpoznawcza oraz pododdziały rozpoznawcze artylerii, OPL, saperów i obrony przeciwchemicznej.

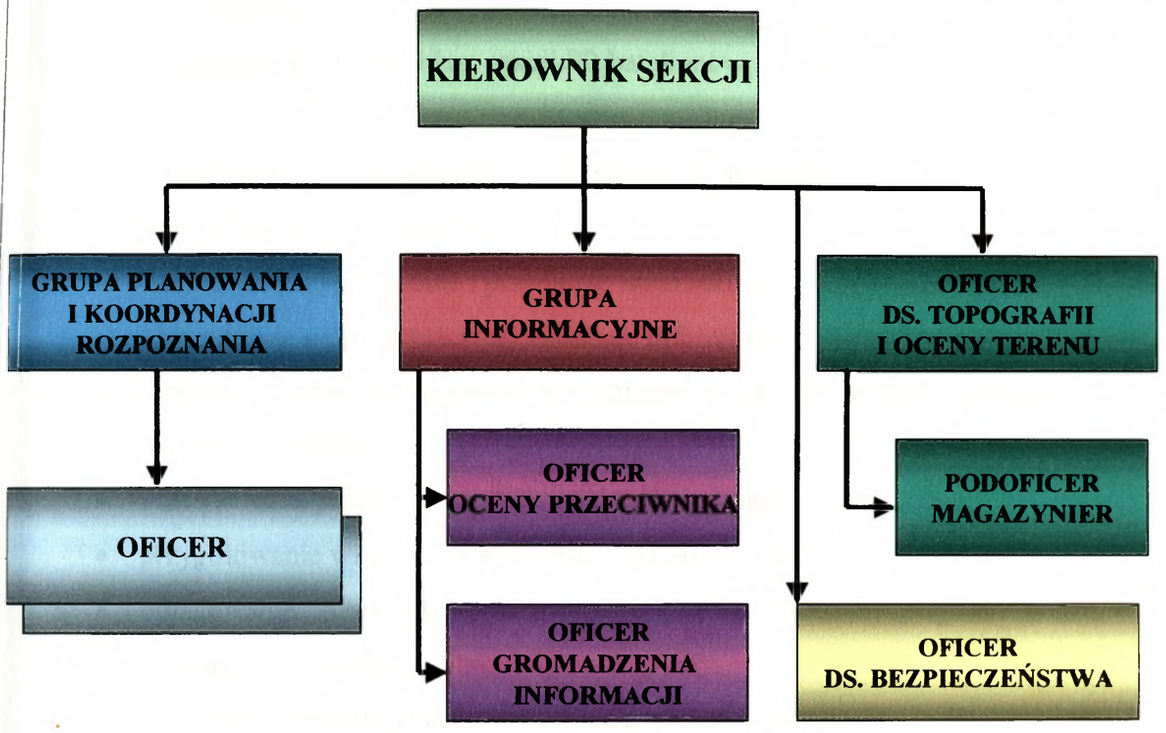
W brygadzie komórką sztabową zajmującą się zagadnieniami rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej jest **Sekcja S2.** Ponosi ona odpowiedzialność za:

- informacyjną preparację pola walki;
- przygotowanie i prowadzenie rozpoznania i zakłócania i obrony informacyjnej w brygadzie;
- szkolenie dowództwa, sztabu brygady i pododdziałów z problematyki walki informacyjnej i armii obcych;
- wykorzystanie zgodnie z przeznaczeniem kompanii rozpoznawczej;
- koordynację wysiłku w sferze walki informacyjnej w brygadzie.

Sekcja składa się z /patrz rys. Sekcja rozpoznawczaS2/[1]:

- kierownik sekcji;
- grupa planowania i koordynacji rozpoznania /2 oficerów/;
- grupa informacyjna /2 oficerów/;
- oficer ds. topografii i oceny terenu;
- oficer ds. bezpieczeństwa;
- podoficer /st. magazynier/.

[1] W czasie pokoju w strukturze sekcji G2 nie ma podziału na grupy.

Rys. 3.2. Sekcja rozpoznawcza S2 Brygady

Doraźnie, jeżeli zachodziła będzie taka potrzeba, w skład sekcji może również wchodzić grupa oficerów łącznikowych m.in. z dywizyjnej kompanii elektronicznej, zespołu artylerii, komórki wywiadu i kontrwywiadu ZT, itp..

W czasie działań bojowych sekcja S2 rozmieszcza się na Centrum Dowodzenia SD brygady tworząc „Zespół Rozpoznania" /ZR CD SD/.

Kierownik sekcji S2

Kierownik sekcji S2 podlega bezpośrednio szefowi sztabu brygady i odpowiada za:

- właściwą organizację pracy sekcji;
- ocenę przeciwnika i terenu;
- przygotowanie i prowadzenie rozpoznania;
- terminowy przepływ danych rozpoznawczych i informacji od walczących wojsk do wyższych szczebli dowodzenia - i odwrotnie;

- zapewnienie bezpieczeństwa systemowi rozpoznania oraz systemowi informacyjnemu brygady;
- współpracę z kierownikami sekcji S2 batalionów, jednostek wzmocnienia i wsparcia;
- współpracę z innymi zespołami /oficerami/ SD brygady;
- współpracę z wydziałem G2 dywizji;
- terminowe przygotowanie i przesłanie meldunków;
- prowadzenie mapy sytuacyjnej i bieżące informowanie dowódcy oraz szefa sztabu o położeniu przeciwnika i działaniu elementów rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej;
- przesłuchanie jeńców oraz przekazanie ich do sztabu przełożonego;
- przygotowanie wstawki „przeciwnik" do rozkazu operacyjnego;
- opracowanie „Aneksu B" wraz z niezbędnymi apendyksami „pogoda i teren", „wojska przeciwnika", „obrona informacyjna";
- organizowanie i utrzymanie współdziałania oraz zabezpieczenia działań rozpoznawczych.

Grupa planowania i koordynacji rozpoznania

Grupa planowania i koordynacji rozpoznania liczy 2 ludzi i do jej obowiązków należy:

- realizacja zadań związanych z informacyjną preparacją pola walki (w swoim zakresie);
- wykonanie planu zbierania informacji;
- podział obszaru rozpoznania brygady pomiędzy wykonawców zadań (kompanię rozpoznawczą i bataliony);
- bieżący nadzór i koordynacja działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej;
- przyjmowanie i opracowywanie meldunków rozpoznawczych;
- zapewnienie bezpieczeństwa własnym elementom rozpoznawczym oraz elementom przełożonego w ugrupowaniu brygady;
- uzupełnianie dokumentów bojowych (rozkaz operacyjny) o treści wynikające z planowania walki informacyjnej;
- prowadzenie bieżącej dokumentacji w sekcji.

Grupa informacyjny

Grupa informacyjny liczy 2 ludzi, którzy zajmuje się oceną przeciwnika oraz gromadzeniem, opracowaniem danych i informacji rozpoznawczych. W praktyce obaj oficerowie nawzajem się uzupełniają.

Grupa informacyjna odpowiada za:

- opracowanie wariantów zagrożenia, wskazywanie celów wysoko opłacalnych i wysokowartościowych dla artylerii i śmigłowców wsparcia;
- pozyskiwanie, gromadzenie i opracowanie danych o potencjalnym przeciwniku z rozpoznania studyjnego i bezpośredniego;
- zbieranie meldunków o przeciwniku i warunkach terenowych;
- wymianę informacji o przeciwniku z przełożonym, podwładnymi i oficerami rodzajów wojsk;
- pozyskiwanie danych rozpoznawczych na potrzeby działań ogniowych artylerii i lotnictwa - koordynacja ważności celów, przekazywanie współrzędnych obiektów rażenia do ośrodka koordynacji wsparcia ogniowego;
- rozpowszechnianie przetworzonych danych rozpoznawczych i innych materiałów pozyskanych w toku działań rozpoznawczych;
- przesłuchiwanie jeńców, zbiegów, rozmowy z ludnością cywilną;
- składanie zapotrzebowań na informacje rozpoznawcze;
- aktualizację mapy informacyjnej, terminowe przedstawianie dowódcy prawdopodobnych wariantów działania przeciwnika;
- dostarczanie na SD dywizji /lub w wyznaczone miejsce/ osobowych i rzeczowych źródeł informacji (jeńcy, dezerterzy, egzemplarze broni, sprzętu bojowego i wyposażenia);
- bieżące prowadzenie banku informacji o przeciwniku.

Oficer ds. topografii i oceny terenu

Oficer ds. topografii i oceny terenu odpowiada za:

- zabezpieczenie w odpowiednie mapy sztabu brygady;
- bieżącą i wszechstronną ocenę terenu w powiązaniu z warunkami hydrometeorologicznymi;
- opracowanie dokumentów informacyjnej preparacji pola walki dotyczących terenu i pogody.

Oficer ds. bezpieczeństwa

Oficer ds. bezpieczeństwa odpowiada za:

- przygotowanie zakłócania i obrony informacyjnej;
- bezpieczeństwo i ochronę tajemnicy w sztabie brygady;
- ochronę szyfrów i urządzeń szyfrujących;
- przesłuchanie jeńców, zbiegów, dezerterów (wspólnie z zespołem informacyjnym);
- maskowanie i sposoby ochrony najważniejszych elementów systemu rozpoznania;
- przygotowanie propozycji do planu bezpieczeństwa walki;
- opracowanie apendyksu „obrona informacyjna".

3.3. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla batalionowego (S2).

Na szczeblu batalionu za działalność rozpoznawczą, zakłócania i obrony informacyjnej ponosi odpowiedzialność **Sekcja S2**, która liczy czterech ludzi, tj. kierownik sekcji, oficer sekcji (asystent), oficer ds. wsparcia bojowego, radiooperator - kierowca.

Sekcja S2 wchodzi w skład Grupy Dowodzenia i odpowiada za:

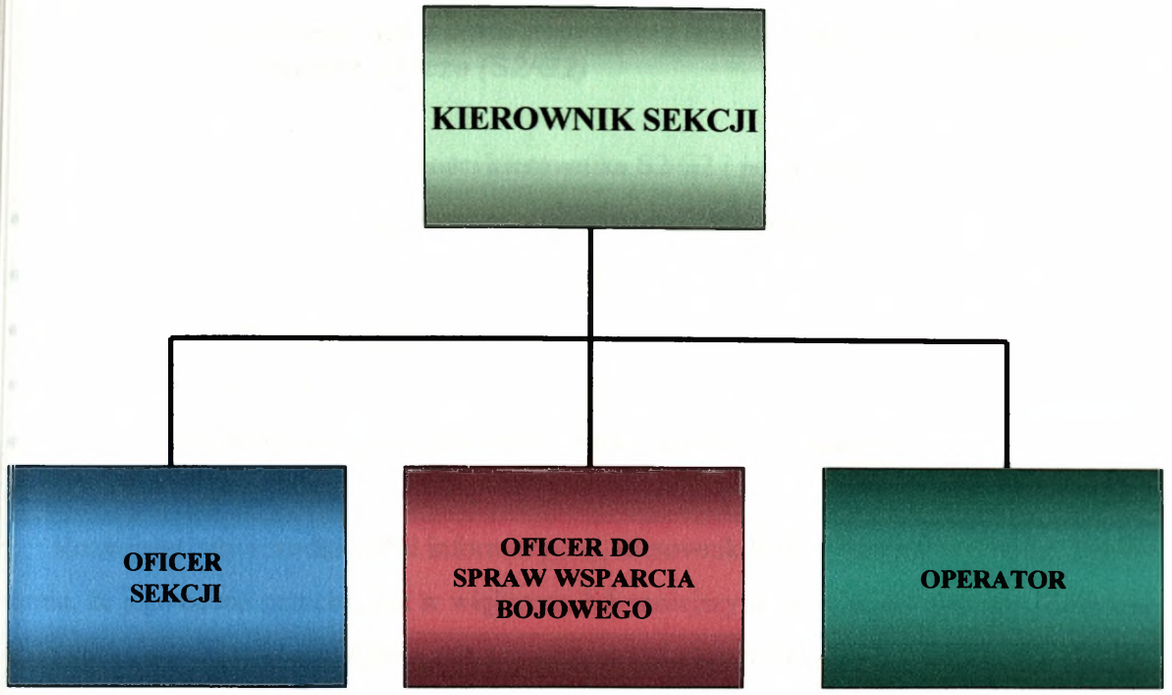
- przygotowanie i realizację przedsięwzięć rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej w batalionie;
- szkolenie dowództwa i sztabu batalionu z zagadnień walki informacyjnej i armii obcych;
- właściwe wykorzystanie plutonu rozpoznawczego.

W czasie realizacji zadań sekcja współpracuje z sekcją S3 oraz Grupą Wsparcia Działań.

Kierownik sekcji S2

Kierownik sekcji S2 podlega bezpośrednio szefowi sztabu batalionu. Do jego podstawowych obowiązków należy:

- przygotowanie systemu rozpoznania, zakłócania i obrony batalionu i kierowanie nim w toku walki;
- zbieranie danych rozpoznawczych z rejonu (pasa) działań bojowych batalionu oraz skrzydeł i informowanie dowódcy o szczegółach, na które należy zwrócić uwagę;
- zestawianie meldunków elementów rozpoznawczych w meldunek zbiorczy i przesyłanie go zgodnie z procedurami operacyjnymi;
- zapewnienie bezpieczeństwa systemowi rozpoznania i przepływu informacji;
- badanie zdobytych dokumentów bojowych oraz innych (np. listy itp.);
- aktualizacja mapy sytuacyjnej batalionu;
- prowadzenie dokumentacji sprawozdawczej w sekcji (dziennik działań rozpoznawczych).

Rys. 3.3. Sekcja rozpoznawcza S2 batalionu

Kierownik sekcji S2 powinien być przygotowany do zastąpienia szefa sztabu lub szefa S3, z tego względu powinien poznać zasady dowodzenia batalionem.

Sekcja S2 podlega bezpośrednio kierownikowi sekcji i ponosi odpowiedzialność za:

- uaktualnianie położenia przeciwnika i własnych pododdziałów;
- zbieranie i opracowanie danych od samodzielnych i bojowych patroli rozpoznawczych, elementów rozpoznawczych rodzajów wojsk;
- sporządzenie oceny zagrożenia, wskazywanie celów wysokoopłacalnych i wysokowartościowych dla artylerii wsparcia bezpośredniego;
- selekcję jeńców i ich ewakuację;
- sporządzanie meldunków sytuacyjnych;
- dostarczanie na SD brygady zdobytych dokumentów bojowych, nowych wzorów sprzętu bojowego i wyposażenia, jeńców i dezerterów;
- bezpieczeństwo pododdziałów prowadzących walkę przed przednim skrajem i w ugrupowaniu przeciwnika;
- przekazywanie obiektów rażenia do wykonawców zadań ogniowych.

3.3. Pożądany zakres czynności realizowanych przez komórki rozpoznawcze (S2/G2)

Do najistotniejszych czynności kierownika S2/G2 i podległego mu zespołu zalicza się:

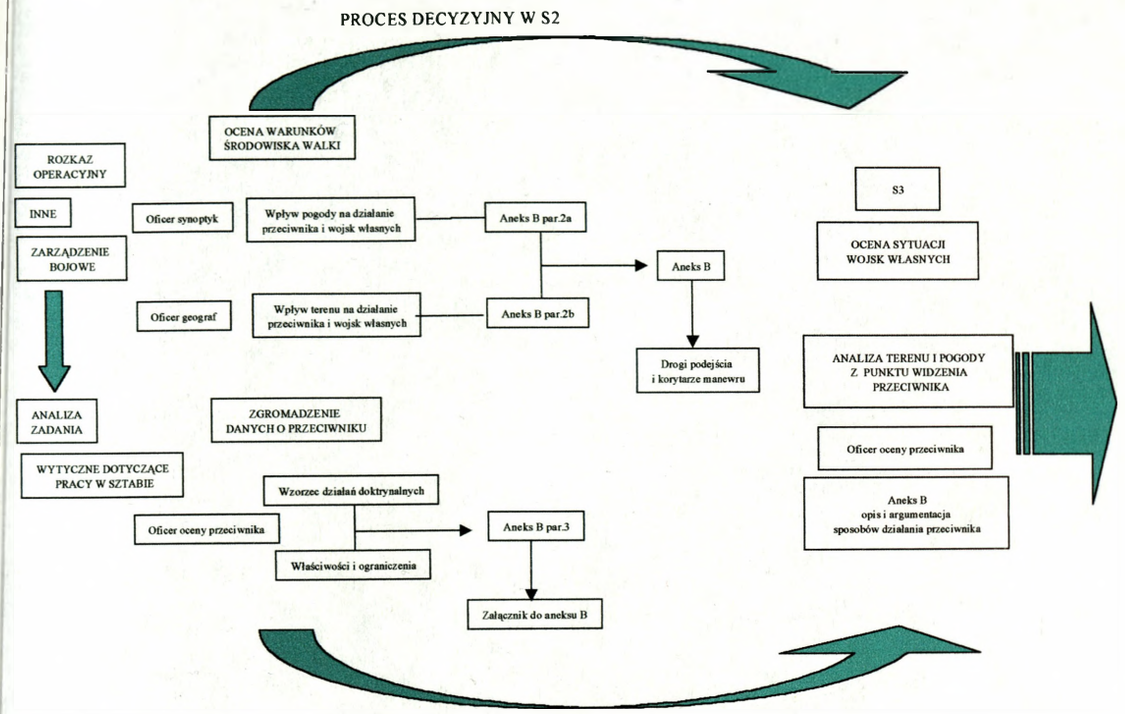
- rozwinięcie sił i środków rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej;
- ocenę meldunków i pozyskiwanie informacji;
- ustalanie i ocenę położenia przeciwnika;
- rozdzielanie informacji o przeciwniku (meldunki i orientowanie);
- określenie warunków rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej.

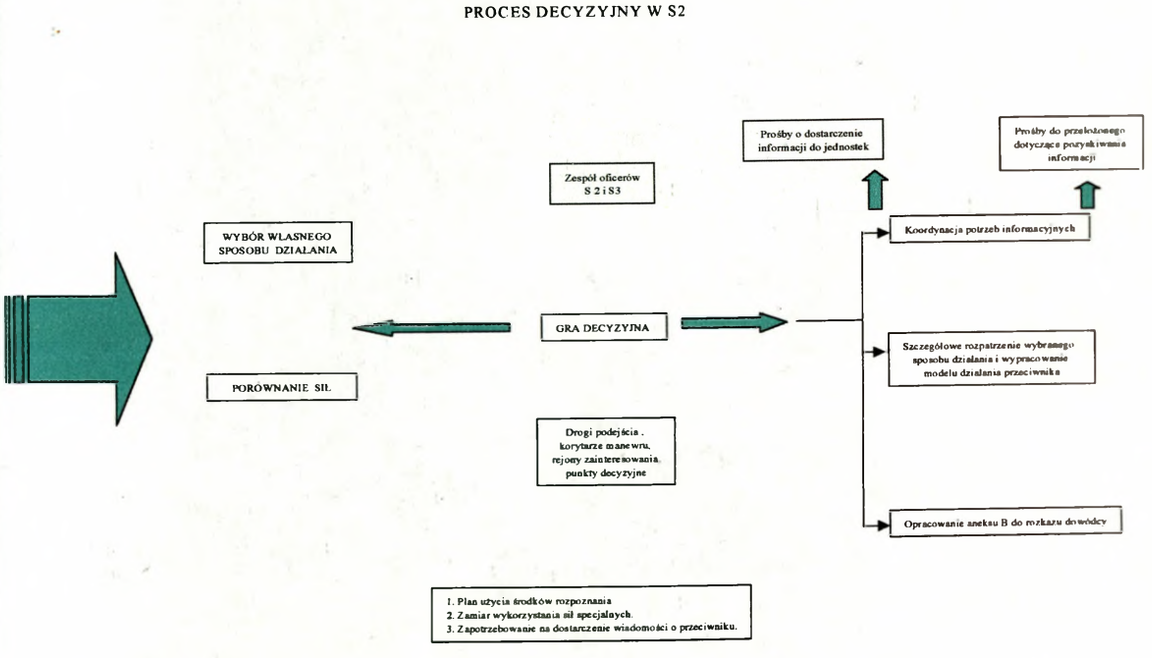
Rozwijając siły i środki walki informacyjnej, kierownik S2/G2 /zespół/ wychodzi z założenia, że jego ocena przeciwnika w większym lub mniejszym stopniu jest niepełna. Zobowiązuje go to, do ciągłego rozwijania nowych elementów rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej, w celu uzyskania nowych lub uzupełniających danych, dezorganizowania przeciwnika co do sytuacji pola walki oraz komplikowania jego warunków działania. Ta sytuacja zmusza do ciągłego kontrolowania sił i środków znajdujących się w dyspozycji i ich przydatności do realizacji określonych zadań, zwłaszcza, że należy dążyć do uzyskiwania danych z możliwie różnych źródeł oraz przekazywać dane różnym organom zakłócania i obrony informacyjnej. Każdy środek walki informacyjnej przynosi bowiem specyficzne wyniki w postaci danych uzupełniających lub potwierdzających. Jest to szczególnie ważne w warunkach nocnych lub słabej widoczności, gdy przeciwnik realizuje maskowanie przedsięwzięć, np.: przemarsze i przegrupowania.

W wyniku prowadzonych działań walki informacyjnej, powinno się ustalić:

- gdzie jest przeciwnik (rodzaj, siłę, ugrupowanie, jego środki walki informacyjnej);
- jak się zachowuje; gdzie są jego środki walki oraz wolne od niego rejony (jakie przedsięwzięcia realizują środki walki informacyjnej).

Tylko system walki informacyjnej rozwinięty we właściwym czasie może dać wartościowe wyniki, przydatne dowódcy do podjęcia decyzji oraz kierowania walką. Najistotniejszym więc przykazaniem przy zbieraniu wiadomości jest przestrzeganie norm czasowych. Rozpoznaje się nie tylko luki w ugrupowaniu lub otwarte skrzydła, ale przede wszystkim siły przeciwnika, gdzie można wykryć opłacalne cele do obezwładnienia lub zniszczenia przez środki ogniowe, a więc rejony największego wysiłku oraz obiekty w głębi jego ugrupowania.

Rys. 3.4. Proces decyzyjny w S2

Rozpoznanie w głębi ugrupowania przeciwnika będzie często na pograniczu możliwości organów rozpoznawczych. Wówczas zadania rozpoznawcze może wykonać szczebel bezpośrednio wyższy, z reguły dysponujący lepszymi środkami rozpoznania. Kierownik S2/G2 /zespół/ powinien więc składać zapotrzebowania na wiadomości, by we właściwym czasie wiedzieć o wzmacnianiu lub przegrupowywaniu wojsk przeciwnika. Jeżeli bowiem przeciwnik skrycie wprowadzi nowe związki lub oddziały, może powstać bardzo krytyczna sytuacja, nawet mimo dysponowania odwodami wystarczającymi do reagowania we właściwym czasie. Dlatego bardzo ważne jest skupienie uwagi na rozpoznaniu na głębokość taktyczną i operacyjną (w zależności od szczebla dowodzenia).

Rozpoznanie i zakłócanie i obrona informacyjna stanowią nierozerwalną całość i wzajemnie się uzupełniają. Nie należy więc ich rozdzielać.

Ocena meldunków z rozpoznania musi przede wszystkim dotyczyć ich aktualności. Zbyt późny meldunek traci wartość i dlatego podstawowe znaczenie ma dostarczenie meldunków i informacji tak szybko, jak to jest możliwe. Czas odgrywa coraz większą rolę i staje się czynnikiem decydującym we współczesnej wojnie.

Na szybkie przekazywanie meldunków wpływa przede wszystkim wysoki poziom wyszkolenia, stałe funkcjonowanie systemu łączności oraz odpowiednia wydolność organu dowodzenia.

Wysoki stan wyszkolenia zapewnia opracowywanie meldunków krótkich i zrozumiałych, skupiających się na sprawach najistotniejszych. Jednak, nawet mimo bardzo dobrej organizacji pracy sztabu i mistrzowskiego stanu wyszkolenia, w toku działań bojowych trudno uniknąć niespodzianych zakłóceń. Na przykład, meldunki oceniane zbyt powierzchownie mogą się wydać sprzeczne i jako takie odrzucone lub nie przesyłane wyżej, oddziały w toku walki mogą zapomnieć o wysyłaniu meldunków, system łączności może być uszkodzony lub przeciążony. W takich sytuacjach, kierownik S2/G2 musi szybko interweniować, by przywrócić i zachować ciągłość i szybkość obiegu meldunków.

W dalszej ocenie meldunków dokonuje się analizy ich wiarygodności. Do tego służą inne informacje o położeniu, z którymi należy porównać meldunek i ustalić, czy odpowiada rozwojowi sytuacji czy przeciwnik nie podesłał nam informacji - w którą chce abyśmy uwierzyli.

Dokładna analiza i ocena meldunku pozwala na opracowanie informacji. Z wielu informacji można ustalić położenie przeciwnika i dokonać jego oceny. Kierownik S2/G2 powinien dobrze opanować proces przetwarzania informacji i doskonalić go w toku treningów ze swoim zespołem.

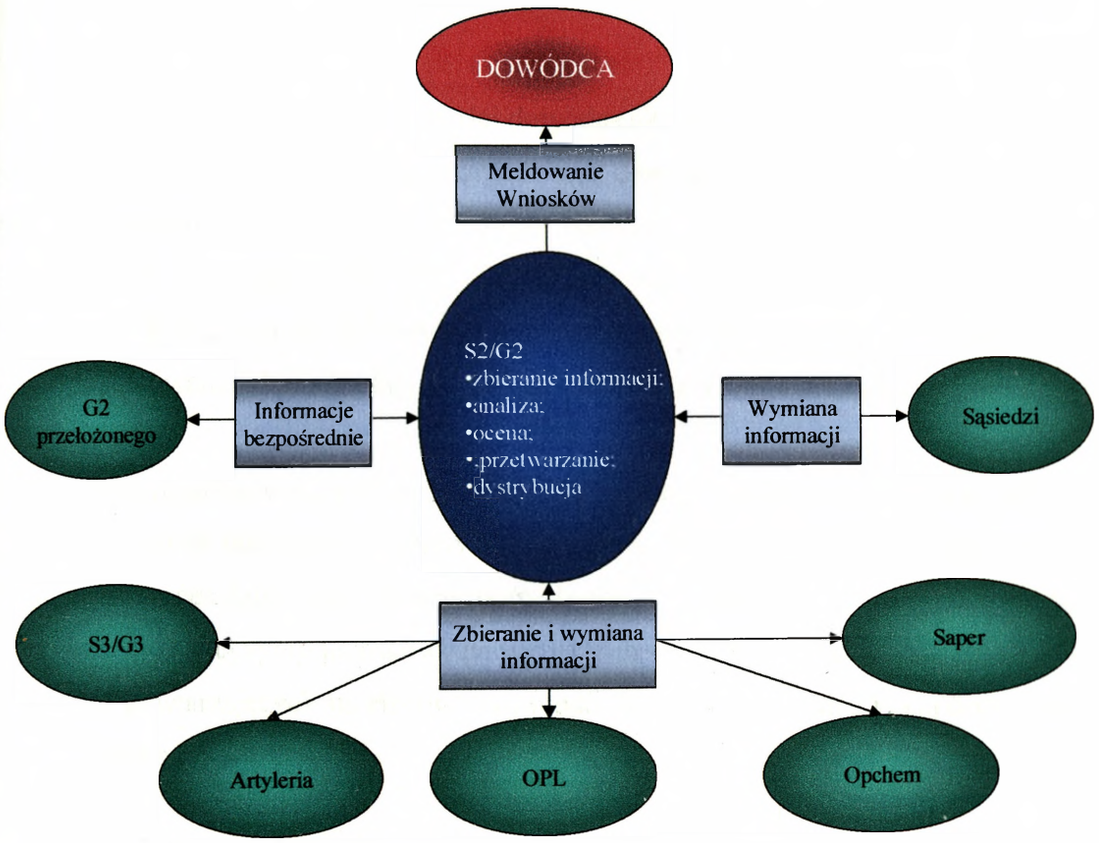
Nie ma stałego schematu na wypracowanie właściwej oceny przeciwnika. Jest jednak pewne, że dokładna znajomość przeciwnika, a przede wszystkim jego zasad dowodzenia i walki, w połączeniu z najnowszymi, aktualnymi informacjami, logicznie powiązanymi i systematycznie uporządkowanymi, zapewniają możliwość dokonania trafnej oceny.

Należy przypomnieć kilka najbardziej istotnych spostrzeżeń, wynikających z doświadczeń:

- przy ocenie sił przeciwnika należy uwzględniać tylko te dane, które w rozpatrywanym przedziale czasowym mogą stanowić zagrożenie dla sił własnych. Stąd konieczność uzyskiwania stale aktualnych danych, zwłaszcza od nowo rozwiniętych organów rozpoznawczych, uzupełniających system rozpoznania;
- ocenę terenu przeprowadzać również z punktu widzenia przeciwnika, w wielu sytuacjach może to mieć decydujące znaczenie. Często na podstawie intensywnego i dokładnego przestudiowania terenu lub mapy, można przewidzieć zamiar przeciwnika, albo przynajmniej prawdopodobne skupienie sił. Należy zakładać, że wszystkie zalety terenu i pogody zostaną wykorzystane przez przeciwnika;
- pamiętać, że wyposażenie przeciwnika z reguły pozwala mu na pokonywanie różnego rodzaju przeszkód i rejonów zniszczeń, a ponadto brać pod uwagę zdolność przeciwnika do organizowania tego typu przedsięwzięć z wykorzystaniem podręcznych materiałów;
- dostrzegać wzrastającą rolę czasu. Siły zbrojne na całym świecie dążą do zwiększania tempa działań bojowych. Należy więc przyjmować, że przeciwnik wszystkie przedsięwzięcia realizuje w tempie równym normom stosowanym przez siły własne. Pozwala to na w miarę realistyczną kalkulację czasu. Jeżeli zna się taktyczne normy stosowane przez przeciwnika, pozwoli to na bardzo dokładną kalkulację czasu;
- uwzględniać możliwość stosowania zakłócania i obrony informacyjnej przez przeciwnika;
- należy zawsze zakładać, że przeciwnik zna nasz zamiar lub przynajmniej go przewiduje i zostanie ugrupowany odpowiednio do wymogów wynikających z sytuacji;
- rozważyć różne możliwości zachowania się przeciwnika, analizując je pod kątem powstania największego zagrożenia dla sił własnych. Może to doprowadzić do określenia prawdopodobnego zamiaru przeciwnika.

Jeżeli S2/G2 /zespół/ będzie stosował takie zasady, może uzyskać trafną ocenę przeciwnika. Te umiejętności należy przyswoić sobie już w okresie pokoju.

Obieg informacji /rys.3.5./ obejmuje nie tylko meldunki do przełożonych, ale również orientowanie podwładnych i sąsiadów. Z reguły orientowanie podwładnych jest zaniedbywane, co sprawia, że kierownik S2/G2 /zespół/ nie może oczekiwać od podwładnych mu organów precyzyjnych meldunków, jeżeli sam zapomina o orientowaniu ich o przeciwniku.

Rys. 3.5. Obieg informacji rozpoznawczych.

4. Proces planowania i podejmowania decyzji

Każdy dowódca, a w szczególności dowódca sił lądowych lub szef sztabu wojsk obrony terytorialnej, dowódca dywizji lub korpusu oraz dowódca oddziału i pododdziału wykonujący samodzielnie określone zadania bojowe powinien stosować, podczas dowodzenia zarówno przed jak i w czasie walki - określone zasady procesu myślowego. Proces obejmuje kolejno: określenie sytuacji, planowanie, ocenę położenia wojsk własnych i sił przeciwnika, decyzję, opracowanie planu działania, wydanie rozkazu bojowego oraz kontrolę wykonania zadań bojowych.

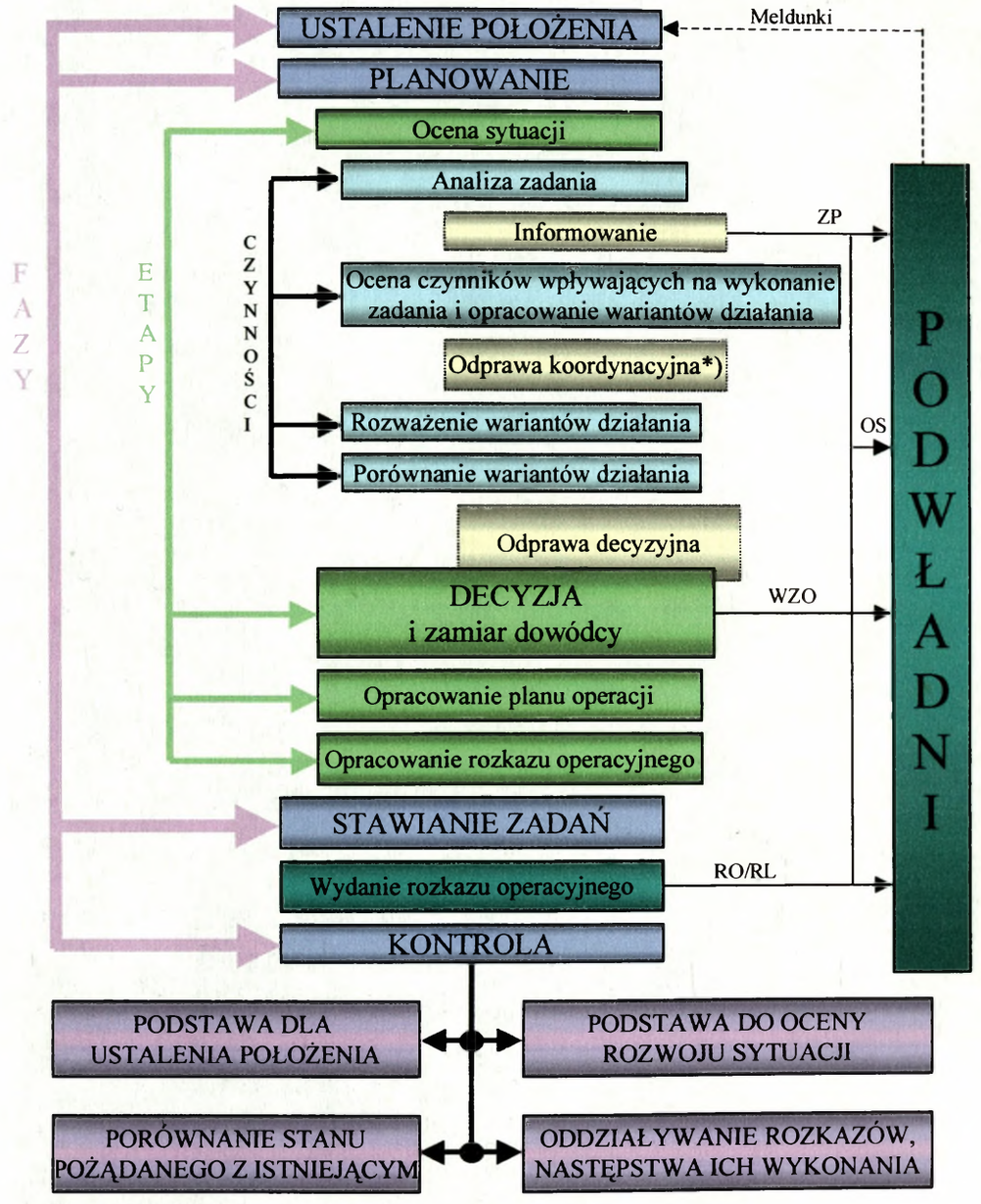
Całość przedsięwzięć związanych z dowodzeniem, realizowanych przez komórki organizacyjne i osoby funkcyjne na stanowiskach dowodzenia w ramach systemu dowodzenia, składa się na proces dowodzenia. Proces dowodzenia z operacyjnego punktu widzenia, traktuje się jako cykl decyzyjny jednakowy na wszystkich szczeblach dowodzenia, składający się z cyklicznie powtarzających się etapów i czynności. Taki ramowy układ cyklu decyzyjnego przedstawiono na rys. 4.1.

MODEL CZTEROETAPOWEGO PROCESU DOWODZENIA

Każdy proces kierowania (dowodzenia) daje się przedstawić i opisać jako dwa wzajemnie się przenikające i nakładające się na siebie elementy:

TWORZENIE PLANU oraz REALIZACJA PLANU

Tak zwanym *„łącznikiem"* pomiędzy tymi dwoma elementami jest decyzja, to znaczy postanowienie co do sposobu rozwiązania określonego problemu przez dowódcę. Zadaniem S2/G2 jest więc: natychmiastowe, staranne i gruntowne przygotowanie podstaw do podjęcia decyzji przez dowódcę, a następnie, po podjęciu decyzji przez dowódcę, realizacja i koordynacja wszystkich niezbędnych przedsięwzięć, które są nieodzowne dla realizacji tej decyzji.

*) Ilość, miejsce i cele odpraw koordynacyjnych określa dowódca lub szef sztabu

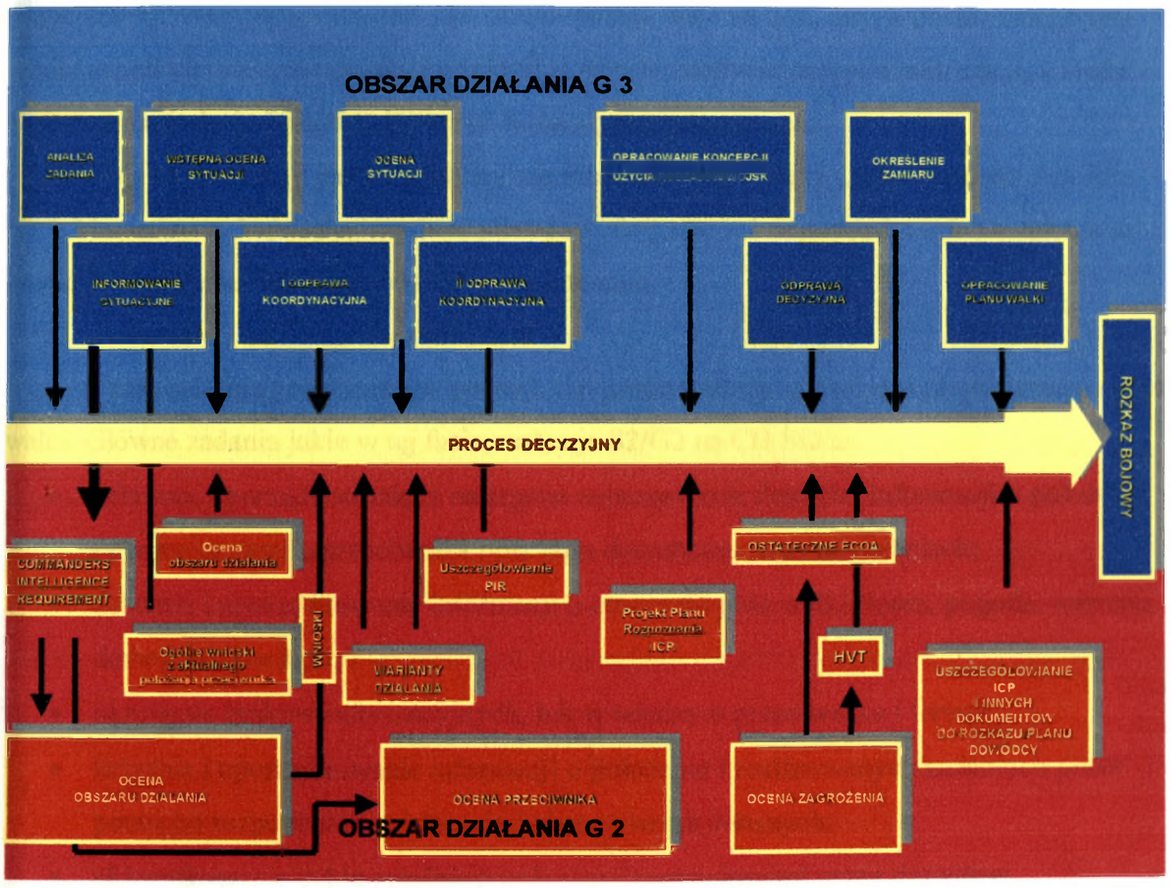
ZP - Zarządzenie przygotowawcze
OS - Orientowanie w sytuacji
WZO - Wstępne zarządzenie operacyjne
RO/RL - Rozkaz operacyjny / Logistyczny

Ramowy układ cyklu decyzyjnego Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych str 29.

Rys. 4.1 Ramowy układ cyklu decyzyjnego

Cykl decyzyjny procesu dowodzenia to ukierunkowany i powtarzający się zawsze cykl myślenia i działania na wszystkich szczeblach dowodzenia. Przebiega on w czterech podstawowych łączących się nawzajem fazach:

- Ustalenie położenia;
- Planowania;
- Stawiania zadań;
- Kontroli.

Rys. 4.2 Proces decyzyjny S2/G2.

Punktem wyjściowym w całym cyklu zawsze jest:

USTALENIE POŁOŻENIA

Uruchomienie tego etapu następuje z chwilą otrzymania zadania, meldunku w formie prośby lub wiadomości w ramach prowadzonej stałej obserwacji i napływu informacji o sytu-

acji, ale także w wyniku zaistniałej i nie dającej się przewidzieć rozwoju sytuacji. Przedmiotem zabiegów na tym etapie jest - w związku z poszukiwaniem wtedy odpowiednio ukierunkowanej decyzji - przede wszystkim zebranie wszystkich istotnych faktów oraz określenie czynników wywierających wpływ na daną sytuację, ich ocenę i uporządkowanie. Występują tutaj wszystkie formy pracy sztabowej umysłowej i pisemnej, z uwzględnieniem wszelkich technicznych środków pomocniczych. Tylko w nielicznych przypadkach takie sortowanie i segregowanie informacji osiągać będzie najwyższy stopień pewności, to w wielu przypadkach regułą będzie, że z powodów czasowych i dużej objętości materiału etap ten będzie musiał zostać zrealizowany zawczasu. Wielka sztuka polega więc na tym, aby w ocenie całego otoczenia właściwie zdecydować, kiedy zajdzie potrzeba zdobycia nowych informacji, a kiedy posiadana baza danych musi wystarczyć w dalszym postępowaniu.

Ustalenie sytuacji jest najczęściej zapoczątkowywane przez *„Informowanie o położeniu"*. Ma ono na celu poinformowanie albo dowódcy albo też odpowiedni sztab o zaistniałej sytuacji i określenie dalszego sposobu postępowania.

Faza ustalania położenia jest początkiem procesu rozpoznawczego przygotowania pola walki. Główne zadania jakie w tej fazie realizuje S2/G2 na CD SD to:

- zebranie, uporządkowanie, a następnie zobrazowanie danych i informacji o położeniu i ukompletowaniu przeciwnika oraz jego dotychczasowych działaniach;
- zebranie i uporządkowanie informacji o otoczeniu pola walki (teren, pogoda, warunki demograficzne itp.);
- określenie braków informacyjnych, luk w wiedzy o przeciwniku i terenie;
- zebranie i uporządkowanie informacji o położeniu i realizowanych zadaniach przez potencjał rozpoznania, zakłócania i obrony wojsk własnych;
- ukierunkowanie cyklu zgodnie z zadaniami postawionymi przez dowódcę;
- wykonywanie bieżących zadań wynikających z cyklu.

W wyniku swojej pracy w fazie ustalanie położenia, S2/G2 na CD SD sporządza wstępną ocenę rozpoznawczą, dającą jej i sztabowi niezbędne dane do dalszej pracy nad informacyjnym przygotowaniem pola walki.

Dane i informacje są pozyskiwane z wcześniej określonego wstępnie przez dowódcę obszaru działania i zainteresowania.

Podstawę do ustalenia położenia przeciwnika stanowią meldunki wojsk w styczności, rozkazy operacyjne i komunikaty szczebla nadrzędnego, meldunki własnego potencjału roz-

poznania (o ile były lub są w działaniu), informacje uzyskane ze sztabów sąsiadów, sił Obrony Terytorialnej, Układu Niemilitarnego, itp..

Położenie własnych sił i środków rozpoznania jest z kolei ustalane na podstawie meldunków od podwładnych.

Następująca bezpośrednio po tym faza to:

PLANOWANIE jest szczególnym etapem procesu dowodzenia, stawiającym wysokie wymagania przed jego realizatorami. Planowanie jest skoordynowanym i złożonym procesem sztabowym, ukierunkowanym na wypracowanie najlepszej metody wykonania postawionych zadań lub zadań możliwych do wykonania w przyszłości.

Następuje tutaj w trzech podetapach:

- ocena sytuacji;
- podjęcie decyzji;
- planowanie działania.

Punktem wyjściowym tego etapu jest „ocena sytuacji" gdzie wszystkie posiadane informacje są segregowane - oceniane - rozpatrywane pod względem ich przydatności.

Pierwszym punktem jest **analiza zadania** prowadzona przez dowódcę z udziałem szefa sztabu, S2/G2 na CD SD i Zespołu Planowania w czasie której dokonywana jest wstępna analiza i ocena rozpoznawcza posiadanych informacji o przeciwniku oraz środowisku pola walki i wskazanie luk w rozpoznaniu (wiedzy o przeciwniku).

Do głównych zadań S2/G2 w tej fazie należy:

- wstępna analiza i ocena posiadanych informacji o przeciwniku;
- wstępna analiza i ocena posiadanych informacji o środowisku działań;
- wypracowanie wstępnej oceny rozpoznawczej;
- wypracowanie wniosków do dalszej pracy w procesie informacyjnego przygotowania pola walki i organizowania rozpoznania;
- wykonywanie bieżących zadań wynikających z cyklu rozpoznawczego.

W toku informowania operacyjnego

W trakcie **informowania operacyjnego** S2/G2 podaje ogólną sytuację przeciwnika wraz ze wstępną oceną rozpoznawczą i pierwszymi możliwymi wariantami jego działania, przeciwstawiającymi się wykonaniu zadania własnego.

Do innych zadań sekcji w tej fazie należy:

- opracowanie punktu „Położenie przeciwnika, jego działania i prawdopodobne zadanie" do zarządzeń przygotowawczych;
- opracowanie zarządzenia przygotowawczego dla podległych /przydzielonych/ sił i środków rozpoznania zakłócania i obrony;
- wykonywanie bieżących zadań wynikających z cyklu.

Faza ta kończy się postawieniem zadań przez S2/G2 /na podstawie wytycznych dowódcy do dalszej pracy sztabu/ co do dalszego przebiegu procesu informacyjnej preparacji pola walki. Treścią tych zadań przykładowo może być: ilość wariantów działania oraz aspektów oceny zagrożenia; terminy i forma wypracowania ocen rozpoznawczych; zakres i metody poszukiwania brakujących informacji; źródła informacji itp..

Po tej fazie do podwładnych mogą być również wysłane zarządzenia przygotowawcze.

W toku oceny czynników wpływających na wykonanie zadania i określenia wariantów działania wykonywane są zasadnicze czynności informacyjnego przygotowania pola walki związane z oceną terenu i przeciwnika i wypracowaniem wariantów jego działania.

Do głównych zadań S2/G2 w tej fazie należy:

- ocena środowiska działań;
- ocena zagrożeń;
- wypracowanie możliwych wariantów działań przeciwnika;
- szczegółowe określenie potrzeb informacyjnych;
- określenie zadań dla podległych i przydzielonych sił i środków rozpoznania, zakłócania i obrony;
- wykonywanie bieżących zadań wynikających z cyklu.

Przedstawienie prawdopodobnych wariantów działania przeciwnika może się odbywać na **odprawie /odprawach/ koordynacyjnej.** Przy czym już wcześniej opracowując warianty

działań przeciwnika S2/G2 ściśle współdziała z zespołem planowania /ZP/ opracowującą warianty działania wojsk własnych.

Szef S2/G2 referuje warianty działania przeciwnika według kolejności:

- ocena środowiska;
- teren i przeszkody terenowe;
- wpływ terenu na działanie przeciwnika;
- warunki pogodowe;
- wpływ pogody na działanie przeciwnika;
- demografia;
- infrastruktura;
- media.

Ocena wojsk przeciwnika:

- sytuacja przeciwnika;
- prawdopodobny cel, zamiar i zadania;
- warianty sposobów realizacji zadań;
- słabe i silne strony wariantu działania;
- potencjał;
- działania wykraczające poza wzorce i modele doktrynalne.

Ocena środowiska będzie w zasadzie taka sama w każdym z wariantów działania przeciwnika, dlatego nie ma potrzeby powtarzania jej.

Referując warianty działań przeciwnika kierownik S2/G2 ocenia jednocześnie prawdopodobieństwo zaistnienie każdego z nich.

Podczas porównywania możliwych wariantów działania przeciwnika ważne jest, aby do każdego z nich mieć przygotowaną kalkulację ilości sił i środków, które przeciwnik może zaangażować w walce.

O wyborze najbardziej prawdopodobnego wariantu działania strony przeciwnej decyduje zwykle szef sztabu /wariantu który będzie rekomendowany dowódcy/, przy czym uwzględnia argumenty S2/G2.

Przyjęty wariant oceny zagrożenia staje się podstawą sformułowania żądań rozpoznania, które stają się podstawą do planowania użycia sił i środków rozpoznania.

Priorytetowe żądania rozpoznania sformułowane są w takiej ilości, ile wariantów działania wojsk własnych przyjęto do zarekomendowania dowódcy podczas odprawy decyzyjnej.

Podczas odprawy decyzyjnej kierownik S2/G2 przedstawia najbardziej prawdopodobny wariant działania przeciwnika w konkretnych warunkach hydrometeorologicznych, nie pomijając wariantów alternatywnych, a w dalszej kolejności również propozycje zabezpieczenia wariantów działania własnego przez potencjał rozpoznania. Referuje także niezbędne zagadnienia bezpieczeństwa działań wojsk własnych wypracowanych podległą mu sekcję.

Referat S2/G2 powinien zawierać:

- wnioski z oceny warunków terenowych i atmosferycznych;
- skład przeciwnika;
- prawdopodobny cel działań i zadanie przeciwnika;
- możliwe sposoby (warianty) działania (realizacji zadania) przez przeciwnika;
- najbardziej prawdopodobny wariant przyjęty podczas odprawy koordynacyjnej;
- silne i słabe strony wariantu;
- potencjał bojowy jakim przeciwnik może realizować zadanie;
- możliwe odstępstwa od przyjętych wzorców i modeli doktrynalnych;
- propozycje w zakresie zadań i organizacji rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej;
- wybrane problemy bezpieczeństwa wojsk.

Proces planowania sprowadza się do odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakie warunki muszą być spełnione, by osiągnąć cele?
- Jaka kolejność działań daje największe prawdopodobieństwo osiągnięcia zakładanych celów?
- W jaki sposób powinny być wykorzystane siły i środki, aby w możliwie efektywny sposób rozstrzygnąć następujące po sobie walki.?

Celem procesu planistycznego jest opracowanie "Planu działania" lub cząstkowych planów.

(Szczegóły - patrz podrozdział 4.2)

Decyzja odpowiedniego dowódcy musi być konsekwencją rezultatów oceny sytuacji i na niej opiera się zamiar możliwych dalszych działań. Decyzja ta tworzy ukierunkowaną bazę wyjściową dla realizacji planowania działań i wszystkich dalszych przedsięwzięć. Decyzja

oddaje więc zasadniczy zamiar dowódcy i zawiera jednocześnie podwaliny „Planów działania" nie detalizując je jednak szczegółowo.

Plan walki - oraz planów działania - ostatecznie zamyka etap planowania. Opierają się one na decyzji dowódcy i jego wytycznych w zakresie istoty planu operacyjnego nakreślanych w zarysach - najczęściej w formie graficznej - natomiast pozostałe elementy i szczegóły są opracowywane później przez S2/G2. Tak powstały i ostatecznie zatwierdzony przez dowódcę "Plan walki" jest podstawą do opracowania planów specjalistycznych.

W kolejnej fazie

STAWIANIE ZADAŃ wszystkie wyniki uprzedniego planowania są doprowadzane w formie ustnej lub pisemnej do poszczególnych wykonawców.

Dowódca przenosi swoja wolę na podległy mu obszar działania, aby urzeczywistnić swój zamiar. Stawianie zadań jest realizowane w zasadzie w formie pisemnej, ale z braku czasu może być realizowane w formie ustnej.

(Szczegóły zobacz bojowa dokumentacja walki informacyjnej.)

Faza

KONTROLI ostatecznie zamyka proces planowania, a jednocześnie kontynuuje go poprzez to, że jego wyniki mają wpływ na tworzenie nowego obrazu położenia. Kontrola służy temu aby sprawdzić efekty własnego planowania i rozkazodawstwa jak również poziom i sposób realizacji rozkazów.

4.1. Synchronizacja procesu dowodzenia wojskami z walka informacyjną.

Cykl działania zorganizowanego /cykl dowodzenia/ jest schematem etapów postępowania w działaniu, czyli działaniem zorganizowanym. Nie należy jednak tego cyklu wyobrażać sobie jako ustalone raz na zawsze następstwo czasowe środków działania do osiągnięcia celu końcowego. Cykl ten, który za chwilę przedstawimy, jest układem nie tyle chronologicznym, ile racjonalnym /potocznie można powiedzieć logicznym/. W praktyce często okazuje się, że jedna lub wiele spośród kolejnych faz ujawnia okoliczności wskazujące na konieczność powrotu do fazy „logicznie" wcześniejszej i ponowienie tej części cyklu, która po niej racjonalnie powinna następować.

W gruncie rzeczy jest też mało istotną okolicznością, ile takich kolejnych faz się wyróżni. Można ich liczbę dość dowolnie pomniejszać, łączyć je w większe całości, lub zwiększać dzieląc je na mniejsze fragmenty. Ważne jest w tym tylko to, by nie zapomnieć o żadnym istotnym elemencie i rozumieć racjonalne związki między nimi.

Każde działanie powinno obejmować następujące „etapy" uporządkowane według zależności następnego od poprzedniego. Każdy etap opiera się na analizie aktualnej i przewidywanej sytuacji i każdy wymaga bieżących decyzji;

I. Etap preparacji działania;

II. Etap realizacji działania;

III. Etap kontroli działania.

W pierwszym etapie zwanym inaczej przygotowawczym (faza wstępna) należy:

a) określić cel rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej;

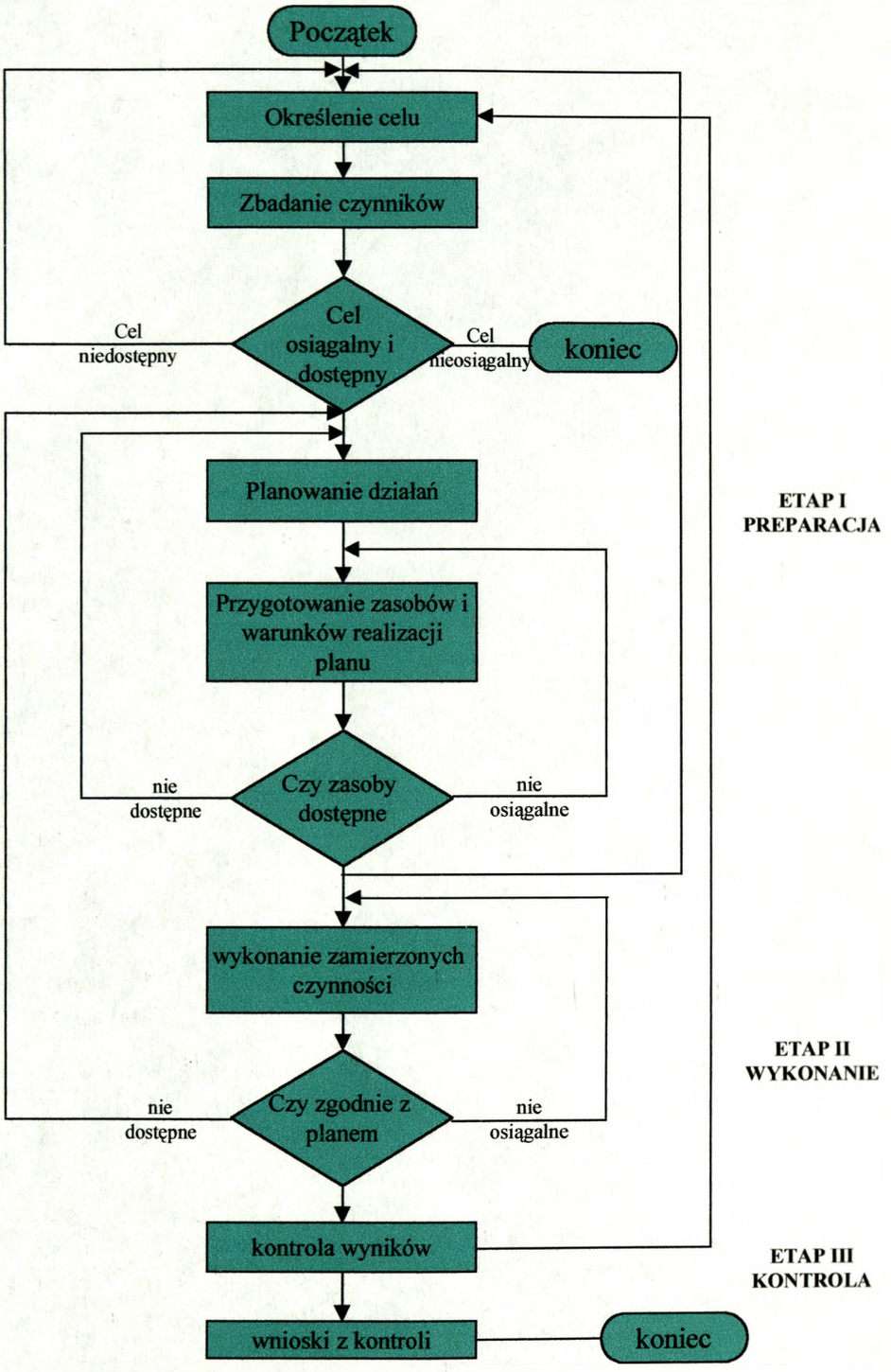
b) zbadać siły i środki oraz warunki, które potrzebne są do osiągnięcia celu;

c) zaplanować działania;

d) postawić zadania;

e) przygotować siły i środki oraz warunki do realizacji planu (planów).

W etapie drugim, wykonawczym, (w fazie realizacji), następuje urzeczywistnienie działalności, czyli wykonanie czynności zawartych w planie (planach).

Rys. 4.3. Cykl organizacyjny

Etap trzeci, kontrolny zawiera takie czynności, jak:

a) kontrolę wyników działalności;

b) informacje zwrotne (wnioski) z przeprowadzonych działań.

Przedstawione etapy cyklu organizowania - mogą być wykorzystywane w sferze rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej - nie mają charakteru wzorca, który powinien być bezwzględnie przestrzegany w tej postaci, w jakiej został sformułowany. Czynności ujęte w poszczególnych etapach, jak i same etapy, nie spełniają warunków zupełności i rozłączności.

W praktyce niejednokrotnie można stwierdzić nakładanie się na siebie rozmaitych czynności. Ogólnie należy stwierdzić, że postępowanie w myśl zasad cyklu organizacyjnego umożliwia bieżącą orientację, pozwala szybko rozpoznawać, ograniczać i likwidować nieprawidłowości, a przez to racjonalnie wykorzystywać siły i środki rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjne oraz sprawnie realizować przyjęte cele i zadania.

Model cyklu walki informacyjnej.

Możliwość podjęcia realnych decyzji /aby w walce zbrojnej uzyskać inicjatywę/ zawsze wymuszała, a w przyszłości będzie także narzucać, konieczność uzyskiwania precyzyjnych, wiarygodnych i aktualnych informacji o przeciwniku /o jego możliwościach, zamiarach i działaniach/, terenie itd., bez posiadania których niemożliwe byłoby skuteczne kierowanie walką zbrojną. Potrzeba zdobywania tego rodzaju informacji stała się głównym stymulatorem wyróżnienia odrębnej dziedziny działalności wojsk, jaką jest (walka informacyjna) rozpoznanie, zakłócanie informacyjne i obrona informacyjna.

Wynika z tego wniosek, że działalność w sferze walki informacyjnej podporządkowana jest jednemu celowi - jak można lepiej poznać przeciwnika po to, aby w sposób uzasadniony organizować walkę zbrojną, zakłócanie i obronę informacyjną i we właściwym czasie reagować na zmiany sytuacji. Innymi słowami mówiąc, celem działalności walki informacyjnej jest udzielenie pomocy dowódcy, w podejmowaniu realnych i rzeczywistych decyzji w odpowiednim czasie, zapewniającym mu inicjatywę w postaci takiego przeciwdziałania, które zmusi przeciwnika do działania innego, niż by to wynikało z jego wcześniejszych planów. Dlatego istnieje realna potrzeba odpowiedniego zsynchronizowania działalności rozpoznawczej z zakłócaniem i obroną informacyjną z potrzebami dowództw organizujących walkę zbrojną / synchronizacja cykli organizacyjnych/. Uwarunkowane jest to, wzajemną zależnością działalności rozpoznawczej i walki zbrojnej.

Znaczenie rozpoznawania potencjalnego przeciwnika stale wzrasta, a zwłaszcza w warunkach postępującego zwiększenia siły uderzeniowej i ruchliwości wojsk oraz zwiększenia ich możliwości rozwijania się na dużych przestrzeniach. Przecież obecnie, jak nigdy dotąd, efektywne wykorzystanie broni rażenia o dużej precyzji osiągania celów, a także innych współczesnych środków walki, w pełni uzależnione jest od posiadania dokładnych informacji o planowanych do zwalczania obiektach przeciwnika.

Można założyć, że zadanie bojowe jest zasadniczym czynnikiem sytuacji bojowej, /który dominuje nad całokształtem działalności w sferze walki informacyjnej/, ponieważ celem działań rozpoznawczych jest zdobycie informacji niezbędnych do wykonania zadania /zadań/ celem zakłócania i obrony będzie dezorientowanie przeciwnika w sytuacji pola walki, komplikowanie jego warunków działania i w efekcie tego zmuszenia go do podejmowania błędnych decyzji. Dlatego gruntowna znajomość i zrozumienie nakazanego zadania jest podstawowym problemem, który decyduje o kierunku wysiłku organów walki informacyjnej. Zadanie określa co należy zrobić, jakie działanie należy podjąć /forma zadania to odpowiedź na pytanie: ***kto, kiedy, gdzie i co ma zrobić***/; cel natomiast mówi po co dane działanie ma być wykonane, co chce się osiągnąć w jego rezultacie. Innymi słowy zadanie określa cel, ale nie drogę do jego osiągnięcia. Zadanie należy przekształcić w czyn, uwzględniając wszystkie czynniki wywierające wpływ na sytuację. Wynika z tego wniosek, że punktem wyjściowym i głównym wyznacznikiem każdego działania jest oczywiście jego cel, który z kolei jest swoistą odpowiedzią na wcześniej uświadomione sobie potrzeby.

Działalność w sferze walki informacyjnej nie może ustać nawet i w tym wypadku, gdy dana jednostka wojskowa nie otrzymała zadania, S2/G2 /zespół/ powinien wówczas przewidzieć logiczne i możliwe sytuacje oraz prowadzić działalność w oczekiwaniu na konkretne zadania jakie może otrzymać w przyszłości.

W każdej działalności a szczególnie we wszystkich formach walki zbrojnej istnieją zawsze te same cztery zasadnicze zadania działalności rozpoznawczej:

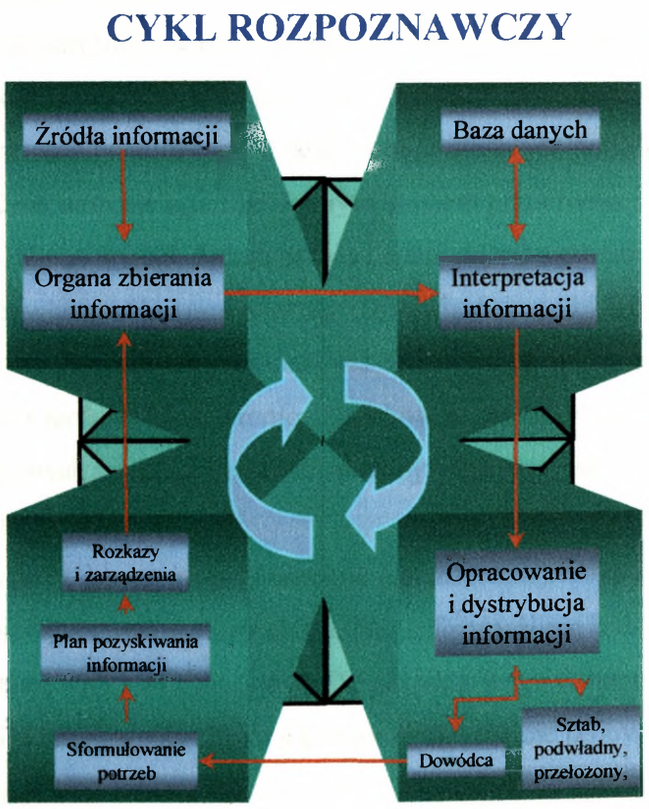
- gromadzenie informacji;
- przetwarzanie informacji;
- rozpowszechnianie informacji;
- ukierunkowanie zbieraniem informacji.

Należy zwrócić uwagę na to, że w tym samym czasie gdy odbywa się zbieranie takich czy innych informacji, jedne podlegają w tym momencie analizie, jeszcze inne rozpatruje się i ocenia, natomiast organa zbierania informacji bez przerwy prowadzą poszukiwania za nowy-

mi informacjami rozpoznawczymi, w tym samym czasie rozważa się w jaki sposób pozbawić przeciwnika zdobywania informacji, lub jakie informacje mu dostarczyć.

Wszystkie cztery zadania działalności S2/G2 stanowią cykl, który musi być bez przerwy prowadzony i prężnie kierowany. Każde z nich jest niezbędne. Jeśli choć jedno zawiedzie, cały proces staje się bezwartościowy.

Zdobywanie informacji o przeciwniku odbywa się w warunkach ciągłego prowadzenia walki informacyjnej (w warunkach kooperacji negatywnej wzajemnej) polegającej na tym, że wszelkim wysiłkom rozpoznawczym jednej strony przeciwstawiane jest zakłócanie informacyjne i obrona informacyjna strony drugiej. Zakłócanie informacyjne przeciwdziała rozpoznaniu wnosząc entropię informacyjną do komunikatów rozpoznawczych i destrukcję fizyczną do ich nośników. Obrona informacyjna dąży natomiast do maksymalnego ukrycia przed rozpoznaniem zbiorów wszelkich postaci informacji o wojskach własnych ich otoczeniu i zamiarach działania.

Rys. 4.4 Cykl rozpoznawczy.

Cechą charakterystyczną cyklu walki informacyjnej- podobnie jak cyklu rozpoznawczego - /rys. 4.4/ - jest to, że nie ma on określonego początku ani też końca. Czasokres cyklu wykracza poza ramy czasu trwania walki zbrojnej. Natomiast cała działalność w sferze

walki informacyjnej warunkuje się wzajemnie /przebiega równocześnie na zasadzie współzależności/ i jest prowadzona zarówno w czasie pokoju jak i wojny.

Gromadzenie informacji.

Zbieranie informacji to bardzo trudny etap w cyklu, jest procesem ciągłym realizowanym w każdej sytuacji. Jego zakres jest zależny od szczebla dowodzenia prowadzącego walkę informacyjną. Tym niemniej zbieranie informacji jest jednym z najważniejszych przedsięwzięć na każdym szczeblu dowodzenia i wymaga od S2/G2 /zespołu/ dobrej organizacji pracy.

Przeciwnik dążył będzie do tego, aby uniemożliwić zdobywanie informacji odnośnie swojej działalności, sił i dyslokacji, oraz będzie ukrywał swe siły, ich rozmieszczenie i maskował wszystkie ruchy (czyli prowadził zakłócanie informacyjne). Obowiązuje również u przeciwnika ścisła cenzura (obrona informacyjna), rozpowszechnianie fałszywych informacji /zakłócanie informacyjne/, oraz wykonywanie szeregu zabiegów, by zmylić i wprowadzić w błąd organa rozpoznawcze przeciwnika. Czasami może stosować takie sposoby działania, które będą wydawać się nam nielogiczne. Jednym słowem przeciwnik zastosuje wszelkie środki, by wprowadzić nas w błąd. Jednocześnie będzie czynił ogromne wysiłki, by zdobyć informacje na użytek własny. Czasami również teren, choć w mniejszym stopniu będzie czynnikiem nieznanym. Dlatego, by pokonać wszystkie zabiegi wykonywane przez przeciwnika, a zmierzające do zachowania tajemnicy wojskowej, należy wykorzystywać wszelkie możliwe źródła i stosować wszelkie możliwe sposoby, aby zapewnić sobie ciągły dopływ pożądanych informacji.

Tworzywem pozyskiwanym w tym etapie jest informacja rozpoznawcza. Stanowi ona element łączący ze sobą wszystkie etapy cyklu. Bez informacji nie byłoby możliwe wypełnienie odpowiednią treścią walki informacyjnej. Do prawidłowego działania wojsk potrzebny jest zbiór informacji o przeciwniku. Zbiór ten tworzą informacje bojowe i studyjne pochodzące ze źródeł informacji.

Źródłem informacji[1], może to być osoba, rzecz lub zdarzenie, na podstawie których otrzymujemy informację rozpoznawczą. Najczęstszymi źródłami informacji będzie działalność przeciwnika, jeńcy wojenni, ludność cywilna, zdobyte dokumenty, sprzęt, wyposażenie

[1] Synonim pojęcia „źródło danych". Używa się wówczas, kiedy określona postać danej przetworzona została do postaci sygnału informacyjnego.

przeciwnika, sieci łączności, emisje elektromagnetyczne, niewypały, odłamki pocisków i rakiet, różne urzędy cywilne itp..

W literaturze przedmiotu można znaleźć także inną definicję źródła informacji[2], dotyczy ona elementów rozpoznawczych podległych bezpośrednio danemu szczeblowi organizacyjnemu, współdziałających i sąsiadów oraz sztabów wyższych, z których dowódca określonego szczebla otrzymuje informacje rozpoznawcze oraz ludności miejscowej , stanu osobowego wojsk znajdujących się na terytorium przeciwnika.

Zbieranie informacji winno być związane z określonymi rejonami /strefami/, gdzie dany związek taktyczny, oddział, pododdział, może oddziaływać własnymi środkami, lub z którego napływ informacji jest niezbędny do zapewnienia właściwego przygotowania i prowadzenia walki zbrojnej, zmierzającego do rozszerzenia obszaru /strefy/, a przede wszystkim do śledzenia za wszelkiego rodzaju potencjalnymi celami i obiektami przeciwnika przegrupowującymi się w rejon oddziaływania środków ogniowych danego szczebla dowodzenia oraz rejony przyległe. Będą to obszary działania i zainteresowania.

By uzyskać potrzebne informacje z takich czy innych źródeł informacji z określonych obszarów /stref/ należy posiadać odpowiednią ilość organów zbierania informacji, adekwatnych do źródeł informacji /posiadających odpowiednie środki rozpoznawcze adekwatne w stosunku do źródeł/.

Organa zbierania informacji to osoba, element rozpoznawczy, jednostka, lub sprzęt, który zdobywa informacje.

Organa zbierania informacji zdobywają informację poprzez odpowiednie oddziaływanie na źródła informacji, może to być: walka, obserwacja /podsłuch/, wypad, zasadzka, poszukiwanie, przechwyt i namierzanie źródeł /obiektów/ radioelektronicznych, studiowanie dokumentów, wzorów uzbrojenia i sprzętu bojowego oraz przesłuchiwanie jeńców, zbiegów i ludności - innymi słowy prowadzą rozpoznanie.

Prowadzenie działalności rozpoznawczej wymaga zrozumienia uwarunkowań i zależności występujących na współczesnym i przyszłościowym polu walki oraz myślenia szerszymi kategoriami. Działania rozpoznawcze współdziałających wojsk mogą się zazębiać i prowadzone będą bez ścisłego przywiązania do linii rozgraniczenia i zakresu odpowiedzialności.

Do prowadzenia rozpoznania organizuje się posterunki obserwacyjne /PO/, przechwytu /PP/ i namierzania /PN/, natomiast do prowadzenia rozpoznania w ugrupowaniu przeciwnika wyznacza się: samodzielne patrole rozpoznawcze /SPR/, patrole rozpoznawcze /PR/,

---

[2] Zob. Cz. SOCHAL, L. WIERCIŃSKI. Rozpoznanie wojskowe, Wydawn. MON. Warszawa 1975 s 216

bojowe patrole rozpoznawcze /BPR/, grupy wypadowe /GW/, grupy specjalne /GS/ i inne elementy rozpoznawcze rodzajów wojsk i służb.

Organa zbierania informacji w czasie zbierania informacji rozpoznawczych /prowadzenia rozpoznania/ powinny kierować się następującymi wymaganiami:

1. Musisz być w stanie przekazywać informacje. Jaką wartość przedstawiać będzie zdobyta informacja, jeśli nie będziesz się mógł nią z nikim podzielić?
2. Melduj dokładnie o wszystkich zdobytych informacjach. Działania rozpoznawcze są prowadzone w celu zdobycia informacji. Zebrane informacje nie przedstawiają żadnej wartości, jeśli nie będą przekazane dokładnie i w odpowiednim czasie. Wszystkie informacje zarówno wartościowe, jak i małowartościowe, muszą być meldowane.
3. Określaj miejsce rozmieszczenia lub kierunek ruchu rozpoznawanych obiektów przeciwnika. W czasie działania wystrzegaj się pomyłek, aby nie podać informacji o rozmieszczeniu i ruchu wojsk własnych.
4. Utrzymuj styczność z przeciwnikiem. Zetknięcie się z rozpoznawanym przeciwnikiem jest największym niebezpieczeństwem dla organu zbierania informacji. Raz wykrytego przeciwnika nie trać z oczu.

Do realizacji zadań rozpoznawczych i szybkiego przekazywania informacji rozpoznawczych przez organa zbierania informacji niezbędne są oprócz specjalnych środków zbierania informacji /sprzętu rozpoznawczego/, specjalne rodzaje łączności, zapewniające nie zakłócony przepływ informacji do ośrodków decyzyjnych.

Przetwarzanie informacji.

Napływające informacje rozpoznawcze do komórki rozpoznawczej są segregowane i przetwarzane, co wymaga: selekcjonowania, analizowania, rejestrowania /opracowania/, porównania i oceny informacji oraz wyciągnięcia wniosków /rys. 4.5/.

Natychmiast po otrzymaniu informacji, następuje badanie stopnia jej wartości. Dlatego, S2/G2 /lub osoba, zespół dokonujący oceny informacji/ powinna rozpatrywać tę informację, według następujących pytań:

- czy informacja ta dotyczy przeciwnika, infrastruktury, pogody czy terenu działań;
- czy informacja ta jest potrzebna komuś natychmiast i jeśli tak to komu;
- czy informacja ta, posiada jakąś wartość na przyszłość;
- czy informacja ta, posiada wartość dla własnego oddziału, przełożonego czy sąsiadów.

Zbędne informacje rozpoznawcze to przeszkody w dążeniu do zwiększenia operatywności i jakości działalności rozpoznawczej. Obciążają one organa rozpoznawcze, pozbawiają je możliwości nadążania za wydarzeniami, angażują do zwiększonej pracy. Odsiew takich informacji pozwala zwiększyć operatywność procesu ich opracowania. Powstaje jednak problem; gdzie leży granica między informacją potrzebną a niepotrzebną? Dokonując analizy literatury przedmiotu i ćwiczeń, można wyciągnąć wniosek, że rozgraniczenie to wygląda różnie. Najczęściej decydującą rolę odgrywa nie specyfika sytuacji, ale osobiste cechy oceniającego lub dowódcy oraz styl ich pracy.

Kolejną czynnością jest analiza treści informacji. Treść określa przypuszczalną prawdę danej informacji. Analizę treści S2/G2 /zespół/ dokonuje stawiając następujące pytania:

- czy zameldowany fakt czy wypadek jest w ogóle możliwy;
- czy informacja została skonfrontowana i porównana z informacjami uzyskanymi z innych źródeł czy organów;
- czy treść informacji zgadza się lub nie zgadza się w jakimś problemie z innymi informacjami, a szczególnie z tymi, które uznano za prawdziwe.

Jeżeli informacja przedstawia dane nie zgadzające się z innymi informacjami uzyskanymi z innych źródeł, należy postawić pytanie, która z tych informacji będzie prawdziwa.

Wszystkie informacje po wstępnej selekcji i analizie, muszą być systematycznie sortowane, grupowane i spisywane według problemów, tak by informacje dotyczące tego samego tematu można było łatwo porównać, przestudiować i zapisać.

Aktualnie stosowane są następujące rodzaje dokumentów, w których dokonuje się zapisywanie informacji: dziennik wiadomości, mapa robocza, kartoteki itp.[3].

Perspektywiczne środki zastosowane do rejestracji i zapisywania informacji muszą być na tyle wystarczające, by objęły wszystkie informacje i zezwoliły na szybkie ich wykorzystywanie przez tych, którzy je zapotrzebowali. Środki stosowane do rejestracji i zapisywania powinny także zezwolić na szybkie rozpowszechnianie informacji.

Segregowanie informacji jest sprawą bardzo ważną i skomplikowaną, aktualnie dokonuje się go manualnie, dlatego należy wprowadzić i wykorzystać do maksimum urządzenia mechaniczne i automatyczny system przetwarzania informacji.

Istotą kolejnej grupy czynności jest porównanie wydzielonych elementów wiedzy z wyodrębnioną informacją rozpoznawczą. W wyniku tego porównania, w zależności od stopnia zgodności informacji z wiedzą, formułowane są warianty poszczególnych elementów oraz całości oceny informacji /wiarygodność informacji/.

Ocena informacji polega na ustaleniu jej wiarygodności i dokładności.

Z metodycznego punktu widzenia problem ten nie jest rozwiązany, obiektywne ustalenie wartości informacji wymaga odpowiedniego oszacowania źródła informacji organu zbierania informacji oraz kanału jej przepływu pod kątem wierności przekazu.

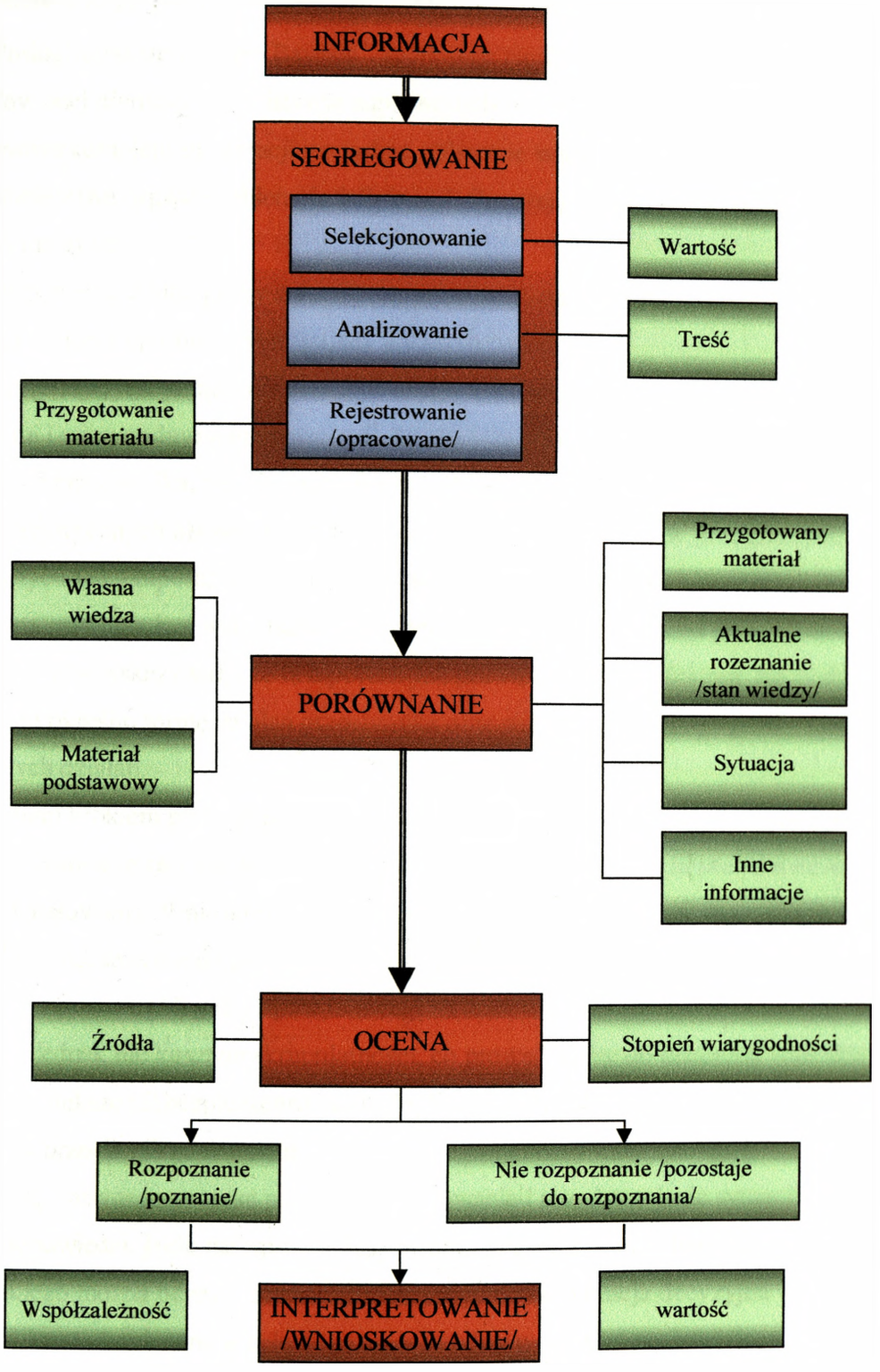
W państwach NATO ocenę każdej informacji określa się standartowym systemem, znanym pod nazwą systemu literowo-cyfrowego. Ocenę wiarygodności, według tego systemu, oznacza się literami, od A do F, a ocenę dokładności informacji cyframi od 1 do 6.

Potrzeba szacowania informacji i organów jej pozyskiwania dostrzegana jest również w kręgach informatyków.

Ustalenie wiarygodności organów zbierania informacji umożliwiłoby określenie prawdopodobieństwa w stosunku do informacji, a przez to prawdopodobieństwa zdarzenia, o którym ta informacja mówi.

---

[3] Zobacz bojowa dokumentacja walki informacyjnej.

Rys. 4.5 Ocena i wykorzystanie informacji

W literaturze przedmiotu można znaleźć próby określania prawdopodobieństwa informacji. Posługiwano się wzorem Bayes›a[4], który daje możliwość uściślenia prawdopodobieństwa dowolnej hipotezy na podstawie napływających nowych informacji. Jednak prawdopodobieństwa kompletu informacji mogą być obliczone wtedy kiedy znane są wstępne prawdopodobieństwa organów zbierania informacji. Powstaje problem skąd wziąć wstępne prawdopodobieństwa?

Istniały również inne próby szacowania informacji, np. schematy Kenta[5]. Jednak na dzień dzisiejszy jest to problem wymagający dalszych badań.

Interpretacja, jest to łączenie elementów wyizolowanych w poprzednich etapach, z innymi znanymi i wiarygodnymi informacjami, by stworzyć logiczny obraz czy hipotezę o możliwościach przeciwnika, terenie, warunkach hydrometeorologicznych itp., czy wpływie cech charakterystycznych obszaru działań na zadanie danej jednostki. W procesie tym, może być wysuniętych kilka hipotez odnośnie działalności przeciwnika. Gdy hipotezy zostaną sformułowane, powinny być weryfikowane. Weryfikacja hipotez powinna polegać na ustaleniu oznak, które by wskazywały, że ta hipoteza jest prawdziwa i wartościowa. Na podstawie hipotez można określić formę działań przeciwnika oraz przewidzieć alternatywne warianty jego przyszłych działań.

Ostatnim krokiem przy opracowaniu informacji jest wnioskowanie znaczenia jakie wynika na podstawie opracowanych hipotez sprawdzenia go i uznania za prawdziwe w rezultacie interpretowania. Wnioskowanie więc powinno odpowiadać na pytanie: Co ta informacja znaczy w odniesieniu do przeciwnika i obszaru działań?

Każdy z poszczególnych etapów, z uwagi na czas, może przechodzić w kolejny lub nakładać się , jednak nie kosztem skrupulatności, co prowadziłoby do błędnych wniosków, stanowiących większe niebezpieczeństwo, niż brak informacji. Nie można zapominać o stosowaniu przez przeciwnika zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej.

Według opisanego procesu następuje opracowanie i przedstawienie sytuacji decyzyjnej, w tym odpowiedzi, jakie nastąpiły zmiany w porównaniu z poprzednio przedstawioną sytuacją i jakiego można oczekiwać rozwoju /powstaje nowa sytuacja decyzyjna - patrz podrozdział 4.2/, jest to konieczne w celu dokonania korekty wcześniej podjętej decyzji przez dowódcę oraz dokonania korekty - jeżeli zaistnieją takie potrzeby - planów zbierania informacji, zakłócania oraz obrony informacyjnej.

---

[4] Zob. Praca informacyjna wywiadu strategicznego. Podstawowe zasady. Sztab Generalny Zarząd II, Warszawa 1961. s.161.

[5] Zob. Wstęp do badań operacyjnych. ASG. Warszawa 1968. s. 368

Zakładając, że w warunkach współczesnego pola walki walka zbrojna będzie wysoko manewrowa i będzie następował szybki rozwój wydarzeń, można sądzić, że wzrośnie też ilość informacji rozpoznawczych. Idąc dalej tym tokiem rozumowania, oceniamy że wiele czasu oficerowie /zespoły/ oceniający informację stracą na wykonanie dokumentacji informacyjnej oraz jej rozpowszechnienie. Nasuwa się zatem pytanie: czy sprawdzi się opracowanie tych dokumentów w tej formie jaka jest przyjęta? Im więcej informacji, tym dłuższy okres opracowania; im wyższy organ dowodzenia tym później otrzyma te dokumenty, w których podawane są informacje o sytuacji jaka istniała kilka godzin wcześniej. Takie informacje w najlepszym przypadku mogą przydać się do analizy doświadczeń z działań bojowych, do celów operacyjnych takie dokumenty są niepotrzebne. Jednym ze sposobów skrócenia czasu opracowania informacji, może być wypracowanie takich form dokumentów /na zasadach sformalizowanych/, aby pozwalały przekładać informacje rozpoznawcze na język maszynowy i w ten sposób zapewnić techniczne jej opracowanie np. w systemie przetwarzania informacji.

Elektroniczny system przetwarzania informacji, powinien:

- gromadzić wszystkie informacje o położeniu w odpowiednim banku /bankach informacji/ informacji;
- porównywać i aktualizować zobrazowanie sytuacji zgodnie ze zmianami w sytuacji i przebiegiem zdarzeń;
- zabezpieczać spójność i trwałość wszystkich informacji /zbiorów informacji/, znajdujących się również w rozproszonych bankach informacji;
- szybko analizować informacje umożliwiające ich dalsze przekazanie;
- przedstawić graficzny obraz sytuacji i zachodzące w niej zmiany.

Rozpowszechnianie informacji.

Zdobyte i opracowane informacje są rozpowszechniane, czyli dostarczane odpowiednim użytkownikom. Zasadą winno być, aby użytkownikom nie przekazywać więcej informacji, niż mogą wykorzystać.

S2/G2 /zespół/ musi pamiętać, że rozpowszechnianie informacji musi dotyczyć nie tylko sztabu własnego i przełożonego ale również podwładnych i sąsiadów. Rozpowszechnianie informacji do podwładnych i sąsiadów stwarza najwięcej trudności. Ilość czasu, jaką zwykle posiada się w czasie walki zbrojnej, powoduje że zanim odpowiednie informacje dotrą

do odbiorców na danym szczeblu dowodzenia, sytuacja zmieni się radykalnie. Wymagane szczegóły na szczeblach niższych, komplikują możliwości przekazywania informacji rozpoznawczych.

Dlatego przy rozpowszechnianiu informacji rozpoznawczych należy kierować się następującymi wymaganiami:

1. Informacje muszą być jak najszybciej przekazane do wiadomości tych oficerów /zespołów/, którzy:
   - najbardziej ich potrzebują;
   - będą w stanie dokonać odpowiedniej ich oceny, interpretacji;
   - są w stanie opracować plany dalszych poszukiwań za brakującymi informacjami;
   - będą w stanie wykorzystać otrzymane informacje;
   - i będą mogli zainicjować akcje, których będzie wymagała istniejąca sytuacja w danej chwili.
2. Sytuacje na polu walki zmieniają się bardzo szybko. W związku z tym wykorzystanie informacji musi być szybkie i dostosowane do czasu toczącej się obecnie akcji. Otrzymane informacje trzeba wykorzystywać przed tym, nim się zmieni sytuacja na polu walki.
3. Wszystkie ważne informacje, które mogą być wykorzystane przez daną jednostkę wojskową, powinny być rozpowszechniane w ramach danej jednostki wojskowej. Dlatego należy bardzo szczegółowo określić ważność i pierwszeństwo przekazywania informacji, które powinny być jak najszybciej rozpowszechniane.
4. Należy również wybrać odpowiedni środek /relację, kanał przesyłania/ do rozpowszechniania informacji, by zapewnić jak najmniejsze zakłócenie ustalonego systemu łączności.
5. Rozpowszechnianie informacji powinno być w takiej formie, aby odbiorcy mieli możność wykorzystania tych informacji czy takich szczegółów, które ich interesują w danym momencie.

Informacje zbierane przez dowództwa wszystkich szczebli rzadko kiedy napływają w takiej ilości, by zadowolić wszystkie wymagania. Z tego powodu środki rozpoznawcze jakimi dysponuje dane dowództwo, muszą być skierowane na określone zadania rozpoznawcze, uwzględniając ważność i pierwszeństwo informacji.

Ukierunkowanie zbieraniem informacji, zakłócaniem informacyjnym i obroną informacyjną.

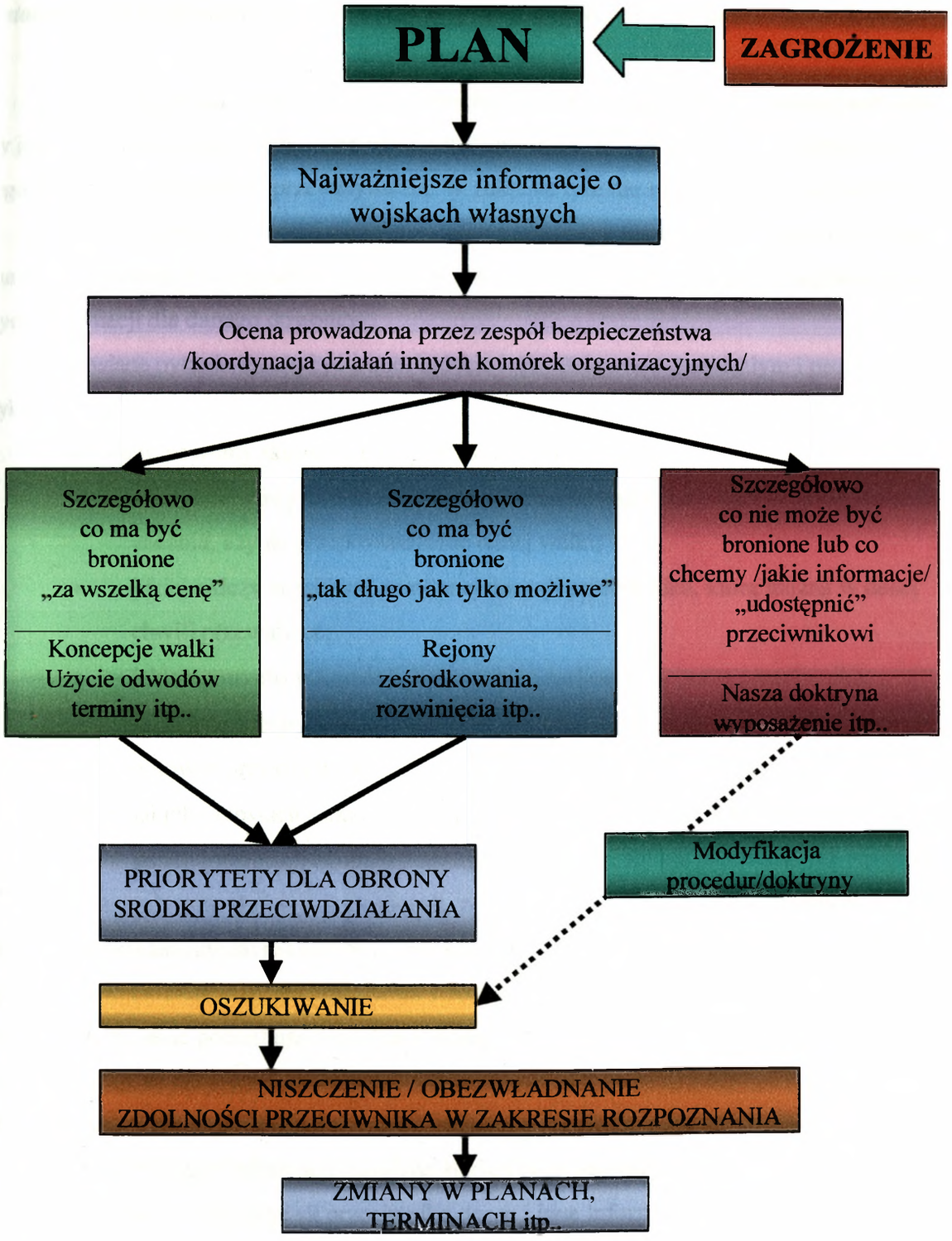
Osiągnięcie celu działalności w zakresie rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej /uzyskanie pożądanej skuteczności/ wymaga rozważnego planowania, celowego użycia sił i środków, elastycznego prowadzenia i dokładnej analizy uzyskanej informacji, ponieważ tylko dokładne skoordynowanie wysiłków różnych sił i środków pozwala na uzyskanie zadawalających wyników.

Dlatego, kierowanie całokształtem wysiłków zmierzających do zbierania informacji, oraz zakłócania i obrony informacyjnej musi być bardzo dynamiczne i prowadzone bez przerwy.

Kierowanie walką informacyjną składa się z trzech zasadniczych etapów:

1. Ustalenie jakich informacji w danej sytuacji należy szukać, jakie zakłócać i jakie bronić /zobacz rysunek „Bezpieczeństwo działań"/;
2. Opracowanie planu zbierania informacji, zakłócania i obrony informacyjnej /planu walki informacyjnej/;
2. Wydanie zadań /zarządzeń/.

Pierwszym krokiem w zbierania informacji powinno być ustalenie, jakie informacje są niezbędne dla dowódcy w celu podjęcia decyzji, kierowania środkami rażenia i ruchem wojsk, jakie informacje należy zakłócać a jakie bronić oraz informacje wynikające z wniosków wyciągniętych przez S2/G2 /zespół/. Drugim krokiem powinno być ustalenie pierwszeństwa potrzeb niezbędnych informacji /również dla zakłócania i obrony informacyjnej/. Trzecim krokiem jest znalezienie równowagi między potrzebami, a własnymi możliwościami zdobywania i zbierania informacji, zakłócania i obrony informacyjnej, by zapewnić sobie podstawy do zaangażowania odpowiednich sił i środków walki informacyjnej. Następnie należy zdecydować jakie informacje jakimi środkami powinno się zdobyć, jakie informacje zakłócić a jakie bronić i przygotować odpowiednie rozkazy i zarządzenia. Wykonanie wydanych rozkazów i zarządzeń należy ściśle nadzorować, aby zapewnić sobie dopływ właściwych informacji i to we właściwym miejscu i czasie.

Rys. 4.6 Bezpieczeństwo działań

Ustalenie jakich informacji rozpoznawczych należy szukać, jakie zakłócać a jakie bronić.

By ustalić jakich informacji rozpoznawczych w danej sytuacji należy szukać potrzebny jest zdrowy rozsądek i logika a przede wszystkim znajomość przeciwnika /możliwości jego działania/, umiejętność przewidywania. W zakresie tym nie można ustalić żadnych reguł.

Najlepiej jest formułować niezbędne informacje rozpoznawcze w postaci pytań. Forma pytająca pobudza do myślenia wszystkich zainteresowanych i wskazuje na ważność danych informacji dla danego dowódcy.

Stawiane pytania muszą być jasne, krótkie i sformułowane w zwięzłym i prostym języku.

Pytania te powinny skupiać się na poniższych problemach:

- jakie działanie przeciwnika może mieć najpoważniejszy wpływ na wykonanie zadania, czy na przeprowadzenie danej walki;
- jakiej należy oczekiwać następnej decyzji przeciwnika, którą można w danej chwili przewidzieć;
- jakich potrzeba informacji, by zapobiec zaskoczeniu przez przeciwnika;
- jakie informacje odnośnie przeciwnika, pogody i terenu są niezbędne by przygotować przyszłą walkę;
- jakich obiektach /celach/ są potrzebne informacje dla środków ogniowych;
- jakich informacji zgodnie z naszymi zadaniami żądają przełożeni lub sąsiedzi.

Z powyższych rozważań wynika wniosek, że niezbędne informacje rozpoznawcze charakteryzują aktualną sytuację i siły przeciwnika. Zawierają one informacje o terenie, w którym w danym momencie działa przeciwnik i dostarczają informacji hydrograficznych i meteorologicznych, jakie potrzebuje dowódca w danej sytuacji, by wykonać powierzone mu zadanie. To znaczy, że niezbędne informacje rozpoznawcze są tymi informacjami, których potrzebuje dany dowódca w pierwszej kolejności, w danej sytuacji, do wykonania danego zadania. A więc do niezbędnych informacji rozpoznawczych będą należały te informacje, które będą wyjaśniały skład i organizację sił przeciwnika, teren i inne informacje, które będą niezbędne do zrozumienia możliwości przeciwnika i wpływu jego możliwości na działania własne. Innymi słowy będą to informacje związane tak z zadaniem jakie ma wykonać dana jednostka /zgrupowanie bojowe/ jak i ze sposobem wykonania, czyli możliwościami przeciwnika które zagrażają wykonaniu zadania przez daną jednostkę /związek/.

Oprócz tych informacji, jest sprawą niezbędną zbieranie innych informacji pomocniczych, będą to informacje które mogą mieć wpływ, ale które nie uniemożliwiają wykonanie zadania bez względu na sposób jego wykonania np.: mogą to być informacje o systemie numerowania pojazdów przez przeciwnika; o systemie oznakowania różnych związków rodzajów wojsk i służb itp.

Ustalając niezbędne informacje związane z przeciwnikiem, nie należy poszukiwać czy zgadywać intencji przeciwnika, należy natomiast systematycznie szukać i zbierać fakty, które wyjawią i udowodnią takie czy inne kierunki działań przeciwnika, a wyeliminują mniej prawdopodobne.

Ale poszukiwanie informacji to tylko część pracy S2/G2. Przeciwnik też będzie poszukiwał informacji i tylko od naszej wiedzy i intuicji będzie zależało, czy zdołamy dostarczyć mu fałszywych informacji czy też nie.

Należy stwierdzić, że przeciwnik będzie poszukiwał najczęściej następujących informacji:

- Możliwości i ograniczenia działalności naszych wojsk;
- Zamiar, intencje;
- Plany działań;
- Możliwości wykorzystania naszych wojsk;
- Skład, siła, dyslokacja, uzbrojenie, wyposażenie i szkolenie;
- Morale naszych wojsk;
- Informacje o systemach zaopatrzeniowych i zasileniowych;
- Wrażliwe i czułe punkty naszej działalności;
- Informacje o infrastrukturze;
- Informacje o stratach jakie będziemy ponosili w ludziach i sprzęcie;
- Informacje o swojej działalności;
- Informacje o organizacji, funkcjonowaniu, zakresach odpowiedzialności, dane personalne, źródła, metody i rezultaty uzyskiwane przez nasze organa walki informacyjnej;
- Dane biograficzne dowódców itd.

Najważniejszymi źródłami, metodami i elementami (agendami) przez które przeciwnik może czerpać informacje są:

- Obserwacja i działalność rozpoznawcza;
- Uciekinierzy i jeńcy wojenni;

- Podsłuch relacji łączności;
- Dokumenty;
- Prasa, radio, telewizja, fotografie, publikacje, infostrady itp.;
- Nierozważne rozmowy;
- Agenci itp.

Przy poszukiwaniu, zakłócaniu i obronie informacji należy kierować się następującymi wymaganiami:

- jaki jest charakter informacji, która jest nam potrzebna, którą należy zakłócić czy tez obronić;
- jakie posiadamy organa walki informacyjnej, które potrafiłyby daną informację dostarczyć, zakłócić czy tez obronić;
- czy organa jakie posiadamy będą w stanie dostarczyć /zakłócić, obronić/ nam tę informację w odpowiednim czasie;
- charakter danego organu.

Po ustaleniu jakie informacje są niezbędne, oraz selekcji organów, którym należy powierzyć to zadanie, powinno brać się pod uwagę następujące czynniki dotyczące: możliwości, stosowności, różnorodności i równowagi.

Możliwość - organ wybrany do wykonania takiego czy innego zadania musi mieć możliwość uzyskania tych informacji.

Stosowność - zadanie przydzielone danej jednostce wojskowej musi być dostosowane do zasadniczego zadania wykonywanego przez daną jednostkę.

Różnorodność - ocena zdobytych informacji wymaga, by można je było porównać z informacjami, uzyskanymi z innych źródeł i z innych organów.

Równowaga - zadania zbierania informacji winny w miarę możliwości być równomiernie rozłożone na wszystkie organa. W porównaniu z poprzednio wymienionymi czynnikami, równowaga nie należy do czynników zasadniczych.

Aby wyselekcjonować adekwatne organa zdobywania, zakłócania i obrony informacyjnej S2/G2 /zespół/ powinien współpracować ściśle z S3/G3 /zespołem/ i innymi szefami rodzajów wojsk i służb /zespołami/. Ponadto należy zadbać o to, by nie przeciążać jednych organów zbyt wieloma zadaniami. Jednakże należy pamiętać o tym, by poszukiwaną informację, szukać więcej niż jednym organem zbierania informacji oraz „dostarczać" przeciwnikowi informacje poprzez różne źródła i różnorodne działania.

Opracowanie planu zbierania, zakłócania i obrony informacyjnej /Planu walki informacyjnej/

By zapobiec jakimkolwiek pomyłkom i nieporozumieniom S2/G2 /zespół/ powinien przygotować plan zbierania informacji /plan rozpoznania/, oraz plany zakłócania i obrony informacyjnej.

W planach, winna być zawarta analiza niezbędnych informacji, a następnie określony schemat zbierania, zakłócania i obrony informacji.

Plan zbierania informacji opracowywany jest w formie tabelarycznej. Zasadnicze części planu obejmują:

- zadania rozpoznania;
- podział zadań między siły i środki wyznaczone do ich realizacji;
- rejony i punkty zainteresowania z których pozyskiwane będą informacje;
- terminy zdobywania informacji rozpoznawczych;
- wykaz jednostek przeciwnika podlegających rozpoznaniu.

Załącznikiem do tego planu jest mapa sytuacyjna komórki S2/G2. W czasie walki S2/G2 /zespół/ może ograniczać swój plan do analizy myślowej, a następnie do podjęcia decyzji o określonym działaniu.

Bez względu na sposób opracowania planu S2/G2 /zespół/ musi pracować w myśl logicznego cyklu problemów:

- analiza podstawowych czynników niezbędnych informacji rozpoznawczych;
- kto może dostarczyć te informacje;
- rozkazy czy zarządzenia do organów zbierania informacji;
- miejsce i czas gdzie mają być przesłane zdobyte informacje.

By plan zbierania informacji /plan rozpoznania/ był efektywny, należy przez cały czas nadzorować wszystkie wysiłki zmierzające do zbierania informacji. S2/G2 /zespół/ musi gruntownie znać wszystkie środki, które ma w dyspozycji, a które są przeznaczone do zbierania informacji. Musi także znać wszystkie źródła informacji oraz rodzaje informacji, jakie każdy z tych środków czy źródeł jest w stanie zdobyć i dostarczyć. Musi on rozumieć zadanie swego związku, by mógł zapewnić dostarczenie takich informacji, które są niezbędne do

osiągnięcia powodzenia. S2/G2 /zespół/ musi mieć gruntowną wiedzę odnośnie taktyki, organizacji i charakteru działań przeciwnika.

W planowaniu przedsięwzięć zakłócania i obrony informacyjnej szczególną rolę odgrywa znajomość systemu rozpoznania przeciwnika oraz znajomość czynnych i biernych zabiegów, zmierzających do zachowania tajemnicy służbowej. Chodzi tu przede wszystkim o znajomość organizacji rozpoznania przeciwnika, posiadanych - przez niego środków rozpoznania, stosowanej techniki rozpoznania oraz znajomość zasad prowadzenia akcji sabotażowych i dywersyjnych oraz koordynacji metod i procedur wprowadzenia przeciwnika w błąd i kierowanie zabiegami zakłócania i obrony informacyjnej w czasie walki.

Podstawę do planowania zakłócania i obrony informacyjnej stanowią: aktualne zadanie bojowe jednostki oraz ocena przeciwrozpoznawcza.

Plany zakłócania i obrony informacyjnej są opracowywane zazwyczaj w formie tabelarycznej; dopuszcza się również formę opisową. Bez względu na formę graficzną tych planów, obejmuje one:

- etapy lub okresy działań bojowych;
- rodzaje, przedsięwzięć zakłócania i obrony informacyjnej;
- sposoby ich realizacji;
- organa odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych przedsięwzięć;
- uwagi dotyczące współdziałania organów rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej z innymi elementami dowodzenia i walki.

Rozkazy i zarządzenia.

Po opracowaniu planów /niekiedy nawet w trakcie opracowywania/ następuje opracowanie i przekazanie rozkazów, zarządzeń, aneksów, apendyksów, dla organów rozpoznania lub organów zakłócania lub obrony informacyjnej. W wyniku przeprowadzonej analizy istniejącej rzeczywistości, można stwierdzić istnienie trzech form przekazywania zadań. Najbardziej usystematyzowaną z nich stanowią dokumenty bojowe przekazywane organom rozpoznawczym. Inną formą są rozkazy dla organów zdobywania informacji, są to rozkazy krótkie, zwięzłe, zawierające najważniejsze dla wykonawcy wymogi i ustalenia. Trzecią wreszcie formą wynikającą z ustaleń planu zdobywania informacji są ustalenia dokonane z oficerami rodzajów wojsk i służb. Forma ta nie ma najczęściej stałego układu. Opiera się na proble-

mach, co do których trzeba przyjąć określoną postawę, aby znalazły one pożądane rozwiązanie. Zatem polega, zarówno na nakazaniu innej komórce zrealizowania określonych przedsięwzięć, jak i po prostu przyjęciu przez adresatów określonych zobowiązań w ramach swoich obowiązków instrukcyjno - regulaminowych.

Jest to o tyle ciekawe, że w działalności walki informacyjnej często następuje wyłamywanie się z istniejących i stosowanych rozwiązań, które najogólniej wynikają z hierarchicznych zależności występujących w strukturach organizacyjnych sił i środków walki. Jeżeli jakieś źródło zbierania informacji nie dostarczy wszystkich żądanych informacji, oficer rozpoznawczy winien natychmiast wydać odpowiednie zarządzenia /zadania/, czy złożyć zapotrzebowanie do innych jednostek, by brakujące informacje otrzymać. Podobna sytuacja może mieć miejsce w czasie prowadzenia zakłócania i obrony informacyjnej Konieczność zbierania ciągle nowych, ważnych informacji rozpoznawczych, oraz prowadzenia zakłócania i obrony informacyjnej zmusza każdego oficera rozpoznawczego do ciągłej korekty planów walki informacyjnej.

Zgodnie z przyjętymi procedurami dowodzenia podwładny może otrzymać zadanie bojowe w formie zarządzenia przygotowawczego (ZP), wstępnego zarządzenia operacyjnego (WZO) lub rozkazu operacyjnego, który jest dokumentem rozkazodawczym.[6]

Proces „Informacyjnej Preparacji Pola Walki" zaznacza swoją obecność w tej fazie procesu dowodzenia głównie poprzez to, że zasila informacyjnie poszczególne punkty rozkazu operacyjnego (WZO). I tak, w punkcie **1 SYTUACJA** daje dane do podpunktu 1a **Położenie przeciwnika.** Jego treść jest co prawda dość ogólna, ogranicza się bowiem do zasygnalizowania składu przeciwnika, jego rozmieszczenia i przypuszczalnego zamiaru. Odsyła również do właściwego załącznika (aneksu B), w którym znajduje się rozwinięcie sytuacji przeciwnika.

Aneksami tymi zazwyczaj są **„Rozpoznanie"** i **„Walka radioelektroniczna".** Ponadto mogą wystąpić takie aneksy jak: **„Działania psychologiczne", „Bezpieczeństwo – zakłócanie i obrona informacyjna".**

Podstawowe znaczenie ma jednak aneks **„Rozpoznanie"** i to on zawiera najwięcej danych z procesu IPB[7]. Już w pierwszym punkcie „Położenie przeciwnika" ujmuje się wszystkie dane i informacje, które nie znalazły się w podpunkcie 1a rozkazu operacyjnego, czyli:

- skład, położenie, ugrupowanie i dotychczas realizowane zadanie;
- poniesione straty;

---

[6] Organizacja dowodzenia....cz. III...op. cit., s. 38.
[7] IPB – Intelligence Preparation of the Battlefeld – Informacyjna Preparacja Pola walki.

- przyszłe zadanie, cel działania i zamiar;
- możliwe warianty przyszłego działania.

Oceny rozpoznawcze oraz inne dane będące wynikiem procesu IPB nie mieszczące się w tym punkcie, mogą być rozwinięte w załącznikach (apendyksy) do Aneksu B".

Podstawowe apendyksy to:

- Wojska przeciwnika;
- Teren i warunki pogodowe;
- Bezpieczeństwo.

Przyjmuje się, że apendyksy mogą mieć formę tekstową, graficzną lub tekstowo – graficzną.

Apendyks **„Wojska przeciwnika"** zawiera: doktrynę przeciwnika, zasady i sposoby prowadzenia działań taktycznych oraz operacyjnych, wszelkie zmiany w sposobach walki zaobserwowane w dotychczasowym działaniu a nie ujęte w zasadach teoretycznych, sposoby wykorzystania nowych rodzajów uzbrojenia i systemów walki, ogólną dotychczasową sytuację przeciwnika z podziałem na rodzaje wojsk. W formie graficznej opracowuje się: strukturę organizacyjną oraz skład przeciwnika (identyfikator), wzorce doktrynalne, ocenę rozpoznawczą.

4.2. Istota informacyjnej preparacji pola walki w procesie dowodzenia wojskami.

Częścią składową cyklu decyzyjnego jest proces IPB (Informacyjnej Preparacji Pola Walki) przeprowadzany (realizowany) na wszystkich szczeblach dowodzenia, funkcjonujący w przestrzeni walki informacyjnej np.:

Dowódca dywizji - planując działania w przyszłym rejonie obrony wymaga:

- określenia przeszkód terenowych które mogą być wykorzystane do organizacji własnego działania;
- określenia prawdopodobnych dróg podejścia przeciwnika do tych przeszkód;
- określenia prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika;
- ustalenie wrażliwych miejsc w usytuowaniu przeciwnika i jego możliwościach.[1]

Musi również wiedzieć jak teren i pogoda będzie wpływać na wykorzystanie posiadanych odwodów w wypadku włamania się przeciwnika w głąb obrony oraz identyfikację ważnych symptomów demaskujących przyszłe działanie przeciwnika.

Dowódca bz - planując działania np., blokujące połączone z przeczesywaniem w rejonie zurbanizowanym ocenia czy podjęte przez niego działania przyśpieszą powstawanie niepokojów w nakazanym rejonie działania, a jeżeli tak to czy przyjęte ugrupowanie batalionu umożliwia szybkie reagowanie na zmianę sytuacji.

Dowódca kcz - zastanawiając się jaki skutek spowoduje ostrzelanie kolumny przeciwnika, będzie analizował czy przeciwnik się rozproszy, a jeśli tak to w jakim kierunku będzie odchodził. Efektem tej analizy będzie znalezienie sposobu w jaki należy ugrupować poddział w celu odcięcia mu drogi odwrotu.

Pojedynczy żołnierz na stanowisku ogniowym - zastanawiając się jak przeciwnik będzie działał, gdy zostanie ostrzelany przez niego z zajmowanego stanowiska ogniowego, jaki jest poziom wyszkolenia żołnierzy przeciwnika oraz jak teren i warunki atmosferyczne będą wpływały na ich działanie.

---

[1] W tej grupie przedsięwzięć ustalane są również pożądane wskazania dotyczące zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego oraz obrony informacyjnej.

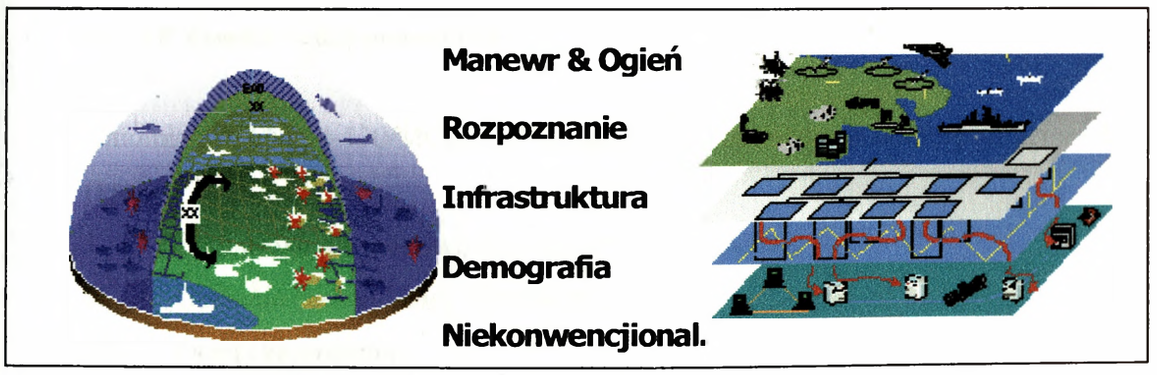
ELEMENTY SKŁADOWE PROCESU IPB

S2/G2 - dokonując charakterystyki pola bitwy - ocenia teren, pogodę, infrastrukturę, demografię, cyberprzestrzeń, widmo elektromagnetyczne łącząc to wszystko w jedną zintegrowaną przestrzeń pola walki rys. 4.7.

IPB można określić jako ciągły, cykliczny proces ściśle połączonych ze sobą pojedynczych faz wchodzących w skład oceny sytuacji przeprowadzanej przez dowódcę i sztab i powiązanych przyczynowo faz informacyjnej preparacji pola walki ukierunkowanej na stwarzanie, w tej sferze (sferze informacyjnej), sprzyjających okoliczności do pomyślnego wykonania konkretnego zadania, w konkretnym, charakterystycznym terenie, we wszystkich rodzajach działań bojowych. Jest procesem pomocnym przy wypracowaniu i podejmowaniu decyzji. Realizacja jego przebiega w sposób ciągły zarówno w okresie pokoju, zagrożenia jak i wojny.

Cały proces można podzielić zasadniczo na dwie części:

1. 1.Zbieranie danych o przeciwniku i środowisku pola walki;
2. 2.Ocena zagrożenia w obszarze działania.

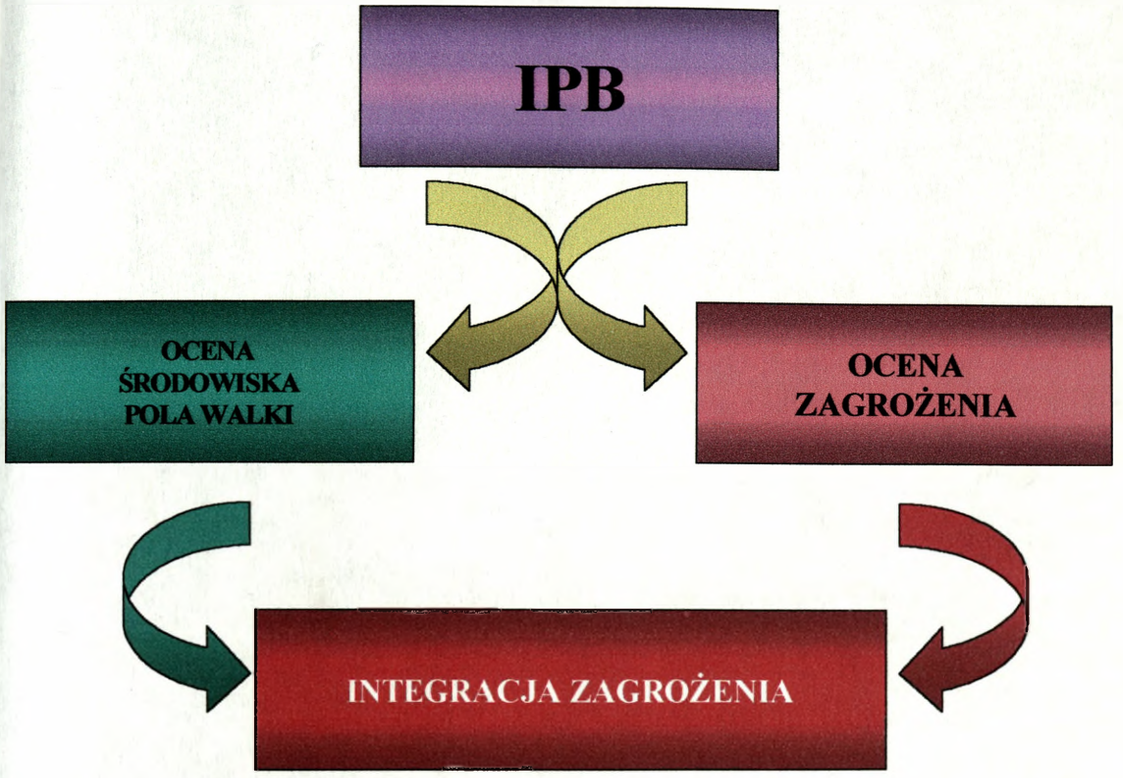
Rys. 4.7 Integracja przestrzeni pola walki

Jednakże w FM34-8 „INTELLIGENCE COMMANDERS HANDBOOK" jest on podzielony na trzy oddzielne fazy;

I. Ocena środowiska pola walki.

II. Ocena zagrożenia

III. Integracja (prognoza) zagrożenia.

Rys. 4.8. Zasadnicze fazy procesu IPB

Natomiast w FM 34-130/MCRP 2-12A można spotkać się z podziałem na cztery fazy (kroki):

I. Zdefiniowanie środowiska (otoczenia) pola walki;

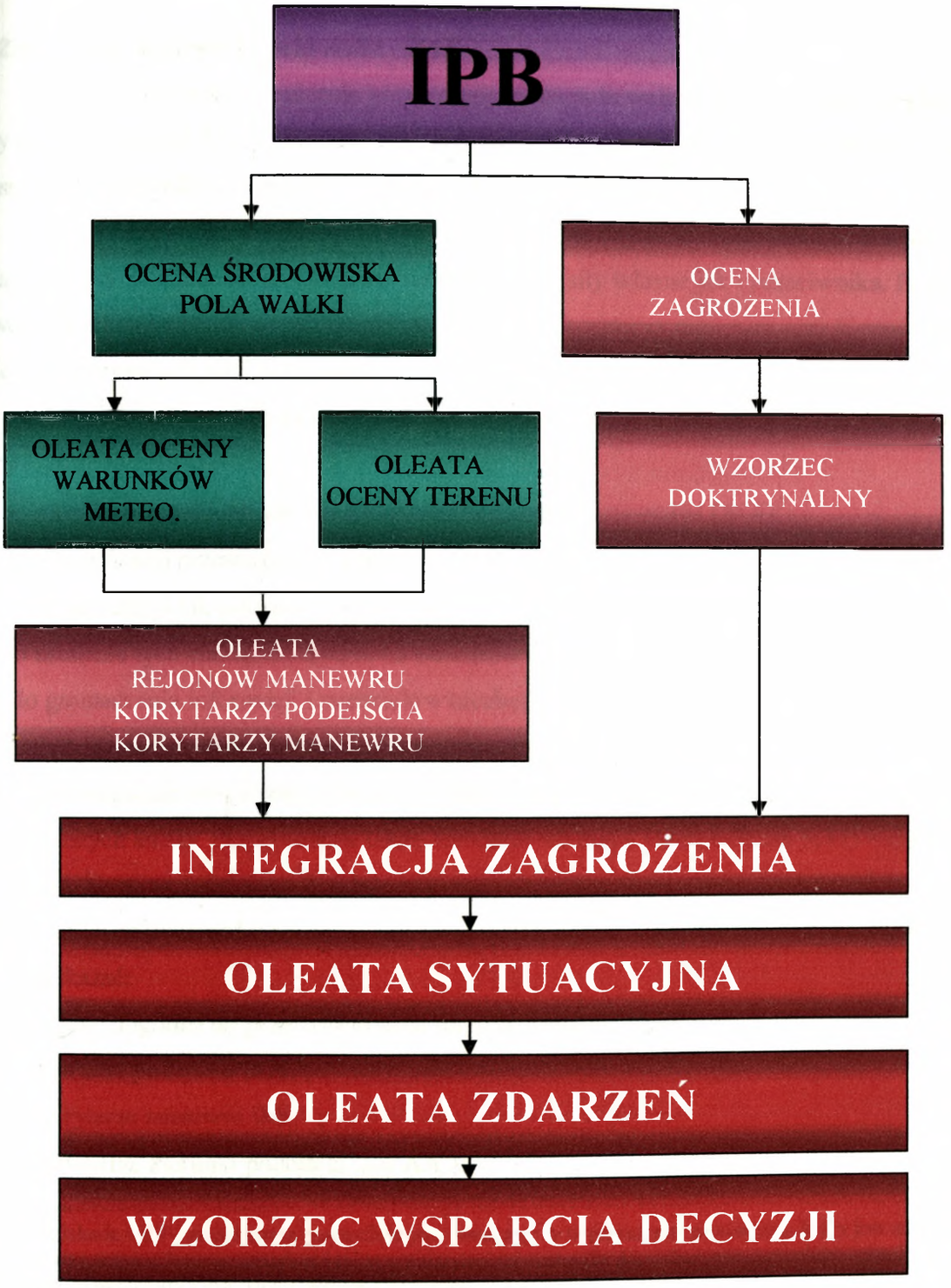
II. Opisanie (nakreślenie) efektów pola walki;

III. Ocena zagrożenia;

IV. Określenie wyznaczników (prognozy) zagrożeń .

W dalszej części naszych rozważań będziemy posługiwali się podziałem na trzy fazy, ponieważ ciąg czynności jest taki sam w każdym procesie rys. 4.8.

IPB daje metodyczną drogę do określenia, którą alternatywę spośród wariantów działania przeciwnik może wybrać.

Rys. 4.9 Elementy składowe procesu IPB

Informacje i dane rozpoznawcze uzyskiwane w trakcie poszczególnych części procesu przedstawiane są w sposób graficzny na oleatach, które w połączeniu z mapą z zaznaczonym obszarem działania zaspokoją wymagania rozpoznawcze dowódcy.

FAZA I - ocena środowiska pola walki - BAE

Podstawą do przeprowadzenia oceny środowiska pola walki jest posiadanie aktualnej bazy danych o terenie. Służy ona do oceny wpływu warunków terenowych na działanie wojsk własnych i przeciwnika w obszarze działania \AO\[2] wojsk własnych.

Ocena środowiska to sposób, w który poszczególne czynniki środowiska pola walki będą wpływały na działania prowadzone zarówno przez siły własne jak i przeciwnika. Podstawowym celem działania w tym etapie jest określenie korytarzy manewru oraz kierunków podejścia sił własnych jak i przeciwnika.

Zanim jednak zaczniemy oceniać to środowisko, należy w pierwszej kolejności dokonać:

- określenia granic obszarów: działania (AO) i zainteresowania (AOI)[3];
- identyfikacji przestrzeni (obszarów) pola walki;
- identyfikacji luk informacyjnych.

Po ustaleniu tych charakterystycznych obszarów (stref) oficer (komórka) S2/G2 przystępuje do gromadzenia informacji i materiałów niezbędnych w kontynuacji procesu rozpoznawczego przygotowania (informacyjnej preparacji) pola walki. Zbiera między innymi dane o klimacie, pogodzie oraz różnego rodzaju studia terenowe, które konieczne będą do prowadzenia dalszych analiz. Przygotowuje także standardowe mapy topograficzne pokrywające w pełni wyróżnione wcześniej strefy (obszary).

W wyniku przeprowadzonej oceny terenu powstaje oleata oceny terenu za pomocą, której można wskazać:

- rejony dogodne do przeprowadzenia manewru siłami \MA\;
- kierunki podejścia \AA\[4];
- korytarze manewru \MC\[5];
- powietrze kierunki podejścia \Air AA[6]\;

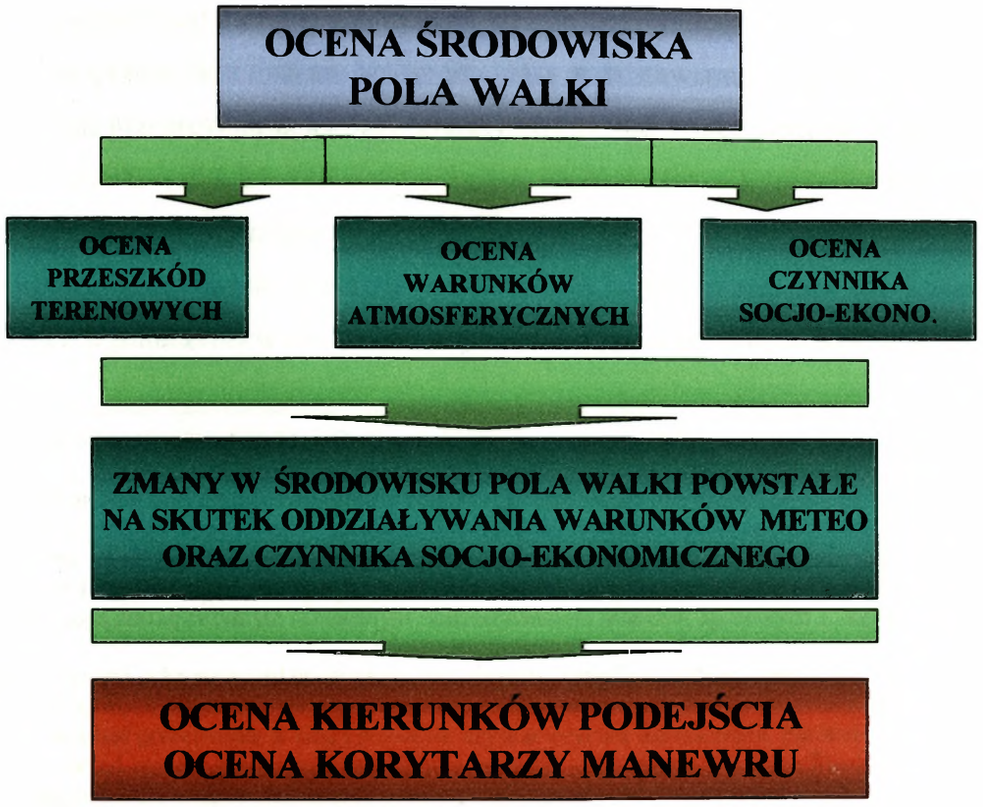
---

[2] Obszar działania /AO/ jest obszarem geograficznym, włączając w to przestrzeń powietrzną, który jest zazwyczaj określony poprzez boczne, przednie i tylne granice, wyznaczone dla dowódcy, przez przełożonego, który jest do tego upoważniony i jest odpowiedzialny za prowadzenie działań bojowych.

[3] Obszar zainteresowania /AOI/ jest obszarem geograficznym, z którego wymagany jest napływ informacji aby zaplanować działanie lub je zrealizować.

[4] Kierunek podejścia \AA\ - zawiera dwa lub więcej korytarzy manewru, które prowadzą w tym samym kierunku. Wyznaczany jest dla jednostki o jeden szczebel wyższej niż korytarze manewru.

[5] Korytarz manewru \MC\ - jest to otwarta przestrzeń na której pododdział ugrupowany zgodnie z zasadami taktyki jest w stanie manewrować. MC powinny przebiegać w terenie bez ograniczeń w jego pokonywaniu \GO\, bądź też częściowo w terenie z ograniczonymi warunkami jego pokonania \SLOW GO\. Jeżeli w granicach korytarza manewru występuje teren nieprzejezdny \NO GO\ to powinny istnieć dogodne drogi jego obejścia.

Rys. 4.10. Ocena środowiska pola walki.

Zasadnicze czynniki rozważane w czasie oceny terenu

Teren analizowany jest zawsze w pięciu aspektach, określanych w terminologii amerykańskiej skrótem OCOKA[7], ukierunkowanych na eksponowanie:

- możliwości obserwacji i pól ognia (observation and fields of fire)[8];

---

[6] Powietrzny kierunek podejścia \AAA\ - dogodna droga wiodąca do wyznaczonego celu lub obiektu zadania, wyznaczana do działania dla jednostek powietrznodesantowych, powietrznoszturmowych oraz lotnictwa. Szczegółowa analiza przeprowadzona przez komórkę OPL umożliwia określenie prawdopodobnego sposobu przeprowadzenia przez przeciwnika działań powietrznomanewrowych a tym samym określenie priorytetów dla własnego systemu OPL.

[7] Wyjaśnienie znaczenia poszczególnych liter skrótu podaje FM-34-130 na s.4-8, 4-9, zaś szczegółowy opis wymienionych aspektów terenu - wraz z graficznymi przykładami ich analiz w różnych działaniach bojowych i w różnym środowisku pola walki - zawarty jest na stronach: 4-8 do 4-32, A-2 do A-4, B-13 do B-19, C-5 do C-12, E-2 do E-9, G-3 do G-5. Ze względu na ograniczony zakres objętościowy tej pracy autor przedstawia jedynie

- warunków maskowania i ukrywania (concealment and cover)[9];
- przeszkód terenowych (obstacles)[10];
- terenów kluczowych (key terrain)[11];
- dróg podejścia (naziemnych i powietrznych kierunków działania), (avenues of approach and mobility corridors)[12].

Można spotkać się z inną analizą terenu którą przedstawiamy na rysunku.

W czasie przeprowadzania oceny terenu brane są pod uwagę czynniki mające wpływ na działanie na polu walki, ich ilość i rodzaj będzie się różniła w zależności od rodzaju działania. Do zasadniczych czynników będziemy zaliczać:

TEREN - który będzie wymuszał poruszanie się jedynie w rejonach bez ograniczeń w przejezdności. Ograniczenia w swobodzie poruszania się po terenie będą powodowane przez

---

istotę zawartych w regulaminie FM-34-130 rozważań, skupiając się na zdefiniowaniu rozpatrywanych problemów.

[8] Obserwacja to według interpretacji regulaminu FM-34-130 możliwość dokonania przeglądu konkretnego obszaru w celu wykrycia określonych celi - zarówno poprzez wykorzystanie optycznej, jak i elektronicznej „linii widzenia". Prowadzi się ją między innymi przy użyciu: systemów radiowych, radarowych, rozpoznania elektronicznego (SIGINT), namierzania, zakłócania, jak też i systemów optycznych. Z kolei pola ognia przedstawiają obszary, które mogą zostać przykryte skutecznym oddziaływaniem środków ogniowych z określonych punktów terenowych.

[9] Maskowanie stanowi ochronę przed obserwacją, zaś ukrycia - przed oddziaływaniem środków ogniowych. Maskowanie ma żywotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa działań oraz dla skuteczności zabiegów mających wprowadzić przeciwnika w błąd i pozwolić uzyskać czynnik zaskoczenia. Zarówno maskowanie jak i ukrycia chronią przed ogniem przeciwnika i występują w ścisłej współzależności z możliwościami prowadzenia obserwacji i ognia. S2/G2 określa maskujące i ochronne właściwości terenu (przed obserwacją i ogniem z ziemi i z powietrza) zarówno dla wojsk własnych, jak i przeciwnika

[10] „Przeszkody są naturalnymi i sztucznymi właściwościami terenu, które zatrzymują, dezorganizują lub powodują zmianę kierunku ruchu wojsk. Ich wpływ na manewrowość czyni z nich jeden z najważniejszych przedmiotów rozważań w czasie analiz terenu", S2/G2 musi określić możliwości manewrowe sił własnych i przeciwnika oraz wpływ terenu na wykonanie tych manewrów (tego ruchu). Istotne znaczenie w tych rozważaniach będzie miało również oddziaływanie warunków atmosferycznych.

[11] „Teren który ma poważne znaczenie strategiczne dla mnie i dla wroga, zwany jest terenem kluczowym" - Sun Tsu SZTUKA WOJNY, Warszawa 1994r.
Teren kluczowy, to jakakolwiek część obszaru, której zajęcie lub kontrolowanie zwiększa przewagę taktyczną (bądź też zmniejsza możliwość uzyskania takiej przewagi przez przeciwnika). Jest on rozpatrywany pod kątem szczebla dowodzenia, zadania, przeciwnika oraz sytuacji. Duże znaczenie w rozważaniach dotyczących terenu kluczowego mają obszary zwiększające czy też ograniczające możliwości manewrowe. Te odcinki terenu kluczowego, od których opanowania bądź też sprawowania nad nimi kontroli uzależnione jest wykonanie zadania nazywane są terenem decydującym (teren, „który ma niezwykły wpływ na wykonanie zadania".- FM-34-130, s.4-11 do 4-12).

[12] Drogi podejścia to trasy, które wykorzystują wojska do osiągnięcia celu (obiektu) działań czy też terenu o znaczeniu kluczowym. Drogi podejścia zawierają „korytarze ruchu", czyli obszary wewnątrz dróg podejścia umożliwiające ruch i manewr. Pozwalają one siłom przeciwnika posuwać się naprzód zgodnie z przyjętymi zasadami działania i zmaterializować takie zasady walki jak: zmasowanie, pęd, uderzenie i szybkość. Końcowym efektem rozważań związanych z określaniem przez S2/G2 dróg podejścia (kierunków działania) jest wykonanie przez niego kombinowanej oleaty przeszkód terenowych lub oleaty dróg podejścia. Jeśli na kombinowanej oleacie przeszkód terenowych określono obszary uniemożliwiające czy też ograniczające ruch (manewr), to wykonanie drugiej z wymienionych oleat jest znacznie uproszczone
Kryteria na których podstawie S2/G2 ocenia drogi podejścia podaje regulamin FM-34-130 na s. 4-12 do 4-13. Regulamin zaleca przy tym S2/G2 szczególną ostrożność i podjęcie odpowiednich kroków, aby odrzucone w toku jego analiz kierunki działania (drogi podejścia) nie zostały całkowicie zignorowane.

przeszkody typu: kompleksy leśne, przeszkody wodne, rejony podmokłe, łańcuchy górskie, rejony zurbanizowane. Będą one fizycznie ograniczały lub wręcz uniemożliwiały swobodę manewru. Ocena oddziaływania terenu na możliwości poruszania się przeciwnika musi być wykonywana z uwzględnieniem możliwości sprzętowych przeciwnika.

INFRASTRUKTURA - głównymi elementami rozpatrywanymi w tej części oceny terenu będą wszelkiego rodzaju zakłady przemysłowe których uszkodzenie lub zniszczenie w wyniku działań wojennych może stworzyć zagrożenie zarówno dla wojsk własnych , przeciwnika jak i dla ludności cywilnej. Będą to: zakłady przemysłowe ze zgromadzonymi zapasami TSP, elektrownie atomowe, elementy infrastruktury transportowej i energetycznej\ mosty, zapory, tamy, porty morskie i lotnicze, węzły komunikacyjne, elektrownie, linie energetyczne\. Elementy te będą również ograniczały możliwości wykonania niszczeń \powstanie ryzyka równoczesnego niszczenia przeciwnika i powstania zagrożenia dla wojsk własnych\ .

ANALIZA TERENU
Terrain Analysis

FLOCARK

F*eatures* - Właściwości/cechy terenu

L*ines* - Linie komunikacyjne, zaopatrywania i inne mające wpływ na planowanie i przebieg działań

O*bjectives* - Obiekty terenowe

C*analyzing Ground* - Teren wymuszający ukierunkowanie ruchu

A*venues of Approach* - Drogi podejścia

R*ating of Approaches* - Czas przemieszczania

K*ey Terrain and Vital Ground* - Teren kluczowy i teren o żywotnym znaczeniu dla działań przeciwnika

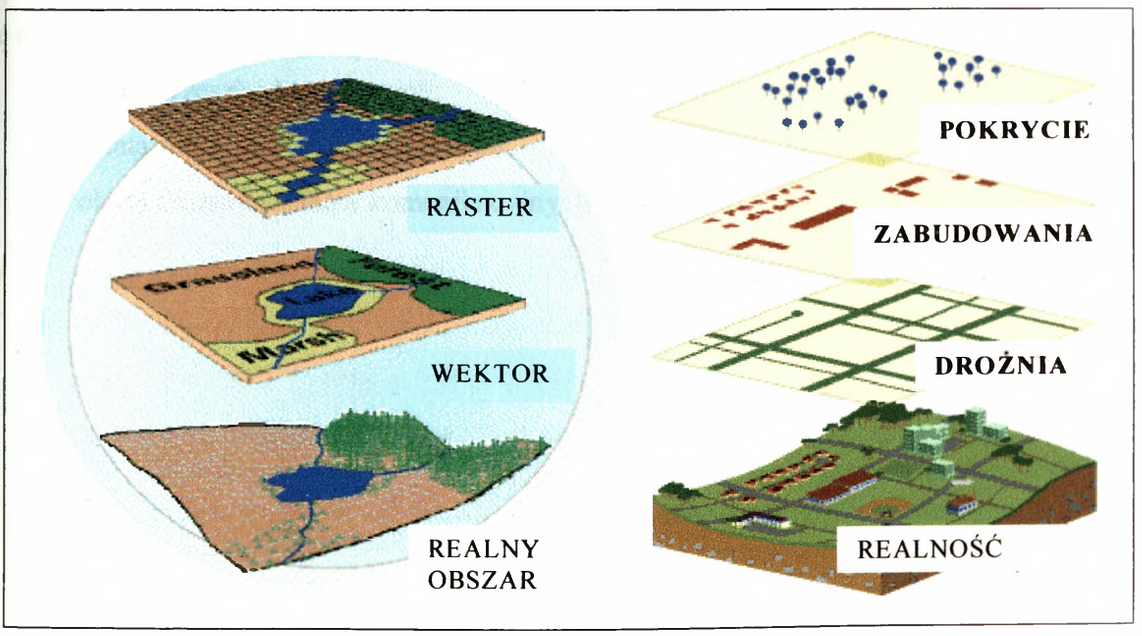
KLIMAT - warunki atmosferyczne mogą zmienić możliwość pokonywania terenu, zastosowania środków walki, prowadzenia obserwacji, zmniejszyć odporność stanu osobowego na trudy pola walki. Opady deszczu mogą spowodować powstawanie dodatkowych obszarów podmokłych, pogorszyć możliwości przekraczania przeszkód wodnych. Śnieg i lód ograniczają możliwości swobodnego poruszania się po drogach. I odwrotnie, gwałtowna poprawa

pogody może zniwelować dotychczasowe ograniczenia ruchu. Mgły, zachmurzenie, opady deszczu mogą ograniczyć bądź wykluczyć zastosowanie sprzętu technicznego rozpoznania pola walki. Wyładowania atmosferyczne mogą spowodować spadek sprawności działania systemów łączności.

Do podstawowych czynników rozpatrywanych w czasie analizowania warunków atmosferycznych zaliczamy:

- widoczność;
- prędkość i kierunek wiatru;
- opady;
- temperatura i wilgotność.

SOCJO - EKONOMICZNY - w działaniach bojowych można napotkać ograniczenia w wykonywaniu niszczeń składników infrastruktury socjo - ekonomicznej takich jak: domy mieszkalne, kluczowe obiekty użyteczności publicznej, centra przemysłowe i kulturalne. Ograniczenie działań bojowych w tych rejonach jest konieczne w celu osiągnięcia określonych celów politycznych, ekonomicznych lub państwowych \może to powodować ograniczenia na całym, lub w części pola walki\. Wymóg unikania powodowania strat wśród ludności cywilnej będzie również ograniczeniem w działaniu.

Rys. 4.11. Warstwy przeszkód w odwzorowaniu rastrowym, wektorowym i w rzeczywistości.

Przeprowadzenie oceny środowiska pola walki

Ocena środowiska pola walki jest prostym w wykonaniu procesem przeprowadzanym wg następującego schematu:

1. Informacje i dane rozpoznawcze dotyczące wpływu zasadniczych czynników terenowych na pole walki są pozyskiwane z:

a. źródeł strategicznych takich jak :

- satelity;
- źródła rządowe;
- bazy danych wywiadu narodowego.

b\ własnej bazy danych[13];

c\ bazy danych sąsiadów i przełożonego;

d\ prognozy pogody oraz dane o klimacie;

e\ mapy oraz dane uzyskane z rozpoznania radioelektronicznego i powietrznego;

f\ dane pozyskane od jeńców wojennych, uchodźców, ludności miejscowej.

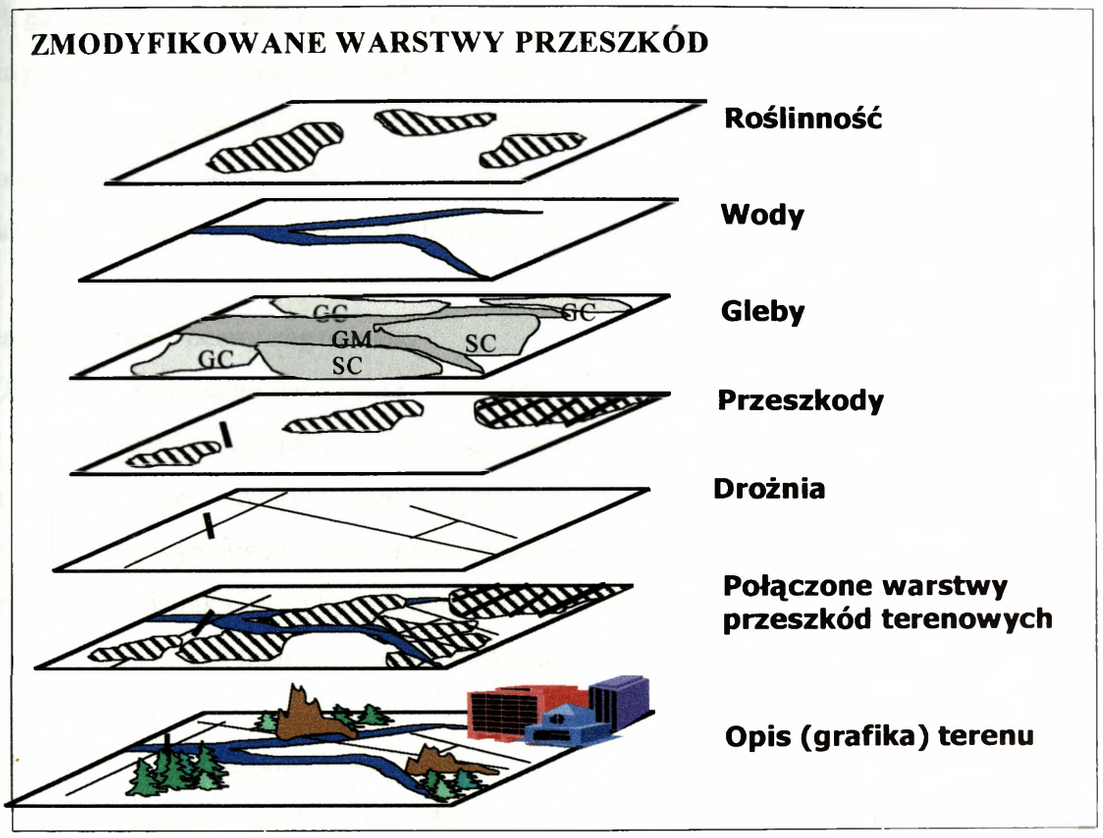
2.Przedstawienie efektów oceny terenu

Informacje i dane rozpoznawcze dotyczące środowiska pola walki mogą być przedstawione na kilku oleatach :

- oleata przeszkód terenowych;
- oleata warunków atmosferycznych;
- oleata drożni i szlaków komunikacyjnych;

[13] W siłach zbrojnych NATO wykorzystywany jest zautomatyzowany system zbierania informacji o terenie (CTISs), bazujący na programie DTSS. Umożliwia on wykonywanie w bardzo krótkim czasie (do 5 minut) szczegółowych analiz terenu pod względem: przejezdności; optycznych i radiowych widoczności horyzontalnych; naturalnych i sztucznie stworzonych ukryć; stref dogodnych do lądowania; stanu dróg, mostów i przepraw przez przeszkody wodne; wpływu pogody na warunki przejezdności terenu itp.

Bądź też przedstawione kompleksowo na jednej, która w połączeniu z mapą obszaru działania wskaże:

- możliwe obszary manewrowania siłami;
- korytarze podejścia;
- kierunki podejścia;
- teren o kluczowym znaczeniu dla działania wojsk własnych jak i przeciwnika.

Informacje zawarte na oleacie oceny terenu mogą być wykorzystane w :

- przeprowadzeniu trzeciej fazy procesu IPB;
- procesie planowania działań wojsk własnych.

Wynikiem tego etapu jest:

1. OCENA TERENU:
   - przeszkody;
   - korytarze ruchu;
2. ANALIZA WPŁYWU POGODY NA DZIAŁANIA WOJSK.
3. OPRACOWANE INFORMACJE DEMOGRAFICZNE.

FAZA II - Ocena zagrożenia.

Drugim krokiem procesu IPB jest ocena zagrożenia. Składa się on z działań nacelowanych na identyfikację możliwości bojowych przeciwnika w oparciu o znajomość zasad działania przeciwnika. Prowadzona jest równolegle z oceną środowiska pola walki.

Zgodnie zasadami IPB - ocena zagrożenia - jest to identyfikacja przeciwnika, ocena jego możliwości prowadzenia działań, ocena prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika \na podstawie znajomości zasad działania przeciwnika – wzorca doktrynalnego\.

Przeprowadzenie oceny zagrożenia.

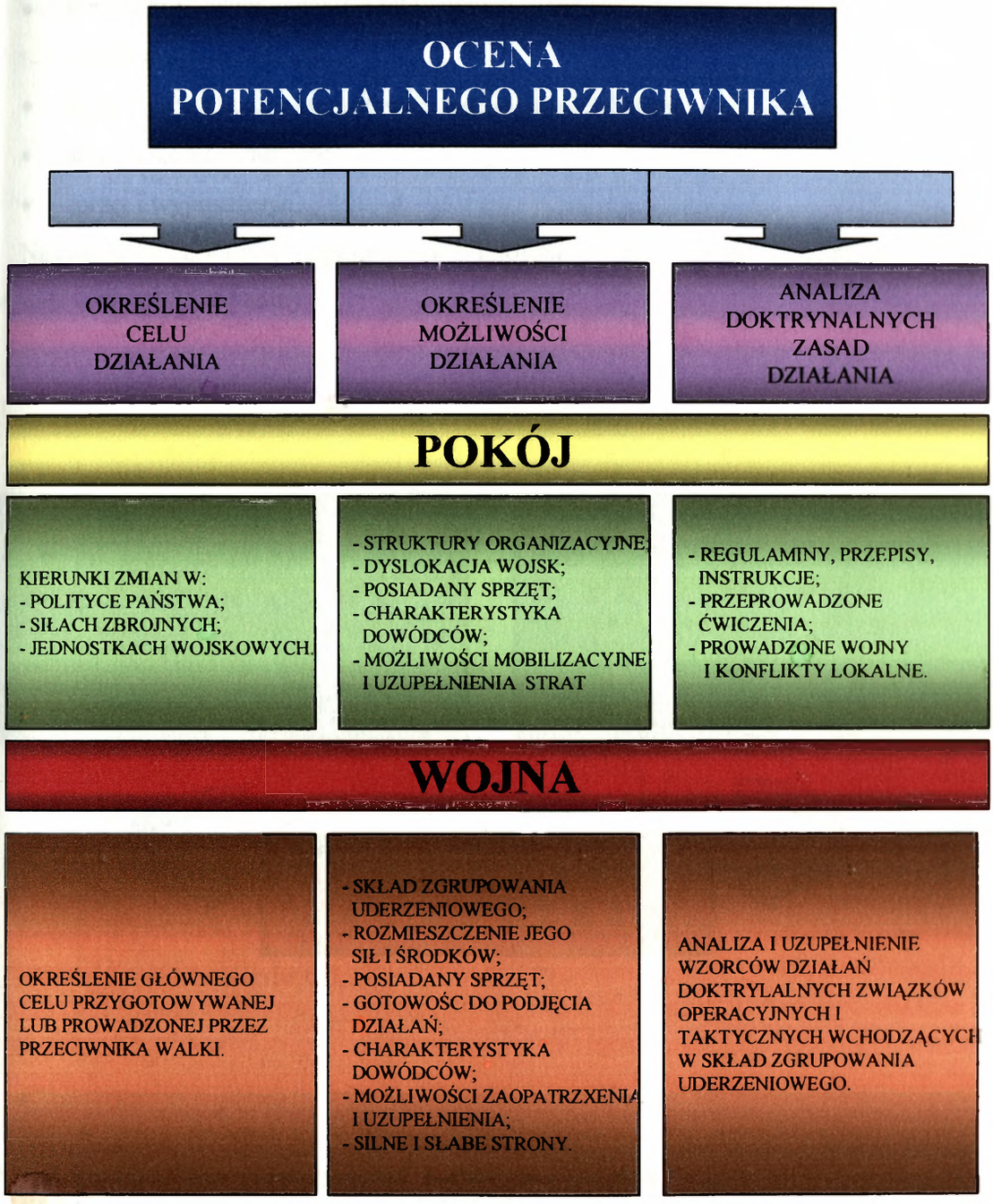
1. *Określenie aktualnego położenia przeciwnika.*

Wykrycie i określenie położenia przeciwnika. Czynność ta może być przeprowadzona przez przełożonego i zawarta w jego rozkazie \pkt.1a\. Jednakże uzyskanie dodatkowych informacji będzie wymagane w celu stworzenia pełnego obrazu zagrożenia. Dane o aktualnym położeniu przeciwnika mogą być pozyskiwane od sąsiadów \oficerowie łącznikowi\, pododdziałów będących w styczności z przeciwnikiem bądź od własnych elementów rozpoznawczych.

2. *Określenie taktyki działania przeciwnika.*

Określenie przynależności państwowej przeciwnika umożliwia określenie jego struktury organizacyjnej, posiadanego sprzętu bojowego, taktyki działania. Informacje te mogą być pozyskane z posiadanego banku danych, lub zdobyte przez elementy rozpoznawcze. W działaniach innych niż wojna przeciwnik nie musi stosować się do określonej taktyki działania.

Przekształcenie wszelkich informacji dotyczących zasad oraz sposobów prowadzenia działań taktycznych przez przeciwnika, znajomość możliwości jego sprzętu bojowego, opracowanych regulaminów, instrukcji i przepisów umożliwia przygotowanie wzorca doktrynalnego działań przeciwnika. Posiadanie dobrze przygotowanej bazy danych o potencjalnym przeciwniku ma ogromny wpływ na sposób i szybkość przeprowadzanej oceny. Informacje zawarte w bazie danych umożliwią określenie „Modus operandii" przeciwnika.

Rys. 4.11. Części składowe oceny zagrożenia

Głównymi składowymi rozpatrywanymi w czasie przygotowania wzorca doktrynalnego będą:

- sposób prowadzenia działań taktycznych przez przeciwnika, w każdym etapie walki \ marsz, natarcie, obrona \;
- sposób zabezpieczenia i wsparcia logistycznego działań;
- struktura organizacyjna;
- sprzęt i wyposażenie.

Na podstawie zebranych i opracowanych informacji o zasadach działania przeciwnika powstaje wzorzec doktrynalny.

Rys. 4.12. Składowe „Wzorca doktrynalnego" i „Położenia wyjściowego".

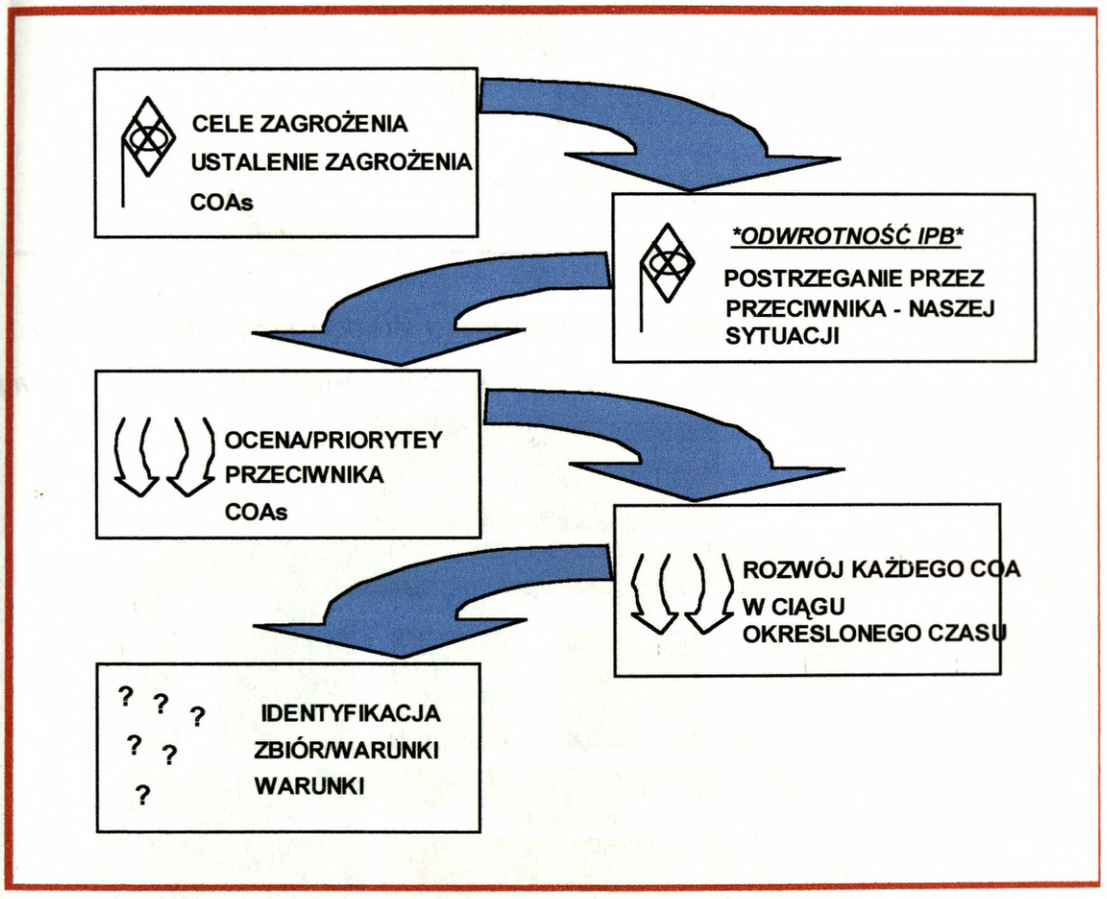
Wynikiem tego etapu to:

1. POŁOŻENIE WYJŚCIOWE.
2. WARIANTY DZIAŁANIA.

FAZA III - Integracja (prognoza) zagrożeń

\połączenie oceny środowiska pola walki i oceny przeciwnika\

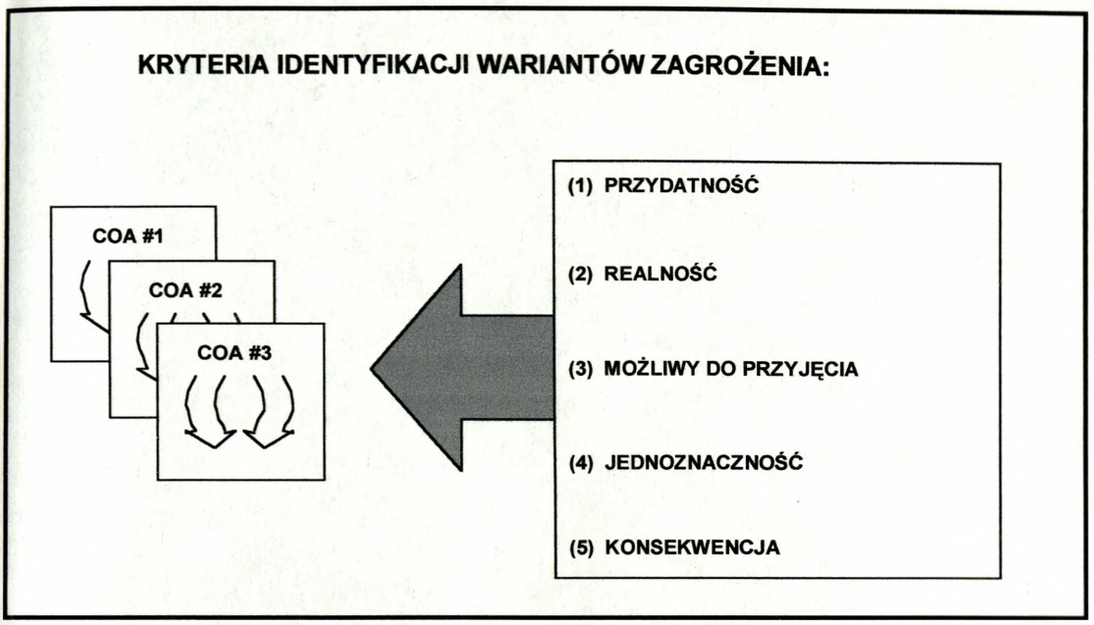
Integracja zagrożeń umożliwia udokładnienie sposobu działania przeciwnika. Faza ta składa się z kilku etapów zakończonych sporządzeniem kolejnych oleat.

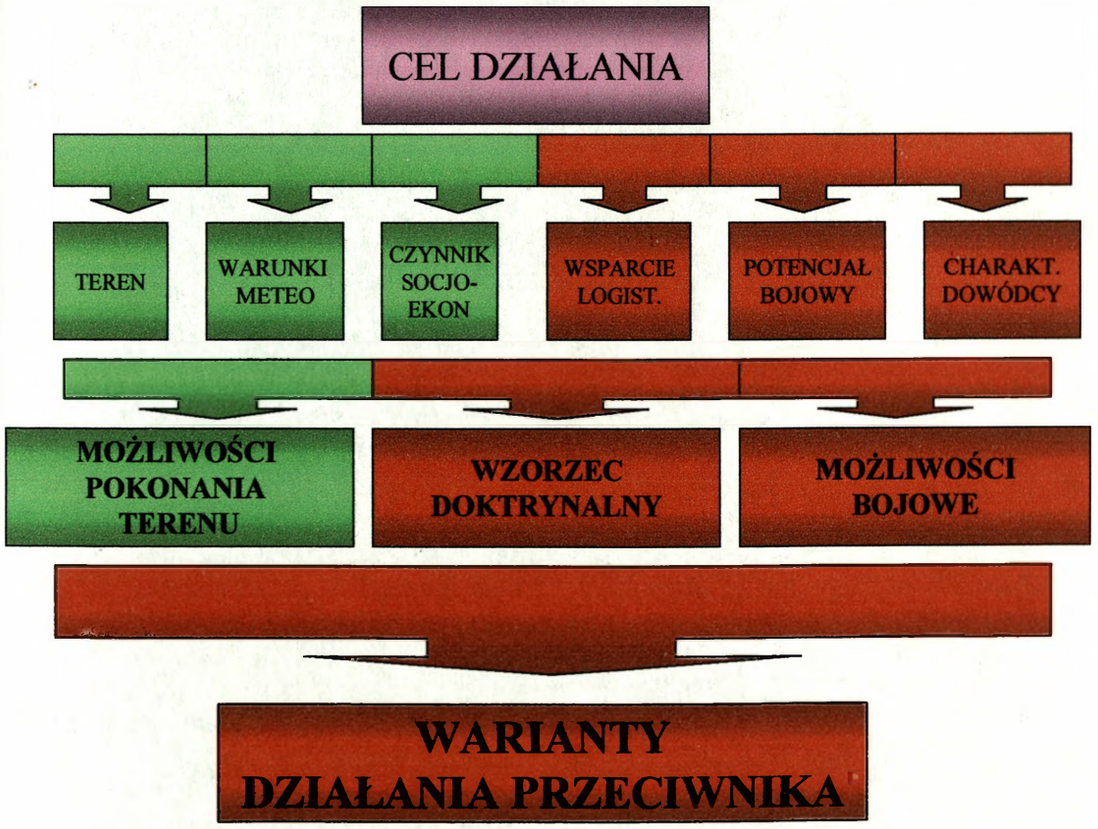
Rys.4.13. Kolejność określania zagrożenia

Połączenie oceny środowiska pola walki, które ogranicza możliwości prowadzenia walki z zasadami działania przeciwnika, wyodrębnia kilka możliwych wariantów jego działania \w tym najbardziej prawdopodobny\. Określa punkty lub rejony, których opanowanie lub utrzymywanie będzie decydowało o powodzeniu działania przeciwnika.

Rys.4.14 Kryteria identyfikacji wariantów zagrożenia

Określa również prawdopodobny punkt ciężkości w działaniu przeciwnika. Elementy te są wykorzystywane przy planowaniu działania wojsk własnych.

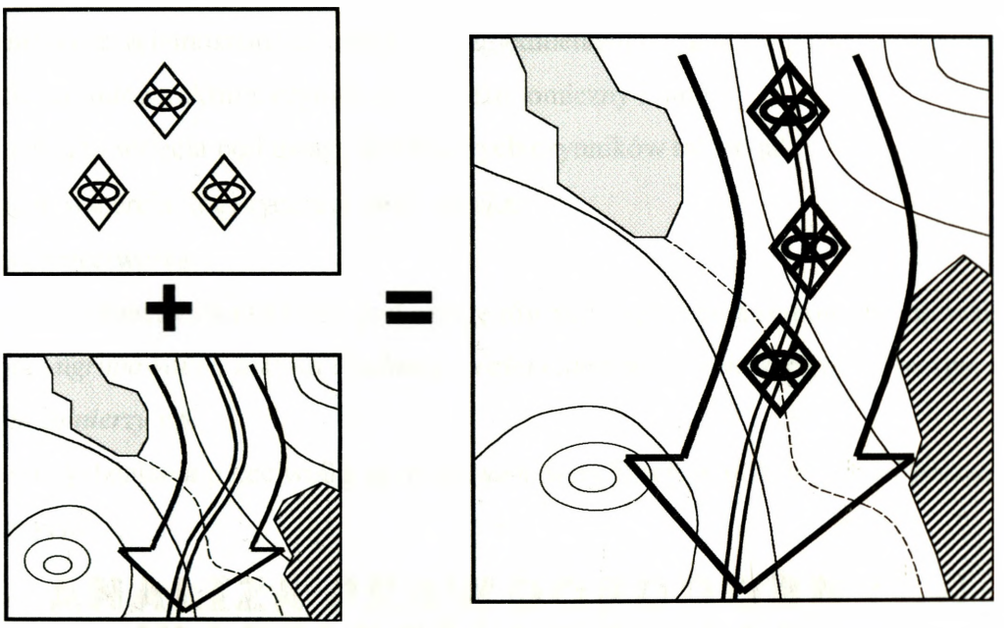
Rys. 4.15. Integracja zagrożeń.

W wyniku połączenia:

- oleaty oceny terenu;
- oleaty kierunków podejścia i korytarzy manewru;
- wzorca doktrynalnego sposobu działania przeciwnika.

Powstaje *oleata sytuacyjna /sytuacji bojowej/* – wariant działania przeciwnika

OLEATA SYTUACYJNA

Warianty działania przeciwnika mogą być przedstawione z określonymi:

- ograniczeniami czasowo-przestrzennymi – linie fazowe;
- ugrupowaniem bojowym;
- sposobem przeprowadzenia działań taktycznych;
- punktem ciężkości;
- wadami i zaletami przyjętego sposobu działania przeciwnika, punktami krytycznymi;
- potencjałem przeciwnika, nasyceniem sił i środków.

Wariantowanie działania przeciwnika

Na podstawie zebranych i opracowanych informacji o aktualnym położeniu przeciwnika przygotowywane są oleaty wariantów działania przeciwnika, które powinny zawierać:

- ugrupowanie bojowe;
- jednostki w styczności;
- skład i położenie odwodów;
- rozmieszczenie SD;
- rozmieszczenie jednostek wsparcia bojowego i logistycznego;
- system zapór inż.-sap.

Elementy te są nanoszone na oleaty z uwzględnieniem ograniczeń powodowanych przez teren, klimat, infrastrukturę, czynnik socjo - ekonomiczny i inne.

Wymaga to wzięcia pod uwagę dodatkowych czynników takich jak:

- poziom wsparcia logistycznego przeciwnika;
- straty przeciwnika.

W ocenie przeciwnika są brane pod uwagę również zauważalne słabości wojsk własnych takich jak: *ugrupowanie, taktyka działania, poziom utechnicznienia sprzętu bojowego, wyszkolenie żołnierzy* itp.

Warianty działania przeciwnika są poddawane weryfikacji w trakcie gier wojennych \taktycznych\.

ANALIZA PRAWDOPODOBNYCH WARIANTÓW DZIAŁANIA

WYNIKIEM ANALIZY SĄ WNIOSKI - ODPOWIEDZI NA PYTANIA:

- CO
- KIEDY
- GDZIE
- JAK
- W JAKIM CELU

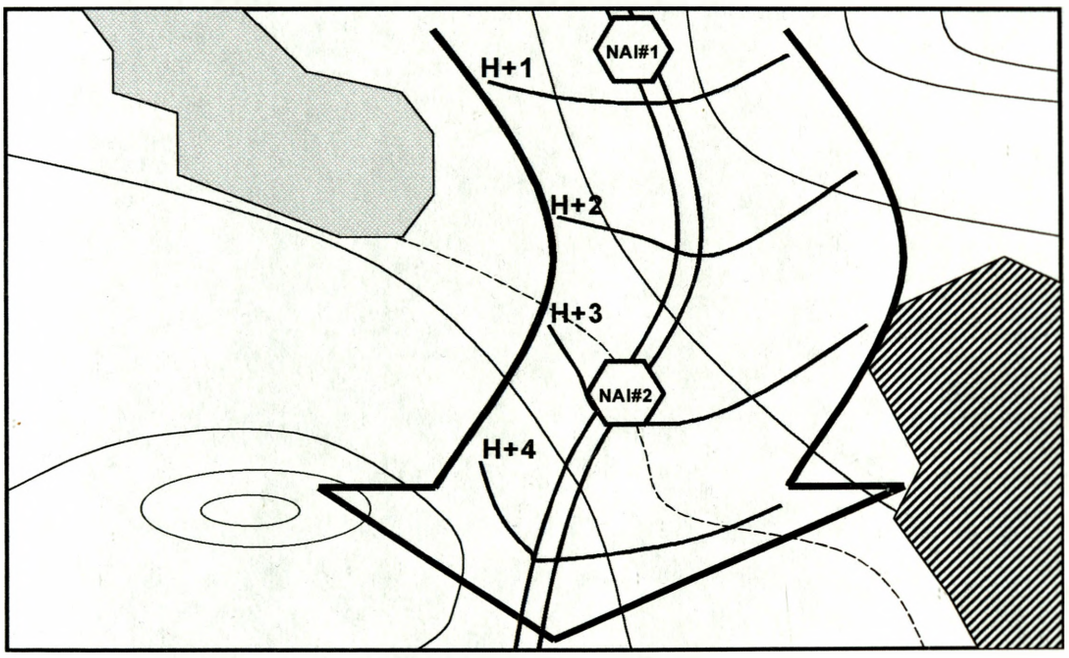

Rys. 4.16. Sposób opracowania oleaty „Wzorzec wsparcia decyzji"

Oleata zdarzeń \ OZ \.

Oleata zdarzeń \ OZ \. Jest opracowana w oparciu o przyjęty wariant działania przeciwnika. Dostarcza danych początkowych do opracowania planu zbierania informacji. W połączeniu z naniesionymi liniami koordynacji czasowo-przestrzennej przedstawia wizję prawdopodobnego działania przeciwnika. Określone w czasie i przestrzeni punkty, w których przewidywane są działania potwierdzające lub przeczące przyjęty wariant działania przeciwnika to punkty lub rejony zainteresowania wojsk własnych \NAI\[14].

PRZYKAD

Działania te to:

- obecność konkretnego rodzaju sprzętu bojowego, w określonym miejscu i czasie;
- określony sposób działania, bądź oddziaływania przeciwnika, w określonym miejscu i czasie;
- brak obecności przeciwnika w określonym miejscu i czasie może również potwierdzać lub zaprzeczyć przyjęty wariant działania przeciwnika.

Każdy z NAI jest opisywany i numerowany zgodnie z kolejnością. Linie koordynacyjne – fazowe nanoszone są zgodnie z zasadami prowadzenia działań przez przeciwnika oraz z

[14]NAI - są to punkty i rejony w obszarze działania wojsk własnych i przeciwnika w których określone działanie przeciwnika potwierdzi lub zaprzeczy przyjęty wariant działania przeciwnika.

uwzględnieniem wpływu terenu na szybkość jego działania. Posługując się liniami fazowymi można określić czas niezbędny dla danego pododdziału do osiągnięcia kolejnego NAI. Zwykle przedstawiane jest to w formie tabelarycznej z określeniem:

- kierunku podejścia jednostki nadrzędnej;
- korytarza manewru;
- kolejnych NAI z:
  - odległością od poprzedniego;
  - czasami osiągnięcia NAI:
    - nie wcześniej niż;
    - nie później niż;
  - prędkością przemieszczenia pomiędzy NAI;
  - czasem wykrycia obecności przeciwnika w NAI;
  - czasem potwierdzenia jego obecności w NAI.

Porównanie przyjętych wariantów działania.

Polega ono na porównaniu określonego przez dowódcę wariantu działania wojsk własnych z najbardziej prawdopodobnym wariantem działania przeciwnika, określonym w trakcie procesu IPB.

Rys.4.17. Metody porównania przyjętych wariantów działania

GRY TAKTYCZNE

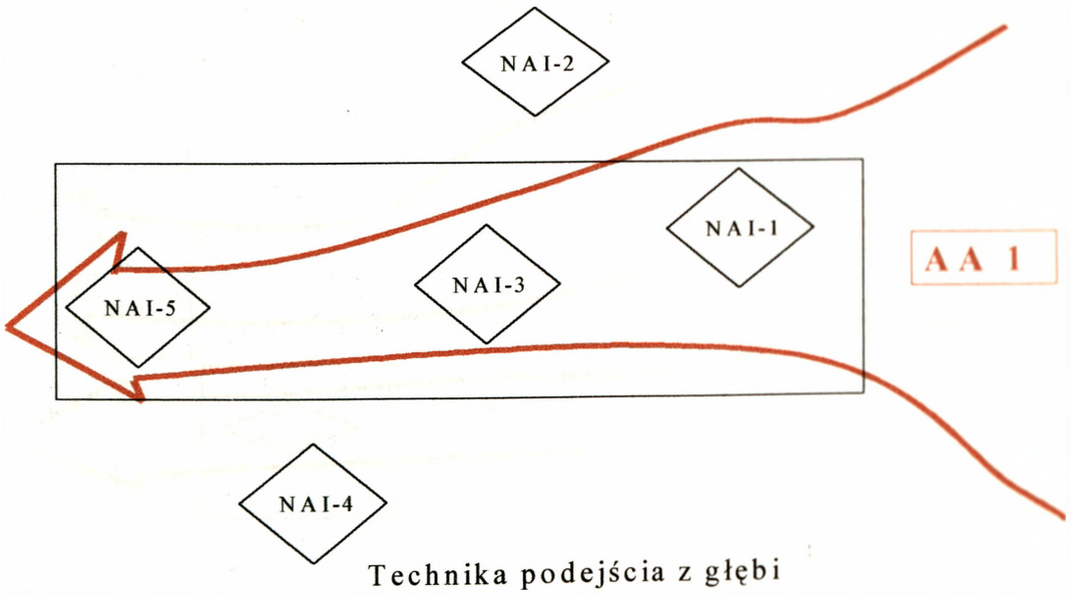
Eliminują element niepewności w planowaniu i kierowaniu działaniami. Umożliwiają udokładnienie własnego planu działania poprzez wizualne przedstawienie przebiegu działania sił własnych i przeciwnika.

Gry wojenne składają się z trzech etapów:

1.Przygotowanie - w którym realizowane są czynności:

- określenie ilości dostępnego czasu, która narzuci ilość i stopień szczegółowości przyjętych wariantów działania użytych do przeprowadzenia gry wojennej;
- symulacja wariantów działania zarówno w obszarze odpowiedzialności wojsk własnych jak i symulacja czynników na które dowódca nie ma wpływu \klimat\, a które mogą wpływać na przeprowadzenie działania;
- rozpatrzenie zdarzeń krytycznych oraz punktów decyzyjnych. Zdarzenia krytyczne są określane na podstawie własnych zadań cząstkowych uzyskanych w wyniku przeprowadzonej analizy zadania. PD zawarte są w przygotowanych wariantach działania;
- określenie poziomu zdolności bojowej przeciwnika;
- wybór techniki przeprowadzenia gry wojennej:

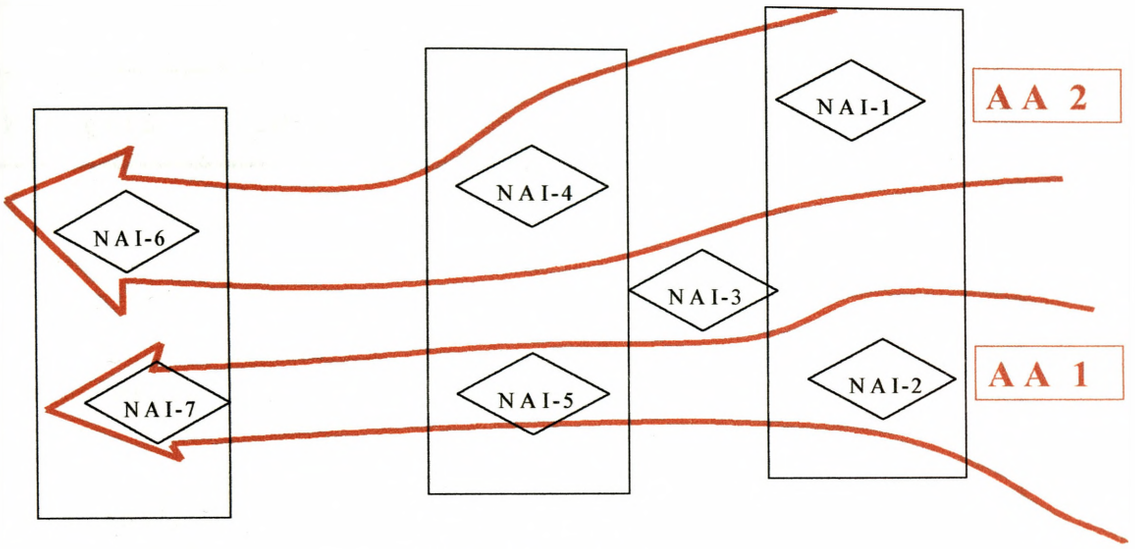
<u>technika podejścia z głębi</u>

Technika podejścia z głębi

darzenia krytyczne są sprawdzane kolejno wzdłuż korytarza manewru.

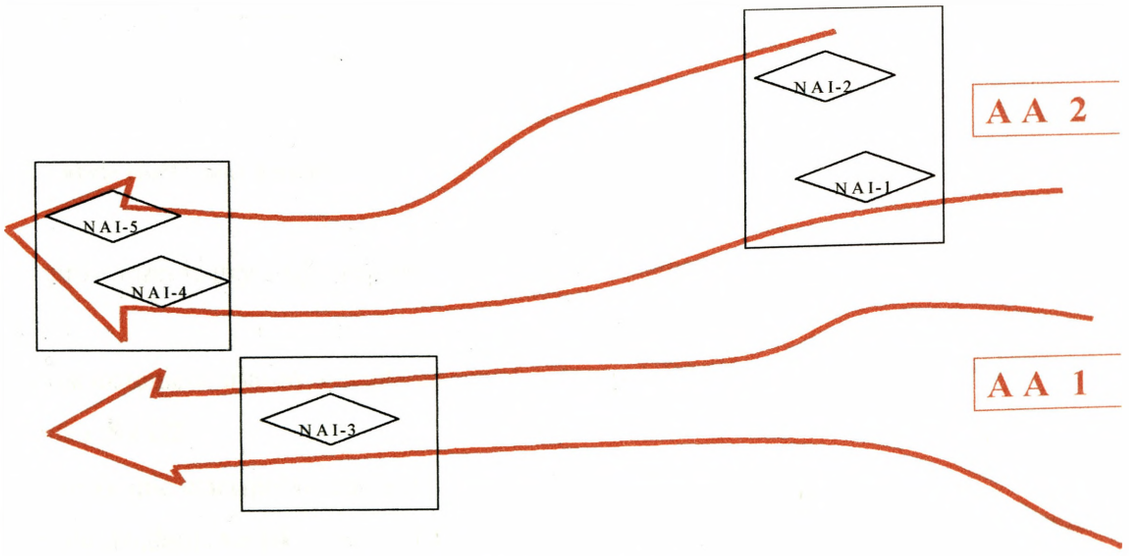
technika pasa

Technika pasa

Zdarzenia krytyczne są przegrywane\sprawdzane równocześnie w kilku AA na jednym lub kilku kierunkach podejścia.

technika pudełka

Technika pudełka

Pojedyncze zdarzenie lub ich grupa, pojawiająca się na wybranym obszarze odpowiedzialności jest sprawdzane\przegrywane.

Kryteria [1]	Waga	[2] COA 1	[3] COA 2	[3] COA 3 [3]
Manewr	3	2 (6	3 (9	1 (3
Prostota	3	3 (9	1 (3	2 (6
Ogień	4	2 (8	1 (4	3 (12
Rozpoznanie	1	3 (3	2 (2	1 (1
OPL	1	1 (1	3 (3	2 (2
Mobilność/ przetrwanie	1	3 (3	2 (2	1 (1
Sys. Dowodz.	1	2 (2	1 (1	3 (3
C [2]	1	1 1	2 (2	3 (3
Ryzyko	2	1 (2	2 (4	3 (6
C [2] W	1	2 (2	1 (1	3 (3
Razem		20 (37	18 (31	22 (42

Rys.4.18. Tabela możliwości działań.

Przeprowadzenie gry wojennej, może przebiegać według następującego scenariusza - etapy gry :

1. Dostarczenie wariantów działania wojsk własnych\S3/G3\ oraz wariantu działania przeciwnika \S2/G2\.

2. Porównanie wariantów działania.

Wariant działania wojsk własnych rozpatrywany jest o dwa szczeble w dół np. na szczeblu dywizji rozważane jest działanie batalionowych grup bojowych, rozpatrywana jest ich zdolność bojowa, wymogi logistycznego wsparcia działań, itp..

3. Rozpatrzenie określonych zdarzeń krytycznych od momentu \czasu, miejsca\ ich zapoczątkowania przez stronę posiadającą inicjatywę. Strona przeciwna opisuje swój sposób reagowania, lub zapobiegania działaniom przeciwnika. Opis sposobu przeciwdziałania strony posiadającej inicjatywę, kończąc cykl: AKCJA, REAKCJA, PRZECIWDZIAŁANIE , uzyskanie decyzji które będą podjęte w trakcie realizacji rozpatrywanego wariantu działania.

4. Gry wojenne prowadzą do konkluzji, która zawiera wnioski z rozpatrzenia każdego zdarzenia krytycznego danego wariantu działania.

Mogą być prowadzone metodą porównania sposobów każdy z każdym:

PORÓWNANIE SPOSOBÓW

METODĄ

„KAŻDY Z KAŻDYM"

PRZECIWNIK / W. WŁASNE		SPOSÓB 1	SPOSÓB 2	SPOSÓB N	CHARAKTERYSTYKA SPOSOBU
SPOSÓB PIERWSZY	KRYTERIA 1.	DOBRY	+	+	Zbyt ryzykowny, nie gwarantuje osiągnięcie celu....
	2.	ŚREDNI	—	+ !	Duże prawdopodobieństwo uzyskania zaskoczenia ...
	3.	ZŁY	—	—	

Lub "zderzenia" cech wariantów działania;

Oleat /wzorzec/ wsparcia decyzji.

Oleata wsparcia decyzji prezentuje każdy wariant działania przeciwnika, opracowany przez S2/G2. Dowódca w oparciu o dane wypracowane przez S2/G2 oraz na podstawie własnej oceny przeciwnika decyduje, który z wariantów działania przeciwnika jest najbardziej prawdopodobny.

Oleata wsparcia decyzji zawiera TAI, NAI oraz DP, które są podstawa do podjęcia decyzji przez dowódcę oraz opracowania planu działania. Punkty te w połączeniu z przygotowanym wykazem celi do niszczenia (cele wysokowartościowe i /HVT/ cele wysokoopłacalne /HPT/) oraz planem ich niszczenia są pomocnym narzędziem pracy sztabu, które zapewnia elastyczność działania wojsk własnych oraz swobodę działania dowódcy, który nie będzie angażowany w pracę sztabu w toku walki \będzie mógł skupić uwagę na reagowaniu\.

OWD przedstawiająca połączoną ocenę przeciwnika oraz działanie wojsk własnych będzie użyta jako podstawa do sporządzenia własnego planu działania.

PROGNOZA ZAGROŻEŃ

OPRACOWANIE LISTY CELÓW WARTOŚCIOWYCH

CELE WARTOŚCIOWE

HVT - High Value Targets

Są to te elementy ugrupowania bojowego, elementy wyposażenia przeciwnika, których dowódca strony przeciwnej potrzebuje do osiągnięcia swego celu.
Za opracowanie listy HVT i włączenie jej do procesu decyzyjnego odpowiedzialny jest G2/S2.
Opisując cele należy uwzględnić kategorię oraz opis możliwości i inne wymagane detale.

CELE WYSOKO OPŁACALNE

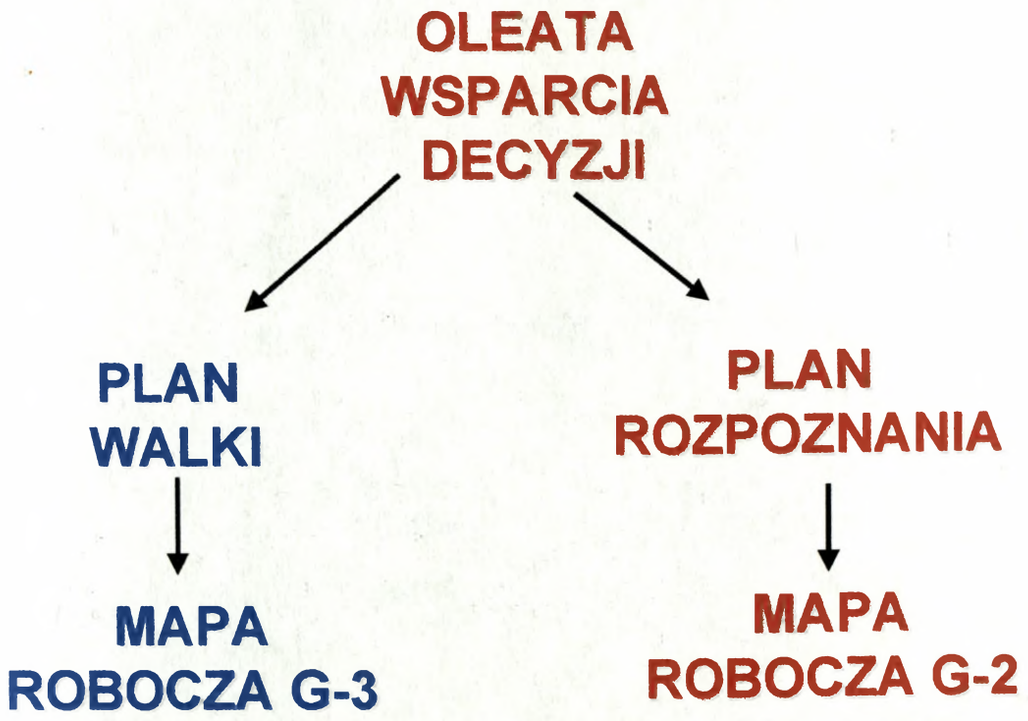
HPT - HIGH PAY-OFF TARGET

Są to te cele w ugrupowaniu przeciwnika które muszą być skutecznie porażone do zabezpieczenia powodzenia własnych działań.
Identyfikacja leży w kompetencyjnej odpowiedzialności dowódcy realizowana poprzez G3/S3 w nawiązaniu do:

- **zamiaru walki,**
- **HVT sporządzonej przez G2/S2,**
- **wyniku gry wojennej (jeżeli była przeprowadzona),**
- **posiadanych możliwości obezwładniania**
- **wybranego własnego przewidywanego planu walki**

Jeżeli sztab dysponuje wystarczającą ilością czasu to w oparciu o OWD i OZ może opracować dodatkowo:

- oleatę przedstawiającą prawdopodobny system OPL przeciwnika \podstawa do planowania działania własnego wsparcia powietrznego\;
- oleatę przedstawiająca drożnię w rejonie działania \podstawa do określenia prawdopodobnego ugrupowania przeciwnika, linii rozgraniczenia itp.., w działaniach ONZ służy do znalezienia miejsc na punkty kontrolne\;
- oleata przedstawiająca możliwości prowadzenia obserwacji przez przeciwnika \podstawa do opracowania planu: mylenia przeciwnika, prowadzenia rozpoznania, obserwacji, rozpoznania r\lok.\;
- oleata przedstawiająca możliwości prowadzenia walki radioelektronicznej przez przeciwnika \ podstawa do określenia stopnia wrażliwości wojsk własnych \;
- oleata przedstawiająca możliwości użycia BMR przez przeciwnika, oraz skutków jej użycia.

Wynikiem tej fazy to:

1. SZCZEGÓŁÓWE WARIANTY DZIAŁANIA.
2. OLEAT SYTUACJI BOJOWEJ.
3. OLEAT ZDARZEŃ.
4. OLEAT WSPARCIA DECYZJI.

Efekty procesu IPB

Informacje wypracowane w trakcie procesu IPB na wyższym szczeblu, zawarte na oleatach powinny być przekazane podwładnym. Im wyższy szczebel, na którym przeprowadzony jest proces, tym większa szczegółowość wypracowanych w trakcie jego dokumentów.

Na szczeblu DZ komórka G2 przeprowadza:

- analizę terenu;
- analizę warunków atmosferycznych \ klimatu \;
- analizę posiadanych danych o przeciwniku \ banki informacji \;
- analizę taktyki \ zasad działania przeciwnika\;
- osobowość dowódców przeciwnika, sposób podejmowania przez nich decyzji w oparciu o analizę przeprowadzanych ćwiczeń oraz konfliktów zbrojnych w których brali udział.

W wyniku przeprowadzonego procesu IPB powstają warianty działania przeciwnika, każdemu z nich powinna towarzyszyć oleata :

- zdarzeń z naniesionymi liniami fazowymi;
- prawdopodobnych rejonów rozmieszczenia celi \do niszczenia przez wojska własne\;
- wsparcia decyzji \punkty decyzyjne\.

Na szczeblu brygady znajduje się stosunkowo mała sekcja S2 w której zależności od ilości posiadanego czasu przeprowadza szeroki proces IPB. W którym, w trakcie oceny terenu będzie brane pod uwagę więcej czynników mających wpływ na działanie niż na wyższym szczeblu. Przygotowany model doktrynalny działania przeciwnika będzie posiadał więcej szczegółów, które mogą być pozyskane z brygadowego banku informacji lub od przełożonego wyższego szczebla. Dowódca brygady będzie oczekiwał że w wyniku przeprowadzonego procesu IPB otrzyma :

- prawdopodobny wariant działania przeciwnika;
- prawdopodobne rejony rozmieszczenia celi;

- punkty \określone w czasie i przestrzeni\ w których jeśli chce wpływać na działanie musi podjąć określoną decyzję.

Oficer S2 w batalionie kieruje działalnością małej sekcji rozpoznawczej, która we współdziałaniu \jeśli to możliwe\ z saperem będzie w stanie przeprowadzić ocenę terenu i przygotować oleatę zawierającą najważniejsze czynniki terenowe wpływające na działanie batalionie. Sekcja powinna być również w stanie określić siły i środki przeciwnika oraz jego najbardziej prawdopodobny wariant działania we wcześniej ocenionym środowisku pola walki. Istnieje duże prawdopodobieństwo że ze względu na posiadaną ilość czasu nie będzie ona w stanie przygotować szczegółowej oceny przyjętego wariantu działania przeciwnika, ale wariant ten umożliwi dowódcy przygotowanie planu działania wojsk własnych. Za bezpieczeństwo odpowiada zastępca kierownika sekcji.

Pojedynczy żołnierz w efekcie przeprowadzonego procesu IPB \proces myślowy\ będzie w stanie określić jak przeciwnik może oraz jak będzie działał przed zajmowanym przez niego stanowiskiem ogniowym.

Skrócona wersja procesu IPB

Skrócona wersja IPB jest przeprowadzana na szczeblu BZ oraz batalionu (batalionowej grupy bojowej). Zwykle pełny proces przeprowadzany jest na szczeblu DZ. Ze względu na ilość czasu pozostającą w dyspozycji sztabów niższego szczebla, w trakcie przeprowadzanego IPB nie będzie uwzględniana taka szeroka gama czynników a co się z tym wiąże ilość dokumentów wypracowywana na tych szczeblach będzie mniejsza.

Proponowany przebieg IPB zawiera:

1. Otrzymywanie informacji i danych rozpoznawczych od przełożonego w tym :
   a. ocena działania przeciwnika w formie:
      - komunikatu rozpoznawczego;
      - meldunków rozpoznawczych.
   b. dane wypracowane przez sztab przełożonego, w tym :
      - ocena terenu;
      - ocena warunków atmosferycznych;
      - oleata zawierająca wzorzec doktrynalny \ przeciwnik \;
      - oleata sytuacyjna, aktualne położenie przeciwnika.

   dodatkowo:

- oleaty specjalistyczne przygotowane przez sztab przełożonego z oceną przeciwnika wykonaną przez komórki specjalistyczne \rodzaje wojsk\.

c. położenie linii fazowych\przyjętych rubieży - zawarte na oleatach:

- WSD przygotowanej przez sztab przełożonego;
- OZ przygotowanej przez sztab przełożonego.

d. plan działania przełożonego.

2.Określenie wymagań rozpoznawczych przez dowódcę BZ.

Po zakończeniu analizy zadania dowódca określa swoje PIR \priorytetowe wymagania rozpoznawcze\.

3.Przeprowadzenie oceny środowiska pola walki - krok nr.1

a. poprzez połączenie otrzymanych od przełożonego oleat:

- oceny terenu;
- oceny warunków atmosferycznych.

b. określenie obszarów terenu:

- nieprzejezdnego;
- o ograniczonej przejezdności.

c. przygotowanie własnej oleaty oceny środowiska pola walki z naniesionymi:

- kierunkami podejścia przeciwnika i wojsk własnych;
- korytarzami manewru przeciwnika i wojsk własnych.

4.Przeprowadzenie oceny zagrożenia w oparciu o:

a. wzorzec doktrynalny uzyskany od przełożonego;

b. informacje z własnej bazy danych, pozyskane od przełożonego, sąsiadów.

5.Przygotowanie własnych oleat z wariantami działania przeciwnika;

6.Połączenie oceny środowiska pola walki z oceną przeciwnika;

7.Przygotowanie własnej oleaty wsparcia decyzji zawierającej:

- NAI;
- TAI;
- DP.

8.Przygotowanie planu zbierania informacji oraz planu zakłócania i obrony informacji.

5. Organizowanie walki informacyjnej

5.1. Rola S2/G2 w organizowaniu walki informacyjnej

Wprowadzając znaczne uogólnienie, należy wyraźnie podkreślić, że doskonalenie organizowania walki informacyjnej w sensie racjonalności - gdzie wpływ posiadanego przez S2/G2 /zespołu/ odpowiedniego zasobu wiedzy jest wprawdzie warunkiem koniecznym w podnoszeniu sprawności działań rozpoznawczych zakłócania i obrony informacyjnej, ale nie wystarczającym - ma w dużym stopniu znaczenie twórcze. Bo właśnie w tym przekroju - sprzężenia posiadanej i stale uzupełnianej szerokiej wiedzy z umiejętnością stosowania jej w praktyce i z kolei zdobywania poprzez praktykę, doświadczeń i wzbogacania teorii - tkwi główna siła, jaką wywierać może nauka na rozwój organizowania walki informacyjnej.

Rozwijając wyżej wymienioną myśl o racjonalności w odniesieniu do organizacji walki informacyjnej należy stwierdzić, że S2/G2 /zespół/ zmierzający do racjonalnego organizowania walki informacyjnej, oraz do doskonalenia jej funkcjonowania może szeroko wykorzystywać reguły /założenia/ sprawnego działania.

Na przykład: reguły można z pożytkiem zastosować w celu utrzymania ładu i porządku organizacyjnego, zwłaszcza w procesie doskonalenia form, sposobów oraz szeroko rozumianych środków i warunków walki informacyjnej, a także - przeciwstawieniu się działaniom żywiołowym, źle zaplanowanym, nieudolnie zorganizowanym i źle wykonywanym. Pozwala to S2/G2 /zespołowi/ zapobiegać marnotrawstwu sił, niedołęstwu, niezdyscyplinowaniu i innym przejawom niesprawności, „grzeszącym" przeciwko racjonalnym sposobom doskonalenia działań w wyżej wymienionych dziedzinach.

Odpowiedni poziom doskonałości można osiągnąć w procesie organizowania działań rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej przy umiejętnym i twórczym stosowaniu takich wzorców jak cykl /rys.4.3 / i model organizacyjny.

Organizowane walki informacyjnej w sposób zbliżony do tych wzorców będzie posiadać wysoki stopień organizacyjności, warunkujący jej sprawne i efektywne funkcjonowanie.

W pierwszej kolejności zajmiemy się założeniami organizowania toku działań stanowiących rozwinięcie cyklu organizacyjnego prezentowanego na rysunku nr 4.3.

Mogą to być założenia:

a/ w stosunku do funkcji określenia celu:

- formułowania celów w postaci zadań zwięzłych, jasnych, precyzyjnych, odpowiednio szczegółowych i wewnętrznie niesprzecznych;
- ustalenia celów /zadań/ realnych w sensie merytorycznym i formalnym, czyli osiągalnych ze względu na ustalonych wykonawców, dysponowane środki, określone warunki i obowiązujące normy;
- identyfikacji, czyli odpowiedniego uświadomienia celu przez organa partycypujące w jego realizacji.

b/ w stosunku do funkcji czynników działań :

- należytego rozpoznania wszystkich czynników /organów, środków i warunków/, które mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na osiągnięcie ustalonego /zweryfikowanego/ celu;
- oszacowania wszystkich czynników i ustalenia między nimi zależności /np. wpływ warunków atmosferycznych/;
- stawiania hipotez w sprawie przyszłej struktury systemu, warunków oraz sił i środków, a także zmian, którym mogą ulec poszczególne czynniki;
- projektowania i analizowania możliwych wariantów /sposobów, form organizacyjnych/ działań ze względu na osiągnięcie założonego celu, określone warunki i dysponowane organa zbierania informacji, zakłócania i obrony informacyjnej;
- racjonalnego wyboru wariantu najkorzystniejszego z odpowiednio ocenianego zbioru wariantów możliwych, a z rozpatrywanych sposobów postępowania - sposoby najbardziej odpowiednie w danej sytuacji.

c/ w stosunku do funkcji planowania działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony:

- opracowanie planów /opracowanie informacyjne przyszłej działalności rozpoznawczej, zakłócania i obrony/ mających takie walory prakseologiczne jak: celowość, wykonalność, elastyczność, operatywność, odpowiednia

szczegółowość, komunikatywność, wewnętrzna niesprzeczność, odpowiednia długoterminowość itp.

d/ w stosunku do funkcji przygotowania organów i warunków realizacji planów:

- energicznego pozyskiwania wszelkich - przewidzianych w planach - organów zbierania informacji, zakłócania i obrony w rozmiarach niezbędnych do skutecznego wykonania zadań;
- koncentrowanie w odpowiednim miejscu i czasie organów niezbędnych do osiągnięcia celu;
- celowego dobierania i racjonalnego łączenia wszelkich elementów działań oraz części organizacyjnych w zwartą organizację dostosowaną do realizacji celów i zadań.

d/ w stosunku do funkcji wykonawczej:

- ciągłego koordynowania, integrowania i harmonizowania działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony oraz wszystkich części składowych organizacji;
- regulowania działań i korygowania zadań zaplanowanych oraz modyfikowanie planów w zmieniającej się sytuacji, gdy wymaga tego sprawne osiągnięcie celu.

e/ w stosunku do funkcji kontroli:

- niezwłocznego kontrolowania działań i ewidencjonowania skutków ocenianych dodatnio i ujemnie.

Z ostatnio wymienioną zasadą łączą się następujące zasady szczegółowe, a mianowicie zasady kontrolowania:

f/ w stosunku do wnioskowania:

- czynności polegających na formułowaniu celu, zamiaru lub konstruowaniu modelu, planów itp. wzorców działań /kontrola wstępna wykonywana - ex post/;
- toku działania, np. przebiegu działań /kontrola bieżąca/;
- skutków działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony wymagająca wszechstronnego porównywania parametrów uzyskanych w toku działania z parametrami założonymi we wzorcach /kontrola wynikowa - wykonywana ex post/.

Przygotowanie /preparacja/ działań, skierowanych na osiągnięcie ustalonego celu złożonego w sposób zapewniający ład i porządek organizacyjny, wymaga zawsze umiejętnego stosowania reguł nie tylko cyklu, lecz również modelu organizacyjnego, rozumianego jako wzorzec zespołowej działalności organizatorskiej.

Racjonalne organizowanie działań polega więc na doborze właściwych kryteriów oraz zasad podziału celów i zadań, a także zastosowaniu odpowiednich zasad integracji, czyli łączenia poszczególnych elementów strukturalnych i proceduralnych w zorganizowaną całość /budowa algorytmu postępowania/. W dalszej kolejności polega ono na nadaniu tym elementom mocy obowiązującej dzięki wprowadzeniu właściwych zasad formalizacji struktury organizacyjnej i sposobów działania.

Podział celów i zadań.

W toku organizowania działań w sferze walki informacyjnej - gdy S2/G2 /zespół/ otrzymuje zadania, czyli cele zadane, z kategorycznym nakazem ich realizacji /co jednak w uzasadnionym zakresie nie może wykluczać pomysłowości i inicjatywy S2/G2/ - wielce przydatne mogą być zasady podziału celów i zadań.

1. *Zasada przetransponowania zadania postawionego przez przełożonego na cel.* Służy ona identyfikacji celu, czyli ustaleniu jego treści, stopnia złożoności i struktury wewnętrznej oraz pomaga odtworzyć myślowo intencję przełożonego, który sformułował cel działań i postawił go w postaci zadania;

2. *Zasada racjonalnego wyodrębnienia ze struktury uprzednio zidentyfikowanego celu złożonego tyle celów i zadań całościowych /o różnym charakterze/, ile specyficznych działań wymaga ich osiągnięcie.* Na przykład, zdobycie i dostarczenie informacji rozpoznawczych z określonego obszaru /strefy/ wymaga m. in. realizacji takich celów, jak przegrupowanie organów, zorganizowanie działań, kierowania działaniami i wielu innych całościowych celów i zadań.

3. *Zasada wartościowania /hierarchizacji/ wyodrębnionych celów i zadań.* Pozwala ona ustalić cel główny, oraz - tworzące hierarchiczny układ - cele uboczne.

4. *Zasada dzielenia wszystkich celów i zadań całościowych.* Umożliwia ona podział celów i zadań na cele i zadania o mniejszym stopniu złożoności /częściowe, cząstkowe - różnych rzędów, etapowe, nieetapowe itp./ aż do wyodrębnienia celów i zadań jednopodmio-

towych, których realizację można powierzyć organom zbierania informacji zakłócania oraz obrony. Niekiedy, zgodnie z tą zasadą, wystarczy wyodrębnić cele i zadania, jakie mają realizować poszczególne zespoły, jednostki lub komórki, w których następnie dokonuje się dalszego podziału.

5. *Zasada dostosowania specjalistycznych stanowisk organizacyjnych* /kierowniczych i wykonawczych/, do racjonalnie wyodrębnionych celów i zadań jednopodmiotowych. Jeżeli jest kilka celów i zadań jednopodmiotowych o podobnym lub nawet identycznym charakterze, to trzeba tworzyć taką samą liczbę podobnych czy też nawet identycznych organów. Na przykład, ze względu na techniczne uwarunkowania w działaniu.

Należy dodać, że ma on charakter uogólniający i może być stosowany - dla potrzeb praktycznego podziału i konkretyzacji celów i zadań - w każdym przypadku organizowania działań rozpoznawczych, zakłócania oraz obrony informacji.

Jeżeli S2/G2 /zespół/ postępuje zgodnie z opisanymi wyżej zasadami, dostosowując je odpowiednio do konkretnej praktyki organizatorskiej, to:

- otrzymuje tzw. dendryt /drzewo/ celów, dzięki któremu może z jednej strony dostatecznie głęboko analizować zadania postawione przez przełożonego, a z drugiej - racjonalnie ustalać cele i zadania dla podwładnych odpowiednio skorelowane ze sobą;
- uzyskuje przejrzysty obraz hierarchicznej struktury celów /nadrzędnych i podrzędnych/, dzięki czemu orientuje się, jakie cele podrzędne - skutecznie realizowane - warunkują sprawną realizację określonego celu nadrzędnego;
- może dokonać odpowiedniego podziału obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności podwładnych za realizację hierarchicznie ustalonych celów i zadań, łącząc ten podział z osobistą odpowiedzialnością - przede wszystkim za realizację wyznaczonych mu celów i zadań;
- ma gwarancję, że w organizacji, którą reorganizuje po to, by wykonać postawione /ustalone/ zadania nie będzie ani za dużo, ani też za mało organów, gdyż powołanie każdego organu jest uzasadnione zakresem ustalonego wcześniej celu i zadania jednopodmiotowego;
- może dokładnie zorientować się ilu i jakim specjalistom, będących w składzie organizacji należy powierzyć realizację poszczególnych celów i zadań, co w dużym stopniu chroni organizację przed bardzo szkodliwym zjawiskiem niekompetencji podmiotów działających;

- może racjonalnie ustalić sprzężenia funkcjonalne / specjalistyczne/ łączące podmioty i jednostki organizacyjne wyznaczone do realizacji identycznych lub podobnych celów i zadań, a także - sprzężenia techniczne łączące przynajmniej dwa podmioty współdziałające ze względu na ustaloną technikę działań /prowadzenia rozpoznania, zakłócania oraz obrony informacyjnej/.

Czynniki działań walki informacyjnej.

Po dokładnym ustaleniu celu /celów/ i zadań następuje zbadanie warunków, sposobów i środków działania. Chodzi tu przede wszystkim o weryfikację celu i przygotowanie informacji do opracowania planów działania. Badania muszą dać odpowiedź na pytanie: czy cel jest osiągalny i dostępny?

Osiągalny, to znaczy - czy mamy możliwości zdobycia, uzyskania poszukiwanych informacji rozpoznawczych, przeciwdziałania rozpoznaniu wnosząc entropię informacyjną do komunikatów i destrukcję fizyczną do ich nośników oraz ukrycia przed rozpoznaniem zbiorów wszelkich postaci informacji. Natomiast, dostępność jest równoznaczna z możnością zdobycia określonych informacji rozpoznawczych przeciwdziałaniu rozpoznaniu oraz obroną informacji.

Warunki działań - w sferze walki informacyjnej - można podzielić na stałe, to jest takie, których z rozmaitych względów nie można zmienić /np. rzeźba i pokrycie terenu, przeszkody wodne, przestrzeń elektromagnetyczna itp./ oraz zmienne, które mogą być ukształtowane tak, aby możliwie najlepiej pozwalały zrealizować przewidziany cel działania.

Badanie warunków i zasobów winno być nierozerwalnie związane z analizą zadań, które należy wykonać dla osiągnięcia celu działania.

W wyniku analizy zadań powinno nastąpić:

- dokładne ustalenie informacji dotyczących warunków i organów koniecznych do realizacji celu działania;
- porównanie tych informacji z tymi, jakie są do dyspozycji;
- określenie sposobów wykonania zadań przez pozyskiwanie lub dostosowanie warunków i organów do potrzeb;
- wyboru najodpowiedniejszego i najbardziej ekonomicznego w danych warunkach sposobu działania.

Analiza sposobów wykonania danego zadania polegała by na:

- określeniu wszystkich sposobów możliwych do wykorzystania w danej sytuacji;
- określeniu czynności niezbędnych do wykonania zadania /zadań/ przy zastosowaniu każdego ze sposobów jego realizacji;
- określeniu wszystkich warunków i środków potrzebnych do wykonania każdego zadania, biorąc pod uwagę stopień ich ważności wraz z podaniem ich wzajemnych związków /ma to na celu dokonanie wyboru najwłaściwszego sposobu/.

W wyniku przeprowadzonych badań, bardzo istotne znaczenie ma wybór optymalnych - z uwagi na założony cel - warunków, organów i sposobów realizacji każdego z zadań rozpoznawczych, zakłócania i obrony.

W wyniku prowadzonych analiz powinien być wyraźne skonkretyzowany cel działalności walki informacyjnej oraz zebrane niezbędne informacje do planowania działań.

Planowanie działań.

Planowanie działań w sferze walki informacyjnej /projektowanie struktury procesów funkcjonowania /, jest to rzeczowe i czasowe uporządkowanie warunków, sposobów i organów wraz z ramowym ustaleniem ich składu organizacyjnego w stosunku do celów i zadań.

Wyznaczenie celów i zadań wali informacyjnej jest już pewnego rodzaju planowaniem. Jednak, jak wynika z szeregu przeprowadzonych badań, plan musi konkretnie odpowiadać na pytania: co?, kto?, gdzie?, kiedy?, jak?, a w pewnym rozwinięciu:

1/ Co robię? Jaki jest cel działania? Dlaczego powinienem to wykonać w pierwszej kolejności? Co by się stało gdybym nie zdobył tej informacji lub zakłócił tę informację?

2/ Kto to ma robić? Dlaczego właśnie ten organ ma to robić? Kto by mógł zrobić to lepiej?

3/ Gdzie to mam robić? Dlaczego ma się to tam robić? Czy można by to było robić gdzie indziej?

4/ Kiedy to mam robić? Dlaczego ma się to robić wtedy? Czy można by było zrobić to gdzie indziej?

5/ Dlaczego robi się to w ten sposób?

Mając odpowiedzi na te pytania można uważać, że plan daje dostateczny obraz zadań, które mamy do wykonania, aby zrealizować określony cel.

Racjonalny plan powinien uwzględniać:

- podział na zadania cząstkowe lub etapy, które łącznie złożą się na osiągnięcie celu;
- podział zadań złożonych na proste i zgrupowanych według kolejności ich wykonania oraz wykonawców z określeniem osoby odpowiedzialnej za terminową i prawidłową realizację planu jako całości, jak też poszczególnych jego odcinków;
- dokładne określenie celu dla każdego działania prostego /lub dla działań prostych, składających się na działania złożone/;
- określenie obszaru /strefy/ działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej;
- określenie niezbędnych sił i środków do wykonania zadań;
- określenie przebiegu działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony oraz terminów ich rozpoczęcia i zakończenia lub też czasu wykonania powyższych zadań;
- ustalenie osób kierujących /odpowiedzialnych/, a także wykonujących i kontrolujących.

Jednym z warunków realizacji planu jest zaplanowanie odpowiednich rezerw czasowych, osobowych i materialnych. Rezerwy te nie mogą być zbyt duże, powinny jednak skutecznie chronić przed zakłóceniami w toku prowadzenia walki informacyjnej.

Plan musi być elastyczny, to znaczy powinien uwzględniać możliwość wystąpienia zmiany warunków, sposobów i środków działania.

Przygotowanie organów i warunków realizacji planu.

Przygotowanie obejmuje zarówno pozyskiwane środków rzeczowych jak i zasobów, jak też ich uporządkowanie w czasie i przestrzeni w sposób, który zapewni najsprawniejsze wykonanie działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony.

Obejmują one:

- pozyskiwanie, dokształcanie i rozmieszczenie zasobów osobowych, a więc nabór kadr, ich szkolenie, dokonanie podziału pracy, ustalenie podziału kompetencji;
- pozyskiwanie, stawianie zadań i rozmieszczenie środków;
- utrzymanie wykonawców i środków w gotowości do działania.

W sytuacji gdy niemożliwe jest pozyskanie wszystkich potrzebnych do działania organów należy starać się zmienić warunki zewnętrzne i wewnętrzne działalności, to znaczy urealnić plan działania, a nawet dokonać korekty celu działalności.

Przygotowanie zwiadowców /osób/, warunków i środków niezbędnych do realizacji celu powinno być sprecyzowane w planie. Jeśli będą one wykonane starannie, to zapewnią uzyskanie podstaw prawidłowego przebiegu prowadzenia działań związanych z realizacją celu.

Realizacja planu /planów/.

Realizacja planu /planów/ polega na wykonaniu czynności przewidzianych w planie oraz ewentualne dostosowanie planu do zmieniających się warunków. W etapie planowania zazwyczaj trudno jest przewidzieć wszystkie zmiany warunków i środków działania. Należy pamiętać jednak o tym, że plan jest środkiem do osiągnięcia celu, a nie celem samym w sobie. W związku z tym należy z góry założyć możliwość jego korekty w toku realizacji.

Czuwanie nad prawidłową realizacją zadań, nazywane nadzorem, polega na utrzymaniu zaplanowanej kolejności działań, przestrzeganiu terminów oraz sposobów wykonania poszczególnych zadań i ich części składowych. Nadzór powinien mieć na celu, osiągnięcie ustalonego celu działań walki informacyjnej. Dlatego, spełnia on rolę sprzężenia zwrotnego sygnalizującego odchylenia w realizacji planu. W tym etapie działalności występują wyraźnie funkcje kierownicze /nadzór, koordynacja, rewizja planu/, jak i funkcje wykonawcze.

Kontrola realizacji planu /planów/.

Kontrola polega na sprawdzeniu, czy wszystko co się dzieje jest zgodne z przyjętym planem, wydanymi zarządzeniami /zadaniami/ i ustalonymi zasadami. Zapewnia ustalenie wyników i postępu w działalności rozpoznawczej, zakłócaniu i obrony, interpretowanie stwierdzonych faktów i ewentualne stosowanie środków zaradczych niezbędnych do elimina-

cji niepożądanych zjawisk powstałych w trakcie prowadzenia walki informacyjnej /w nowej strukturze organizacyjnej/. Etap ten jest również (co rzadko bywa podkreślane w teorii) źródłem informacji zwrotnych, wręcz niezbędnych do prawidłowego stymulowania zaplanowanym procesem, ponadto w fazie końcowej uzyskane w tym etapie informacje tworzą jakościowo nową sytuację S_2. Tak określona kontrola obejmuje zarówno bieżący nadzór nad wykonaniem zadań, jak i okresowe sprawdzanie stopnia realizacji zaplanowanych zadań.

Analiza zaistniałych zdarzeń prowadzi do dokładnego ustalenia powodów odchyleń, jak też przyczyn nieefektywnego wykorzystywania sił i środków, umożliwiając tym samym określenie warunków poprawy sytuacji.

Należy podkreślić, że stosowanie tych zasad pozwoli doskonalić działalność organizatorską zarówno S2/G2 /zespołu/ jak i wykonawców. W przypadku preparacji i realizowania przedsięwzięć o wysokim stopniu złożoności / jakimi są działania w sferze walki informacyjnej/, prezentowane reguły wymagają dalszego rozwinięcia w postaci zasad związanych z budową i formalizacją modelu organizacji walki informacyjnej, działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej, oraz wdrażaniem właściwych form działalności rozpoznawczej, zakłócania, obrony informacyjnej i ich realizacją, jak również z szeroko rozumianym kierowaniem organizacją.

5.2. *Rola dowódcy w organizowaniu walki informacyjnej.*

Działania rozpoznawcze, zakłócanie i obrona informacyjna, spełniają rolę usługową w stosunku do dowódcy, lecz nie wobec decyzji - notabene - przez tegoż dowódcę podjętej. Aby to twierdzenie nie wydawało się udziwnianiem, postaramy się uzasadnić.

Zacznijmy od podmiotu działań rozpoznawczych i zakłócania. Podmiotem tym jest głównie przeciwnik. Zwykle jest on postrzegany i oceniany po prostu jako „przeciwnik", ściślej jako zbiór sił i środków mogących stanowić siłę zagrażającą uderzeniem lub mogącą stawiać opór / w tym także prowadzić działania odwrotowe/ rzadziej - co najważniejsze – jako zbiór sił i środków mogących prowadzić rozpoznanie, zakłócanie i obronę informacyjną.

Tak pojmowany „przeciwnik" stanowi podstawę pracy S2/G2 /zespołu/ i stąd też bierze się wiele nieporozumień i intuicyjnych rozwiązań zarówno w pracy oficera S2/G2 /zespołu/, jak i w pracy dowódcy.

Przeciwnik nie może być - szczególnie przez oficera S2/G2 /zespół/ - traktowany jednorodnie i w tym tylko aspekcie. Jest to bowiem nie tylko zbiór zaczepnie lub obronnie uszykowanych sił i środków, lecz także podmiot penetracji organów zbierania i zakłócania informacji, zespół sił i środków prowadzących rozpoznanie i dozorowanie pola walki, grupa sił i środków prowadzących zakłócanie i obronę informacyjną.

Dowódcę interesuje przeciwnik wyłącznie jako zbiór sił i środków zaczepnie lub obronnie uszykowanych oraz ich zdolności i możliwości działania. Oficera S2/G2 /zespół/ przeciwnik interesuje natomiast jako przedmiot penetracji sił i środków rozpoznania i zakłócania informacyjnego. Musi go ocenić z punktu widzenia możliwości - mówiąc obrazowo- „dobrania" się do niego, przeniknięcia w jego ugrupowanie, dostosowania odpowiednich sił i środków rozpoznawczych i zakłócania do charakteru poszczególnych sił, środków i obiektów przeciwnika itp. Przeciwnik interesuje oficera S2/G2 /zespół/ także jako zespół prowadzący działania rozpoznawcze i dozorowanie pola walki oraz siły i środki prowadzące zakłócanie i obronę informacyjną.

Każde bowiem działania rozpoznawcze, zakłócania i obrony informacyjnej, w tym oczywiście i przeciwnika, stanowią rodzaj „biletu wizytowego" decyzji dowódcy, a także są wskazówką dalszych zamiarów i „intencji" działania w przyszłości. Oficer S2/G2 /zespół/

oceniając kierunki, sposoby i charakter działań rozpoznawczych i zakłócania przeciwnika może uzyskać przesłanki do wnioskowania o tym, co przeciwnik zamierza czynić w przyszłości. A nawet więcej, może też wnioskować czego przeciwnik się obawia, czego nie wie, co uznaje za pewne, w co uwierzył na przykład z informacji podrzuconych mu w ramach zakłócania informacyjnego a co chce ukryć.

Oficer S2/G2 /zespół/, traktując następnie przeciwnika jako grupę sił i środków prowadzących obronę informacyjną, wyciąga wnioski nie tylko do możliwości własnej działalności rozpoznawczej, lecz także do „interesów" przeciwnika. Obrona informacyjna chroni przecież to, co jest dla przeciwnika ważne i decydujące, co stanowi podstawę jego zamiarów, planów.

Oczywiście takie zróżnicowane traktowanie przeciwnika w konsekwencji pogłębia pogląd na jego ugrupowanie /zaczepne, obronne/ i możliwości bojowe, a jednocześnie służy właściwemu zorganizowaniu działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej. Dlatego, podstawą organizowania przedsięwzięć walki informacyjnej powinny być nie tylko zadania postawione przez dowódcę, lecz i wnioski samodzielnie wyciągnięte przez oficera S2/G2 /zespół/ w toku rozpatrywania przeciwnika jako przedmiotu penetracji, zespołu prowadzącego działania rozpoznawcze, zakłócanie i obronę informacyjną.

Oficer S2/G2 /zespół/ nie może poprzestać tylko na wykonaniu rozkazów. Wszyscy inni podwładni dowódcy /szefowie służb i rodzajów wojsk/ mogą spełnić swoją rolę nawet wówczas, gdy poprzestają tylko na dokładnym wykonywaniu zadań /rozkazów/. W przypadku oficera S2/G2 /zespołu/ to nie wystarcza. Oficer S2/G2 /zespół/ musi przejawiać samodzielność - oczywiście wykonując dokładnie rozkazy, bo przecież samodzielność, to nie samowolność.

Mamy więc dwa twierdzenia: pierwsze, że przeciwnik powinien być traktowany w sposób niejednorodny, a więc w różnych aspektach; oraz drugie, że podstawą organizowania działań walki informacyjnej obok zadań postawionych przez dowódcę są wnioski samodzielnie i dla siebie wypracowane przez oficera S2/G2 /zespół/. Rozpatrzmy bliżej to drugie twierdzenie.

Otóż dowódca po analizie zadania, lub po ustaleniu zamiaru /koncepcji walki/, podjęciu decyzji, w dogodnym czasie, a najpewniej w ciągu całego okresu swojej pracy, w miarę konkretyzowania decyzji stawia zadania oficerowi S2/G2 /zespołowi/

Te zadania mogą dotyczyć:

- zdobywania informacji niezbędnych do skonkretyzowania ustalonego zamiaru, wypracowanej właśnie decyzji; (w tym przypadku chodzi zarówno o

informacje nowe, jak i potwierdzenie informacji już posiadanych, z uwagi na ograniczony i krótki czas, jakim nawet wyższe szczeble dowodzenia dysponują na ustalenie zamiaru, przygotowanie decyzji, oraz biorąc pod uwagę czas pracy organów rozpoznawczych /jego środków technicznych, a szczególnie organów zbierania informacji np. pododdziałów rozpoznawczych/, zadania te spełniają rolę pomocniczą, gdyż zamiar /koncepcję/ decyzję podejmuje się głównie na podstawie wcześniej zdobytych informacji);

- zadań, jakie organa rozpoznawcze, zakłócania i obrony informacyjnej mają wykonać w celu zdobycia, zakłócenia i obrony informacji, umożliwiających dowódcy kierowanie przebiegiem walki, która rozpocznie się po wprowadzeniu podejmowanej decyzji w czyn.

Te zadania spełniają więc rolę usługową w stosunku do decyzji i stanowią podstawę organizowania działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej w toku walki. Te więc zadania , dostosowane do charakteru decyzji, obligują skupienie wysiłku działalności walki informacyjnej zgodnie z wysiłkiem wojsk, tak w stosunku do kierunku ich działania, jak i zadań bojowych /etapów walki/.

W czasie walki, dla organów prowadzących rozpoznanie, zakłócanie i obronę informacyjną /działających zgodnie z decyzją dowódcy/ stawia się dodatkowe zadania, odpowiednio do rozwoju sytuacji i wynikających potrzeb informacyjnych. Innymi słowy te działania służą realizacji decyzji, zabezpieczają - a poprawniej - zapewniają wykonanie decyzji. W miarę zdobywania i zbierania informacji dowódca i sztab uzyskuje świadomość przebiegu walki, a więc czy rozwija się ona w sposób planowy i przewidywany, na ile planowy, czy i co należy zmienić, poprawić itp.

Wyobraźmy sobie, że oficer S2/G2 /zespół/ ściśle wykonuje zadania, a więc całą swoją aktywność, wszystkie siły , całe zainteresowanie skupi tylko na prowadzeniu walki. Pilnie „śledzi" wszystko, co dzieje się na kierunku głównego uderzenia wojsk własnych lub na kierunku, gdzie dowódca skupia główny wysiłek obrony. Czyli że skrupulatnie, tylko i wyłącznie „służy-usługuje" decyzji. Ujmując to jeszcze inaczej, wyobraźmy sobie, iż oficer S2/G2 „widzi" przeciwnika tylko jako w określony sposób uszykowane i działające siły i środki walki.

Czy takie działania walki informacyjnej osiągną cel i wypełnią pokładane w nich nadzieje ? Sądzić można, że odpowiedź mogła by być twierdząca tylko w odniesieniu do jednej z dwóch sytuacji: mianowicie na ćwiczeniach, które na jednej sytuacji się kończą, lub na woj-

nie, jeśli byłaby to ostatnia w tej wojnie bitwa. Działania walki informacyjnej na wojnie mają bowiem do spełnienia jeszcze inny cel, a mianowicie zebranie informacji umożliwiających podjęcie decyzji do kolejnej walki - lub określonego etapu realizowanej właśnie walki, jeśli okaże się, że wymaga ona daleko posuniętych i zasadniczych korekt, stworzenie przeciwnikowi fałszywego obrazu rzeczywistości i przez to ukierunkowanie jego wysiłków na planowanie i prowadzenie działań w stosunku do nieistniejących odniesień.

I oto okazuje się, że tylko ścisłe wykonywanie zadań to za mało. Za mało, jeśli całą uwagę skupia się w komórkach rozpoznawczych na - tylko i wyłącznie - prowadzonej właśnie walce. Problem jest oczywiście bardzo złożony, bowiem w jednym czasie trzeba koniecznie wykonywać jak gdyby dwie grupy zadań: zadania wynikające z decyzji i potrzeb prowadzonej właśnie walki oraz zadania nacelowane na zebranie informacji na przyszłość, a więc użytecznych do podjęcia następnej decyzji oraz dezorientowanie przeciwnika co do sytuacji pola walki.

Problem ten jest złożony także dlatego, że - oczywiście - wiele informacji zdobytych i przetworzonych w toku walki może służyć przyszłym decyzjom, lecz ograniczenie się do nich nie wystarczy. Trzeba umieć - i na tym polega rola i znaczenie oficera S2/G2 w ogóle - wykroczyć poza bieżące potrzeby aktualnie prowadzonej walki. Chodzi przy tym nie tylko o przewidywanie rozwoju wydarzeń, lecz o uświadomione, zawczasu zorganizowane działanie rozpoznawcze, zakłócania i obrony informacyjnej. Chodzi o wyważoną umiejętność „ wychylenia nosa" poza główny kierunek uderzenia, czy poza główny wysiłek obrony.

Problem jest złożony i trudny, gdyż wyłania się pytanie, kto ma określać te przyszłościowe zadania: dowódca ,oficer S2/G2? Trudność polega i na tym, że trzeba organizować walkę informacyjną nie wiedząc nawet, jaki rodzaj działań czeka nas w przyszłości.

Dowódca ma obowiązek organizowania i kierowania walką. Oficer S2/G2 powinien zapewnić dowódcy informacje niezbędne do podjęcia decyzji i informacje umożliwiające realizację decyzji - kierowanie walką. Dowódca stawia S2/G2 zadania, głównie takie, które mają mu zapewnić kierowanie walką. Oficer S2/G2 musi je uzupełnić zadaniami, które pozwolą mu przygotować „zbiór informacji" na przyszłość oraz stworzyć sytuację uniemożliwiającą podejmowanie trafnych decyzji przez przeciwnika. Zadania te określi, a ich wykonanie zrealizuje tym lepiej, im doskonalej i pełniej rozpozna przeciwnika pojętego w wymienionych już aspektach, a więc jako przedmiot penetracji, zespół prowadzący działania rozpoznawcze, zakłócanie i obronę informacyjną. I oczywiście zadania te uzależnione są od wniosków, jakie oficer S2/G2 potrafi wyciągnąć z tak pojmowanego przeciwnika.

Styl pracy dowódcy, sztabu i samego oficera S2/G2 w dziele organizowania działalności walki informacyjnej, jak również i działań bojowych, uzależniony jest od szeregu czynników, które można w tych rozważaniach pominąć. Istota sprawy tkwi bowiem w tym, że działania walki informacyjnej należy traktować nie tylko jako następstwo zamiaru, decyzji dowódcy, lecz - może nawet głównie - jako istotną jej podstawę.

Śledząc to wszystko co zostało napisane na temat działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej, trudno oprzeć się wrażeniu, że wiele twierdzeń, a nawet praktycznych wskazówek dotyczących pracy organów walki informacyjnej, bierze się z tego, że sytuację z ćwiczeń utożsamia się z sytuacjami wojennymi.

Chodzi o to, że ćwiczenia rozpoczynają się z reguły niejako od początku wojny, a więc siły i środki walki informacyjnej znajdują się gdzieś we własnym ugrupowaniu, stawia się im zadania itp. A przecież w walce z reguły duża ich część jest w działaniu, w tym i na obszarze przeciwnika. Trzeba „przecelować" te siły na nowe zadania i do nowych obiektów, a także w rejony, o których nie wiemy, czy są w nich jakieś siły i środki przeciwnika należy również „udostępnić" przeciwnikowi odpowiednich informacji oraz dokonać koordynacji działań mających na celu obronę informacji.

6.Prowadzenie walki informacyjnej

Dobrze prowadzone rozpoznanie, zakłócanie i obrona informacyjna warunkuje powodzenie w walce. Teza ta jest ciągle aktualna, pomimo zmian wprowadzanych w dziedzinie organizacji, uzbrojenia i wyposażenia wojsk oraz zasad prowadzenia działań bojowych. Można by zaryzykować stwierdzenie, że prowadzenie walki informacyjnej stanowi imperatyw dla każdego pododdziału, niezależnie od sytuacji, rodzaju działań i warunków współczesnego pola walki.

Rozpoznanie można oddzielić teoretycznie od zakłócania i obrony, ale stosowanie tego podziału w praktyce nie byłoby pożyteczne, lecz raczej szkodliwe. Rozgraniczanie zadań i działalności zakłócania i obrony od zadań i działalności rozpoznania nie jest wskazane.

Elementy rozpoznawcze są wprowadzane do działań przede wszystkim w celu prowadzenia rozpoznania, jednak realizując je, wykonują również zadania zakłócania i obrony, zwłaszcza w przypadku wydzielenia ich do prowadzenia rozpoznania określonych rejonów, węzłów dróg lub obiektów rozmieszczonych w strefie tyłowej. W warunkach braku styczności z przeciwnikiem, elementy te działają przed pododdziałami i dostarczają im dane o przeciwniku, wykonując jednocześnie zadania zakłócania i obrony informacyjnej. Oraz odwrotnie, siły wykorzystywane do zakłócania i obrony informacyjnej, będą dostarczały informacje rozpoznawcze dla wojsk prowadzących działania bojowe.

Każdy żołnierz ma ostatecznie obowiązek obserwowania przedpola i przestrzeni powietrznej, zamaskowania swojej pozycji oraz meldowania swoich spostrzeżeń bez specjalnego polecenia. Tę działalność można również uznać za rozpoznanie oraz za zakłócanie lub obronę w zależności od tego czy mamy oszukać przeciwnika czy zaskoczyć.

Działania rozpoznawcze, zakłócanie i obrona informacyjna powinny być prowadzone możliwie „najściślej", tzn. że na obszarze działań bojowych, nie powinny występować luki w rozpoznaniu, zakłócaniu i obronie. W sytuacji niewyjaśnionej i w warunkach „nieprzejrzystego" terenu, powinno się przede wszystkim określić główny wysiłek walki informacyjnej i pozostawić wystarczające siły w odwodzie, które należy wprowadzić do działań po otrzymaniu pierwszych meldunków, na rozpoznanych kierunkach działania przeciwnika.

6.1. Kierowanie walka informacyjną

W procesie prowadzenia działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej ważne znaczenie ma umiejętność kierownika S2/G2 /zespołu/ zorganizowania sprawnego systemu kierowania walką informacyjną. Organ kierowania walką informacyjną to wyodrębniony pod względem strukturalnym i informacyjnym zespół funkcjonalny, realizujący proceduralne działania w zakresie zadań, których efektem jest stworzenie sytuacji utrudniających przeciwnikowi podejmowanie trafnych decyzji, wykonywanie sprawnych ruchów wojsk i precyzyjnych uderzeń ogniowych, przy jednoczesnej obronie przed tym samym wojsk własnych. Zasadniczymi elementami funkcjonalnymi systemu kierowania walką informacyjną w aspekcie strukturalnym są: kierownicy S2/G2 /zespołów/ i oficerowie specjaliści wraz z technicznymi środkami łączności i przetwarzania informacji. Organizatorem i koordynatorem wszelkich przedsięwzięć z zakresu kierowania walką informacyjną jest kierownik komórki S2/G2 /zespołu/, który współpracuje w tym zakresie z oficerami sztabu. Za kierowanie specjalistycznymi podsystemami rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej ponoszą odpowiedzialność stosowni dowódcy, oficerowie sztabu lub szefowie rodzajów wojsk. Bezpośrednimi realizatorami przedsięwzięć z zakresu przygotowania rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej są oficerowie funkcyjni specjalistycznych komórek.

Zmieniające się uwarunkowania, głównie płynne struktury organizacyjne poszczególnych komórek funkcjonalnych, wywierają wpływ na właściwe kierowanie walką informacyjną. To natomiast nie pozostaje bez wpływu na efektywność walki informacyjnej. Istota kierowania zawiera się bowiem w tworzeniu najlepszych warunków do terminowego podejmowania oraz konsekwentnego wdrażania i egzekwowania odpowiednich decyzji i rozkazów. Na efektywność kierowania wpływają:

- stan wiedzy, zarówno o obiektach rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej, jak i o położeniu oraz możliwościach własnych sił i środków rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej;
- aktywność działań i terminowość reakcji systemów walki informacyjnej stosownie do zmieniającej się sytuacji na polu walki;
- właściwy system łączności i stosowny do charakteru działań rozpoznawczych, zakłócania i obrony informacyjnej, obieg informacji;
- skuteczność przeciwdziałania rozpoznaniu przeciwnika;

- umiejętne wykorzystanie infrastruktury obszaru działań;
- sprawność odtwarzania systemu rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej.

Realizacja powyższych uwarunkowań oraz ich wszechstronne wsparcie i zabezpieczenie gwarantują wysoką jakość realizacji zadań systemu walki informacyjnej. W procesie kierowania działaniami walki informacyjnej zachodzi potrzeba zachowania ciągłości i odpowiedniej kolejności realizacji przedsięwzięć procesu kierowania. To bowiem warunkuje osiąganie, przez poszczególnych wykonawców, zdolności do wykonania stawianych zadań w możliwie najkrótszym czasie /zobacz rysunek „Przepływ danych w kierowaniu walka informacyjną"/

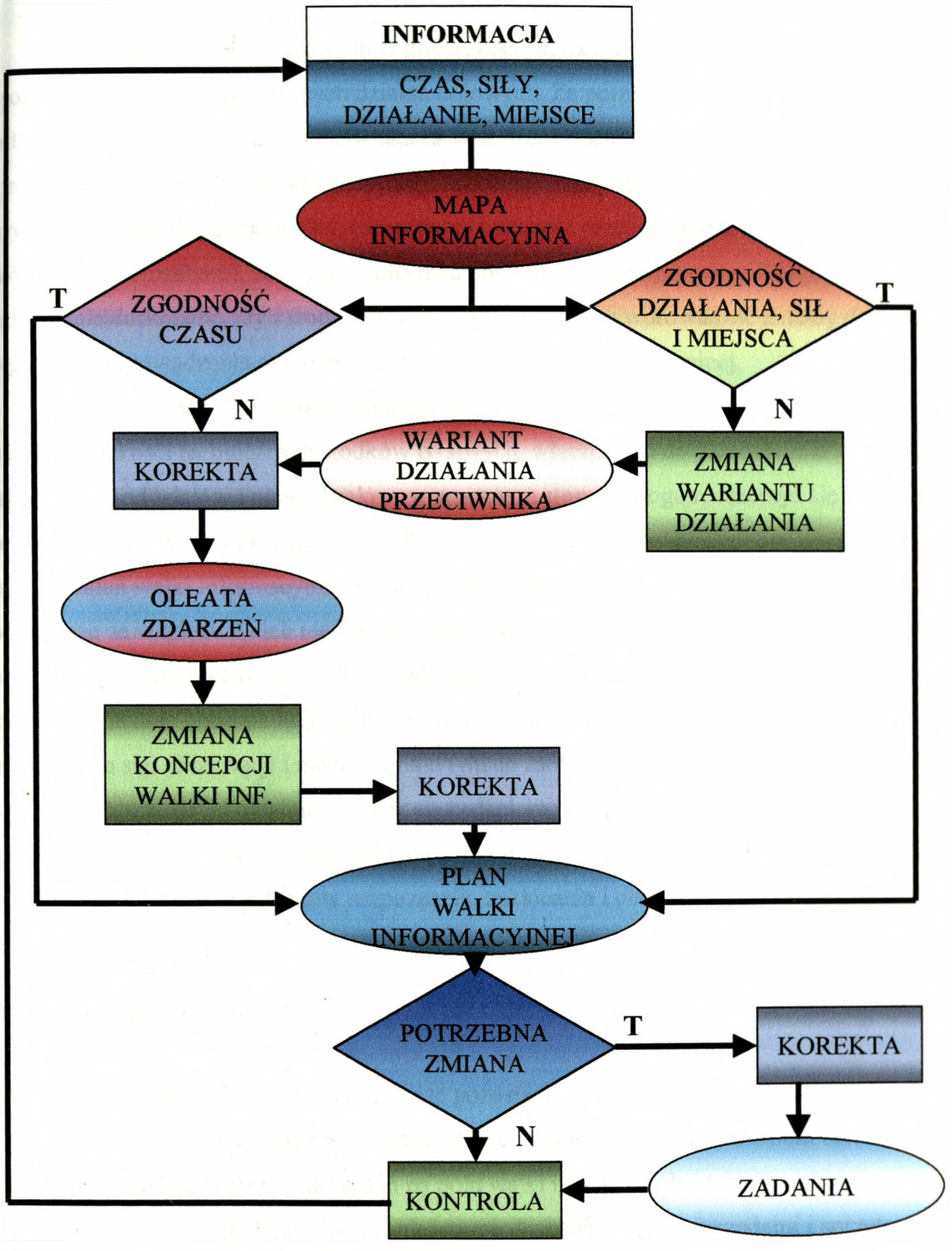
Kierowanie walką informacyjną to również sprawne działanie wszystkich ogniw realizujących pracę informacyjną, a więc: zbieranie, opracowywanie i rozpowszechnianie informacji; zakłócanie informacyjne; oraz obrona informacyjna. W procesie kierowania istotną rolę odgrywa także efektywny system łączności Stąd też przygotowując działania rozpoznawcze, zakłócania i obrony informacyjnej, należy uwzględnić wszelkie potrzeby zapewnienia zarówno elementom rozpoznawczym jak i komórkom funkcjonalnym stosownych kanałów informacyjnych.

Na potrzeby kierowania walką informacyjną koniecznym jest przygotowanie:

- sieci informacyjnej kierownika S2/G2 /zespołu/, do wymiany informacji między przełożonym i sąsiadami realizującymi działania rozpoznawcze w całym obszarze operacji;
- sieci informacyjnej na potrzeby kierowania działaniami podsystemów walki informacyjnej;
- sieci informacyjnej na potrzeby pozyskiwania danych z rozpoznania powietrznego;
- sieci informatycznej opartej na stacjonarnych środkach łączności rozmieszczonym w obszarze działań zapewniającej wymianę informacji z siłami układu pozamilitarnego i jednostkami OT.

W wyniku zmieniającej się sytuacji bojowej konieczne jest uzupełnienie powyższego zestawienia dodatkowymi elementami sieci informacyjnej kierowania walką informacyjną stosownie do potrzeb i możliwości określonych systemów działania.

Poszczególne systemy walki informacyjnej wyposażone w różnorodny sprzęt techniczny, działające na różnych odległościach i prowadzące różnorodne działania, stale zmieniające swe położenie, przy równoczesnym zagrożeniu i przeciwdziałaniu ze strony przeciwnika, determinują proces kierowania walka informacyjną.

Rys. 6.1 Przepływ danych w kierowaniu walką informacyjną.

6.2. Prowadzenie działań rozpoznawczych.

Wyposażenie wojsk lądowych w nowoczesny sprzęt techniczny, wpływa w istotny sposób na charakter współczesnych działań bojowych. Za pomocą obecnych środków szczebel taktyczny może zwalczać przeciwnika na odległości wielu kilometrów. Wzrost szybkości i manewrowości działań bojowych wymaga znacznego skrócenia czasu potrzebnego na zdobywanie informacji o przeciwniku, (opracowywanie oraz przekazywanie zainteresowanym dowództwom i sztabom), zakłócenie informacyjne i obronę informacyjną. Z tego względu należy stale doskonalić siły i środki walki informacyjnej oraz wprowadzać zmiany do zasad organizacji i prowadzenia rozpoznania, zakłócania i walki informacyjnej.

Przez odpowiednie zmiany struktury organizacyjnej wojsk oraz zwiększenie liczby i ulepszenie jakości technicznych środków bojowych, włączonych do wyposażenia związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów, w znacznym stopniu mogą rozszerzyć się możliwości prowadzenia walki informacyjnej przez wszystkie oddziały (pododdziały).

Zadań walki informacyjnej nie mogą realizować wyłącznie etatowe pododdziały rozpoznawcze ze względu na ich niewielką liczbę oraz ogrom zadań, jakie miałyby do wykonania. Dlatego każdy pojedynczy żołnierz powinien być organem walki informacyjnej. Rozpoznanie, zakłócanie i obrona informacyjna zależy od jego umiejętności zachowania tajemnicy, maskowania się, obserwacji i meldowania o tym co zaobserwował. W wypadku dostania się d niewoli, każdy żołnierz powinien oprzeć się badaniom przeciwnika.

Należy stwierdzić, że wszystkie jednostki wojskowe są organami walki informacyjnej, gdyż musza dokonywać zabiegów rozpoznania, zakłócania i obrony informacyjnej.

Prowadzenie obserwacji

Obserwacja była, jest i długo jeszcze pozostanie podstawowym sposobem prowadzenia rozpoznania. Nowe zasady prowadzenia działań bojowych oraz nowe środki techniczne zmieniają warunki prowadzenia działań na polu walki i stawiają obserwacji większe wymagania. Obserwator dysponuje coraz liczniejszymi, doskonalszymi przyrządami i sprzętem ułatwiającymi obserwację, zwłaszcza w warunkach ograniczonej widoczności, zwiększającymi jej zasięg i umożliwiającymi niemal bezbłędne określanie odległości do obserwowanych obiektów. Szczególnym rodzajem obserwacji jest obserwacja za pomocą urządzeń radiolokacyjnych, telewizyjnych, a nawet zdjęć fotograficznych. Oko obserwatora zastąpiły: obiektyw

aparatu fotograficznego (filmowego) lub kamery telewizyjnej, wiązka fal elektromagnetycznych itp. Obserwator pośrednio tylko obserwuje na ekranie urządzenia radiolokacyjnego lub na zdjęciu to, co się dzieje w terenie, przestrzeni, na wodzie. Takie posługiwanie się doskonałymi przyrządami jest jednak możliwe tylko w wyspecjalizowanych jednostkach. Natomiast obserwację bezpośrednią będą prowadzili wszyscy żołnierze, a możliwość działań bojowych na samodzielnych, często izolowanych kierunkach (rejonach) narzuciła wszystkim pododdziałom konieczność prowadzenia rozpoznania własnymi siłami i środkami. Najbardziej dostępnym sposobem prowadzenia rozpoznania, najłatwiejszym i dostarczającym najwięcej danych, jest obserwacja. Obserwację mogą jednak prowadzić dobrze wyszkoleni obserwatorzy, a dobrym obserwatorem musi być każdy żołnierz i dowódca.

Zastosowanie nowoczesnych środków zakłócania pasywnego spowodowało wiele trudności w prowadzeniu obserwacji. Wynikają one między innymi z takich cech współczesnych działań bojowych, jak duże tempo, rozśrodkowanie i możliwość szybkich zmian w ugrupowaniu wojsk, duże nasycenie środkami technicznymi, posługiwanie się doskonalszymi środkami kamuflażu oraz możliwość zakłócania aktywnego. Współczesny obserwator musi obserwować znacznie szerszy i głębszy wycinek terenu niż niegdyś, powinien wykryć znacznie więcej różnorodnych celów, odróżniać rodzaje sprzętu (często o podobnym wyglądzie - jak sprzęt łączności, radioelektroniczny, a nawet bojowy montowany na samochodach czy transporterach), a co najważniejsze musi prowadzić obserwację bardzo często w ruchu oraz w warunkach ograniczonej widoczności. Jeśli do tego dodamy, że obserwator powinien nie tylko wykryć, obecność obiektu, lecz także określić jego rodzaj, położenie oraz utrwalić wynik obserwacji na mapie, szkicu lub w dzienniku obserwacji, prawidłowo i szybko przekazać te dane zainteresowanym dowódcom, sztabom - to dojdziemy do wniosku, że prowadzenie obserwacji jest zagadnieniem skomplikowanym.

W warunkach współczesnego pola walki przeciwnik może pojawić się w dowolnym miejscu i czasie. Ten fakt powinien znaleźć odbicie w szkoleniu i zasadach działania wojsk, a zwłaszcza w zorganizowanym systemie obserwacji.

Dużego znaczenia nabiera zwiększenie zasięgu obserwacji. Można to uzyskać przez odpowiednie rozmieszczenie obserwatorów /posterunków obserwacyjnych - PO/, wysuwanie RPO[1] do przodu, umiejętne wykorzystanie terenu, posiadanych przyrządów optyczno-mierniczych, noktowizyjnych i wykrywających źródła promieni podczerwonych oraz przez organizowanie obserwacji i podsłuchu w ugrupowaniu przeciwnika, a także wykorzystywanie

[1] RPO - ruchomy posterunek obserwacyjny.

do obserwacji z powietrza śmigłowców i samolotów, czy też bezpilotowych środków rozpoznawczych.

Z zasięgiem obserwacji wiąże się czas i sposób przekazywania zdobytych wiadomości. Wszystkie dane dotyczące środków przenoszenia broni jądrowej powinny być natychmiast przekazywane zainteresowanym za pomocą wszelkich dostępnych środków (głosem, sygnałami, technicznymi środkami łączności, środkami ruchomymi itp.).

Na podstawie tego, co zostało stwierdzone wyżej, można sprecyzować cechy, jakimi powinien się odznaczać prowadzący obserwację.

Do tych cech należy:

- spostrzegawczość (zdolność szybkiego wyszukiwania obiektów, celów i zjawisk w różnych sytuacjach i różnych warunkach terenu i widoczności wszystkimi dostępnymi środkami);
- umiejętność dokładnego określania położenia (rozmieszczenia) zaobserwowanych obiektów (celów);
- zdolność określenia na podstawie cech demaskujących (rozmiary, kształt, dźwięk, znaki świetlne, zapach, odciski śladów itp.) charakteru obiektu (celu);
- zdolność utrwalenia wyników obserwacji (nanoszenie ich na mapę lub szkic, notowanie lub zapamiętywanie);
- umiejętność szybkiego i bezbłędnego przekazywania wyników obserwacji.

Podział na te cechy jest umowny. W praktyce ściśle się one ze sobą wiążą. Trudno oddzielić na przykład spostrzegawczość od zdolności określania charakteru obiektu na podstawie cech demaskujących ten obiekt. Podziału tego dokonano celowo po to, aby wykazać, że obserwatora (żołnierza – obserwatora) należy przygotowywać nieustannie na każdych zajęciach i nie tylko zajęciach.

Wchodzące w skład wyposażenia wojskowego przyrządy optyczno-miernicze i noktowizyjne ułatwiają obserwację. Umiejętne wykorzystywanie przyrządów optycznych (a zwłaszcza ich możliwości mierzenia kątów, a przez to określania odległości) ma duży wpływ na wynik obserwacji. Podstawowe przyrządy optyczno-miernicze (lornetka polowa, peryskop, lorneta nożycowa, busola PAB-2 lub dalmierz laserowy) umożliwiają prowadzenie obserwacji na odległość zasięgu horyzontu optycznego (średnio około 3 km)^2, a przyrządy noktowizyjne na odległość ok. 1000 m i większą (w zależności od środka). Przyrządy do wykrywania źródeł promieniowania podczerwonego mogą je wykrywać z odległości 500-5000m (zależnie

od mocy źródła promieniowania i horyzontu optycznego). Wozy bojowe są również środkami ułatwiającymi obserwację, gdyż dają one ochronę prowadzącym obserwację, umożliwiają szybkie poruszanie się w terenie, a pokładowe radiostacje tych wozów szybkie przekazywanie wyników obserwacji.

Umieszczenie punktu (posterunku) obserwacyjnego na dachu, wieży, drzewie, kominie fabrycznym, śmigłowcu ułatwia obserwację w ciągu dnia, a obniżenie go w nocy ułatwia obserwację na tle horyzontu. Również w miarę możliwości należy prowadzić obserwację ze śmigłowca. Obserwator na śmigłowcu może z wysokości 100-200 m prowadzić obserwację w pasie 6-8 km, na głębokość 10-15 km (zależnie od terenu).

Prowadzenie działań rozpoznawczych przez drużynę /załogę/ patrolową

Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) wysyła drużyny patrolowe w celu prowadzenia rozpoznania terenu i obiektów przeciwnika oraz ubezpieczania sił głównych patrolu i pododdziałów prowadzących działania bojowe przed niespodziewanym napadem przeciwnika. Załogę drużyny patrolowej może stanowić załoga czołgu, transportera opancerzonego, samochodu, a niekiedy nawet motocykla.

Drużyna patrolowa zależnie od sytuacji, warunków terenowych i atmosferycznych przegrupowuje się w odległości do 1,5 km od sił głównych patrolu (odległość ta jest uwarunkowana możliwością wparcia ogniowego przez siły główne patrolu). W razie braku łączności radiowej oraz w warunkach ograniczonej widoczności odległość tę zmniejsza się.

Niekiedy (zależnie od potrzeb, sytuacji oraz możliwości) dowódca patrolu może wysłać dwie drużyny patrolowe na ten sam kierunek, a zwłaszcza podczas rozpoznawania dużej miejscowości, lasu itp. Działanie dwóch drużyn patrolowych na jednym kierunku umożliwia szybsze i dokładniejsze prowadzenie rozpoznania, wzajemne ubezpieczenie się oraz sprawia, że praca drużyn jest mniej wyczerpująca.

Pomiędzy dowódcą drużyny patrolowej a dowódcą patrolu organizuje się łączność radiową, a ponadto, dowódca patrolu powinien ustalić dodatkowe sygnały i znaki umówione. Tylko w wyjątkowych okolicznościach, na przykład w razie niespodziewanego zetknięcia się z przeciwnikiem lub wówczas, gdy zawiodą inne środki łączności, można wykorzystywać naboje (rakiety) sygnałowe.

---

[2] Zob. R. Kwećka, A. Nowak, Budowa modelu systemu rozpoznania wojskowego w aspekcie informacyjnym i organizacyjnym. AON 1994 s.76

Sposoby prowadzenia działań rozpoznawczych przez drużynę /załogę/ patrolową

Podstawowym sposobem prowadzenia działań rozpoznawczych jest obserwacja. Drużyna /załoga/ patrolowa powinna prowadzić ciągłą obserwację z wnętrza wozu bojowego lub spoza niego, wykorzystując przyrządy obserwacyjne i noktowizyjne. Na odcinkach zagrożonych drużyna /załoga/ prowadzi obserwację z wnętrza wozu bojowego, mając zamknięte luki i włazy. W terenie utrudniającym prowadzenie obserwacji z wnętrza wozu bojowego, dowódca wysyła 1-2 żołnierzy obserwatorów-szperaczy, stawiając im określone zadania.

W toku działań drużyna patrolowa powinna przegrupowywać się skokami od ukrycia do ukrycia. Drużyna zatrzymuje się w pobliżu osi marszu, w miejscach umożliwiających dobrą obserwację i maskowanie.

Należy pamiętać, że na współczesnym polu walki ze względu na szybkie tempo prowadzenia działań nie zawsze będzie możliwe częste zatrzymywanie drużyny patrolowej. Dlatego teren otwarty należy pokonywać z maksymalną szybkością w celu zaoszczędzenia czasu potrzebnego do rozpoznawania trudniejszych (zakrytych) odcinków. Tempo działań drużyny patrolowej powinno być dostosowane do tempa działania pododdziału, który go wysłał.

Rozpoznanie pojedynczego zabudowania, wzgórza, krzaków itp., drużyna patrolowa prowadzi z ukrycia za pomocą przyrządów obserwacyjnych, z odległości zapewniającej dokładną widoczność danego przedmiotu. Ze względu na ograniczony czas nie zawsze jest możliwe szczegółowe rozpoznanie wszystkich przedmiotów terenowych. Należy dokładnie rozpoznawać tylko takie przedmioty (obiekty), które mają zasadnicze znaczenie dla przeciwnika. Trzeba pamiętać, że przedmiot terenowy (dom, wzgórze, krzak, itp.) znajdujący się obok drogi w odległości większej od odległości strzału bezwzględnego ma mniejsze znaczenie niż taki sam przedmiot znajdujący się bezpośrednio przy drodze lub przed miejscowością, rzeką, pasmem wzgórz itp., ponieważ może on stanowić, ukrycie dla ubezpieczenia, zasadzki czy dla obserwatora.

Obserwując pojedyncze zabudowania, wzgórza itp. drużyna patrolowa zwraca uwagę na cechy demaskujące obecność przeciwnika oraz na okna, kominy, dachy, wieże, zarośla i zbocza wzgórz. W razie stwierdzenia oznak demaskujących obecność przeciwnika, wysyła szperaczy pieszych na odległość od 300-500 m w celu dokładnego rozpoznania danego przedmiotu terenowego (obiektu). Wysyłając szperaczy należy ich ubezpieczać. W tym celu wóz patrolowy zajmuje dogodne stanowisko ogniowe, a załoga jest gotowa do otwarcia

ognia. Stanowisko ogniowe powinno być tak wybrane, aby umożliwiło nie tylko skuteczne prowadzenie ognia, lecz także ułatwiało szperaczom skryte i szybkie podejście do rozpoznawanego obiektu.

Niekiedy, zwłaszcza w terenie utrudniającym skryte działanie, drużyna /załoga/ patrolowa może prowadzić rozpoznanie ogniem (lecz powinna to być ostateczność). W tym celu wóz podjeżdża na odległość strzału bezwzględnego, a drużyna ostrzeliwuje rozpoznawany obiekt.

Rozpoznawanie miejscowości wymaga ustalenia, czy miejscowość jest broniona przez przeciwnika. Dowódca drużyny patrolowej po zbliżeniu się do miejscowości na odległość umożliwiającą dogodną i skrytą obserwację nakazuje prowadzenie szczegółowej obserwacji zabudowań najbardziej wysuniętych oraz sadów lub przedmiotów, znajdujących się w bezpośredniej bliskości drogi marszu.

Większe miejscowości drużyna patrolowa rozpoznaje nie wkraczając do nich ze względu na dużą możliwość zniszczenia pojedynczej drużyny patrolowej.

Gdy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) otrzyma zadanie szczegółowego rozpoznania dużej miejscowości lub wówczas, gdy nie ma możliwości jej obejścia, dowódca patrolu organizuje rozpoznanie w następujący sposób. Po wstępnym rozpoznaniu, przeprowadzonym przez drużyny patrolowe, siły główne patrolu zajmują dogodne stanowiska ogniowe i prowadzą rozpoznanie ogniowe, a drużyny patrolowe pod ich osłoną prowadzą rozpoznanie wzdłuż ulic.

Drużyny patrolowe w miejscowości, z zasady powinny działać parami, ubezpieczając się wzajemnie oraz muszą być ubezpieczane przez szperaczy pieszych. W czasie przejazdu przez miejscowości należy zwracać szczególną uwagę na skrzyżowania dróg, place, ogrody, okna itp. Ponadto w czołgach i transporterach opancerzonych luki (klapy) powinny być pozamykane, a załogi gotowe do otwarcia ognia.

Rozpoznawanie lasu wymaga zachowania dużej ostrożności ze względu na to, że przeciwnik może stosować zapory inżynieryjne, zasadzki, pułapki itp..

Drużyna patrolowa po zbliżeniu się do lasu prowadzi obserwację z ukrycia. Podczas rozpoznawania skraju lasu zwraca szczególną uwagę na podejścia do lasu, wzgórza rozciągające się przed lasem, przesmyki itp.. Rozpoznawanie lasu prowadzi na głębokość do kilkuset metrów. Dowódca drużyny patrolowej może wysłać w tym celu szperaczy pieszych. W czasie rozpoznawania skraju lasu przez drużynę patrolową, siły główne bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego) powinny ubezpieczać jej działanie.

W głębi lasu drużyny patrolowe powinny działać parami, ubezpieczając się wzajemnie. Drużyna patrolowa powinna zwracać szczególną uwagę na skrzyżowania dróg, polany, wąwozy, nasypy, wzgórza,. bagna, przesmyki, leśniczówki itp.

Odległość pomiędzy drużyną /załogą/ patrolową a siłami głównymi patrolu powinna być uzależniona od sytuacji i terenu.

W czasie rozpoznania - przez drużynę patrolową - szerokich przeszkód wodnych powinno się ustalić najdogodniejsze odcinki do przeprawy, charakter rzek, system zapór inżynieryjnych, obecność przeciwnika przed i za przeszkodą wodną itp.

Dowódca drużyny patrolowej może otrzymać zadanie uchwycenia mostu, rozpoznania brodu, zorganizowania punktu obserwacyjnego przed przeszkodą wodną, rozpoznania mostu lub urządzeń hydrotechnicznych, ustalenia charakteru rzeki, uchwycenia obiektu na przeciwległym brzegu rzeki, zniszczenia ochrony mostu, rozpoznania systemu zapór inżynieryjnych, rozpoznania przeciwnika za przeszkodą wodną itp..

Rozpoznawanie przeprawy rozpoczyna się od obserwacji prowadzonej przez drużynę /załogę/ patrolową. Przede wszystkim należy ustalić, czy w pobliżu nie znajduje się przeciwnik oraz rozpoznać przeprawy i charakter rzeki. Następnie dowódca drużyny patrolowej wysyła szperaczy, którzy pod osłoną wozu bojowego przeprowadzają szczegółowe rozpoznanie mostu (brodu), zwracając uwagę, czy nie jest zaminowany lub uszkodzony oraz określając jego nośność (głębokość brodu i rodzaj dna).

Jeśli możliwy jest przejazd przez most, to drużyna patrolowa pod osłoną szperaczy przeprawia się szybko na przeciwległy brzeg i ubezpiecza przeprawę sił głównych patrolu rozpoznawczego. Gdy przejazd przez most jest niemożliwy, wówczas drużyna patrolowa prowadzi rozpoznanie rzeki w celu ustalenia najodpowiedniejszego odcinka do przeprawy lub brodu.

Prowadzenie rozpoznania przeszkód wodnych przez patrole wyposażone w pływające środki transportowe różni się zasadniczo od opisanego sposobu prowadzenia rozpoznania. Głównym zadaniem takich patroli jest rozpoznawanie przede wszystkim wojsk przeciwnika, wychodzenie na jego tyły, śledzenie podchodzących odwodów z głębi itd. Zaletą patroli rozpoznawczych wyposażonych w pływające środki transportowe jest uniezależnienie się od przepraw stałych, przez co ich działanie jest bardziej dynamiczne.

Bojowy patrol rozpoznawczy, samodzielny patrol rozpoznawczy

Skład i zadania bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego)

Bojowe i samodzielne patrole rozpoznawcze są wysyłane w celu prowadzenia rozpoznania przeciwnika oraz terenu we wszystkich rodzajach działań bojowych.

Skład patrolu rozpoznawczego każdorazowo może być różny i zależy od szczebla wysyłającego, otrzymanego zadania, charakteru działań przeciwnika oraz od warunków terenowych i pory roku.

Bojowy patrol rozpoznawczy może być organizowany w sile od drużyny (dwa czołgi z desantem piechoty) do plutonu czołgów, plutonu piechoty zmotoryzowanej lub zmechanizowanej. Działa on w odległości do 10 km od sił głównych wysyłającego go pododdziału. Odległość ta zależy przede wszystkim od rodzaju zadania, niekiedy oprócz rozpoznania patrol powinien ubezpieczać wysyłający go pododdział od niespodziewanego napadu. Poza tym odległość ta umożliwia pododdziałowi wysyłającemu stosunkowo szybkie udzielenie pomocy w razie zaatakowania patrolu przez przeciwnika.

Samodzielny patrol rozpoznawczy z zasady organizuje się na szczeblu oddziału i związku taktycznego w sile wzmocnionego plutonu. Działa on w odległości - co najmniej 20 km od własnych wojsk, a odległość ta zależy od siły i składu patrolu, od wykonywanego zadania, charakteru działań przeciwnika, warunków terenowych, pory roku oraz od praktycznego zasięgu posiadanych środków łączności. Ustalenie składu, wyposażenia (głównie w środki transportowe i łączności) oraz odległości działania samodzielnego patrolu rozpoznawczego powinny zapewnić patrolowi nie tylko zdobycie danych o przeciwniku i przekazanie ich przełożonemu, ale także natychmiastowe wykorzystanie tych wiadomości w walce.

Zarówno bojowemu patrolowi rozpoznawczemu, jak i samodzielnemu patrolowi rozpoznawczemu wyznacza się kierunek lub obiekt do rozpoznania. Obiektami do rozpoznania mogą być ważniejsze elementy ugrupowania wojsk (stanowiska wyrzutni i innych środków przenoszenia broni jądrowej, odwody i drugie rzuty, punkty oporu i odcinki obrony na wcześniej przygotowanych rubieżach oporu), mosty, brody, dogodne odcinki przepraw itp..

Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) prowadząc rozpoznanie powinien zdobyć dane dotyczące: potwierdzenia obecności oraz numeracji pododdziałów (oddziałów) przeciwnika oraz ich ugrupowania, rozmieszczenia wyrzutni rakieto-

wych, dział przystosowanych do prowadzenia ognia amunicja jądrową i artylerii klasycznej, odwodów i drugich rzutów oddziałów przeciwnika, rozmieszczenia punktów i pozycji (rubieży) oporu przeciwnika wcześniej przygotowanych oraz obsadzonych pododdziałami, ustalenia czasu i ewentualnych kierunków wycofywania się oraz podchodzenia wojsk przeciwnika, przydatności i możliwości wykorzystania dogodnych przepraw oraz dróg w rejonach dużych zniszczeń, a także w terenie trudno dostępnym.

Ponadto patrole, a zwłaszcza bojowe patrole rozpoznawcze, w razie potrzeby i jeśli istnieją dogodne warunki mogą być wykorzystywane również do zdobywania i utrzymywania do czasu podejścia własnych pododdziałów - takich obiektów jak brody i mosty, przełęcze itp.

Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) zdobywa dane o przeciwniku za pomocą obserwacji, organizowania napadów i zasadzek, przez przeszukiwanie terenu oraz walkę ogniową.

Patrol organizuje obserwację okrężną, w której dla poszczególnych wozów bojowych lub środków transportowych wyznacza się częściowo pokrywające się sektory obserwacji. Zgodnie z przyjętymi zasadami czołowy wóz patrolowy, prowadzą obserwację okrężną, kładąc szczególny nacisk na prowadzenie obserwacji do przodu, wzdłuż wyznaczonej drogi lub kierunku działania. W jądrze patrolu czołowe wozy bojowe i środki transportowe prowadzą obserwację na wprost i w prawo, wozy znajdujące się w środku - na wprost i w lewo, a wozy znajdujące się w tyle - do tyłu i na wprost. Również ubezpieczenie tylne prowadzi obserwację okrężną, uwzględniając zwłaszcza prowadzenie obserwacji do tyłu.

Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) organizują i wykonują napady i zasadzki w sprzyjających warunkach terenowych przede wszystkim na pojedyncze pojazdy (sztabowe, łącznikowe itp.), małe grupy żołnierzy, posterunki ochronne itp. w celu zdobycia jeńców lub dokumentów przeciwnika.

Przeszukiwanie terenu, ze względu na konieczność zachowania szybkiego tempa rozpoznania, należy prowadzić tylko w tych rejonach, które umożliwiają przeciwnikowi zorganizowanie obrony, zasadzek, wykonanie zapór itp.. Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) może przeszukiwać teren pobieżnie lub dokładnie. Przeszukiwanie pobieżne polega na obserwowaniu danego rejonu zarówno w czasie marszu, jak i w czasie krótkiego przystanku w odległości zapewniającej wykrycie ewentualnych oznak świadczących o obecności przeciwnika. Przeszukiwanie dokładne prowadzą szperacze spieszeni ze składu drużyny patrolowej, podczas gdy pozostała załoga wozu prowadzi obserwację. Rozpoznanie poprzez walkę patrol prowadzi tylko w razie niespodzianego ostrzelania (zasadzki) oraz

wówczas, gdy obecności przeciwnika nie można stwierdzić stosując inne sposoby rozpoznania.

Działanie patrolu

We współczesnych warunkach bojowy patrol rozpoznawczy i samodzielny patrol rozpoznawczy będą działały na głównym kierunku uderzenia pododdziału oddziału (związku taktycznego). Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) powinien wykorzystywać luki i przerwy w ugrupowaniu przeciwnika, co zapewni mu większą swobodę manewru, szybsze wejście do wyznaczonego rejonu oraz przeniknięcie przez ugrupowanie przeciwnika.

Patrol rozpoczyna swe działanie po otrzymaniu określonego sygnału od przełożonego (dowódcy pododdziału, szefa sztabu lub oficera S2/G2), z zasady za pomocą technicznych środków łączności. Może rozpocząć działanie bezpośrednio z ugrupowania wojsk pierwszego rzutu będących w styczności z przeciwnikiem lub z głębi. Wydaje się, że patrol wówczas będzie działał z ugrupowania oddziałów i pododdziałów pierwszego rzutu, gdy to działanie będzie organizowane doraźnie, a siły i środki patrolu będą wydzielone z oddziałów pierwszego rzutu. Natomiast z głębi ugrupowania własnych oddziałów patrol będzie rozpoczynał działanie wtedy, jeżeli zostanie on wcześniej wyznaczony z drugiego rzutu oddziału lub związku taktycznego.

Bojowy patrol rozpoznawczy (samodzielny patrol rozpoznawczy) wydzielony z drugiego rzutu oddziału (związku taktycznego), rozpoczynający swe działanie z głębi, przegrupowuje się za pododdziałami pierwszego rzutu w ugrupowaniu przedbojowym po wyznaczonej marszrucie. Ruchomy posterunek obserwacyjny wysłany uprzednio z patrolu i działający w ugrupowaniu walczących pododdziałów prowadzi rozpoznanie przeciwnika i terenu na kierunku działania patrolu, a także informuje dowódcę patrolu o położeniu i charakterze działań własnych oraz przeciwnika, przez co umożliwia korygowanie i precyzowanie zadań stawianych poszczególnym elementom ugrupowania patrolu.

Po przekroczeniu rubieży walczących własnych pododdziałów patrol rozpoczyna prowadzenie rozpoznania. Wykorzystując powodzenie własnych wojsk, warunki terenowe oraz luki i przerwy w ugrupowaniu przeciwnika, powinien śmiało, zdecydowanie i jak najszybciej przeniknąć strefę bezpośredniej walki.

Przegrupowanie się bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego) odbywa się skokami do poszczególnych rubieży (przedmiotów terenowych) pod

osłoną własnych czołowych i bocznych drużyn patrolowych. Patrol rozpoznawczy może wysłać czołowa drużynę patrolową na odległość do 1.5 km, a niekiedy nawet dalej. Zarówno bojowy patrol rozpoznawczy, jak i samodzielny patrol rozpoznawczy wysyłają boczne drużyny patrolowe, na odległość uwarunkowaną konkretnymi potrzebami oraz warunkami terenowymi.

Rozpoznanie prowadzi osobiście dowódca bojowego patrolu rozpoznawczego i samodzielnego patrolu rozpoznawczego, znajdując się przy tym elemencie ugrupowania, którego skuteczne i szybkie działanie będzie decydować o wykonaniu zadania.

Dowódca patrolu nie zawsze będzie znajdował się w czołowym wozie patrolowym, znajdującym się na kolejnej rubieży w celu jej rozpoznania i wyznaczenia następnej rubieży (przedmiotu terenowego), lecz powinien tam być tylko wtedy, gdy podczas podchodzenia do danej rubieży stwierdzano obecność przeciwnika i dalsze działanie wymaga decyzji dowódcy patrolu.

Czołowy wóz patrolowy przesuwa się skokami do poszczególnych rubieży terenowych lub przedmiotów. Jeśli nie napotka przeciwnika, to zatrzymuje się (na krótko) w celu potwierdzenia dotychczas zdobytych danych uzyskanych z obserwacji prowadzonej w czasie podchodzenia do danej rubieży lub przedmiotu. Jeżeli już w czasie podchodzenia wykryto oznaki świadczące o obecności przeciwnika lub czołowy wóz patrolowy został ostrzelany przez przeciwnika, to dowódcy tych elementów organizują rozpoznanie rubieży, rejonu lub przedmiotu przede wszystkim przez obserwację i przeszukiwanie, a po uzyskaniu odpowiednich danych decyduje, czy zorganizować zasadzkę (napad) w celu schwytania jeńców, zdobycia dokumentów bojowych, zniszczyć przeciwnika, czy obejść go. O wykrytym przeciwniku i swej decyzji dowódca drużyny patrolowej melduje niezwłocznie dowódcy bojowego patrolu rozpoznawczego lub samodzielnego patrolu rozpoznawczego.

Jądro bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego) przegrupowuje się również skokami.

Dowódca patrolu po otrzymaniu meldunku od drużyny /załogi/ patrolowej, analizuje otrzymane wiadomości i nakazuje zniszczyć lub obejść wykrytego przeciwnika. Gdy wóz patrolowy nie może osiągnąć wyznaczonej rubieży z powodu nawiązania walki z przeciwnikiem (obchodzenia przeciwnika), dowódca bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego) powinien wysłać dodatkowy wóz patrolowy, a dotychczas działającemu postawić zadanie obserwowania przeciwnika lub dołączenia do patrolu.

W razie wykrycia rozmieszczenia środków przenoszenia broni jądrowej, rejonu ześrodkowania lub maszerujących kolumn przeciwnika, dowódca patrolu powinien natychmiast

zameldować o tym temu dowódcy, który go wystał, lub najbliższemu sztabowi oddziału walczącego. Ponadto powinien on wzmocnić obserwację przez wysłanie dodatkowych drużyn patrolowych.

Dowodzenie i przekazywanie danych o przeciwniku

Od sprawnego i operatywnego dowodzenia zależy nie tylko całokształt działania (celowość, szybkie tempo, skuteczność działania itp.), ale także stopień realizacji otrzymanego zadania zarówno w określonym czasie, jak i na wyznaczonym terenie oraz wyniki działania bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego).

Dowodzenie patrolem jest dość skomplikowane. Wynika to przede wszystkim z charakteru wykonywanych zadań, stosunkowo dużego oddalenia wysyłanych drużyn patrolowych od jądra patrolu oraz od możliwości niespodziewanego napotkania przeciwnika.

Za organizację działania oraz należyte dowodzenie poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego) odpowiada dowódca patrolu. Dowodzenie patrolem w czasie działań wymaga posiadania niezawodnej łączności między dowódcą patrolu, a wysyłanymi drużynami oraz między dowódcą patrolu a dowódcą lub sztabem wysyłającym patrol.

Dowódca patrolu powinien:

- systematycznie analizować wiadomości otrzymywane z drużyn patrolowych i przeprowadzać szybką ocenę położenia oraz wyciągać uzasadnione wnioski dotyczące właściwego działania patrolu i poszczególnych elementów jego ugrupowania;
- we właściwym czasie podejmować uzasadnione decyzje i natychmiast przekazywać je wykonawcom;
- uporczywie i zdecydowanie realizować otrzymane zadanie i jak najszybciej meldować przełożonemu o zmianach podyktowanych niekorzystną sytuacją bojową itp.

Jednym z ważnych czynników działania patrolu jest jak najszybsze przekazywanie danych o przeciwniku. Dane te, uzyskane w wyniku prowadzonych działań, przekazują w postaci meldunków zarówno drużyny /załogi/ patrolowe, jak i bojowe patrole rozpoznawcze (samodzielne patrole rozpoznawcze) za pomocą środków łączności radiowej. W określonych

sytuacjach dane uzyskane przez drużyny patrolowe mogą być przekazywane ustnie dowódcy bojowego patrolu rozpoznawczego (samodzielnego patrolu rozpoznawczego).

Działanie patrolu przyniesie korzyść tylko wtedy, gdy zdobyte dane o przeciwniku będą przekazywane natychmiast po ich uzyskaniu.

Prowadzenie rozpoznania i zakłócania elektronicznego

Zasadnicza działalność bojowa pododdziału WE – na szczeblu taktycznym - dotycząca rozpoznania i zakłócania elektronicznego sprowadza się do realizacji następujących zadań:

- systematyczne dostarczanie do sztabu nadrzędnego (S2 batalionu rozpoznawczego) wiarygodnych danych o sytuacji elektronicznej po stronie przeciwnika;
- zakłócanie pracujących środków elektronicznych przeciwnika w celu dezorganizowania ich pracy w określonych przedziałach czasowych.

Rozpoznanie elektroniczne jest realizowane od chwili przyjęcia ugrupowania bojowego i przygotowania środków do pracy. Po wstępnej analizie sytuacji panującej w przestrzeni EM przechodzi się do kontroli najważniejszych obszarów ugrupowania przeciwnika (NAI), określonych obiektów elektronicznych (celów wysokoopłacalnych), pasm częstotliwości i relacji radiowych ważnych dla przebiegu działań.

Zakłócanie elektroniczne w działaniach taktycznych prowadzi się w określonych przedziałach czasowych, bardzo często koncentrując wysiłek na konkretnych obiektach lub źródłach (sieciach radiowych rozpoznania, węzłach łączności wybranej jednostki lub szczebla dowodzenia, sieciach naprowadzania lotnictwa, artylerii, kierowania ogniem).

Grupa kierowania jest elementem koordynującym pracę bojową elementów rozpoznania i zakłóceń, dokonuje wstępnej obróbki i analizy danych, a także odpowiada za przygotowanie okresowych sprawozdań dla sztabu nadrzędnego.

Centrum rozpoznawcze prowadzi poszukiwanie, przechwytywanie (rejestrację) oraz śledzenie pracy źródeł emisji elektromagnetycznych w pasmach HF, VHF, UHF.

Organizowanie pracy w centrum rozpoznawczym obejmuje:

- techniczne przygotowanie urządzeń do prowadzenia rozpoznania;
- dokonanie podziału sił i środków do prowadzenia pracy bojowo-rozpoznawczej;
- stawianie zadań dla obsług stanowisk rozpoznawczych.

Przygotowanie środków do pracy bojowo-rozpoznawczej polega na terminowym ich rozwinięciu, sprawdzeniu stanu technicznego oraz zorganizowaniu sieci łączności pomiędzy aparatowniami odbiorczymi, grupą kierowania oraz stanowiskiem dowódcy pododdziału.

Podział sił i środków do prowadzenia całodobowej pracy polega na wyznaczeniu dyżurnych zmian stanowisk rozpoznawczych i starszych zmian .

Po rozwinięciu i przygotowaniu urządzeń do pracy oraz wyznaczeniu zmian dyżurnych dowódca centrum rozpoznawczego (dowódca plutonu) stawia zadania dla wszystkich stanowisk, określając:

a) w zadaniu na poszukiwanie:
- zakres (pasmo) częstotliwości;
- cechy rozpoznawcze poszukiwanych źródeł rozpoznania;
- prawdopodobne rejony zainteresowań;
- sposób i zakres rejestracji przechwyconych emisji;
- sposób postępowania po wykryciu poszukiwanego źródła;

b) w zadaniu na przechwytywanie:
- częstotliwość;
- sygnał (kryptonim) rozpoznawczy;
- rodzaj nadawania (emisji);
- sposób przechwytu i rejestracji;
- rejony zainteresowań celami;
- czas i sposób meldowania danych;
- czas i sposób podawania komend do namierzania;

c) w zadaniu na śledzenie:
- źródła rozpoznania przewidziane do śledzenia;
- częstotliwości, rodzaj emisji i cechy rozpoznawcze;
- źródła (węzły łączności), na które należy zwracać największą uwagę;
- sposób i czas (termin) śledzenia;
- sposób rejestracji odbieranych emisji;
- czas i sposób meldowania danych rozpoznawczych;
- czas i sposób podawania komend do namierzania.

Wykryte przez stanowisko poszukiwania nowe źródło rozpoznania przekazuje się na stanowiska przechwytywania, na których ustala się ich wartość rozpoznawczą oraz określa sposób postępowania w dalszej działalności (czy należy je przechwytywać, śledzić, wskazać do namierzania lub zakłócania, czy też rezygnować z dalszego ich rozpoznawania).

W określonych warunkach sytuacji bojowej wartość rozpoznawcza źródeł może ulegać zmianie. Źródła o rosnącej wartości rozpoznawczej przekazuje się na stanowiska przechwytywania, a o malejącej – na stanowiska śledzenia. Umiejętny podział zadań rozpoznawczych pomiędzy stanowiska odbiorcze oraz stosowanie właściwego manewru nimi stanowią podstawę wykonania zadań w zakresie rozpoznania elektronicznego.

Posterunkami rozpoznania elektronicznego są *posterunki namierzania radiowego i posterunki rozpoznania systemów radiolokacyjnych.* W czasie pracy bojowej posterunki te tworzą odpowiednie systemy rozpoznania elektronicznego.

Organizowanie pracy rozpoznawczej każdego z systemów obejmuje:

- techniczne przygotowanie urządzeń do prowadzenia rozpoznania;
- nawiązanie łączności w systemie;
- podział sił i środków do prowadzenia całodobowej pracy bojowo-rozpoznawczej;
- postawienie zadań dla poszczególnych stanowisk rozpoznawczych (posterunków).

W warunkach pracy w systemie jeden z wyznaczonych posterunków (z reguły środkowy) powinien pełnić rolę stanowiska kierowania namiarem.

Posterunki namierzania elektronicznego dostarczają danych umożliwiających lokalizację źródeł rozpoznania. Namiarów dokonuje się na źródła nowo wykryte w celu ustalenia miejsca ich rozmieszczenia, a także na źródła przechwytywane i śledzone w celu potwierdzenia bądź uaktualnienia danych o ich lokalizacji.

Jeżeli pododdział elektroniczny jest wyposażony w system automatycznego namierzania, to całość procesu odbywa się na stanowisku kierowania. Jeżeli zaś namierzanie odbywa się sposobem ręcznym, to należy dostroić odbiornik na stanowisku namierzania do częstotliwości pracy, zidentyfikować źródła, dokonać namiaru i przekazać wynik na stanowisko kierowania namiarem.

Czas wykonania powyższych czynności nie jest stały i zależy głównie od:

- intensywności pracy namierzanych źródeł;
- właściwości namierników;
- przepustowości kanału łączności podawania zadań i zbierania wyników namierzania;
- intensywności oddziaływania elektronicznego przeciwnika na system rozpoznania;
- poziomu wyszkolenia obsług.

Średnio przyjmuje się, że obsada posterunku namierzania elektronicznego może wykonać w systemie ręcznym „na komendę" do 30-40 namiarów w ciągu godziny, a w systemie zautomatyzowanym około dziesięciu razy więcej, tj. 300-400 namiarów na godzinę.

P*osterunek rozpoznania systemów radiolokacyjnych* jest przeznaczony do zdobywania danych o stacjach i systemach radiolokacyjnych przeciwnika. Proces rozpoznania na tym posterunku obejmuje:

- poszukiwanie i wykrywanie pracujących stacji radiolokacyjnych przeciwnika;
- określanie azymutów na wykryte stacje radiolokacyjne;
- przechwytywanie sygnałów wykrytych stacji radiolokacyjnych, określanie ich parametrów technicznych oraz cech taktycznych;
- śledzenie rozpoznawanych źródeł w celu potwierdzenia lub uaktualnienia posiadanych danych;
- przekazywanie zdobytych danych do zespołu kierowania.

Grupy zakłóceń elektronicznych są elementami wykonawczymi zadań w zakresie zakłócania elektronicznego. Ze względów bezpieczeństwa ich ciągła praca „na nadawanie" nie powinna trwać dłużej niż jedną godzinę. Po tym czasie grupa powinna wykonać manewr na

pozycję zapasową. Podstawą pracy jest realizacja zadań postawionych przez dowódcę pododdziału za pośrednictwem grupy kierowania. Może wystąpić wariant, w którym stacje zakłóceń samodzielnie prowadzą poszukiwanie źródeł energii EM i jednocześnie je zakłócają.

Grupa kierowania jako organ koordynujący pracę bojową pododdziału WE odpowiada za:

- przygotowanie zadań dla centrum rozpoznawczego, poszczególnych systemów namierzania oraz środków zakłóceń;
- opracowywanie danych z rozpoznania elektronicznego;
- kierowanie zadaniami rozpoznania i zakłócania elektronicznego w toku działań.

W grupie kierowania prowadzi się następujące dokumenty:

- dziennik działań bojowych pododdziału elektronicznego;
- mapę informacyjną;
- mapę sytuacyjną;
- książkę zadań do rozpoznania i zakłócania elektronicznego;
- mapę namierzania oraz arkusze zadań i wyników namierzania[3];
- blankiety zadań stanowisk odbiorczych.

Ponadto w grupie kierowania znajdują się najnowsze wydania wzorców doktrynalnych działań elektronicznych przeciwnika, mapy oraz inne pomocnicze materiały, tj. zestawienia, plansze i szablony obrazujące:

- podział zakresu częstotliwości do rozpoznania;
- organizację łączności rozpoznawanego przeciwnika;
- organizację i nasycenie systemów radiolokacyjnych rozpoznawanego przeciwnika;
- stosowane skróty, sygnały alarmowe i umowne formy radiogramów przeciwnika;
- cechy rozpoznawcze źródeł rozpoznania;
- zakres i zadania walki elektronicznej stosowane przez przeciwnika i inne.

[3] W sytuacji gdy grupa kierowania przejmuje rolę stanowiska kierowania namiarem.

6.3. Prowadzenie zakłócania i obrony informacyjnej

Najlepszym sposobem ustrzeżenia się przed zaskoczeniem byłoby wiedzieć o przeciwniku więcej, niż on wie o nas, i zaskoczyć zaskakującego. Jest to jednak bardzo trudne do osiągnięcia. Nigdy, nawet przy najbardziej wszechstronnych i wiarygodnych informacjach o przeciwniku nie wolno mieć absolutnej pewności, że wiemy o nim wszystko, co wiedzieć powinniśmy, lub że wiemy o nim więcej niż on o nas. Byłoby to niebezpieczne, prowadzące do samouspokojenia, osłabienia własnej czujności i gotowości, niedocenianie przeciwnika a szczególnie jego możliwości zakłócania rozpoznania (informacji), na czym mu tak bardzo zależy i zawsze zależeć będzie.

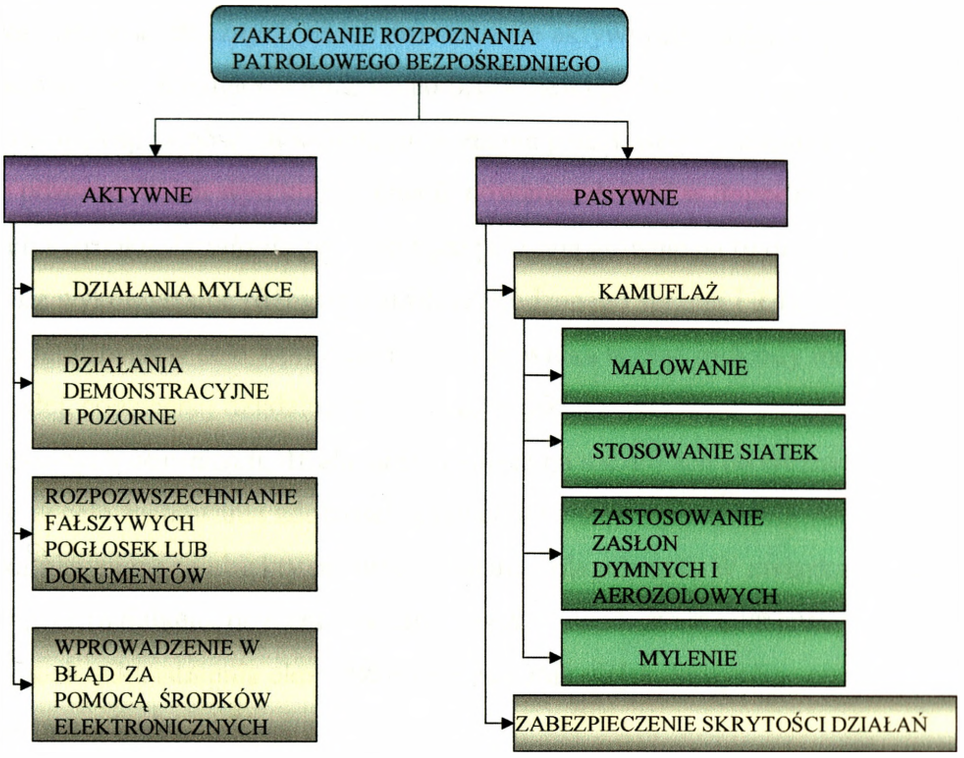
Prowadzenie zakłócanie rozpoznania patrolowego na szczeblach taktycznych

Zakłócanie rozpoznania patrolowego to działania mające na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd drogą świadomego wypaczania i fałszowania rzeczywistości. Całość stosowanych przedsięwzięć zakłócania opiera się na dwóch, ściśle ze sobą związanych, metodach: wprowadzenie rozpoznania przeciwnika w błąd i ukrycie prawdziwego zamiaru działań.

Chcąc wprowadzić rozpoznanie przeciwnika w błąd - wykorzystując metody aktywne - można realizować to następującymi sposobami:

- prowadzić działania mylące;
- prowadzić działania demonstracyjne lub pozorne;
- rozpowszechniać fałszywych pogłoski lub „dostarczać" przeciwnikowi fałszywe plany (dokumenty);
- wprowadzić w błąd za pomocą środków elektronicznych.

Każdy z tych sposobów można stosować oddzielnie lub wspólnie z innymi. Im wyższy szczebel dowodzenia realizuje te przedsięwzięcia, tym więcej sposobów może być stosowanych jednocześnie.

Rys. 6.2. Podział zakłócania rozpoznania patrolowego bezpośredniego.

Działania mylące polegają na wykonaniu uderzenia ograniczonymi siłami na pomocniczym kierunku, który przeciwnik uzna za główny i gdzie wprowadzi do walki swoje odwody (drugie rzuty). Skala takich działań jest bardzo szeroka - od nalotów i wypadów (rajdów) wykonywanych małymi siłami do uderzeń z użyciem dość znacznych sił. Działania w celu odwrócenia uwagi (lub skoncentrowania uwagi) sił rozpoznawczych na działaniach drugorzędnych stosowane mogą być głównie w natarciu oraz podczas wykonywania desantów[4].

Działania demonstracyjne polegają na wprowadzeniu przeciwnika (sił rozpoznawczych) w błąd co do zamiaru, składu wojsk i planu działania wojsk własnych bez prowadzenia działań aktywnych[5]. Na szczeblu oddziałów i pododdziałów niekiedy przy prowadzeniu

[4] Na przykład, podczas wojny w Wietnamie dowództwo amerykańskie w końcu 1966 i na początku 1967 roku planowało przeprowadzenie szeregu dużych operacji w celu rozbicia wojsk Frontu Wyzwolenia Narodowego Wietnamu Południowego w pobliżu Sajgonu. Dla odwrócenia uwagi wietnamskich wojsk od tego rejonu w delcie Mekongu została zorganizowana operacja desantowa.

[5] Na przykład, w marcu 1975 roku w czasie ćwiczeń NATO pod kryptonimem „Wintex-75" został zaplanowany desant morski na wybrzeżu Norwegii. Aby zapewnić powodzenie desantu, zdecydowano wykonać desantowanie demonstracyjne w innym rejonie oddalonym od rzeczywistego miejsca desantowania. Główny cel tej demonstracji polegał na odciągnięciu wojsk broniących wybrzeża na kierunek drugorzędny. W czasie tej operacji odcinek wybrzeża, gdzie planowano działania demonstracyjne, został ostrzelany przez specjalnie wydzieloną grupę oraz silnie bombardowany przez lotnictwo. Następnie wydzielone do działań demonstracyjnych wojska wykonały desant. Początkowo strona broniąca się przegrupowała na ten odcinek odwody, lecz po rozpoznaniu demonstracji, jeszcze we właściwym czasie, zdążyła przerzucić je w rejon wysadzania sił głównych desantu.

działań demonstracyjnych stosuje się wyłącznie środki ogniowe, ich użycie zasugeruje rozpoznaniu przeciwnika obecność znacznych sił lub prowadzenie aktywnych działań bojowych, co w konsekwencji powinno przeciwnika skłonić do podjęcia niewygodnych dla niego działań. Do najbardziej złożonych sposobów zakłócania rozpoznania patrolowego przeciwnika zaliczane są działania pozorne. W ich wyniku przeciwnik powinien działać w dogodnym dla wojsk pozorujących kierunku. *Działania pozorne* będą polegają głównie na tworzeniu pozornych obiektów przez wykorzystanie różnych makiet, uszkodzonego sprzętu i uzbrojenia oraz innych środków technicznych w celu wprowadzenia przeciwnika w błąd niekiedy możliwa jest pozoracja zwykłej, codziennej działalności bojowej wojsk[6].

We współczesnych warunkach, działania pozorujące na szczeblach taktycznych są realizowane głównie w celu zachowania zdolności bojowej oddziałów i pododdziałów, a rozpoznaniu przeciwnika ujawniane są obiekty pozorne, opłacalne dla uderzeń. W związkach taktycznych i operacyjnych działania, pozorne z reguły są przeprowadzane w celu zasugerowania rozpoznaniu przeciwnika istnienia elementów ugrupowania wojsk; których w rzeczywistości nie będzie w tym rejonie.

Rozpowszechnianie pogłosek lub podsuwanie rozpoznaniu przeciwnika fałszywych planów i dokumentów, jest także jednym ze sposobów zakłócania rozpoznania. Do tego celu wykorzystuje się prasę, audycje radiowe zamierzoną utratę lub „przecieki" specjalnie spreparowanych dokumentów.

Ten sposób zakłócania rozpoznania z reguły stosowany jest na szczeblu grupy armii (na TDW), rzadziej na szczeblu korpusu, związki taktyczne i oddziały uczestniczą w poszczególnych etapach przedsięwzięć mających na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd, realizowanych zgodnie z planami wyższego dowództwa.

Za jeden z ważnych sposobów zakłócania uważane jest także *wprowadzanie w błąd za pomocą środków elektronicznych*. Sposób ten realizowany jest poprzez zamierzone emitowanie, nasilone emitowanie, zmianę, pochłanianie oraz odbicia fal elektromagnetycznych, co

---

[6] Na przykład, w czasie wojny w Korei w wyniku jednego z uderzeń ochotników chińskich, 7 amerykańska dywizja piechoty została odrzucona z zajmowanych stanowisk i znalazła się na niewygodnej rubieży, a jej kontrataki nie miały powodzenia. Dowództwo dywizji zdecydowało wycofać oddziały i pododdziały na nową dogodniejszą rubież obrony. Aby zapewnić skryte przeprowadzenie manewru, zdecydowano wykonać go w nocy. W celu uniknięcia złożonego nocnego odejścia, dowództwo dywizji wykorzystało fakt przyzwyczajenia Chińczyków do codziennej obserwacji ruchu samochodów ciężarowych dowożących amunicję i inne środki zaopatrzenia. Rano, gdy kolumna amunicyjna przybyła zwykłą marszrutą na linię frontu, oddziały piechoty zostały załadowane na okryte brezentem samochody ciężarowe i bez jakichkolwiek trudności wywiezione na tyły. Dowództwo ochotników chińskich uważało, że była to zwyczajna kolumna transportująca środki materiałowe. Ponadto wzmożony ruch tych kolumn zarysował Chińczykom możliwość przygotowania przez przeciwnika natarcia. Odejście sił głównych zostało wykryte dopiero po dwóch dobach, gdy Amerykanie umocnili się już na nowej rubieży.

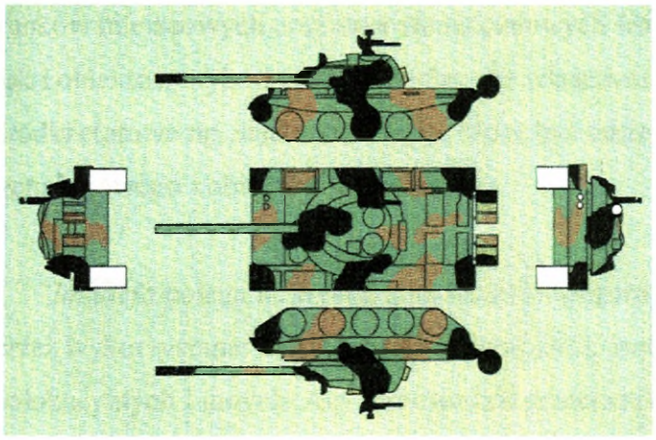
powinno, wprowadzić przeciwnika w błąd przy prowadzeniu rozpoznania i analizie danych rozpoznawczych.

Przedsięwzięcia mające na celu skrycie właściwych zamiarów należą do działań prowadzonych w celu utrzymania w tajemnicy planów przygotowania walki(czyli obrony informacyjnej) i wzmocnienia poczynań mających na celu zapewnienia zakłócania *pasywnego*. Realizowane są one we wszystkich ogniwach.

Do tych przedsięwzięć można zaliczyć:

- kamuflaż;
- zabezpieczenie skrytości działań.

Kamuflaż jest jednym z rodzajów zabezpieczenia działań bojowych. Jest to kompleks przedsięwzięć mających na celu wprowadzenie w błąd rozpoznanie przeciwnika odnośnie własnych sił i środków[7]. Kamuflaż jest sztuką zakłócania w działalności rozpoznawczej informacji, które przeciwnik może w toku działań bojowych wykorzystać dla własnych celów. Uważa się, że przedsięwzięcia mające na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd mogą zostać pomyślnie przeprowadzone tylko w warunkach dobrego kamuflażu. Niezbędne jest ukrycie przed obserwacją naziemną i powietrzną wszystkich sił i środków, szczególnie wówczas, gdy w innych miejscach tworzy się obiekty pozorne.

Celem wykonywania kamuflażu nie jest zatem dążenie za wszelką cenę, aby stać się „niewidzialnym", lecz nie rzucać się w oczy i upodobnić do otaczającego środowiska, tak aby wprowadzić przeciwnika w błąd co do rzeczywistego charakteru obiektu. Nawet w wypadku wykrycia celu (obiektu) przez rozpoznanie przeciwnika powinien on mieć trudności z jego identyfikacją.

[7] Agresja Izraela w 1967 r. poprzedzona została wielką operacją maskującą dla wprowadzenia w błąd dowództwa arabskiego. Lotnictwo izraelskie "przyzwyczajało" wojska arabskie do swych jednostajnych, systematycznych ćwiczebnych wylotów demonstracyjnych. W ten sposób udało się częściowo uśpić czujność, wprowadzić dowództwo arabskie w stan uspokojenia. Trzeba przyznać, że z kolei dowództwo izraelskie, „ukołysane militarnym sukcesem", także wpadło w stan euforii i nie doceniło przeciwnika, który już od następnego starcia skrupulatnie maskował swoje przedsięwzięcia przygotowawcze. Dowództwo arabskie zaplanowało operacje dniu

Przy kamuflażu sprzętu, uzbrojenia oraz siły żywej stosuje się:

- wykorzystanie ciemności, warunków atmosferycznych oraz maskujących właściwości terenu;
- wykorzystanie podręcznych i etatowych środków maskujących (np. gałęzie, siatki maskujące, ubiory specjalne, dymy itd.);
- rozśrodkowanie wojsk;

Podstawowymi sposobami prowadzenia kamuflażu są: *ukrycie i imitacja.*

Ukrycie polega na usunięciu lub zmniejszeniu oznak demaskujących, charakterystycznych dla wojsk, obiektów i ich działalności. Ukrycie osiąga się przez przestrzeganie dyscypliny kamuflażu, wykorzystaniu właściwości maskujących terenu, warunków miejscowych oraz stosowania etatowych środków maskowania. Do kamuflażu wojsk i obiektów wykorzystuje się ochronne właściwości terenu i materiały podręczne, a także środki etatowe np. siatki maskujące. Może być także stosowane specjalne malowanie sprzętu bojowego i obiektów wojskowych.

Imitacja polega na wykonaniu obiektów pozornych oraz stworzeniu pozornej sytuacji poprzez wykorzystanie makiet sprzętu i uzbrojenia, środków dymnych, pirotechnicznych, radiolokacyjnych i innych. Aby wprowadzić przeciwnika w błąd, stosuje się przenośne makiety czołgów, BWP transporterów opancerzonych, samochodów, dział artyleryjskich, samolotów i śmigłowców oraz uszkodzony i zdobyty sprzęt bojowy. Makiety wykonuje się z drewna lub gumy, które następnie maluje się farbą metalizowaną dla ułatwienia rozpoznania ich przez stacje radiolokacyjne przeciwnika. Ponadto wydziela się część czołgów, BWP, samochodów, dział samobieżnych i inne pojazdy mechaniczne, które manewrując pozostawiają ślady, imitują właściwy hałas, a także holują makiety, przez co nadają pozornym rejonom ześrodkowania charakter rzeczywisty.

świątecznym, w którym część żołnierzy otrzymała urlopy i gotowość bojowa wojsk izraelskich była osłabiona. To niedocenianie przeciwnika drogo kosztowało Izrael

Umiejętne stosowanie kamuflażu pozwala wprowadzić fałszywy obraz pola walki do ośrodków decyzyjnych poprzez zakłócenie rozpoznania. Dlatego dysponując nawet mniejszymi siłami niż przeciwnik, można zmniejszyć przewagę lub uzyskiwać równowagę sił. Kamuflaż stosuje się przed przednim skrajem oraz na głębokość całego ugrupowania bojowego, aby uniemożliwić rozpoznaniu przeciwnika zebranie informacji, które ułatwiłyby mu określenie położenia wojsk lub demaskowały ich zamiary.

Do najważniejszych sposobów prowadzenia kamuflażu można zaliczyć:

- malowanie;
- stosowanie siatek maskujących i zasłon;
- zastosowanie zasłon dymnych i aerozolowych;
- mylenie przeciwnika.

Malowanie

Do najstarszych środków zakłócania rozpoznania patrolowego zalicza się powłoki maskujące nakładane na pojazdy, zwłaszcza opancerzone i pancerne. Głównym ich przeznaczeniem jest obniżenie do minimum szans wizualnego wykrycia celów poprzez zredukowanie kontrastu optycznego między nimi a tłem, w którym występują (np. gruntem i szatą roślinną). Tradycyjnie już większość pojazdów wojskowych pokrywa się farbą jednobarwną. Należy tutaj odnotować, iż wyprodukowane w 1916 r. pierwsze czołgi brytyjskie były pokryte wzorami wielobarwnymi, które maskowały sylwetkę wozu utrudniając jego wykrycie[8].

Rys.6.3. Wzór malowania deformującego.

Farby maskujące redukując częściowo ślad wizualny są skutecznym środkiem zakłócającym efektywność prowadzących rozpoznanie wyposażonych w optyczne i telewizyjne

[8] Stosowane początkowo wielobarwne wzory maskujące poddano następnie szczegółowej ocenie przydatności w siłach lądowych Stanów Zjednoczonych oraz w. innych państwach. Najbardziej rozpowszechnioną techniką malowania maskującego wypracowaną w RFN, a stosowaną później także w siłach lądowych Stanów Zjednoczonych, są trójbarwne wzory komponowane z dużych plam brązowych, zielonych i czarnych

układy rozpoznania. Ponieważ jednak tego rodzaju środki rozpoznawcze są stosunkowo często stosowane, to należy uznać, iż główną zaletą malowania maskującego jest zmniejszenie szans wykrycia obiektów przez operatorów środków rozpoznawczych. Pojawienie się urządzeń do obserwacji w podczerwieni doprowadziło do stosowania farb o niskiej emisyjności, obniżających do minimum kontrast temperaturowy pomiędzy powierzchnią obiektu wystawioną na promieniowanie słoneczne a otoczeniem. Zdaniem producentów tych farb, są one najskuteczniejsze wtedy, gdy emisyjność poszczególnych plam barwnych jest zróżnicowana, co powoduje pozorne rozdzielenie sylwetki pojazdu obserwowanego w podczerwieni, a tym samym zmniejszenie szans wykrycia przez czujniki termowizyjne.

Przy kamuflażu sprzętu i uzbrojenia stosuje się również czterobarwny wzór malowania deformującego, który w znacznej mierze utrudnia wykrycie obiektów wojskowych. W wojskach, opracowano wzór malowania deformującego, który jest możliwy do stosowania w różnych porach roku w każdej szerokości geograficznej. Technologia malowania jest prosta, mało pracochłonna i nie wymaga, przeszkolenia żołnierzy ani specjalnego sprzętu. Do malowania stosuje się farby częściowo odbijające promienie podczerwone, jak i farby pochłaniające je[9].

Do kamuflażu wojsk i obiektów wykorzystuje się również ochronne właściwości terenu i materiały podręczne, a także środki etatowe, np. siatki maskujące. Może być także stosowane specjalne malowanie sprzętu bojowego i obiektów wojskowych[10]. Malowanie deformujące zmniejsza wykrywalność obiektów średnio o 30% .

Istnieje także możliwość poprawienia efektu stosowania farb maskujących poprzez dodatkowe zastosowanie mat typu *CAMTEX*[11] wprowadzonych na wyposażenie czołgów *Leopard 1* duńskich sił lądowych..

To co jest dobre w terenie zakrytym zwykle nie skutkuje na plaży ani na śniegu. Chciało by się być niewidzialnym!? Wbrew pozorom nie jest to nierealne. Kamuflaż metamorficzny wykorzystuje zjawisko mimikry, tj. upodabniania się do otoczenia. Patrząc na zakamuflowany obiekt, żołnierza czy pojazd, obserwator widzi to, co znajduje się za nim. Jest

---

[9] Obecnie w czołowych państwach NATO odbywa się malowanie maskujące bezpośrednio na liniach produkcyjnych sprzętu lub specjalnie przygotowanych punktach wyposażonych w urządzenia do programowania wzorów malowania. Farby używane do malowania sprzętu są odporne na działania substancji chemicznych. Pojazd pomalowany ta farbą sprawia wrażenie jego znikania.

[10] Według danych amerykańskich, sprzęt bojowy oraz obiekty i urządzenia inżynieryjne maluje się jednocześnie czterema ustalonymi kolorami; sprzyja to lepszemu ich ukryciu (ogółem w wojskach amerykańskich wykorzystuje się 12 kolorów maskujących).

[11] Maty te są wykonane z materiału podobnego do tekstylnych wykładzin podłogowych, eliminują odblaski i refleksy, a ich specjalna wersja zmniejsza ślad cieplny, radiolokacyjny oraz wizualny pojazdu. Czołgi zaopatrzone w maty *CAMTEX są* znacznie trudniejsze do wykrycia niż czołgi pokryte farbami maskującymi. Maty te mogą być szybko zdejmowane, na przykład w celu przeprowadzenia zabiegów specjalnych

to możliwe dzięki oplatających ukrywającego się wiązce włókien optycznych (światłowodów), których kąt opasania wynosi 180 stopni. Ze względu na nieuniknione straty w szkle obraz tła jest nieco ciemniejszy od widzianego bezpośrednio; obserwujący widzi „ducha" – rozmyty zarys podobny do drgającego gorącego powietrza.

Siatki maskujące i zasłony.

Efekt kamuflażu osiągany, przez zastosowanie farb i specjalnych powłok można zwiększyć przez użycie - coraz doskonalszych - siatek maskujących. Producenci tych środków proponują obecnie nie tylko siatki wykonane z materiałów syntetycznych ukrywające przed obserwacją wzrokową, ale również siatki rozpraszające promieniowanie radiolokacyjne oraz tłumiące promieniowanie cieplne. Szczególnie skuteczną siatkę maskującą promieniowanie cieplne opracowano w Szwecji (producentem jest firma Diab-Barracuda)[12].

Siatki maskujące są przydatne do maskowania pojazdów (obiektów) przede wszystkim na czas postoju, ponieważ ich rozwijanie i zwijanie pochłania dużo czasu. W celu zwiększenia, przydatności tych środków w warunkach wojennych, pojazdy bojowe zamierza się wyposażyć w odpowiednie wsporniki ramowe pozwalające na przewożenie niektórych siatek, które byłyby odrzucane w przypadku konieczności wejścia pojazdów do walki. Alternatywne rozwiązanie stanowi wyposażenie pojazdu w oprzyrządowanie wykonane w formie parasola, zapewniające szybkie rozwijanie siatki maskującej[13]. Uważa się, że obydwa udoskonalone sposoby maskowania umożliwią szybsze kamuflowanie sylwetki pojazdu niż tradycyjna metoda maskowania, polegająca na wykorzystaniu do tego celu gałęzi, traw i krzaków.

Obecnie, na wyposażeniu wojsk znajdują się lekkie i łatwe w użyciu siatki maskujące, wykonane z trwałych tkanin syntetycznych. Są, to dwustronne, odwracalne siatki maskujące, które można używać zarówno w terenie zalesionym, jak i odkrytym. Siatki te mają właściwości rozpraszania promieni podczerwonych i fal radiolokacyjnych, w rezultacie wywołują efekty porównywalne z otoczeniem igłowym lub ze środowiskiem przenikliwym dla fal radiolokacyjnych.

Najnowszy trend, to wyprodukowania siatek maskujących oznaki termiczne osłanianych obiektów. W ten sposób, przez należyty dobór i odpowiednie stosowanie zasłon, można

[12] Siatka taka składa się z termicznego „pokrowca", który ekranuje maskowany pojazd, oraz zewnętrznej siatki termicznej zapewniającej maskowanie obiektu w tle otoczenia. „Pokrowiec" termiczny jest zbudowany z warstwy metalicznej, powłoki plastikowej i podkładu tekstylnego; na całej jego ‚powierzchni znajdują się - odpowiednio rozmieszczone - otwory wentylacyjne zapewniające kontrolowany wypływ ciepłego powietrza, co zapobiega nadmiernemu gromadzeniu się ciepła pod osłoną maskującą. Z kolei siatkę termiczną stanowi metalowa folia rozmieszczona między warstwami nie mniej niż dwóch rodzajów polimerów o różnej emisyjności.

doprowadzić do zakłócenia efektywności różnorodnych środków rozpoznania. W celu maskowania obiektów przed wykryciem urządzeniami noktowizyjnymi i radiolokacyjnymi stosuje się pokrycia termiczne i termiczne siatki maskujące, środki zadymiania oraz pokrywa się maskowane obiekty pianą·

Pokrycia termiczne i siatki maskujące służą do ukrywania obiektów stacjonarnych, czasowo stacjonarnych i ruchomych w różnych zakresach widma promieniowania elektromagnetycznego. Zestaw składa się z płaszcza-ekranu okrywającego maskowany obiekt oraz siatki maskującej promieniowanie cieplne rozwieszonej nad płaszczem ekranem na specjalnych podpórkach.

W praktyce często stosuje się zasłony roślinne ze ściętych gałęzi, drzew czy krzewów. Metoda ta, w powiązaniu z malowaniem deformacyjnym uczyni kamuflaż jeszcze bardziej skutecznym,

Inne rozwiązanie problemu zmniejszenia śladu cieplnego pojazdu polega na stosowaniu specjalnych osłon nakładanych na jego rozgrzane elementy takie, jak przedział silnika, opony itp., przy czym najtrudniejszą sprawą jest kamuflaż gazów spalinowych pracujących silników, nawet gdy, zastosuje się urządzenia do ich rozpylania wraz z powietrzem chłodzącym. Specjaliści ds. maskowania uważają, że dążąc do zmniejszenia prawdopodobieństwa wykrycia maskowanego obiektu należy uzyskać stan, w którym różnica temperatur między jego elementami a „normalnym" otoczeniem mieściła się w przedziale od 2 do 6°C. Nie jest to łatwe do osiągnięcia, jednakże sytuację poprawia fakt, iż temperatura otoczenia w danym polu widzenia może różnić się więcej niż o 10°C, co oznacza, że ślad cieplny pojazdów może zlewać się z zakłóceniami wnoszonymi przez tło w warunkach obniżenia tego śladu do odpowiednio niskiego poziomu ogólnego i wyeliminowania charakterystycznych cech specyficznych dla danego pojazdu.

Zasłony dymne i aerozolowe

Mimo że środki zakłócania rozpoznania posiadają wiele cech zmniejszających widzialność maskowanych obiektów, to jednak nie zmienia to faktu, że są one mało skuteczne w przypadku, kiedy pojazdy znajdują się w ruchu. Ruch bowiem jest łatwy do wykrycia różnymi metodami, poczynając od obserwacji wzrokowej a kończąc na wykorzystaniu radiolokatorów dopplerowskich. Wynika z tego oczywisty wniosek, że w toku działań należy stosować także inne metody maskowania, utrudniające wykrywanie pojazdów będących w ruchu.

[13] Ten rodzaj oprzyrządowania jest używany od pewnego czasu przez artylerię szwedzką do maskowania dział

Obecnie najbardziej rozpowszechnioną z takich metod jest zadymianie, które może być stosowane przez pojedyncze pojazdy (np. znajdujące się pod ostrzałem), albo w szerszej skali przez artylerię lub lotnictwo, dla osłony ruchu całych jednostek pancernych. W pierwszym przypadku zasłona dymna jest stawiana za, pomocą wyrzutni granatów dymnych zamontowanych na pojazdach. Duże zasłony dymne są formowane obecnie nie tylko metodami tradycyjnymi, np. przez strzelanie artylerii pociskami dymnymi, ale również poprzez wtrysk oleju napędowego do gazów spalinowych pracujących silników.

Stosowanie zasłon dymnych i aerozolowych jest zakłócaniem rozpoznania utrudniającym obserwację obiektu rozpoznawanego z jednoczesnym jego ukryciem. Zasłony dymne lub tworzenie swego rodzaju „parasoli" dymnych lub aerozolowych stanowi sposób ukrycia ciągłego w przypadku rozpoczęcia ataku przez przeciwnika. Dym może być stosowany przeciw powietrznym lądowym lub środkom rozpoznania, może być skuteczny również w obniżeniu efektywności stacji radiolokacyjnych i innych systemów obserwacyjnych. Największą korzyścią stosowania dymów jest zmniejszenie prawdopodobieństwa i dokładności rozpoznania.

Czas uzyskany w wyniku zastosowania zasłony umożliwia wykonanie skrytego manewru i ukrycie się przed obserwacją. Wprawdzie konwencjonalne zasłony dymne z dymów białych chronią skutecznie przed obserwacją wizualną, to jednak pojawienie się na wyposażeniu wojsk nowoczesnych środków obserwacyjnych wymusiło konieczność opracowania zasłon wielospektralnych, które równie skutecznie ograniczałyby efektywność środków termowizyjnych. Zasłony takie to najczęściej kombinacje absorpcji, rozproszenia i odbić tworzonych przez chmurę zawierającą duże cząstki lub tworzoną z materiałów promieniujących fale elektromagnetyczne, których łączne charakterystyki zapewniają skuteczną, osłonę przed obserwacją w podczerwieni i obserwacją wzrokową.

Niezależnie od rodzaju środków przeciwdziałania, liczba wyrzutni granatów dymnych i innych środków jednorazowego użytku przewożonych na pojazdach jest bardzo ograniczona. Z tego też względu są one stosowane w sytuacjach rzeczywistego, rozpoznanego przez załogę pojazdu zagrożenia. Ta generalna zasada użycia dymotwórczych środków samoobrony wozów bojowych, powoduje jednak obniżenie ich skuteczności, ponieważ zasłonę dymną można stworzyć w stosunkowo bardzo krótkim czasie (nawet w czasie krótszym niż 2 sekundy), przy czym dym nie może utrzymywać się zbyt długo, aby nie utrudniał działania.

Obecnie szerokie zastosowanie mają rozpylacze aerozolowe, które mocuje się po bokach wozów bojowych. Uruchomione wytwarzają gęsty dym, który w ciągu kilku sekund

---

ciągnionych

zakryje pojazd na okres około 2 minut, umożliwiając rozpoznawanemu wykonanie manewru, otwarcie ognia lub ukrycie się.

Mylenie

Mylenie ma na celu uśpienie pobudzonej czujności przeciwnika utwierdzenie go w prawdziwości jego wyników rozpoznania, oraz zmylenie co do rzeczywistego położenia obiektów. W tej sytuacji decydującą rolę spełniają makiety. Maskując starannie podstawowy sprzęt bojowy, w odpowiedniej, uzasadnionej taktycznie odległości zostawia się częściowo zamaskowane makiety tego sprzętu, na które przeciwnik zwróci niewątpliwie uwagę. Makiety mogą spowodować fałszywą ocenę przeciwnika co do siły bojowej, ugrupowania i prawdopodobnego zamiaru działania wojsk własnych.

Do budowy makiet stosuje się drewno, włókno syntetyczne, elementy prefabrykowane, plastyk, pianę, gumę itp. Ich zaletą jest mały ciężar znacznie mniejszy od sprzętu oryginalnego, a więc łatwiejsze do manewrowania. Mogą być pokrywane farbami rozpraszającymi lub pochłaniającymi fale radiolokacyjne albo farbami, które są źródłem lub odbiciem tych fal, względnie źródłem światła podczerwonego. Jednak makiety mogą być w pełni przydatne i skuteczne tylko w połączeniu z innymi środkami maskowania.

Ważnym sposobem zakłócenia działalności rozpoznawczej a tym samym ukrycia prawdziwych zamierzeń jest *zabezpieczenie skrytości działań.* Pod tym pojęciem rozumie się działalność zmniejszającą stopień ryzyka, jaki podejmuje dowódca. Wykonanie tego zadania spoczywa na działalności obrony informacyjnej sztabów wszystkich szczebli i m. in. obejmuje takie przedsięwzięcia, jak: zamalowywanie znaków rozpoznawczych na środkach transportowych i wozach bojowych, przestrzeganie zasad tajemnicy, ochrona linii łączności, ograniczenie liczby uprawnionych do wchodzenia do rejonów rozmieszczenia sztabów i środków napadu jądrowego, zaostrzenie cenzury itd.

Wszystkie sposoby stosowane w celu zachowania tajemnicy prawdziwych zamiarów, chociaż włączone w ogólny system przedsięwzięć zakłócania informacyjnego, mają jeden cel: wprowadzenia przeciwnika w błąd, dlatego są zaliczane do przedsięwzięć pasywnych. Powo-

dzenie w przeprowadzeniu przedsięwzięć zakłócania, a przede wszystkim mających na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd, zależy od należycie i we właściwym czasie zorganizowanego rozpoznania. Powinno ono dostarczać wiadomości o możliwościach przekazywania informacji przeciwnikowi, określić jego siły i środki oraz ocenić stopień ich wrażliwości na zakłócanie. Oprócz tego, rozpoznanie powinno nieprzerwanie śledzić charakter działań przeciwnika oraz jego reagowania na dezinformację.

7. Bojowa dokumentacja walki informacyjnej

7.1. Dokumentacja szczebla dywizyjnego i brygadowego

Dokumenty szczebla – Dywizja.

1. **Aneks B – rozpoznanie do rozkazu operacyjnego**
2. **Aneks N – bezpieczeństwo do rozkazu operacyjnego**
3. **Apendyksy:**
   - prognoza zagrożenia,
   - ocena terenu oraz pogody,
   - inne apendyksy, np.: - ocena sytuacji demograficznej, struktury organizacyjne przeciwnika wg potrzeb i decyzji dowódcy.
4. **Plan rozpoznania** (w dwóch częściach):
   a) Część opisowo-tabelaryczna.
   b) Część graficzna (może to być oleata).
5. **Plan przedsięwzięć zakłócania i obrony informacji**
   - Część opisowo-tabelaryczna
   - Część graficzna (może być oleata)
6. **Mapa robocza szefa G2 (nazywana mapą sytuacyjną).**
7. **Mapa informacyjna** (dotyczy tylko oceny zagrożenia przeciwnika z dokładnością o dwa szczeble niżej) na następujących skalach:
   - Dywizja - 1:250 000, 1:100 000,
8. **Dziennik działań bojowych.**
9. **Zapotrzebowanie na wiadomości.**
10. **Meldunek rozpoznawczy** (w formie graficzno-opisowej).
11. **Komunikat rozpoznawczy** wg dotychczasowego układu i ustaleń (jako dokument narodowy).

Dokumenty szczebla - Brygada.

1. **Aneks B – rozpoznanie do rozkazu operacyjnego**
2. **Aneks N – bezpieczeństwo do rozkazu operacyjnego**
3. **Apendyksy:**

– prognoza zagrożenia,

– ocena terenu oraz pogody,

4. **Plan rozpoznania (opisowo-tabelaryczny).**
5. **Mapa robocza kierownika G2** (nazywana mapą sytuacyjną, która zawiera elementy części graficznej planu rozpoznania).
6. **Mapa informacyjna** (dotyczy tylko oceny zagrożenia przeciwnika z dokładnością o dwa szczeble niżej) na następujących skalach:

– Brygada dywizyjna 1:100 000, 1:50 000,

– Brygada KPZ: 1:250 000, 1:50 000

7. **Dziennik działań bojowych.**
8. **Zapotrzebowanie na wiadomości.**
9. **Meldunek rozpoznawczy (w formie graficzno - opisowej).**

Dokumenty szczebla – batalion rozpoznawczy.

1. **Rozkaz bojowy.**
2. **Aneksy i apendyksy wg decyzji dowódcy.**
3. **Plan rozpoznania – decyzja dowódcy.**
4. **Mapa informacyjna (dotyczy oceny zagrożenia przeciwnika – zawiera obiekty wykryte przez elementy rozpoznawcze danego szczebla) na następujących skalach:**

– Batalion dywizyjny: 1:100 000, 1:50 000,

5. **Dziennik działań bojowych.**
6. **Zapotrzebowanie na wiadomości.**
7. **Meldunek rozpoznawczy (w formie graficzno-opisowej).**

Dokumenty szczebla - kompania rozpoznawcza.

1. **Mapa robocza (zwana mapą sytuacyjną) w skali 1:50 000.**
2. **Meldunek rozpoznawczy (w formie graficzno-opisowej).**

Dokumenty szczebla - pluton rozpoznawczy (batalionu ogólnowojskowego).

1. **Meldunek rozpoznawczy** (w formie graficzno-opisowej).

ANEKS B – ROZPOZNANIE

B-1

Klauzula tajności

ANEKS B – ROZPOZNANIE – DO ROZKAZU OPERACYJNEGO Nr...
ANNEX „INTELLIGENCE" TO OPERATIONAL ORDER NO ...

Dokumenty odniesienia: *stosowne dokumenty (pisemne i graficzne)*
(Mapa 1: ..., godła ..., wydanie ...)
(Komunikat rozpoznawczy nr ...)

Strefa czasowa: *właściwa dla rozkazu (dla obszaru Polski – ALFA).*

1. POŁOŻENIE PRZECIWNIKA /ENEMY POSITION/

Powinny zostać tutaj podane wszystkie informacje, które dotyczą Aneksu a nie znalazły się w punkcie 1. Rozkazu Operacyjnego lub z innych przyczyn wymagają rozpowszechnienia (treść może być zawarta w apendyksach).

a) Wskazanie właściwych apendyksów oraz komunikatów rozpoznawczych (jeśli były przesyłane oddzielnie).
b) Prognoza najbardziej prawdopodobnych działań przeciwnika.

2. WYMAGANIA/PRIORYTETY ROZPOZNANIA / PRIORITY INTELILIGENCE REQUIREMENTS (PIR)/

Wyszczególnienie, w oddzielnych podpunktach wszystkich priorytetowych zadań dotyczących rozpoznania.

3. ZADANIA ROZPOZNANIA /INTELLIGENCE TASKS/

a) Dla jednostek podporządkowanych lub przydzielonych - *oddzielny, numerowany podpunkt zawierające zadania dla każdej jednostki, od której wymaga się określonych informacji. Jednostki powinny być wyszczególnione w tej samej kolejności w jakiej są wymienione w Rozkazie Operacyjnym.*

b) Potrzeby informacyjne w stosunku do przełożonych i sasiadów.

B-1

Klauzula tajności

4. POSTEPOWANIE Z JEŃCAMI WOJENNYMI, WYKORZYSTANIE ZDOBYTYCH DOKUMENTÓW I SPRZETU /PROCEDURES TO PRISONERS OF WAR AND DOCUMENTS/

Opracowywany w przypadku nowelizacji procedur postępowania na czas operacji/walki, jeśli to konieczne (sposób postępowania z ludnością, jeńcami, dezerterami, dokumentami i wyposażeniem przeciwnika.

a) Jeńcy wojenni, dezerterzy, repatrianci, mieszkańcy i inne osoby.

b) Zdobyte dokumenty przeciwnika.

c) Zdobyte wyposażenie przeciwnika.

Przechwycony sprzęt, materiały i związana z nimi dokumentacja techniczna - określenie rodzaju i kategorii sprzętu wyposażenia przeciwnika.

5. DOKUMENTACJA I WYPOSAŻENIE /INSTRUCTIONS AND EQUIPMENT/

Instrukcje dotyczące sposobu wykorzystania, przesyłania, otrzymywania, zamawiania dokumentów i sprzętu, np.: jakie mapy będą wykorzystywane; kiedy należy przedstawić plany rozpoznania; w jakim terminie i do kogo zgłaszać zapotrzebowanie na zdjęcia lotnicze określonego obszaru lub obiektu.

6. PRZECIWDZIAŁANIE ROZPOZNANIU I KONTRWYWIAD /COUNTERINTELLIGENCE/

a) Treść niniejszego punktu w dużej części jest zawarta w instrukcjach – procedurach operacyjnych. Stad też punkt ten pomijany jest w wielu rozkazach a jego treści zawarte są w oddzielnym apendyksie lub specjalnym aneksie.

b) Fragmenty instrukcji i procedur dotyczących operacji specjalnych (mogą być rozpowszechniane w ograniczonym zakresie - tylko zainteresowanych komórek i osób funkcyjnych).

B-3

Klauzula tajności

MELDUNKI I DYSTRYBUCJA INFORMACJI /REPORTS AND DISTRIBUTION/

Częstotliwość składania rutynowych meldunków i ich dystrybucja.

Meldunki okresowe i specjalne, różniące się od wymienionych w stałych procedurach operacyjnych, wymagane od podległych jednostek.

Terminy odpraw oficerów rozpoznania.

Przepływ informacji rozpoznawczych.

Wytyczne dla oficerów łącznikowych rozpoznania.

INNE DANE /OTHER INSTUCTION/

Opracowywany według ustaleń i potrzeb G-2 (może zawierać wszystkie nie ujęte w sposób sformalizowany treści aneksu).

Apendyksy: 1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .

Uwaga: prezentowana forma dokumentu dotyczy sytuacji operacyjno-taktycznych, kiedy aneks przesyłany jest razem z Rozkazem Operacyjnym.

B-3

Klauzula tajności

B – 1
Klauzula tajności

Informacje umieszczane tylko w wypadku przesłania aneksu osobno poza rozkazem	**Numer kopii:** Wydający rozkaz: Miejsce wydania: Grupa data-czas: Nr wychodzący:	Egz. 3 z 30 1DZ SIERADZ (3454) 250940MAJ1999 C/45/23

ANEKS B – ROZPOZNANIE – DO ROZKAZU OPERACYJNEGO Nr...
ANNEX „INTELLIGENCE" TO OPERATIONAL ORDER NO ...

Dokumenty odniesienia: *stosowne dokumenty (pisemne i graficzne)*
(Mapa 1: ..., godła ..., wydanie ...)
(Komunikat rozpoznawczy nr ...)
Strefa czasowa: *właściwa dla rozkazu (dla obszaru Polski – ALFA).*

1. POŁOŻENIE PRZECIWNIKA /ENEMY POSITION/

Powinny zostać tutaj podane wszystkie informacje, które dotyczą Aneksu a nie znalazły się w punkcie 1. Rozkazu Operacyjnego lub z innych przyczyn wymagają rozpowszechnienia (treść może być zawarta w apendyksach).

a) *Wskazanie właściwych apendyksów oraz komunikatów rozpoznawczych (jeśli były przesyłane oddzielnie).*
b) *Prognoza najbardziej prawdopodobnych działań przeciwnika.*

2. WYMAGANIA/PRIORYTETY ROZPOZNANIA /PRIORITY INTELILIGENCE REQUIREMENTS (PIR)/

Wyszczególnienie, w oddzielnych podpunktach wszystkich priorytetowych zadań dotyczących rozpoznania.

3. ZADANIA ROZPOZNANIA /INTELLIGENCE TASKS

a) Dla jednostek podporządkowanych lub przydzielonych - oddzielny, numerowany podpunkt zawierające zadania dla każdej jednostki, od której wymaga się określonych informacji. Jednostki powinny być wyszczególnione w tej samej kolejności w jakiej są wymienione w Rozkazie Operacyjnym.
b) Potrzeby informacyjne w stosunku do przełożonych i sąsiadów.

4. POSTĘPOWANIE Z JEŃCAMI WOJENNYMI. WYKORZYSTANIE ZDOBYTYCH DOKUMENTÓW I SPRZĘTU /PROCEDURES TO PRISONERS OF WAR AND DOCUMENTS/

Opracowywany w przypadku nowelizacji procedur postępowania na czas operacji/walki, jeśli to konieczne (sposób postępowania z ludnością, jeńcami, dezerterami, dokumentami i wyposażeniem przeciwnika.

a) Jeńcy wojenni, dezerterzy, repatrianci, mieszkańcy i inne osoby.
b) Zdobyte dokumenty przeciwnika.
c) Zdobyte wyposażenie przeciwnika

B – 1
Klauzula tajności

B-2

Klauzula tajności

Przechwycony sprzęt, materiały i związana z nimi dokumentacja techniczna - określenie rodzaju i kategorii sprzętu wyposażenia przeciwnika.

5. DOKUMENTACJA I WYPOSAŻENIE /INSTRUCTIONS AND EQUIPMENT/

Instrukcje dotyczące sposobu wykorzystania, przesyłania, otrzymywania, zamawiania dokumentów i sprzętu, np.: jakie mapy będą wykorzystywane; kiedy należy przedstawić plany rozpoznania; w jakim terminie i do kogo zgłaszać zapotrzebowanie na zdjęcia lotnicze określonego obszaru lub obiektu.

6. PRZECIWDZIAŁANIE ROZPOZNANIU I KONTRWYWIAD /COUNTERINTELLIGENCE/

a) Treść niniejszego punktu w dużej części jest zawarta w instrukcjach – procedurach operacyjnych. Stad też punkt ten pomijany jest w wielu rozkazach a jego treści zawarte są w oddzielnym apendyksie lub specjalnym aneksie.
b) Fragmenty instrukcji i procedur dotyczących operacji specjalnych (mogą być rozpowszechniane w ograniczonym zakresie - tylko zainteresowanych komórek i osób funkcyjnych).

7. MELDUNKI I DYSTRYBUCJA INFORMACJI /REPORTS AND DISTRIBUTION/

a) Częstotliwość składania rutynowych meldunków i ich dystrybucja.
b) Meldunki okresowe i specjalne, różniące się od wymienionych w stałych procedurach operacyjnych, wymagane od podległych jednostek.
c) Terminy odpraw oficerów rozpoznania.
d) Przepływ informacji rozpoznawczych.
e) Wytyczne dla oficerów łącznikowych rozpoznania.

8. INNE DANE /OTHER INSTUCTION/

Opracowywany według ustaleń i potrzeb G-2 (może zawierać wszystkie nie ujęte w sposób sformalizowany treści aneksu).

Potwierdzenie otrzymania:
(dowódca, który otrzymał dokument powinien potwierdzić jego otrzymanie wg sprecyzowanych wytycznych)

Podpis dowódcy

Za zgodność:
(podpisuje upoważniony przez dowódcę oficer, w miejscu podpisu dowódcy umieszcza się stopień i nazwisko)

.....
(stopień, nazwisko)

B-2

Klauzula tajności

B – 3
Klauzula tajności

Apendyksy: 1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .

Rozdzielnik:

Zewnętrzny	Egz. Nr
Do realizacji:	
1 BZ	1
2 BZ	2-3
XX	4-5
Do wiadomości:	
Dowódca 1 K	6
1 DZ	7
XX	8
Wewnętrzny	
Do realizacji:	
ZSD	9
G-3	10
XX	11
Do wiadomości:	
Dowódca	12
a/a	13
Kancelaria	14

Uwaga: prezentowana forma dokumentu dotyczy sytuacji operacyjno-taktycznych, kiedy aneks przesyłany jest poza Rozkazem Operacyjnym.

B – 3
Klauzula tajności

APENDYKSY

APENDYKS 1 - PROGNOZA ZAGROŻENIA

B-1-1
Klauzula tajności

APENDYKS 1 - PROGNOZA ZAGROŻENIA
DO ANEKSU B – ROZPOZNANIE
TO ANEKX – "INTELLIGENCE"
DO ROZKAZU OPERACYJNEGO NR ...
TO OPERATIONAL ORDER NO ...

1. SYTUACJA OGÓLNA W WOJSKACH PRZECIWNIKA /GENREL SITUATION

Położenie sił przeciwnika, dotychczasowa działalność i zdolność bojowa, zakładany cel strategiczny.

2. PRZEWIDYWANE DZIAŁANIE PRZECIWNIKA /ENEMY ACTIVITY/

a) Wojska lądowe

(1) Wariant I – zasadniczy

(a) Cel działania przeciwnika

(b) Podział sił (jakie jednostki bojowe zaangażuje przeciwnik do realizacji zakładanego celu)

(c) Prawdopodobny scenariusz działania przeciwnika (kto, kiedy i gdzie realizował będzie zadania bojowe)

(2) Wariant II

(3) Wariant III

b) Siły Powietrzne

c) Marynarka Wojenna

d) Walka elektroniczna

e) ABC

B-1-1
Klauzula tajności

INNE ZAGADNIENIA /OTHER/

Wiadomości dotyczące wykorzystania rodzajów wojsk, zastosowania w walce nowych typów sprzętu bojowego, zmiany w taktyce walki, zmiany w strukturze organizacyjnej wojsk. Działalność przeciwnika w tyłowej strefie walki, rozruchy, akcje zbrojne, terroryzm, itp.

Do apendyksu mogą być dołączane dodatkowe informacje (załączniki) zawierające zdjęcia, szkice, schematy, mapy i oleaty np.:

Załącznik/TAB 1 – Struktura organizacyjna ZO po mobilizacyjnym rozwinięciu
Załącznik/TAB 2 – Wzorce doktrynalne

B-1-2
Klauzula tajności

APENDYKS 2 - POGODA I WARUNKI TERENOWE

B-2-1
Klauzula tajności

APENDYKS 2 - POGODA I WARUNKI TERENOWE /WEATHER AND TERRAIN CONDY-TION/
DO ANEKSU B – ROZPOZNANIE
TO ANEKX – "INTELLIGENCE
DO ROZKAZU OPERACYJNEGO NR .....
TO OPERATIONAL ORDER NO ...

1. POGODA / WEATHER/

a. Sytuacja ogólna

(1) Warunki dzienne

(a) Okres światła dziennego
(b) Świt i zmierzch

(2) Pora nocna

(a) Światło Księżyca i jego fazy
(b) Warunki obserwacji nocnej

(3) Temperatura

(a) Średnia dzienna temperatura
(b) Temperatury skrajne
(c) Dni z temperaturą poniżej 0°C

(4) Zachmurzenie

(5) Opady

(a) Średnia ilość opadów
(b) Ekstremalne ilości opadów

(6) Wilgotność względna

(7) Wiatr

(a) Kierunek wiatru
(b) Średnia prędkość wiatru
(c) Ekstremalne warunki wietrzne

(8) Widoczność

(a) Dane ogólne
(b) Dni z mgłami

B-2-1
Klauzula tajności

b. Wojskowe aspekty pogody

(1) Możliwość ruchu

(2) Wpływ pogody na sprzęt i żołnierzy

(a) Wpływ na sprzęt bojowy
(b) Wpływ na żołnierzy

(3) Wpływ pogody na działania lotnictwa.

(4) Warunki obserwacji.

(5) Możliwość prowadzenia prac inżynieryjnych.

(6) Warunki łączności.

c. Wpływ pogody na działania wojsk własnych.

d. Wpływ pogody na działania przeciwnika.

2. TEREN /TERRAIN/

a. Sytuacja bieżąca

(1) Wzniesienia terenowe

(2) Sieć wodna

(3) Grunty i ich uwarunkowania

(4) Wegetacja roślin

(a) Lasy /obszary leśne/
(b) Grunty orne

(5) Infrastruktura

(a) Sieć drogowa
(b) Mosty
(c) Tereny zurbanizowane.
(d) Koleje
(e) Drogi wodne
(f) Porty
(g) Lotniska
(h) Elektrownie i linie energetyczne

b. Wojskowe aspekty terenu
(1) Przeszkody terenowe
(a) Przeszkody liniowe
(b) Przeszkody wodne
(c) Tereny trudne
(2) Tereny kluczowe
(3) Drogi podejścia i korytarze manewru
(4) Pole obserwacji i ognia
(5) Zakrycie terenu i możliwości maskowania
c. Wpływ terenu na możliwości prowadzenia działań przez wojska własne

d. Wpływ terenu na możliwości prowadzenia działań przez wojska przeciwnika

PLAN ROZPOZNANIA – PLAN ZBIERANIA INFORMACJI.

Zasadnicze części tego planu obejmują:

1. Zadania rozpoznania.
2. Podział zadań rozpoznania pomiędzy siły i środki wojsk własnych wyznaczone do ich realizacji.
3. Rejony zainteresowania, z których będą pozyskiwane informacje rozpoznawcze.
4. Wykaz jednostek oraz elementów ugrupowania bojowego przeciwnika podlegające rozpoznaniu.

Nazwa jednostki wojskowej

PLAN ROZPOZNANIA – CZĘŚĆ OPISOWA .....(nr jednostki, nazwa)
RECONNAISSACE PLAN **w dn:**

ZADANIA WŁASNEGO SYSTEMU ROZPOZNANIA ZAPOTRZEBOWANIE NA INFORMA-

Data	Wpisać dzień i miesiąc																							
Czas			12	00		24	00		12	00		24	00		12	00		24	00		12	00		24
Siły i środki Rozpoznania			We własnym obszarze odpowiedzialności																					
Rozpoznanie jednostek podległych																								
Jednostka Rozpoznawcza			Wpisać czas i numery zadań do realizacji											Np.:	2	4	6							
rozpoznanie inżynieryjne																								
Rozpoznanie artyleryjskie																								
Jednostki Nadrzędne																								
Jednostki Sąsiednie																								

		1	2	3	4	5	6	7	8
GŁÓWNY WYSIŁEK ROZPOZNANIA	CEL	Obiekt rozpoznania	ugrupowanie bojowe	linie rozgraniczenia	ugrupowanie bojowe artylerii			drogi podejścia	skrzydła
	OBSZAR	Rejon rozpoznania	Kierunek głównego wysiłku		główny wysiłek rozpoznania	przedni skraj		drogi	główny wysiłek

PLAN ROZPOZNANIA – część graficzna

Jest to dokument planistyczny stanowiący swego rodzaju załącznik do Planu Rozpoznania – części graficznej. Powstaje on w komórce sztabowej G2 (S2) i przedstawia graficzne zobrazowanie planowanego położenia własnych elementów rozpoznawczych i planowanych do realizacji przez nie zadań rozpoznawczych.

Podstawą do jej opracowania jest:

- opracowana i zaakceptowana przez dowódcę koncepcja rozpoznania,

- planowane zadania dotyczące pozyskania wiadomości o przeciwniku.

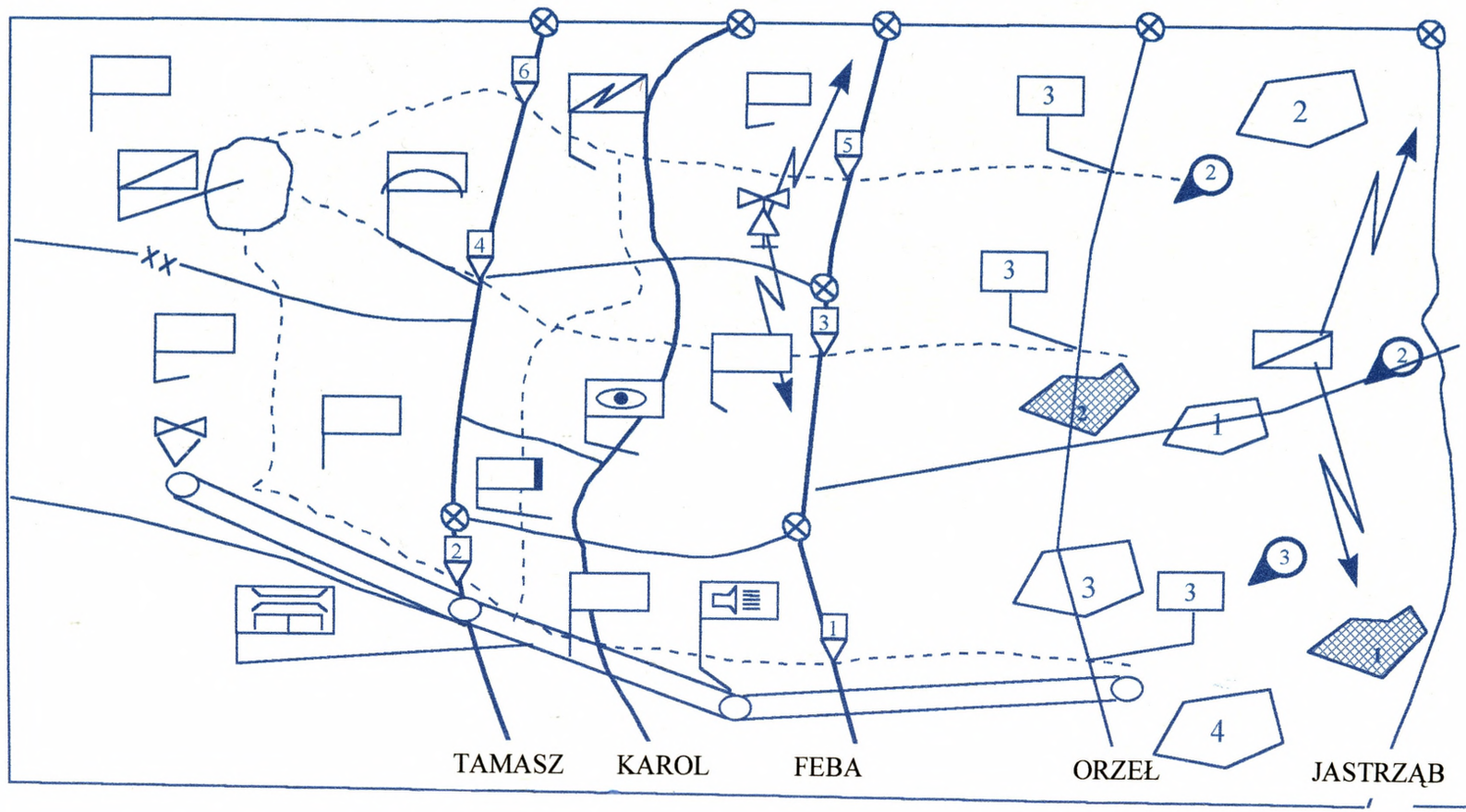
Na mapie tej znajdują się następujące informacje:

1. Stanowiska dowodzenia:
   a) podległych oddziałów;
   b) własne;
   c) przełożonych;
   d) sąsiadów;
   e) elementów OT, jeśli takie występują w pasie (obszarze) działania.
1. Linie rozgraniczenia kompetencji rozpoznawczych.
2. Rubieże ogniowe (otwarcia ognia) dla artylerii (aby nie postrzelała własnych elementów oraz dla określenia dróg manewru i przejść).
3. Zarysu przebiegu przedniego skraju obrony (rubieży styczności) w celu określenia odcinków przejścia przez własne ugrupowanie lub przenikania w ugrupowanie przeciwnika.
4. Strefy odpowiedzialności rozpoznawczej.
5. Rejony zastrzeżone.
6. Punkty kontrolne.
7. Rubieże koordynacji działań rozpoznawczych.

Dokument ten wykonywany jest stopniowo przez cały okres procesu planowania. Sfinalizowanie wykonania omawianego dokumentu następuje po zakończeniu odprawy decyzyjnej i ogłoszeniu przez dowódcę danego szczebla zamiaru rozegrania walki (operacji).

45
23

PLAN ROZPOZNANIA – CZĘŚĆ GRAFICZNA ...
RECONNAISSANCE PLAN (nr jednostki, nazwa)
w dn:.....
Mapa ..... X-XX; X-XX, X-XX

25
63

MAPA ROBOCZA KIEROWNIKA S2/G2 – część graficzna Planu Rozpoznania
może być wykonana jako oleata na szczeblu Brygady.

Omawiany dokument (nazywany mapą sytuacyjną) stanowi graficzny element "pomocniczy" - załącznik w stosunku do "Planu Rozpoznania – części tabelaryczno-opisowej".

Mapa opracowywana jest głównie na potrzeby kierowania realizacją zadań rozpoznawczych przez elementy rozpoznawcze danego szczebla dowodzenia oraz kontroli tego procesu w trakcie działań bojowych. Na podstawie przyjętego wariantu prawdopodobnego działania przeciwnika przez dowódcę określa się punkty kontrolne i rejony zainteresowania. Określenie tych punktów i rejonów umożliwia kierownikowi S2/G2 dokonanie podziału sił i środków do realizacji określonych zadań.

Mapa przedstawia graficzne zobrazowanie położenia własnych elementów rozpoznawczych i realizowanych przez nie zadań rozpoznawczych. Jest ona bardzo pomocna do ogólnego zorientowania w ogólnej sytuacji rozpoznawczej oraz zmiany w razie potrzeby rejonów rozpoznania dla poszczególnych elementów rozpoznawczych.

Podstawą do opracowania tej mapy jest:

- aktualna sytuacja na polu walki,
- zadania dotyczące pozyskania wiadomości o przeciwniku,
- opracowana i zaakceptowana przez dowódcę koncepcja rozpoznania.

Na mapie roboczej szefa S2/G2 znajdują się następujące informacje:

1. Stanowiska dowodzenia przełożonego.
2. Linie rozgraniczenia i punkty koordynacji działań.
3. Rubieże lub rejony wykorzystywane przez przełożonego do realizacji własnych zadań rozpoznawczych.
4. Punkty kontrolne i rejony zainteresowania.
5. Rubieże rozpoznania BSR i śmigłowców.
6. Podział obszaru rozpoznania na strefy rozpoznania podwładnych i organicznych jednostek rozpoznawczych oraz przydzielonych elementów rozpoznawczych.
7. Rubieże koordynacji działań rozpoznawczych.
8. Inne informacje według własnych potrzeb i ustaleń.

Mapa robocza jest aktualizowana po otrzymaniu okresowych meldunków rozpoznawczych napływających od podległych jednostek. To właśnie ona w czasie bezpośredniego kontaktu kierownika komórki S2/G2 z oficerami pionu operacyjnego i wsparcia ogniowego, mają zapobiec powstawaniu sytuacji kryzysowych, w czasie których elementu rozpoznawcze byłyby narażone na ogień własnych środków ogniowych.

Mapa robocza może zawierać również informacje o zasięgu oddziaływania poszczególnych rodzajów rozpoznania i ich technicznych możliwości.

Praktyczny sposób prowadzenia może być różny, np.:

1. Informacje od przełożonego nanosić w kolorze czarnym a własne zamierzenia
2. w kolorze niebieskim.
3. Każdy podsystem rozpoznania nanoszony jest innym kolorem.
4. Wykonywanie oddzielnych "oleat", obrazujących działanie każdego podsystemu rozpoznania i nakładanie ich jedne na drugie w razie konieczności dla zobrazowania całego systemu rozpoznania.

MAPA ROBOCZA SZEFA G2 ... (nr i nazwa jednostki)
/G2 CHIEF'S WORKING MAP/

45

23

Według poglądów NATO przyjmuje się nazwę „Mapy sytuacyjnej", która zawiera następujące informacje:

a). Informacje o wojskach własnych i sąsiadach znajdujących się w strefie odpowiedzialności i zainteresowania;

b). Położenie wykrytych i potwierdzonych obiektów i elementów ugrupowania bojowego przeciwnika.

25

63

kpt. NOWAK

MAPA INFORMACYJNA

Dla zachowania ciągłości rozpoznania wszystkie obiekty przeciwnika ilustrowane są na Mapie informacyjnej, prowadzonej w rozpoznawczej komórce sztabowej S2/G2 i „prowadzone" są aż do ich likwidacji lub opuszczenia rejonu zainteresowania. Mapa ta, może być wykonywana również w formie „oleaty". Prowadząc omawiany dokument należy przestrzegać zasady, ze nawet czasowa utrata lub zmniejszenie możliwości bojowych obiektu nie powodują ograniczenia zainteresowania nim określonych elementów rozpoznawczych.

Każdy moduł ugrupowania bojowego przeciwnika rozpatrywany jest o dwa szczeble niżej w stosunku do własnego szczebla dowodzenia (oznacza to, że w centrum zainteresowania komórki sztabowej S2/G2 może się znaleźć np., pluton miotaczy ognia, który przydzielono do brygady walczącej w terenie zurbanizowanym).

Omawiana mapę prowadzi zespół pod kierownictwem zastępcy kierownika S2/G2. Do tego zespołu napływają informacje ze źródeł rozpoznania osobowego i elektronicznego, pozyskiwane zarówno przez własne jak i sąsiednie jednostki rozpoznawcze. Informacje priorytetowe przesyłane są w trybie natychmiastowym, pozostałe natomiast w formie cyklicznych meldunków rozpoznawczych.

Klucz dostępu poszczególnych użytkowników do konkretnych grup informacji ustala główny wysponent sieci.

Praktycznie oznacza to, iż na potrzeby oceny przeciwnika napływają dane dotyczące sił aktualnie prowadzących walkę, jednostek drugiego rzutu (odwodów), pododdziałów specjalistycznych, logistyki, lotnictwa wojsk lądowych, a nawet informacje o pogodzie panującej w obszarze działania przeciwnika (który jednocześnie stanowi dla danego szczebla dowodzenia wojsk własnych rejon odpowiedzialności lub zainteresowania rozpoznawczego). Wszystkie nanoszone są na mapę (oleat).

Zespół zastępcy kierownika S2/G2 dla zobrazowania ogólnej sytuacji bojowej praktycznie prowadzi trzy mapy, których skale uzależnione są od szczebla dowodzenia:

Nr 1 obejmująca ogólnie obszar działania grup dalekiego rozpoznania (tzw. strefa głębokiego rozpoznania).

Nr 2 obejmująca obszar walki pierwszorzutowych oddziałów (są to strefy rozpoznania taktycznego).

Nr 3 obejmuje sytuację w strefie tyłowej (strefie rozpoznania tyłowego).

Generalnie w odniesieniu do zróżnicowania skal poszczególnych map należy przyjąć zasadę kompatybilności PRZEŁOŻONY – PODWŁADNY.

Informacje dotyczące przeciwnika z pierwszej strefy przekazywane są od lotnictwa, przełożonych, sąsiadów i organicznych elementów rozpoznawczych.

Obraz działania przeciwnika w obszarze drugiej strefy powstaje na podstawie meldunków przekazywanych przez oddziały walczące.

Tyłowa strefa pod względem rozpoznania aktywności przeciwnika jest nadzorowana przez żandarmerię wojskową, siły i środki OT oraz administracji państwowej jak również elementy rozpoznawcze OP.

Na podstawie omawianego dokumentu, zawierającego aktualne położenie wykrytych elementów przeciwnika dokonuje się „Oceny prawdopodobnego charakteru prowadzenia przyszłych działań bojowych przez przeciwnika".

Ocena ta, przesyłana jest podwładnym z częstotliwością raz lub dwa razy w ciągu doby (w zależności od szczebla dowodzenia). Powinien z niej wynikać jednoznacznie ogólny zamiar prowadzenia walki (operacji) przez przeciwnika. Powinny również z niego wynikać pomocnicze kierunki działania przeciwnika oraz możliwości potęgowania oporu lub uderzenia oraz sposób wykorzystania jednostek powietrznomanewrowych.

Omawiany dokument nie wymaga nanoszenia elementów rodzajów wojsk (WRiA, wojska inżynieryjne, itp.).

MAPA INFORMACYJNA ... (nr i nazwa jednostki)
/INFORMATION MAP/

45

23

Dotyczy tylko i wyłącznie oceny zagrożenia przeciwnika. Powyższy dokument zawiera dane dotyczące oceny działania (prawdopodobnego zamiaru działania) zasadniczych elementów ugrupowania bojowego przeciwnika ze szczegółowością o dwa szczeble w dół w stosunku do szczebla wykonującego powyższy dokument.

25

63

kpt. NOWAK

Dokument ten prowadzi się na wszystkich szczeblach dowodzenia, wpisując kolejno wszystkie ważne przedsięwzięcia z działania dowództw, sztabów oraz jednostek i elementów rozpoznawczych. Wpisuje się w nim również wszystkie wysłane i przyjęte meldunki, polecenia i zarządzenia z podaniem czasu i źródła informacji.

Dziennik działań bojowych jest dokumentem, który można wykorzystać do szczegółowej analizy działalności poszczególnych komórek i pododdziałów rozpoznawczych.

Dokument ten prowadzony jest przez cały okres przygotowania i prowadzeni walki (operacji).

Klauzula tajności

DZIENNIK DZIAŁAŃ BOJOWYCH

RECORDS BOOK OF OPERATIONS

Nazwa jednostki wojskowej:.....data..... strona nr:... z .... stron (np. strona 3 z 15 stron)

Lp. Number	**Czas /od-do/ Time from-to**	**Źródło wiadomości Information sour-ce**	**Treść informacji Main information**	**Rodzaj działania Sort operations**	**Inicjały /podpis przyjmującego. Signes.**
1	2	3	4	5	6

Klauzula tajności

ZAPOTRZEBOWANIE NA WIADOMOŚCI

Dokument ten sporządza się w formie tekstowej (na sformalizowanym blankiecie) i wysyła do sztabu nadrzędnego lub sąsiadów w celu uzyskania informacji o przeciwniku, których nie mogą zdobyć własne siły i środki rozpoznania lub potwierdzenia niektórych danych.

Dokument ten może być wykonywany w każdym okresie planowania organizowania i prowadzenia walki (operacji).

ZAPOTRZEBOWANIE NA WIADOMOŚCI

ZAPOTRZEBOWANIE NA WIADOMOŚCI /REQUIREMENTS/	Numer: Czas przyjęcia: Czas wyjścia:
OD: /FROM/ **DO: /TO/**	
PRZEDMIOT ZAPYTANIA: /QUESTION OF SUBJECT/	
1. LICZBA PORZĄDKOWA /FIGURE NUMBER/	
2. PRIORYTET /PRIORITY/	
3. RODZAJ DZIAŁAŃ /RODZAJ CELU /OPERATION AND TARGETS OF SORTES/	
4. REJON DZIAŁAŃ / POŁOŻENIE CELU /OPERATION AREA AND TARGETS/	
5. ZAPOTRZEBOWUJĄCY INFORMACJĘ /REQUIREMENT OF INFORMOTION/	
6. TERMINY: /TIMES/ A. Czas rozpoczęcia: B. Czas zakończenia: C. Nie później niż:	 A: B: C:
7. DOKŁADNOŚĆ /PRECISIONS/	
8. UZASADNIENIE /SUBSTANTIANTIAN/	
9. INSTRUKCJE SPECJALNE /SPECIAL INSTRUCTIONS/	
10. ADRESACI /ADRESS	
11. UWAGI /REMARKS/	

MELDUNEK ROZPOZNAWCZY

Meldunki rozpoznawcze służą do opracowania zamiaru walki i określenia możliwości bojowych przeciwnika. Dlatego też meldunki rozpoznawcze są sporządzane od szczebla batalionu (ogólnowojskowego, powietrznodesantowego) oraz dywizjonu do korpusu włącznie. Koordynatorem obiegu meldunków rozpoznawczych (sumarycznych informacji o przeciwniku) jest wydział S2/G2 danego szczebla dowodzenia.

Meldunki obrazujące położenie wojsk przeciwnika w określonej godzinie wykonywane są w formie graficzno-opisowej.

W zależności od przeznaczenia i wewnętrznych ustaleń dowódcy, stopień szczegółowości takiego meldunku może być różny, (dotyczy to szczegółowości zawartych w nim informacji), każdorazowo jednak zobrazowane wiadomości muszą spełniać następujące wymagania:

Przedstawiać aktualny charakter działań przeciwnika.

Wskazywać prawdopodobny cel jego przyszłych działań.

Określać, które obiekty i elementy ugrupowania przeciwnika wymagają dodatkowego rozpoznania.

Do zasadniczych treści o przeciwniku, które powinny być zobrazowane graficznie na meldunku należą:

1. Położenie jednostek pancernych i zmechanizowanych w obszarach (rejonach) rozpoznania.
2. Rozmieszczenie głównych elementów rozpoznanego systemu dowodzenia.
3. Rejony SO artylerii i rakiet.
4. Lokalizację głównych elementów systemu logistycznego.

Prezentowany meldunek powinien zawierać również opracowane w formie opisowej wiadomości na temat wykrytych i rozpoznanych obiektów przeciwnika oraz ogólnego charakteru działania jego lotnictwa i śmigłowców.

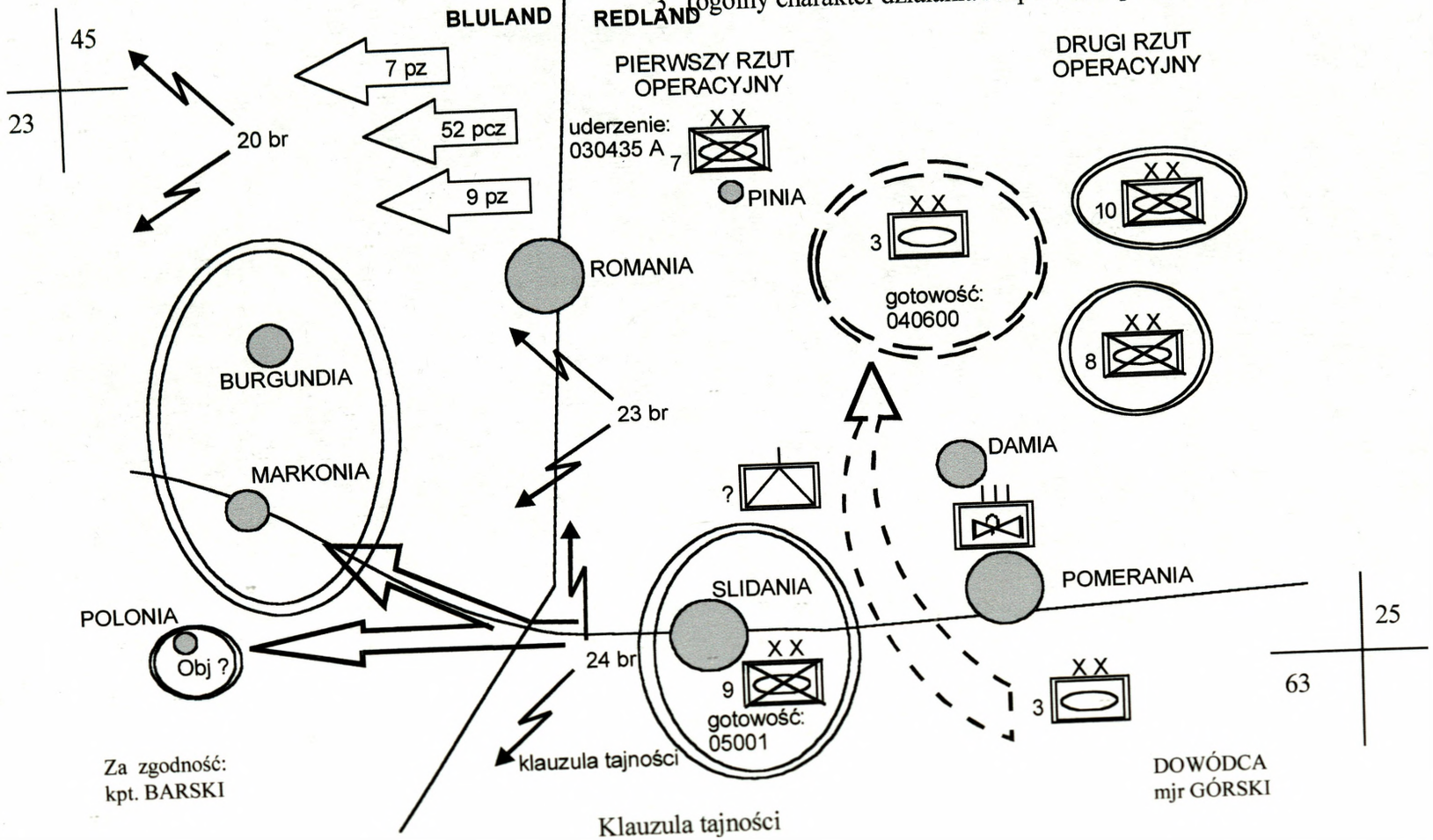
Tego typu meldunki sporządzane na bazie informacji przekazywanych przez elementy rozpoznania stanowią podstawę do prowadzenia mapy informacyjnej przez zespół kierowany przez zastępcę kierownika S2/G2 (Zespół Gromadzenia Danych o Przeciwniku) oraz mapy roboczej prowadzonej przez kierownika komórki S2/G2.

MELDUNEK ROZPOZNAWCZY ... (nr JW.)
za okres od 051200 do 051600 MAJ 99
/RECONNAISSACE REPORT/

•(ogólny charakter działania przeciwnika)

GREENLAND •(co stwierdzono)

3. (ogólny charakter działania rozpoznania przeciwnika)

Za zgodność:
kpt. BARSKI

DOWÓDCA
mjr GÓRSKI

Klauzula tajności

KOMUNIKAT ROZPOZNAWCZY

Jest dokumentem opracowywanym od szczebla ZT wzwyż. Opracowuje go kierownik G2 po dokonaniu oceny bieżącej działalności przeciwnika. Ocena ta jest przesyłana zainteresowanym razem z podaniem zasad użycia wojsk przeciwnika.

Sporządza się go zasadniczo w formie tekstowej na sformalizowanym blankiecie. Obejmuje on wiadomości ogólne o przeciwniku za miniony okres walki (operacji).

Mogą być również opracowywane problemowe (informacyjne) komunikaty rozpoznawcze dotyczące np.:

- nowych rodzajów broni;
- nowych zasad działania wojsk;
- operacyjnego przygotowania terenu.

Dokument może być wykonywany i przesyłany w każdym etapie walki (operacji).

Klauzula tajności

NA SZCZEBLU DYWIZJA
Kopia nr... z ... egzemplarzy
.....
jednostka wydająca dokument
.....
miejsce wydania
czas /data .....

KOMUNIKAT ROZPOZNAWCZY nr.....
INTELLIGEENCE REPORT No.....

Dokumenty odniesienia:
Mapa....., seria....., rok wydania.....
Strefa czasowa:.....

1. SYTUACJA OGÓLNA W WOJSKACH PRZECIWNIKA /GENERAL SITUATION/
/zwięzły raport o położeniu sił przeciwnika i dotychczasowej jego działalności, ten punkt meldunku jest bardzo często przesyłany w formie graficznej jako załącznik do meldunku/

2. DZIAŁALNOŚĆ PRZECIWNIKA - SYTUACJA SZCZEGÓŁOWA /ENEMY OPERATIONS /
/punkt ten precyzuje położenie i ugrupowanie poszczególnych oddziałów i związków taktycznych, omawia stopień realizacji ich zadań bojowych, może być opracowany w formie graficznej jako załącznik tj. oleata, schemat, dodatkowa mapa, szkic działania/

a. wojska lądowe;
b. siły powietrzne;
c. działania powietrzno-desantowe, powietrzno-szturmowe;
d. działania nieregularne;
e. wykorzystanie środków broni masowego rażenia;
f. walka radioelektroniczna;
g. inne zagadnienia;
/ wiadomości dotyczące wykorzystania pododdziałów rodzajów wojsk, użycia nowego sprzętu bojowego, wyposażenia, zastosowania nowych zasad walki, itp./

3. ROZPOZNANO I WYKRYTO / ESTIMATE AND COVERDED
a. rozmieszczenie i skład oddziałów /pododdziałów/ przeciwnika;
b. stan osobowy, ważniejsze uzbrojenie i wyposażenie:
(1) straty w walce;
(2) zdolność bojowa omawianego oddziału /pododdziału/.
c. taktyka walki;
d. szkolenie;
e. zabezpieczenie bojowe;
f. doświadczenie bojowe;
g. inne fakty, zdarzenia.

Klauzula tajności

Klauzula tajności

4. DZIAŁANIA PRZECIWROZPOZNAWCZE / COUNTERMESSURES OPERATIONS */ten punkt wydawany jest z zasady osobno z ograniczonym nakładem do wybranych jednostek/*

a. sytuacja ogólna;
b. szpiegostwo;
c. sabotaż;
d. rozruchy, przewroty, akcje wywrotowe, itp.;
e. ochrona informacji;
f. inne przedsięwzięcia.

5. POGODA / WEATHER /

/wpływ pogody w omawianym okresie na realizację zadań/.

6. TEREN / TERRAIN /

/wpływ warunków terenowych na realizację zadań w omawianym okresie /.

7. ANALIZA I WNIOSKI / ESTIMATE /

a. możliwości przeciwnika;
b. słabe wrażliwe punkty w działalności przeciwnika;
c. wnioski ogólne .

Potwierdzenie otrzymania:

(dowódca, który otrzymał dokument powinien potwierdzić jego otrzymanie wg sprecyzowanych wytycznych)

Podpis dowódcy

Za zgodność:

(podpisuje upoważniony przez dowódcę oficer, w miejscu podpisu dowódcy umieszcza się stopień i nazwisko)

.....
(stopień, nazwisko)

Apendyksy: 1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .

Klauzula tajności

Klauzula tajności

Rozdzielnik (*przykładowy*):

Zewnętrzny	Egz. nr
Do realizacji:	
1 BZ	1
2 BZ	2-3
Do wiadomości:	
Dowódca 1 K	4
1 DZ	5
Wewnętrzny	
Do realizacji:	
ZSD	6
G-3	7
Do wiadomości:	
Dowódca	8
a/a	9

Klauzula tajności

N-1

Klauzula tajności

ANEKS N – BEZPIECZEŃSTWO – DO ROZKAZU OPERACYJNEGO Nr...

Dokumenty odniesienia: *stosowne dokumenty (pisemne i graficzne)*
(Mapa 1: ..., godła ..., wydanie ...)
(Komunikat rozpoznawczy nr ...)

Strefa czasowa: *właściwa dla rozkazu (dla obszaru Polski – ALFA).*

1. ZADANIE JEDNOSTKI

W tym punkcie podaje się w skrótowej formie realizowane lub planowane zadanie bojowe.

2. OCENA REJONU DZIAŁAŃ BOJOWYCH

W punkcie tym omawia się charakterystyczne cechy rejonu i warunki atmosferyczne oraz ich wpływ na prowadzenie przez przeciwnika działalności rozpoznawczej, dywersyjnej i sabotażowej, jak również czynniki wpływające na przedsięwzięcia i działalność własnego bezpieczeństwa. Ponadto w tym punkcie mogą być poddane ocenie także inne zagadnienia dotyczące rejonu działań bojowych, jak np.: warunki socjalne, zdrowotne, miejscowe zasoby materiałowe i inne.

3. SYTUACJA ROZPOZNAWCZA, SABOTAŻOWA I DYWERSYJNA

W oddzielnych podpunktach charakteryzowane są następujące zagadnienia:

- *Ugrupowanie bojowe i jego wpływ na możliwość prowadzenia rozpoznania przez przeciwnika.*
- *Skład bojowy.*
- *Siły i możliwości organów rozpoznawczych, dywersyjnych i sabotażowych przeciwnika.*
- *Charakterystyka prowadzonych dotychczas i aktualnie działań rozpoznawczych, dywersyjnych i sabotażowych przez przeciwnika.*
- *Właściwości i słabości rozpoznania przeciwnika.*

4. MOŻLIWOŚCI ROZPOZNAWCZE, SABOTAŻOWE I DYWERSYJNE

W tym punkcie dokonuje się oceny możliwości przeciwnika według następujących zagadnień:

- *Znane lub przypuszczalne metody rozpoznania stosowane przez przeciwnika.*
- *Możliwości sabotażu wojskowego, politycznego i ekonomicznego prowadzonego przez dywersantów, sabotażystów i zbrojne podziemie przeciwnika.*
- *Rodzaje stosowanej dywersji, w tym: działalność psychologiczna, propaganda, podżeganie, zdradzanie, wywoływanie niezadowolenia i wpływ tych czynników na działalność wojsk własnych.*
- *Ocena możliwości rozpoznawczych, sabotażowych i dywersyjnych przeciwnika.*

5. WNIOSKI.

We wnioskach szef komórki bezpieczeństwa przedstawia najbardziej prawdopodobne metody i sposoby działalności rozpoznawczej przeciwnika. Charakteryzuje ich wpływ na wykonanie zadania bojowego oraz przedstawia propozycje co do metod, jakie należy zastosować w celu zwalczania tej działalności.

Klauzula tajności

Plan przedsięwzięć obrony informacji
(wypełniony przykładowo)

Jednostka: 1 Dywizja Zmechanizowana
Obejmuje okres: od 10 maja godz. 4.00 do czasu opanowania rejonu KARP i zniszczenia przeciwnika w tym rejonie.

ETAPY	RODZAJ ZADAŃ	ZASTOSOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA BEZPIECZEŃSTWA	OFICER ŁĄCZNOŚCI	SZEF ŻANDARMERII	WSZYSTKIE POD ODDZIAŁY	SZEF ARTYLERII DYWIZJI	LOTNICTWO DYWIZJI	SEKCJA BEZPIECZEŃSTWA	OFICER DO SPRAW KONTAKTU Z LUDNOŚCIĄ CYWILNĄ	UWAGI
ZAJĘCIER	1.BEZPIECZEŃSTWO WOJSKOWE									
	2. Zachowanie tajemnicy	2. Zakryć lub zamalować oznakowania na pojazdach i śmigłowcach.			x					
		2. Zdjąć oznaki z umundurowania.			x					
		2. Zabronić wejścia osobom postronnym.			x					
		2. Zwiększyć dyscyplinę na SD i w pododdziałach.			x					
		2. Kontrolować obieg dokumentów i map, tajemnica rozmów telefonicznych.			x					
		2. Meldować natychmiast o wszelkich naruszeniach tajemnicy służbowej.						x		
	2. Ochrona broni i sprzęt	2. Podawać rozmieszczenie broni i sprzętu tylko zainteresowanym.				x				
		2. Jednostki pobierają wszelkie zaopatrzenie swoimi środkami transportu.				x				
		2. Kontrolować lub ewakuować ludność cywilną zamieszkała w pobliżu miejsc rozmieszczenia sprzętu rakietowego.				x				

EJONU WYJŚCIOWEGO DO NATARCIA	2. Ochrona tajnych dokumentów, materiałów i sprzętu.	2. Sprawdzić istniejące zarządzenia dotyczące kodowania, przechowywania aparatury do kodowania oraz niszczenia dokumentów tajnego dowodzenia.	x		x			x		
		2. Sprawdzić plany niszczenia dokumentów w razie zagrożenia.			x					
	2. Ochrona łączności.		x							
		2. Zachować ciszę radiową.	x							
		2. Zakazać wstępu osobom postronnym do kancelarii tajnej jednostki.	x							
		2. Patrolować linie przewodowe.	x							
		2. Przeciąć wszelkie linie przewodowe biegnące na teren przeciwnika.								
	2. Maskowanie ruchów wojsk				x					
		2. Wstrzymać wszelki ruch pojazdów do i z rejonu ześrodkowania i koncentracji.		x	x					
		2. Zorganizować punkty kontroli ruchu w rejonach koncentracji.		x	x					
		2. Zabronić koncentrowania pojazdów w rejonach SD.		x	x					
		2. Zorganizować kontrolę ruchu przed zajęciem SD.								
	2. Sprawdzanie korespondentów				x					
		2. Eskortować przybyłych korespondentów.			x					
		2. Przy udzielaniu informacji nie ujawniać tajemnicy. Szef wydziału rozpoznawczego sprawdza dokumenty tożsamości.								
	2. Maskowanie						x			
		2. Codziennie wykonywać zdjęcia lotnicze rejonu koncentracji.			x					
					x					
		2. Sprawdzać maskowanie samochodów.			x					
		2. Wygaszać wszelkie światła w nocy.			x					
		2. Nie wzniecać ognisk.			x					
		2. W razie oświetlenia terenu – pozostać w bezruchu.			x					
		2. Nie zaśmiecać rejonu.								
		2. W razie pojawienia się samolotów przeciwnika – pozostawać w bezruchu i jeśli nie atakują – nie prowadzić do nich ognia.								
	h) Przeciwdziałanie.								x	
		2. Ustalić punkty kontrolne ruchu ludności. Zatrzymane osoby kierować do		x						
		2. Aresztowań dokonuje żandarmeria. Aresztowani agenci								

	2. Przedsięwzięcia taktyczne.	przekazywani są do specjalnego pododdziału rozpoznania i bezpieczeństwa. 2. Ustawić zapory na drogach wokół rejonu ześrodkowania. 2. Nie otwierać ognia do nie atakujących samolotów i śmigłowców. 2. Zorganizować obserwację terenu w celu wykrycia ewentualnych zrzutów spadochronowych. 2. Zorganizować patrolowanie dróg. 2. Ograniczyć ruch ludności w promieniu 2 km od miejsc zamieszkania. 2. Wprowadzić godzinę policyjną od 2.00 do 5.00			x x x x				x x	
	2. BEZPIECZEŃSTWO CYWILNE									

Podpisuje:

KIEROWNIK SEKSJI KONTRWYWIADU

Klauzula tajności

WYKAZ DOKUMENTÓW WE.

Dokumenty szczebla - Dywizja .

a) aneks H do rozkazu operacyjnego „Walka radioelektroniczna".

b) apendyksy:

- oleat walki radioelektronicznej przeciwnika
- wykaz wykrytych środków elektronicznych przeciwnika
- oleat – plan walki radioelektronicznej wojsk własnych
- wykaz celów elektronicznych
- rejony i częstotliwości zastrzeżone
- plan obrony radioelektronicznej
- inne wg potrzeb i decyzji dowódcy

c) plan zakłóceń

d) mapa sytuacyjna

e) dziennik działań bojowych

f) zapotrzebowanie na wiadomość

g) meldunek rozpoznawczy

h) komunikat rozpoznawczy

ANEKS H „WALKA RADIOELEKTRONICZNA"

Aneks H do rozkazu operacyjnego „Walka radioelektroniczna" wykonywany jest przez oficerów walki radioelektronicznej komórki G2 po podjęciu przez dowódcę decyzji oraz sprecyzowaniu zamiaru. Układ tego aneksu podany jest we wzorze poniżej.

Kopia nr 4 z 25 kopii
2 KZ FRANKOWO (MA 7751)
NIEBIESCY
251700 A July 1999 (25.07.1999r.,
godz.17.00, strefa czasowa A)
XA 33

ANEKS H "WALKA RADIOELEKTRONICZNA" DO ROZKAZU
OPERACYJNEGO (PLANU DZIAŁANIA 14 2 KZ) nr 2 KZ

Dokumenty odniesienia:
Mapa *1 :* 250 000, seria 1501 EUROPA; arkusze: *NN 33-12, NM 33-3, NM 33-6, NN 34-10, NN 34-11, NM 34-1, NM 34-2, NM 34-4, NM 34-5;* rok wydania *1992,* wydanie *1-OTSG.*
Strefa czasowa: *ALFA*

1. SYTUACJA

a. Siły przeciwnika.
(1) Siły główne.
(2) Położenie wojsk przeciwnika oraz przewidywane kierunki ich działania. Najczęściej występuje odwołanie do aneksu B (rozpoznanie).
(3) Systemy elektroniczne przeciwnika.
Krótka charakterystyka wykorzystywanych środków łączności, stacji radiolokacyjnych i innych środków elektronicznych.
(4) Środki walki radioelektronicznej przeciwnika.
(5) Uogólniona charakterystyka wykorzystywanych przez przeciwnika środków walki radioelektronicznej.

b. Wojska własne.
(1) Przedsięwzięcia WRE realizowane przez przełożonego

Wymienić jakie przedsięwzięcia z zakresu walki radioelektronicznej realizował będzie przełożony na naszym kierunku działania.

(2) Wsparcie sił powietrznych w zakresie WRE

Jakie przedsięwzięcia z zakresu walki radioelektronicznej realizowane będą na naszym kierunku działania przez inne rodzaje sił zbrojnych – lotnictwo, siły morskie.

(3) Przedsięwzięcia WRE sąsiadów.

Przedsięwzięcia w zakresie walki radioelektronicznej realizowane przez sąsiadów.

c. Przydział i wzmocnienie.

Wymienić siły WRE dodatkowo przydzielone, wzmacniające lub wydzielone.

d. Założenia:

(1) Plan działania;

Przedstawienie przewidywanego rozwoju sytuacji – najczęściej odesłanie do aneksu C – Plan działania.

(2) Przewidywane przedsięwzięcia przeciwnika;

Jakie przedsięwzięcia walki radioelektronicznej może zastosować w nadchodzącej operacji przeciwnik.

(3) Spodziewane nowe systemy elektroniczne przeciwnika;

Jakie nowe systemy elektroniczne może zastosować przeciwnik w toku działań bojowych.

(4) Przewidywana taktyka użycia sprzętu radioelektronicznego przez przeciwnika;

Jaka może być zastosowana nowa taktyka użycia sprzętu elektronicznego.

2. ZADANIE

Jakie zadanie z zakresu walki radioelektronicznej realizować będzie szczebel wydający rozkaz.

3. REALIZACJA

a. Zamiar działania (koncepcja).

Określenie głównego wysiłku walki radioelektronicznej. Wyjaśnienie sposobu wykorzystania elementów ugrupowania bojowego.

b. Zadania dla elementów ugrupowania bojowego.

W kolejnych podpunktach stawiane są zadania dla poszczególnych elementów ugrupowania bojowego. Nie powtarza się zadań przedstawionych wyraźnie w zamiarze walki lub graficznie w załącznikach.

c) Koordynacja działań.

Wyszczególnienie informacji dotyczących dwóch i więcej elementów ugrupowania bojowego i podanie niezbędnych współrzędnych linii koordynacyjnych.

4. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE

a) Zaopatrywanie w sprzęt WRE.

Odwołanie się do właściwego aneksu.

b) Zabezpieczenie techniczne posiadanych środków walki radioelektronicznej.

Odwołanie się do właściwego aneksu.

c) Uzupełnienie.

Odwołanie się do właściwego aneksu.

5. DOWODZENIE I ŁĄCZNOŚĆ

a) Dowodzenie.

Rozmieszczenie wysuniętego głównego i zapasowego stanowiska dowodzenia – własnego i przełożonego, a także jednostek współdziałających , a także przewidywane miejsca ich kolejnego rozwinięcia.

b) Łączność.

Określenie sposobu organizacji łączności dla potrzeb walki radioelektronicznej lub odwołanie się do właściwego aneksu. Określenie obowiązującej dokumentacji szyfrowej, terminów zmiany danych radiowych itd.

DOWÓDCA

.....

ZA ZGODNOŚĆ

.....

H-4

KLAUZULA TAJNOŚCI

APENDYKSY

1. Oleat - WRE przeciwnika
2. Plan obrony radioelektronicznej
3 Oleat – Plan WRE wojsk własnych
4 Wykaz celów elektronicznych
5 Rejony i częstotliwości zastrzeżone
6 Plan zakłóceń
7 Wykaz wykrytych środków elektronicznych przeciwnika

ROZDZIELNIK:

Uwaga:

Jeżeli aneks jest wysyłany oddzielnie od rozkazu, musi być opisany tak jak rozkaz (strona tytułowa, podpis, rozdzielnik). Natomiast w sytuacji gdy jest on integralną częścią rozkazu i jest rozprowadzany według tego samego rozdzielnika, wystarczy sam tytuł dokumentu - wówczas w aneksie nie umieszcza się tekstu zaznaczonego ramkami.

H-4

KLAUZULA TAJNOŚCI

APENDYKS 1 - Oleat walki radioelektronicznej

Apendyks 1 – Oleat walki radioelektronicznej przeciwnika wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej komórki G2 na folii lub kalce technicznej. Dokument ten przedstawia ugrupowania sił i środków walki radioelektronicznej przeciwnika działającego na naszym kierunku oraz potencjalne zasięgi jego oddziaływania na nasze systemy radioelektroniczne.

Na oleacie ujmuje się:

- punkty odniesienia;
- linie rozgraniczenia;
- rubież styczności wojsk;
- wykryte elementy ugrupowania bojowego pododdziałów walki radioelektronicznej (linią ciągłą);
- prawdopodobne rejony rozwinięcia elementów ugrupowania bojowego pododdziałów walki radioelektronicznej (linią przerywaną);
- zasięgi rozpoznania (namierzania);
- zasięgi zakłóceń;
- zasięg użycia NZJU.

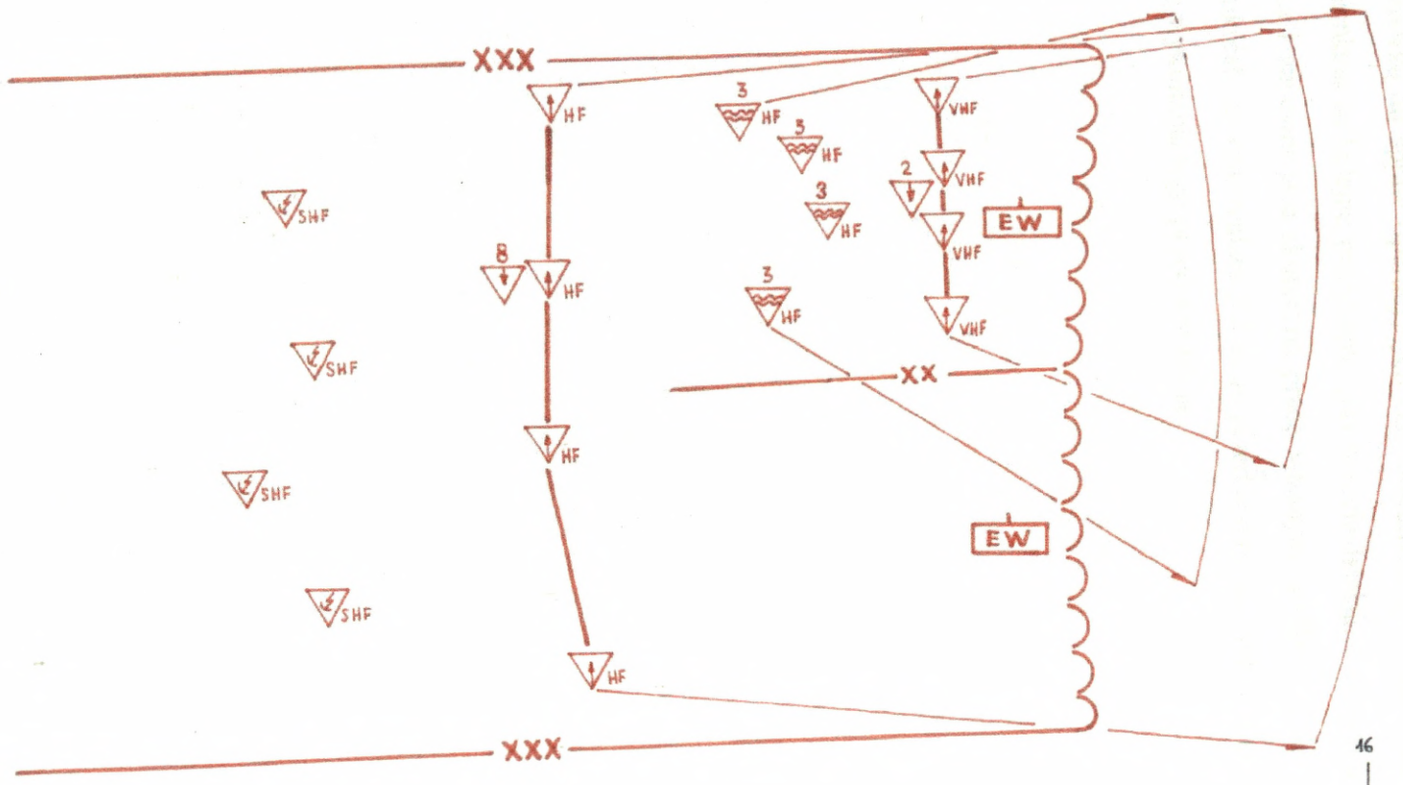
W przypadku braku wiadomości o rejonach rozwinięcia elementów WRE przeciwnika zaznacza się schematycznie jakie siły WRE mogą występować w strukturze organizacyjnej przeciwnika.

APENDYKS 1 DO ANEKSU WALKA RADIOELEKTRONICZNA
OLEAT WALKI RADIOELEKTRONICZNEJ PRZECIWNIKA

86

32

KLAUZULA TAJNOŚCI

46

53

KLAUZULA TAJNOŚCI

APENDYKS 2 PLAN OBRONY RADIOELEKTRONICZNEJ

Apendyks 2 – Plan obrony radioelektronicznej wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej komórki G2 w ścisłej współpracy z zespołem działań zakłócania i obrony informacyjnej komórki G2 oraz komórką do spraw operacyjnych G3. Dokument ten wykonywany jest w formie tabeli, w której wymieniane są kolejne przedsięwzięcia przeciwdziałające rozpoznaniu radioelektronicznemu przeciwnika i zapewniające skuteczną pracę własnym środkom radioelektronicznym. W kolejnych rubrykach określa się czas realizacji danego przedsięwzięcia, wykonawcę, a także odpowiedzialnego za kontrolę wykonania tego przedsięwzięcia.

H-2-1

KLAUZULA TAJNOŚCI

APENDYKS 2. DO ANEKSU WALKA RADIOELEKTRONICZNA
PLAN OBRONY RADIOELEKTRONICZNEJ

Lp	Przedsięwzięcie	Czas wykonania	Wykonawca	Odpowiedzialny	Uwagi
1.	*Zabezpieczenie kontroli wykorzystywania aparatury utajniającej i przestrzegania zasad korespondencji radiowej*	*Od 08.00 17.05*	*Szef łączności 2 KZ*	*Szef łączności 2 KZ*	

H-2-1

KLAUZULA TAJNOŚCI

APENDYKS 3 - Plan walki radioelektronicznej

Apendyks 3 – Plan walki radioelektronicznej wojsk własnych wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej w ścisłym porozumieniu z zespołem kierowania rozpoznaniem i komórką do spraw operacyjnych. Dokument ten sporządzany jest na folii lub kalce technicznej.

Ujmuje się w nim:

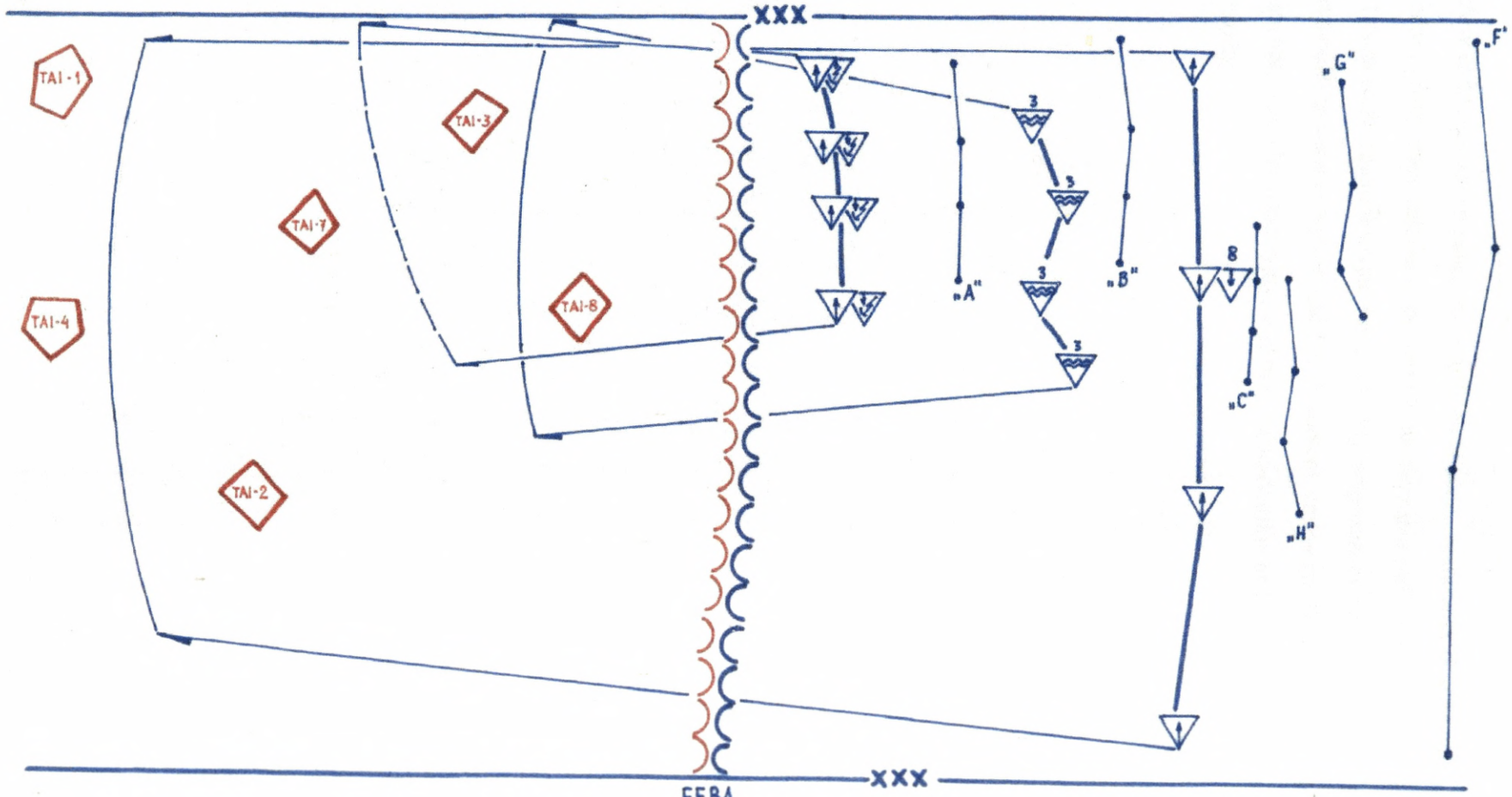
- punkty odniesienia;
- rubież styczności wojsk;
- przedni skraj bronionego obszaru (FEBA);
- linie rozgraniczenia;
- zasadnicze i zapasowe rubieże rozwinięcia pododdziałów WRE (na rubieżach zaznacza się dozwolone rejony rozwinięcia środków WRE);
- zadania pododdziałów WRE;
- zasięgi rozpoznania (namierzania);
- zasięgi zakłóceń;
- zasięgi użycia ZNJU;
- stanowiska ogniowe pododdziałów artylerii strzelającej pociskami z NZJU;
- planowane rejony użycia NZJU;
- stanowiska dowodzenia sztabów własnego, nadrzędnego i współdziałającego;
- lądowiska śmigłowców WRE;
- obszary zainteresowania [TAI].

22

34

APENDYKS 3 DO ANEKSU WALKA RADIOELEKTRONICZNA
PLAN WRE WOJSK WŁASNYCH

KLAUZULA TAJNOŚCI

KLAUZULA TAJNOŚCI

74

APENDYKS 4 Wykaz celów elektronicznych

Apendyks 4 – Wykaz celów elektronicznych jest identyfikatorem celów elektronicznych przeciwnika. Do celów elektronicznych zaliczamy węzły łączności – stanowisk dowodzenia, pomocnicze, garnizonowe i inne ; grupy stacji zakłóceń; posterunki namierzania radiowego; radiowe centra odbiorcze i nadawcze; posterunki radiolokacyjne i inne obiekty wyposażone w środki elektroniczne. Oficer zespołu walki radioelektronicznej wykonując ten dokument przyporządkowuje każdej jednostce (celowi elektronicznemu) kod identyfikacyjny, wykorzystując dokument tego samego typu opracowany przez sztab nadrzędny.

APENDYKS 4 DO ANEKSU WALKA RADIOELEKTRONICZNA

WYKAZ CELÓW ELEKTRONICZNYCH

Jednostka	Kod	Jednostka	Kod	Jednostka	Kod	Jednostka	Kod
SD 8 KA	A-1000	WŁ 8 pdm	A-1250	SD 9 KA	B-1000	WŁ 9 pdm	B-1250
WŁ 8 BAA	A-1050	WŁ 8 pł	A-1260	WŁ 9 BAA	B-1050	WŁ 9 pł	B-1260
WŁ 8 pappanc	A-1070	WŁ 8 prłk	A-1280	WŁ 9 pappanc	B-1070	WŁ 9 prłk	B-1280
WŁ 8 bdsz	A-1080	WŁ 8 bpchem	A-1300	WŁ 9 bdsz	B-1080	WŁ 9 bpchem	B-1300
WŁ 8 pśb	A-1090	3 bzaop	A-1310	WŁ 9 pśb	B-1090	WŁ4,bzaop	B-1310
WŁ 8 pśt	A-1100	WŁ 5 brt	A-1340	WŁ 9 pśt	B-1100	WŁ 5 brt	B-1340
WŁ 8 prplot	A-1110	WŁ 5 bmk	A-1345	WŁ 9 prplot	B-1110	WŁ 6 bmk	B-1345
WŁ 8 prel	A-1130	WŁ 6 bmd	A-1350	WŁ 9 prel	B-1130	WŁ 7 bmd	B-1350
WŁ 8 bs	A-1160	WŁ 16 bes	A-1360	WŁ 9 bs	B-1160	WŁ 14 bes	B-1360
WŁ 8 eśr	A-1170	WŁ 81 DZ	A-1400	WŁ 9 eśr	B-1170	WŁ 91 DZ	B-1400
WŁ 8 eśm WRE	A-1180	WŁ 82 DZ	A-1500	WŁ 9 eśm WRE	B-1180	WŁ 92 DZ	B-1500
WŁ 8 BSap	A-1200	WŁ 83 DZ	A-1600	WŁ 9 BSap	B-1200	WŁ 9 BZ	B-1600
WŁ 8 ppont	A-1240	WŁ 8 BZ	A-1700	WŁ 9 ppont	B-1400		

APENDYKS 5 Rejony i częstotliwości zastrzeżone

Apendyks 5 – Rejony i częstotliwości zastrzeżone wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej komórki G2 w ścisłym współdziałaniu z zespołem kierowania rozpoznaniem, zespołem działań specjalnych oraz komórką G6. Pod pojęciem rejonu zastrzeżonego należy rozumieć obszar terenu wyznaczony przez przełożonego, w którym zabronione jest działanie elementów rozpoznawczych określonych szczebli dowodzenia. Rejony zastrzeżone określamy minimum trzema punktami charakterystycznymi z jednoczesnym podaniem ich współrzędnych. Częstotliwości zastrzeżone to częstotliwość używana przez przeciwnika i wykorzystywana jako źródło informacji rozpoznawczej. Częstotliwość zakazana jest to częstotliwość o takiej ważności, że nie może być nigdy zakłócana.

APENDYKS 5 DO ANEKSU WALKA RADIOELEKTRONICZNA
REJONY I CZĘSTOTLIWOŚCI ZASTRZEŻONE

Rejony zastrzeżone			Częstotliwości zastrzeżone		Częstotliwości zakazane
1	Międzyleś	0432	2342	11634	1792
	Zapłocie	0440	1455	12354	1931
	Rządza	9836	2356	13546	5516
2	Myszadła	1648	3665	21456	36151
	Jaczew	1456	3790	23685	54006
	Sewerynów	1050	4133	35788	
3	Siodło	7248	5678	39000	
	Kamionka	7052	5789	42345	
	Żaków	7044	7890	43567	
4	Stawek	7254	8125	44550	
	Jeruzal	7058	8379	4797	
	Waliska	7072	8500	4900	

APENDYKS 6 Plan zakłóceń

Apendyks 6 – Plan zakłóceń wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej we współdziałaniu z oficerami planującymi uderzenia lotnicze i artyleryjskie. Dokument ten ma formę tabelaryczną. W dolnej części tabeli wymienia się zadania stawiane zakłóceniom oraz obszary zainteresowania, na które będą skierowane zakłócenia. W górnej części tabeli każdej jednostce bojowej, która ma siły i środki zakłócające, na osi czasu nanosi się dla niej zadania z zakresu zakłóceń. Wskazuje się także obszary przeciw którym prowadzone będą zakłócenia oraz obiekty, które objęte będą zakłóceniami. W wypadku planowania użycia nadajników zakłóceń jednorazowego użycia określamy w tym planie ilość kompletów oraz sposób wykonania tego zadania.

APENDYKS 6 do aneksu WALKA RADIOELEKTRONICZNA

PLAN ZAKŁÓCEŃ

CZAS / WYKONAWCA	2 4 6 8 10 12 14 16 18 20 22	2 4 6 8 10 12 14 16 18 20
bzr	1 A — 2 C	
e. śm WRE	3	
BAA	1 — 20 NZJU A - 1500	

ZADANIE	Dezorganizacja systemu dowodzenia K	Dezorganizacja systemu kierowania ogniem	Dezorganizacja systemu dowodzenia . . .DZ	Dezorganizacja systemu dowodzenia. . .DZ	
Obszar zainteresowania	A - TAI – 8 B - TAI – 9	C - TAI - 10 D - TAI - 7	E ..... F		

APENDYKS 7 Wykaz wykrytych środków elektronicznych przeciwnika

Apendyks 7 – Wykaz wykrytych środków elektronicznych przeciwnika wykonywany jest przez oficerów zespołu walki radioelektronicznej na podstawie informacji otrzymanych od szczebla nadrzędnego oraz jednostek aktualnie prowadzących rozpoznanie radioelektroniczne. Dokument ten wykonany w formie tabeli stanowi dla podwładnych bank informacji o już wykrytych środkach elektronicznych pracujących na naszym kierunku rozpoznania. Czas pracy zapisujemy w postaci 10.17.30, gdzie pierwsze dwie cyfry określają dzień, a cztery następne godzinę i minutę.
Bardzo duże znaczenie dla identyfikacji źródła energii elektromagnetycznej mają parametry charakterystyczne: szybkość telegrafowania, głębokość modulacji, przesuw częstotliwości, szybkość obrotów anteny, częstotliwość powtarzania impulsów itd.

APENDYKS 7 DO ANEKSU WALKA RADIELEKTRONICZNA
WYKAZ WYKRYTYCH ŚRODKÓW ELEKTRONICZNYCH PRZECIWNIKA

Lp.	częstotliwość pracy	Liczba stacji	sygnały rozpoznawcze	Czas wykrycia	Rodzaj emisji	obsługa obiektu	miejsce pracy	Charakterystyczne parametry
1	3756	2	vh7i	10.17.30	A1	1KZ	LUBLIN	
			otas			?	?	
2	4451	1	DHJ-55	10.16.50	F1	2KZ	KRAŚNIK	

7.2. Wybrana dokumentacja szczebla batalionowego, kompanijnego i plutonowego

SZKIC OBSERWACJI

Szkic obserwacji wykonuje się w formie graficznej. Oprócz umieszczanych na nim informacji powinien zawierać:

Nagłówek dokumentu (tytuł), podpis dowódcy (wykonawcy); nr PO.

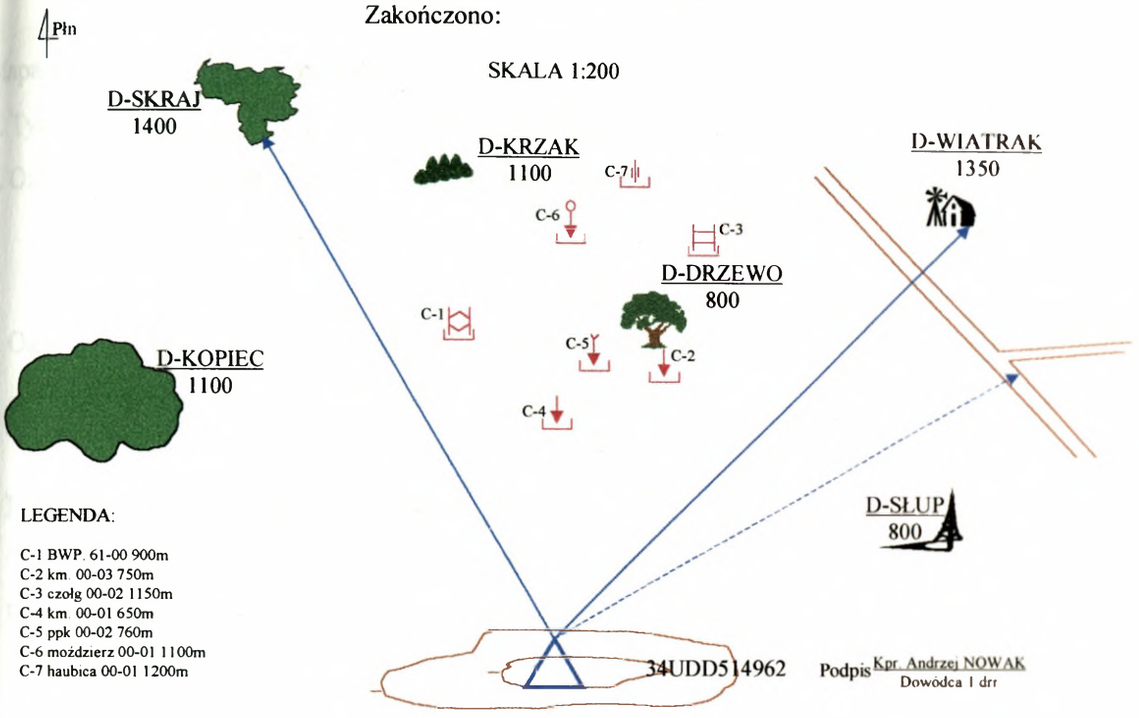
Tytuł dokumentu umieszcza się po środku w jego górnej części i opisuje wielkimi literami. Pod tytułem umieszcza się czas i datę rozpoczęcia i zakończenia posługiwania się dokumentem.

Podpis dowódcy (wykonawcy) prowadzącego szkic umieszcza się na dole z prawej strony ze wskazaniem stopnia, imienia i nazwiska.

Pozostałe treści dokumentu zawierają:

- kierunek zasadniczy, lub inny kierunek orientujący topograficznie;
- zasadnicze elementy terenu;
- dozory (*nazwa - w liczniku, odległość w mianowniku);*
- kto organizuje posterunek;
- miejsce oraz współrzędne PO;
- sektor / pas obserwacji/;
- dodatkowy kierunek obserwacji;
- rozmieszczenie wykrytych celów wraz z azymutami i odległością do nich;
- legenda - informacje lub znaki i skróty nie używane powszechnie.

SZKIC OBSERWACJI nr1 PO-1
Rozpoczęto: 300915A MAJ 2000
Zakończono:

DZIENNIK OBSERWACJI.

Prowadzony jest w celu ewidencji wyników obserwacji oraz kontroli (sprawdzania) zmian zachodzących w ugrupowaniu przeciwnika w obserwowanym sektorze. Dziennik obserwacji jest pomocą w gromadzeniu i klasyfikowaniu wiadomości o przeciwniku. Swoją rolę spełni tylko wtedy gdy będzie prowadzony na bieżąco. Wykonuje się go w formie tabelarycznej.

Powinien zawierać:

- Nagłówek / nr posterunku, czas rozpoczęcia i zakończenia obserwacji/.
- Data i godzina wykrycia celu;
- Odległość i azymut do celu;
- Rodzaj wykrytego celu;
- Kiedy i komu meldowano;
- Uwagi.

MAPA ROBOCZA

Mapa robocza powinna zawierać:

1. Tytuł dokumentu / MAPA ROBOCZA DOWÓDCY 1plr/.
2. Oznaczenie autora dokumentu - umieszczone w prawym dolnym rogu dokumentu:

DOWÓDCA .....

Por. Jan MUSIAŁ

3. Oznaczenie klauzuli tajności - umieszczone po środku dokumentu:

/klauzula tajności/

Egz. Pojedynczy

4. Legendę, w dolnej części mapy z ;

LEGENDA: / Terminy, sygnały, znaki i skróty nie stosowane powszechnie/

5. Dane wykonawcze / termin rozpoczęcia i zakończenia dokumentu/
6. Hasło mapy.

Treść mapy roboczej powinna zawierać następujące informacje:

- rejon wyjściowy do działania;
- rejon odpowiedzialności plutonu i sąsiadów;
- punkty kontrolne;
- rejony szczegółowego zainteresowania ;
- rejony zastrzeżone;
- wykryte elementy ugrupowania bojowego przeciwnika i czas wykrycia.

Norma Obronna „Składanie meldunków z patrolu"

W sytuacjach, w których jest wymagane – w następstwie patrolowych działań sił NATO operujących na lądzie – złożenie meldunku na piśmie, należy zastosować formularz meldunku z patrolu (przedstawiony w Załączniku A), służący jako przewodnik zarówno dla dowódców patroli jak i oficerów dokonujących odprawy po wykonaniu zadania.

Wraz z meldunkiem z patrolu mogą być stosowane kalki, folie i szkice.

Zasadą jest, że tytuły poszczególnych punktów formularza są oznaczone literowo a nie liczbowo i opuszczono literę I. Ma to na celu uniknięcie wszelkich nieporozumień i niezgodności między tytułami i treścią punktu, która w znacznej części będzie miała postać zbioru cyfr. Przy przekazywaniu meldunków może okazać się wygodnym oznaczanie punktów tylko literami, a nie ich pełnymi tytułami.

FORMULARZ MELDUNKU Z PATROLU

(KLAUZULA TAJNOŚCI)

MELDUNEK Z PATROLU

(Opuścić tytuł(y) nie mający zastosowania)

OZNACZENIE PATROLU **DATA**

DO : .....

MAPY : .....

A. **LICZEBNOŚĆ I SKŁAD PATROLU**

B. **ZADANIE / MISJA**

C. **DATA I CZAS WYRUSZENIA**

D. **DATA I CZAS POWROTU**

E. **TRASY (TAM I Z POWROTEM)**

F. **TEREN**

Opis terenu – suchy, bagnisty, dżungla, gęsto zalesiony, pokryty wysokimi zaroślami, kamienisty, głębokość wąwozów i jarów, stan mostów z podziałem na typy, wielkość, nośność i klasyfikację (odniesiona do zdolności przejazdu broni pancernej i pojazdów kołowych).

G. **PRZECIWNIK**

1. Położenie.

2. **Czas wykrycia.**
3. **Skład bojowy i identyfikacja.**
4. **Działalność i jej ukierunkowanie.**
5. **Uzbrojenie i wyposażenie.**
6. **Stan gotowości bojowej.**
7. **Potencjalne zamiary.**
8. **Dodatkowe spostrzeżenia, szczególnie te, które dotyczą broni nuklearnej, biologicznej i chemicznej oraz środków ich przenoszenia, wskazania co do możliwości ich użycia.**
9. **Stanowiska dowodzenia, zidentyfikowane lub prawdopodobne.**
10. **Zapory i przeszkody wzniesione przez przeciwnika.**

H. **KOREKTY MAP W STOSUNKU DO FAKTYCZNYCH WARUNKÓW TERENOWYCH ŁĄCZNIE ZE SZKODAMI SPOWODOWANYMI PRZEZ BROŃ NUKLEARNĄ.**

J. **INFORMACJE RÓŻNE**

K. **WYNIKI STARĆ Z PRZECIWNIKIEM**

Wzięcie do niewoli żołnierzy przeciwnika i ich dyspozycja, straty przeciwnika, przechwycone dokumenty i wyposażenie. Działania przedsięwzięte wobec jeńców przeciwnika i czy są martwi lub ranni.

L. **WARUNKI PATROLU, ŁĄCZNIE ZE WSKAZANIEM ZABITYCH LUB RANNYCH**

M. **WNIOSKI I ZALECENIA**

(Łącznie z informacją, w jakim zakresie zadanie patrolu zostało wykonane i zaleceniami co do wyposażenia patrolu i jego taktyki).

_____	_____	_____
Podpis	**Stopień**	**Jednostka dowódcy patrolu**

N. **UWAGI OFICERA PROWADZACEGO ODPRAWY PO PATROLU**

_____	_____	_____
Podpis	**Stopień**	**Jednostka oficera prowadzącego odprawy**

O. **ADRESY**

(KLAUZULA TAJNOŚCI)

TREŚĆ WYBRANYCH DOKUMENTÓW ROZPOZNAWCZYCH

Z zasady dowódca plutonu i drużyny rozkaz bojowy stawia ustnie. Wysłuchując rozkazów stawianych przez swoich przełożonych mogą wykonywać notatki oraz zadawać pytania dotyczących swego zadania, ale dopiero po postawieniu całego rozkazu przez dowódcę, by nie przerwać mu toku jego myślenia.

Do postawienia zadania, dowódcy plutonu i drużyny pomocny będzie przygotowany stół plastyczny lub szkic sposobu wykonania zadania - wykonany jako nakreślony z grubsza, duży schemat (niekoniecznie w skali).

Ich ewentualne wprowadzenie do praktyki wymaga przygotowania dowódców do szybkiego wykonania prostego modelu terenu - w toku szkolenia taktycznego, lub w trakcie dodatkowych zajęć praktycznych.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY POSTERUNKU OBSERWACYJNEGO

-Dozory

1. Położenie:
   a. Wiadomości o przeciwniku:
      Przebieg przedniej linii obrony;
      Dotychczas wykryte siły i środki przeciwnika;
   b. wiadomości o wojskach własnych:
      Przebieg przedniej linii styczności własnych pododdziałów – / tylko w ugrupowaniu wojsk własnych/.

Zadanie plutonu.

2. Zadanie posterunku obserwacyjnego.
3. Realizacja:
   a Zamiar;
   b. Zadania dla członków PO;
   c. Dane koordynujące:
      - Czas rozpoczęcia obserwacji;
      - Sposób meldowania wyników obserwacji; na jakich obiektach przeciwnika; należy skupić uwagę;
      - Sposób zachowania w wypadku kontaktu z przeciwnikiem;

- Sposób i czas zmiany obserwatorów.

4. Logistyka:

a./ żywność (*określić ile i skąd pobrać żywność i napoje na okres działania);*

b./ Uzbrojenie;

c./ Umundurowanie i wyposażenie(*jakie dodatkowe wyposażenie oprócz etatowego należy zabrać/;*

5. Dowodzenie i łączność:

- miejsce dowódcy PO w czasie działania;
- zastępca (kto i w jakiej kolejności zastępuje dowódcę);
- sygnały dowodzenia i alarmowania;
- dane radiowe;
- sposób składania meldunków
- znaki rozpoznawcze wojsk własnych;
- hasło i odzew.

ROZKAZ DLA OBSERWATORA

Dozory.

1. Położenie

a. Wiadomości o przeciwniku:

Przebieg przedniej linii przeciwnika;

Dotychczas wykryte siły i środki przeciwnika;

b. Wiadomości o wojskach własnych:

Zadanie pododdziału (*pododdziału, który wystawia obserwatora);*

przebieg linii styczności (ubezpieczeń, pododdziałów wysuniętych) własnych wojsk;

2. Zadanie (*sektor, pas obserwacji, dodatkowy kierunek obserwacji);*

3. Realizacja:

a/. Zamiar;

b/. Zadanie obserwatora (*co wykryć, ustalić, potwierdzić, na co zwrócić szczególna uwagę);*

c/. Dane koordynujące:

Miejsce (stanowisko) obserwacji;

Sposób meldowania wyników obserwacji;

Czas rozpoczęcia i zakończenia obserwacji;

Sposób zachowania w wypadku kontaktu z przeciwnikiem

4. Zabezpieczenie logistyczne:

a/. Żywność (*określić ile i skąd pobrać żywność i napoje na okres działania);*

b/. Umundurowanie i wyposażenie - (*określić dodatkowe wyposażenie jakie należy zabrać);*

c/. Sposób działania na wypadek zranienia.

5. Dowodzenie i łączność:

- miejsce dowódcy drużyny w czasie działania;
- zastępcę (kto i w jakiej kolejności zastępuje dowódcę);
- sygnały dowodzenia i alarmowe;
- sposób składania meldunków (*sposób utrzymania łączności z dowódcą);*
- znaki rozpoznawcze pododdziałów własnych;
- hasło i odzew.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY DRUŻYNY PATROLOWEJ

1. Położenie:

a/. wiadomości o przeciwniku:

w tym - możliwości oddziaływania przeciwnika;

- możliwość napotkania na drodze marszu zapór inżynieryjnych i niszczeń.

b/. Wiadomości o wojskach własnych - zadanie plutonu;

c/. Zmiany w podporządkowaniu - *(przydzielone siły i środki);*

2. Zadanie drużyny.

3. Realizacja:

a/ zamiar;

b/ zadania dla podwładnych;

c/. Wytyczne koordynujące:

- Czas gotowość do działania;
- Czas przekroczenia punktu wyjścia;
- Miejsce zakończenia zadania;
- Sposób poruszania się (techniki ruchu);
- Sposób działania w rejonach niebezpiecznych;
- Sposób działania na wypadek napotkania przeciwnika.

4. Zabezpieczenie logistyczne:

a. Żywność (*określić kto, skąd, ile żywności i napojów pobrać);*

b. Uzbrojenie (*określić dodatkowe wyposażenie oprócz etatowego);*

c/. Sposób postępowania z rannymi.

5. Dowodzenie i łączność;

- Swoje miejsce i zastępców (*w kolejności*);
- Sygnały dowodzenia i alarmowania;
- Sposób meldowania wyników obserwacji.
- Znaki rozpoznawcze własnych pododdziałów;
- Częstotliwość roboczą i zapasową;
- Hasło i odzew.

ZADANIE DLA SZPERACZY

1. Wiadomości o przeciwniku;
2. Obiekt i cl rozpoznania /co wykryć i ustalić/.
3. Droga podejścia i sposób działania.
4. Sposób meldowania wyników rozpoznania, sygnały oraz miejsce dołączenia do wozu patrolowego /pododdziału /.
5. Miejsce wozu patrolowego /wysyłającego pododdziału /.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY GRUPY WYPADOWEJ

- Dozory

1. Sytuacja taktyczna:

a/ Wiadomości o przeciwniku.

- rozmieszczenie pododdziałów przeciwnika;
- położenie i charakterystyka obiektu wypadu;
- możliwości oddziaływania przeciwnika na GW;

b/ wiadomości o wojskach własnych – w tym:

- przebieg przedniej linii obrony;
- rozmieszczenie zapór inżynieryjnych;

c/ wsparcie:

- sposób wsparcia ogniem wojsk własnych;
- przydzielone pododdziały (specjaliści) rodzajów wojsk;

2. Zadanie pododdziału wykonującego wypad (GW);

3. Realizacja:

a/ zamiar;

b/ zadania dla poszczególnych podgrup (torującej, ubezpieczającej, napadu i innych);

c/ Wytyczne koordynujące:

- czas gotowości GW do działania;
- czas przekroczenia linii styczności i powrotu;
- drogi podejścia do obiektu i powrotu;
- techniki poruszania się;

- sposób działania w wypadku napotkania przeciwnika;
- inne zadania.

4. Wsparcie logistyczne:

a. Uzbrojenie (*określić jaką broń oprócz etatowej oraz jednostkę ognia należy zabrać);*

b. Wyposażenie (*określić jakie wyposażenie etatowe i dodatkowe należy zabrać);*

c. Sposoby udzielania pomocy rannym;

d. Postępowanie z jeńcami;

e. Inne zadania.

5. Dowodzenie i łączność;

a/. Dowodzenie:

- miejsce dowódcy GW w czasie działania;
- zastępcy (kolejność zastępowania).

b/. Sygnały:

- sygnały dowodzenia;
- dane radiowe (*do łączności z przełożonym i wewnątrz grupy, kryptonimy*);
- sposób składania meldunków;
- hasło i odzew.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY PODGRUPY UBEZPIECZAJĄCEJ /OGNIOWEJ, CHWYTAJĄCEJ/

Dozory

1. Położenie:

a/ Wiadomości o przeciwniku:

- rozmieszczenie ważniejszych elementów ugrupowania na kierunku i w rejonie działania;
- możliwości oddziaływania przeciwnika na podgrupę.

2. Zadanie pododdziału wykonującego zasadzkę.

3. Realizacja:

a/ zamiar;

b/ Zadania podwładnych (zwiadowców);

c/ Wytyczne koordynacyjne:

- czas gotowości podgrupy do działania;
- sposób poruszania się w ugrupowaniu wojsk własnych i przeciwnika;
- droga podejścia do rejonu wykonywania zadania i powrotu (główna i zapasowa);
- sposób działania w rejonach niebezpiecznych;
- sposób działania w wypadku niespodziewanego kontaktu z przeciwnikiem);
- sposób działania w rejonie działania podgrupy;
- sposób wycofania się po wykonaniu zadania;
- rejon zbiórki po wykonaniu zadania;
- inne zadania.

4. Zabezpieczenie logistyczne:

- uzbrojenie (jaką broń i ile amunicji zabrać na okres działania podgrupy);
- dodatkowe wyposażenie zabierane przez podgrupę;
- sposób postępowania z rannymi.

5. Dowodzenie i łączność:

- swoje miejsce i zastępca;
- sygnały dowodzenia, czas gotowości do działania;
- sposób utrzymania łączności;
- hasło i odzew.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY SPR

1. Położenie:

a/ Wiadomości o przeciwniku:

Charakter działań i przebieg przedniej linii obrony;

Wykryte siły i środki oraz ich rozmieszczenie;

Możliwe rejony oddziaływania przeciwnika na patrol.

b/ Wiadomości o wojskach własnych:

- zadanie przełożonego (brygady/ dywizji);
- zadania sąsiadów (sąsiednich elementów rozpoznawczych).

c/ Wsparcie:

- zadania wykonywane na korzyść SPR siłami przełożonego;
- przydzielone pododdziały (specjaliści).

2. Zadanie SPR.

3. Realizacja:

a/ Zamiar;

b/ Zadania dla podwładnych (drużyn i pododdziałów przydzielonych);

c/ Wytyczne koordynujące:

- czas gotowości SPR do działania;
- czas przekroczenia linii styczności oraz powrotu w ugrupowanie wojsk własnych;
- punkt spotkania z przewodnikami (dowódcą) pododdziału wysuniętego;
- trasa prowadzenia rozpoznania /główna i zapasowa/;
- sposoby poruszania się;
- punkty zbiórek i działanie na punktach zbiórek;
- sposób działania w rejonach niebezpiecznych;
- sposób działania na wypadek spotkania z przeciwnikiem;
- inne zadania.

4. Zabezpieczenie logistyczne:

a/ żywność (*określić skąd i ile żywności oraz napojów pobrać na okres działania);*

b/ uzbrojenie (*określić jakie dodatkowe uzbrojenie i jednostkę ognia oraz wyposażenie oprócz etatowego należy zabrać);*

c/ *wyposażenie (określić dodatkowe wyposażenie oraz umundurowanie należy zabrać);*

d/ sposób udzielania pomocy rannym;

e/ postępowanie z jeńcami i zdobytym sprzętem.

5. Dowodzenie i łączność:

- swoje miejsce i zastępców (*w kolejności*);
- sygnały dowodzenia i alarmowania;
- sposób meldowania wyników obserwacji.
- znaki rozpoznawcze własnych pododdziałów;
- częstotliwość roboczą i zapasową;
- hasło i odzew.

ROZKAZ BOJOWY DOWÓDCY PODODDZIAŁU WYZNACZONEGO DO WYKONANIA ZASADZKI

- Dozory

1. Sytuacja taktyczna:

a/ Wiadomości o przeciwniku:

- rozmieszczenie pododdziałów przeciwnika;
- wiadomości o obiekcie zasadzki;
- możliwości oddziaływania przeciwnika na pododdziały wykonujący zasadzkę.

b/ wiadomości o wojskach własnych – w tym:

- przebieg linii styczności;

c/ wsparcie:

- sposób wsparcia ogniem wojsk własnych;
- przydzielone pododdziały (specjaliści) rodzajów wojsk.

2. Zadanie pododdziału wykonującego zasadzkę;

3. Realizacja:

a/ zamiar;

b/ zadania dla poszczególnych podgrup (ubezpieczającej, ogniowej, chwytającej i innych);

c/ Wytyczne koordynujące:

- czas gotowości pododdziału do działania;
- czas przekroczenia linii styczności i powrotu;
- drogi podejścia (główna i zapasowa); do rejonu zasadzki i powrotu;
- rejon zbiórki po wykonaniu zasadzki;
- techniki poruszania się;
- sposób działania w wypadku napotkania przeciwnika w czasie podejścia i powrotu;
- inne zadania.

4. Wsparcie logistyczne:

a/ Uzbrojenie (*określić jaką broń oprócz etatowej oraz jednostkę ognia należy zabrać);*

b/ Wyposażenie (*określić jakie wyposażenie etatowe i dodatkowe należy zabrać);*

c/ Sposoby udzielania pomocy rannym;

d/ Postępowanie z jeńcami;

e/ Inne zadania.

5. Dowodzenie i łączność.

a/ Dowodzenie:

- miejsce dowódcy w czasie działania;
- zastępcy (kolejność zastępowania).

b/ Sygnały:

- sygnały dowodzenia;
- dane radiowe (*do łączności z przełożonym i wewnątrz grupy, kryptonimy*)
- sposób składania meldunków;
- hasło i odzew.

MAPA WYKRYTYCH CELÓW

Jest podstawą do przygotowania meldunków dla przełożonych.

Wykonywana najczęściej na mapie 1:25000

Treść mapy powinna zawierać:

- miejsce posterunku;
- wykryte cele i obiekty ;
- legenda.

Zakończenie (efekty poznania)

W wyniku przeprowadzonych badań autorzy niniejszej pracy uzyskali następujące efekty:

1. Zdefiniowali przedmiot, narzędzia i mechanizmy walki informacyjnej. W ramach tego ustalili, że:

a) Walka informacyjna to kooperacja negatywna wzajemna, przynajmniej dwupodmiotowa, realizowana w sferach: zdobywania informacji (rozpoznania), zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej, gdzie każdemu działaniu jednej strony przyporządkowane jest działanie antagonistyczne strony drugiej.

b) Istotą zakłócania informacyjnego jest wnoszenie entropii informacyjnej do komunikatów i powodowanie destrukcji fizycznej nośników tych komunikatów i nośników danych.

c) Istotą obrony informacyjnej jest uniemożliwianie i utrudnianie zdobywania danych o fizycznej naturze aktualnego i planowanego stanu rzeczy i zjawisk we własnej przestrzeni funkcjonowania oraz uniemożliwianie i utrudnianie wnoszenia entropii informacyjnej do komunikatów i destrukcji fizycznej do ich nośników i nośników danych.

d) Istotą walki informacyjnej w działaniach zbrojnych jest stwarzanie sytuacji utrudniających przeciwnikowi podejmowanie trafnych decyzji, wykonywanie sprawnych ruchów wojskami i precyzyjnych uderzeń ogniowych, przy jednoczesnej obronie przed tym samym wojsk własnych. Ukierunkowana jest na dezorientowanie przeciwnika co do sytuacji pola walki, komplikowanie jego warunków działania i w efekcie tego na zmuszanie go do podejmowania błędnych decyzji i chybionych reakcji.

e) W aspekcie rozważanego problemu (w aspekcie walki informacyjnej) żadna z dotychczasowych interpretacji pojęcia *„informacja"* jest niewystarczająca. Z pośród rozpowszechnionych za najbardziej miarodajną uznano definicję Norberta Wienera zamieszczoną w książce *„Cybernetics or Control and Communication in the Animal and*

the Machine". Konfrontując jednak wynikający z niej przedmiot myślowy z szeroko rozumianym przedmiotem walki informacyjnej stwierdzono, że *„informację"* należy interpretować jako bodziec oddziałujący na układ recepcyjny człowieka , powodujący wytwarzanie w jego wyobraźni przedmiotu myślowego, odzwierciedlającego obraz rzeczy materialnej lub abstrakcyjnej (przedmiotu, procesu, zjawiska, pojęcia itp.), który w jego przekonaniu (świadomości) kojarzy się jakoś z tym bodźcem. Oznacza to, że informacje to tylko te doznania, które inspirują umysł ludzki do pewnej wyobraźni. Jej istnienie jest relatywnie związane z istnieniem człowieka i jego umysłu.

f) Nośnikami treści informacyjnych są tylko sygnały odbierane przez układ recepcyjny człowieka. Poza granicami odbioru recepcyjnego występują tylko sygnały sterujące.

g) Przedmiotem walki informacyjnej są wszelkie rodzaju rzeczy i stany postrzegane zmysłami ludzkimi i rejestrowane przez urządzenia techniczne, które w aspekcie określonych potrzeb sytuacyjnych przyjmują miano obiektów tej walki — miano obiektów rozpoznania, zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej.

h) Walka informacyjna może być prowadzona w przestrzeni osobowej i w przestrzeni technicznej.

i) Przestrzeń osobowej walki informacyjnej tworzą wszelkiego rodzaju narzędzia i procesy dostosowane do oddziaływania w sferze środowiska informacyjnego, które jest bezpośrednio postrzegalne zmysłami ludzkimi.

j) Przestrzeń technicznej walki informacyjnej tworzą wszelkie narzędzia i procesy dostosowane do oddziaływania w sferze środowiska informacyjnego, które nie może być bezpośrednio postrzegalne zmysłami ludzkimi.

2. Ustalili, że historia walki informacyjnej jest tak samo długa jak historia ludzkich dziejów. Nikt jej jednak nie spisał. Co więcej — nigdy nawet nie używano takiego pojęcia. Nie oznacza to jednak, że kojarzone z nią dziś funkcje *zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego i obrony informacyjnej* zaistniały dopiero u schyłku XX wieku. Istniały zawsze. Teraz unaoczniają się tylko z niewspółmiernie większą wyrazistością. Postępująca politechnizacja życia i szybki rozwój szeroko rozumianej komunikacji spowodowały, że samo słowo *informacja* stało się dziś pojęciem powszechnie używanym. Zawsze jednak walczące ze sobą strony rozpoznawały się wzajemnie. Zawsze starały się wzajemnie oszukiwać i wprowadzać w błąd. Zawsze też posiadały swoje sekrety, które z wielką skrupulatnością ukrywały przed wrogiem. Odnosząc to do współczesności,

wszystkie te czynności mieszczą się w obszarach funkcjonalnych *zdobywania informacji, zakłócania informacyjnego* i *obrony informacyjnej*, co w dwupodmiotowej kooperacji negatywnej wzajemnej tworzy przestrzeń *walki informacyjnej*.

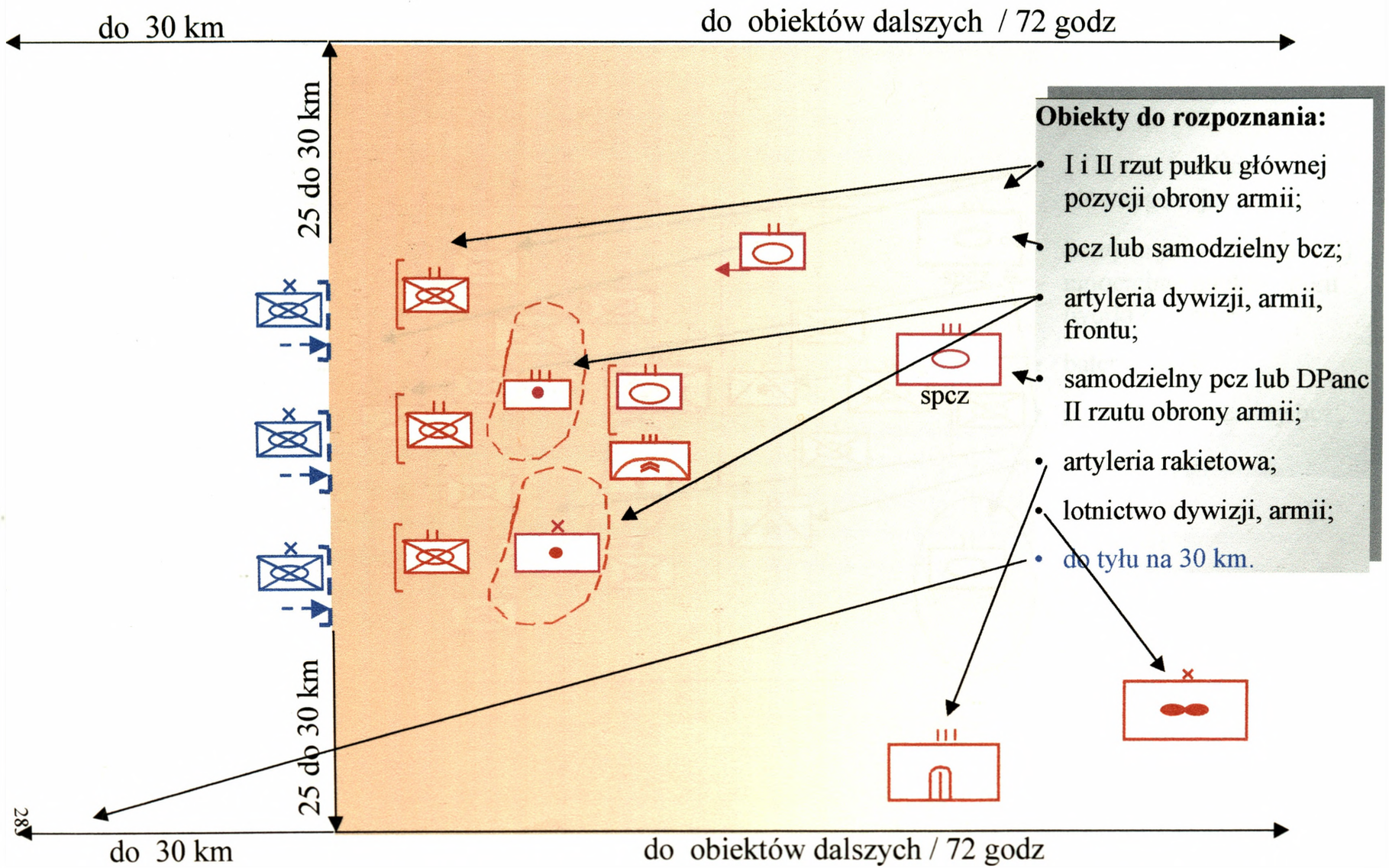
3. Ustalili, że pojęcie „walka informacyjna" zaczęło się pojawiać w drugiej połowie lat osiemdziesiątych XX wieku. Za jego twórców należy uznawać Alvina i Heidi Tofflerów (→ tofflerowska teoria fali). Merytoryczna geneza walki informacyjnej jest znacznie dłuższa. Jest tak samo długa jak geneza wojen. Chociaż formalnie tak nie nazywana zawsze towarzyszyła walce zbrojnej. Nigdy nie zdarzyło się aby strona przegrana w walce informacyjnej odniosła zwycięstwo w walce zbrojnej. Jej znaczenie dostrzegało i dostrzega wielu. Niektórzy tylko nazywali ją tak formalnie. Najczęściej, np. w stosunku do działań w przestrzeni zdobywania informacji używano określeń: „poznaj siebie i poznaj wroga", „poznaj warunki terenu i pogody"; w stosunku do zakłócania informacyjnego: oszukuj przeciwnika, zastosuj fortel; w stosunku do obrony informacyjnej: bądź czujny, zaskocz przeciwnika, bądź silny tam gdzie on się tego nie spodziewa. Najstarszych zapisów o merytorycznej roli walki informacyjnej można się doszukać w kryterium sukcesu zbrojnego, sformułowanym przez chińskiego teoretyka i filozofa Sun Tzu w VIw. p.n.e. Współcześnie na temat walki informacyjnej mówi się coraz częściej i więcej, nie tylko na Zachodzie, ale i Wschodzie. W terminologii amerykańskiej zyskała nawet nazwę „INFOWOJNA". Admirał Wiliam Owens (były zastępca przewodniczącego Kolegium Szefów Sztabów USA) stwierdza: *„Pentagon ma szeroko zakrojone plany zrewolucjonizowania pola bitwy za pomocą techniki informacyjnej, tak jak zrewolucjonizowały je czołgi podczas pierwszej i bomba atomowa podczas drugiej wojny światowej"*.

4. Ustalili zakresy odpowiedzialności funkcjonalnej, procedury postępowania i wzory dokumentów bojowych, które zgodnie z wymaganiami interoperacyjności sojuszniczej umożliwiają racjonalne planowanie, organizowanie i prowadzenie walki informacyjnej na szczeblach taktycznych wojsk lądowych.

ZAŁĄCZNIKI:

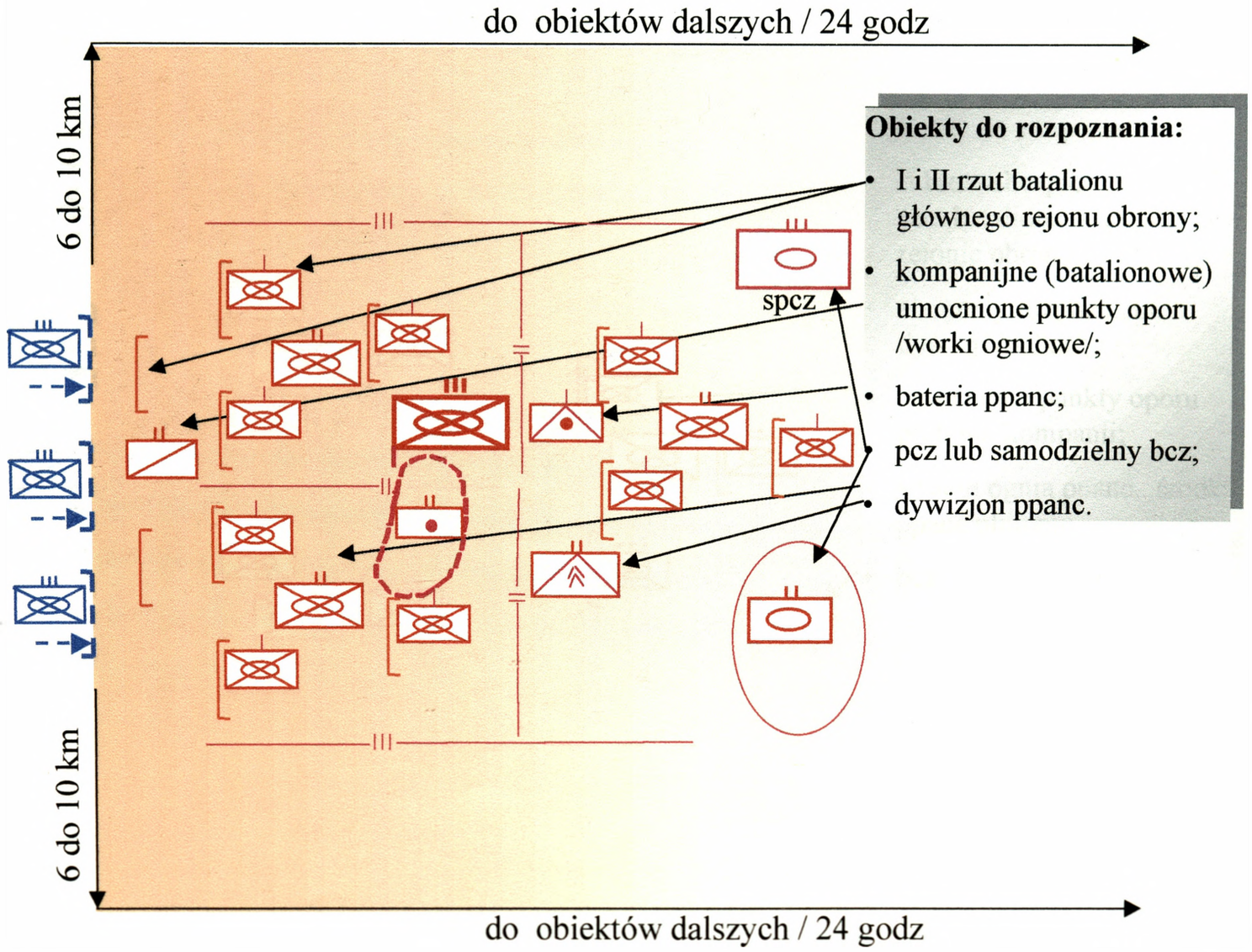
1. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Dywizji w natarciu.
2. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Brygady w natarciu.
3. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Batalionu w natarciu.
4. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Dywizji w obronie.
5. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Brygady w obronie.
6. Rejony i obiekty zainteresowania rozpoznawczego – Batalionu w obronie.
7. Wzorzec doktrynalny – Pułk w marszu.
8. Wzorzec doktrynalny – Rejon rozmieszczenia pułku.
9. Wzorzec doktrynalny – Pułk w obronie.
10. Wzorzec doktrynalny – Pułk w natarciu.
11. Wzorzec doktrynalny – Pułk w natarciu.
12. Wzorzec doktrynalny – Brygada w marszu.
13. Wzorzec doktrynalny – Brygada w obronie
14. Wzorzec doktrynalny – Rejon rozmieszczenia brygady.
15. Wzorzec doktrynalny – Brygada w natarciu.
16. Wzorzec doktrynalny – Brygada w natarciu.
17. Wzorzec doktrynalny – DZ w marszu.
18. Wzorzec doktrynalny – Obrona DZ.
19. Wzorzec doktrynalny – Dywizja w natarciu – przełamanie.
20. Wzorzec doktrynalny – Rejon rozwinięcia DZ.
21. Wzorzec doktrynalny – Natarcie DZ.
22. Wzorzec doktrynalny – Dywizja w natarciu
23. Wzorzec doktrynalny – Obrona korpusu.
24. Wzorzec doktrynalny – Przełamanie korpusu.
25. Wzorzec doktrynalny – Natarcie korpusu.
26. Wzorzec doktrynalny – Natarcie korpusu.
27. Wzorzec doktrynalny – Operacja obronna armii.
28. Wzorzec doktrynalny – Operacja zaczepna armii.
29. Wzorzec doktrynalny – Operacja zaczepna armii.

DYWIZJA W NATARCIU

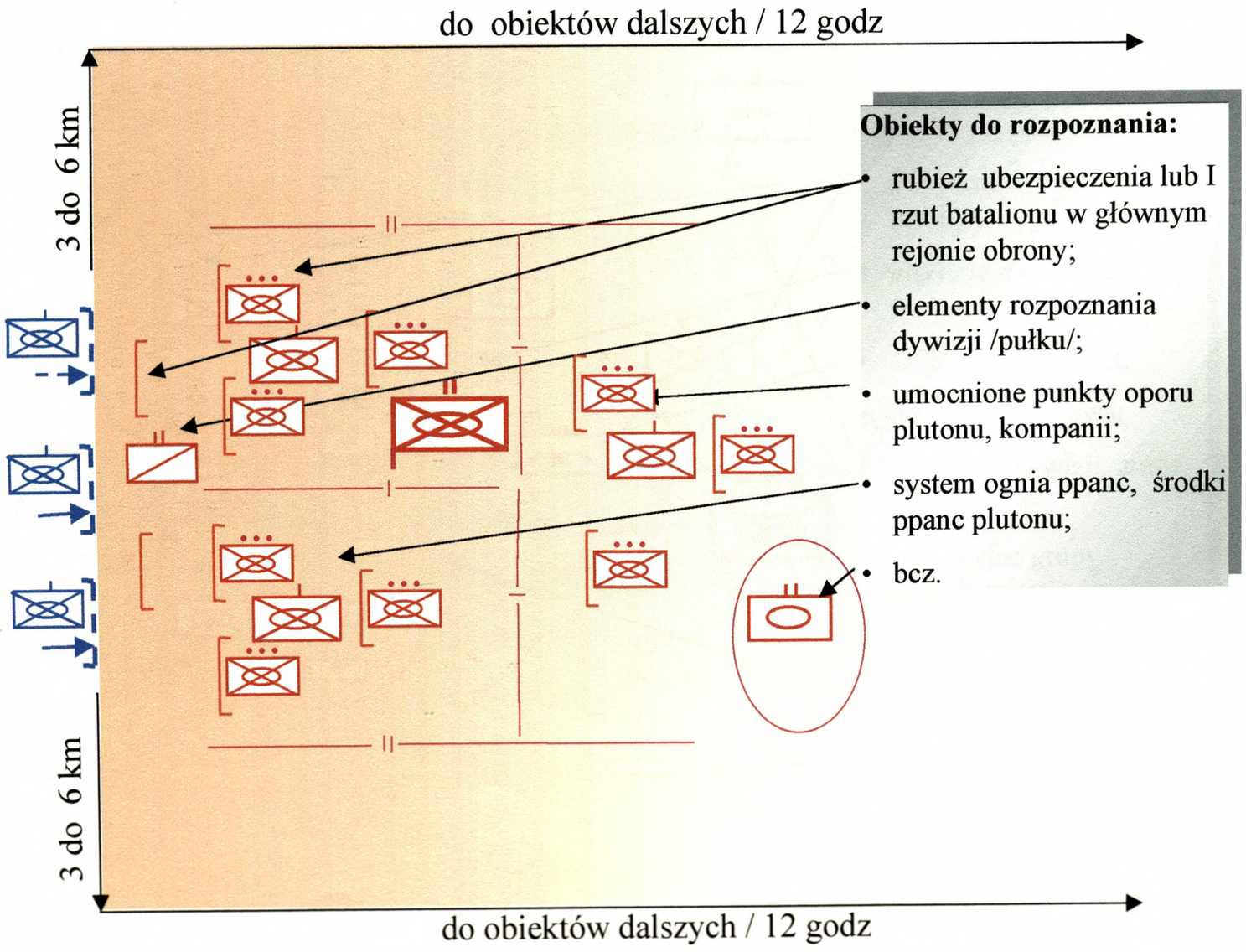
ZAŁĄCZNIK NR.1.

BRYGADA W NATARCIU

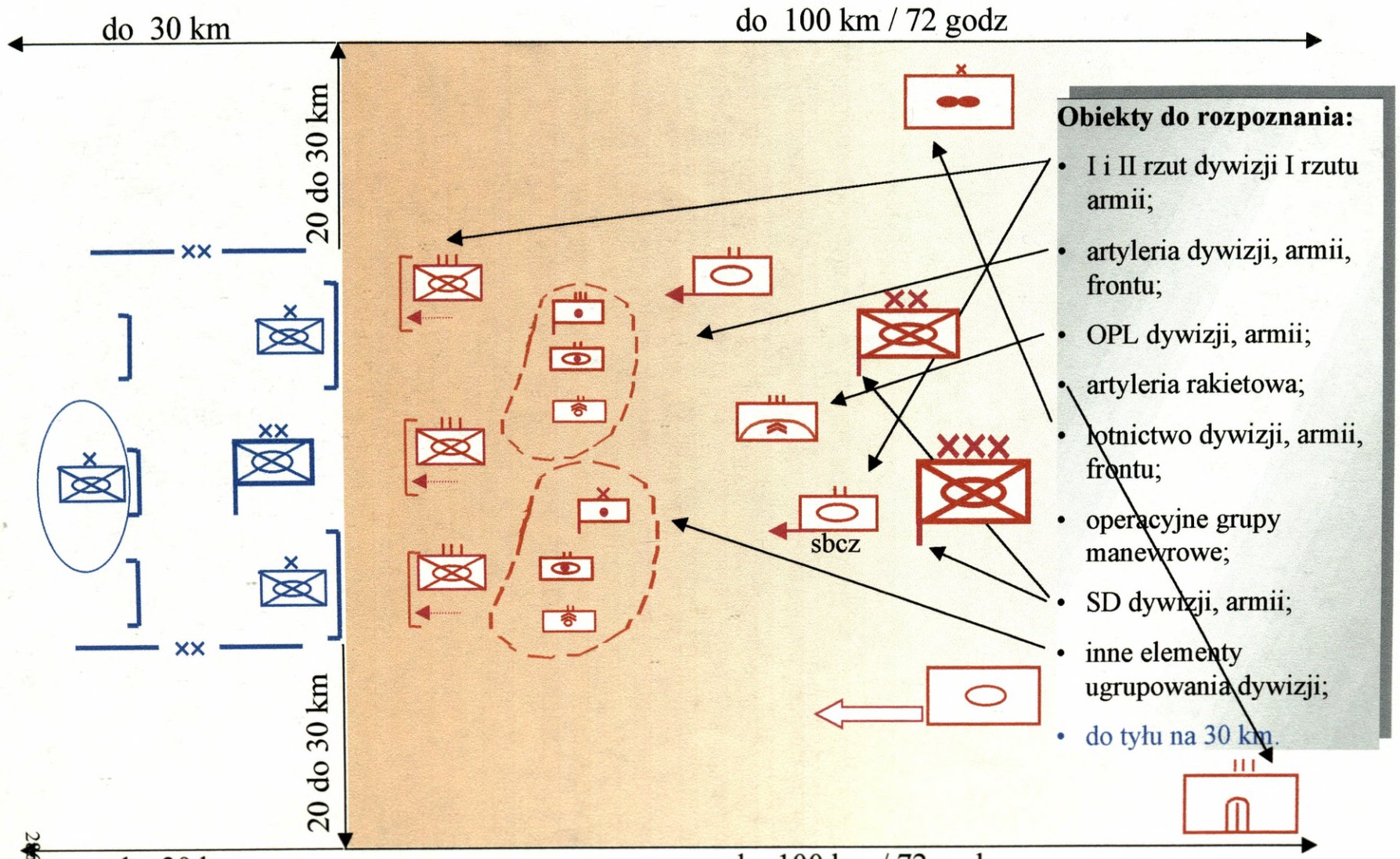
ZAŁĄCZNIK NR.2.

BATALION W NATARCIU

ZAŁĄCZNIK NR.3.

DYWIZJA W OBRONIE

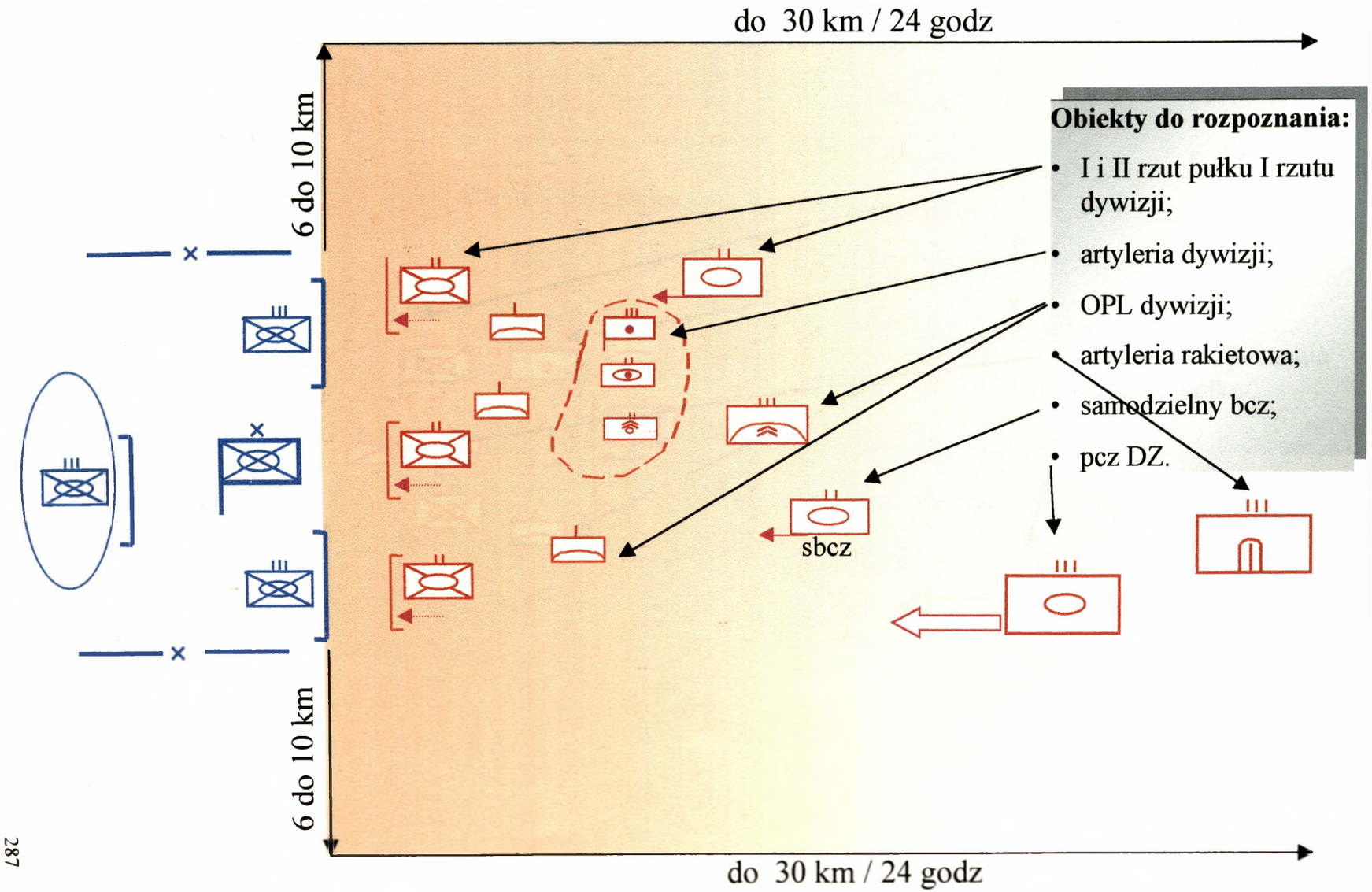

Obiekty do rozpoznania:

- I i II rzut dywizji I rzutu armii;
- artyleria dywizji, armii, frontu;
- OPL dywizji, armii;
- artyleria rakietowa;
- lotnictwo dywizji, armii, frontu;
- operacyjne grupy manewrowe;
- SD dywizji, armii;
- inne elementy ugrupowania dywizji;
- do tyłu na 30 km.

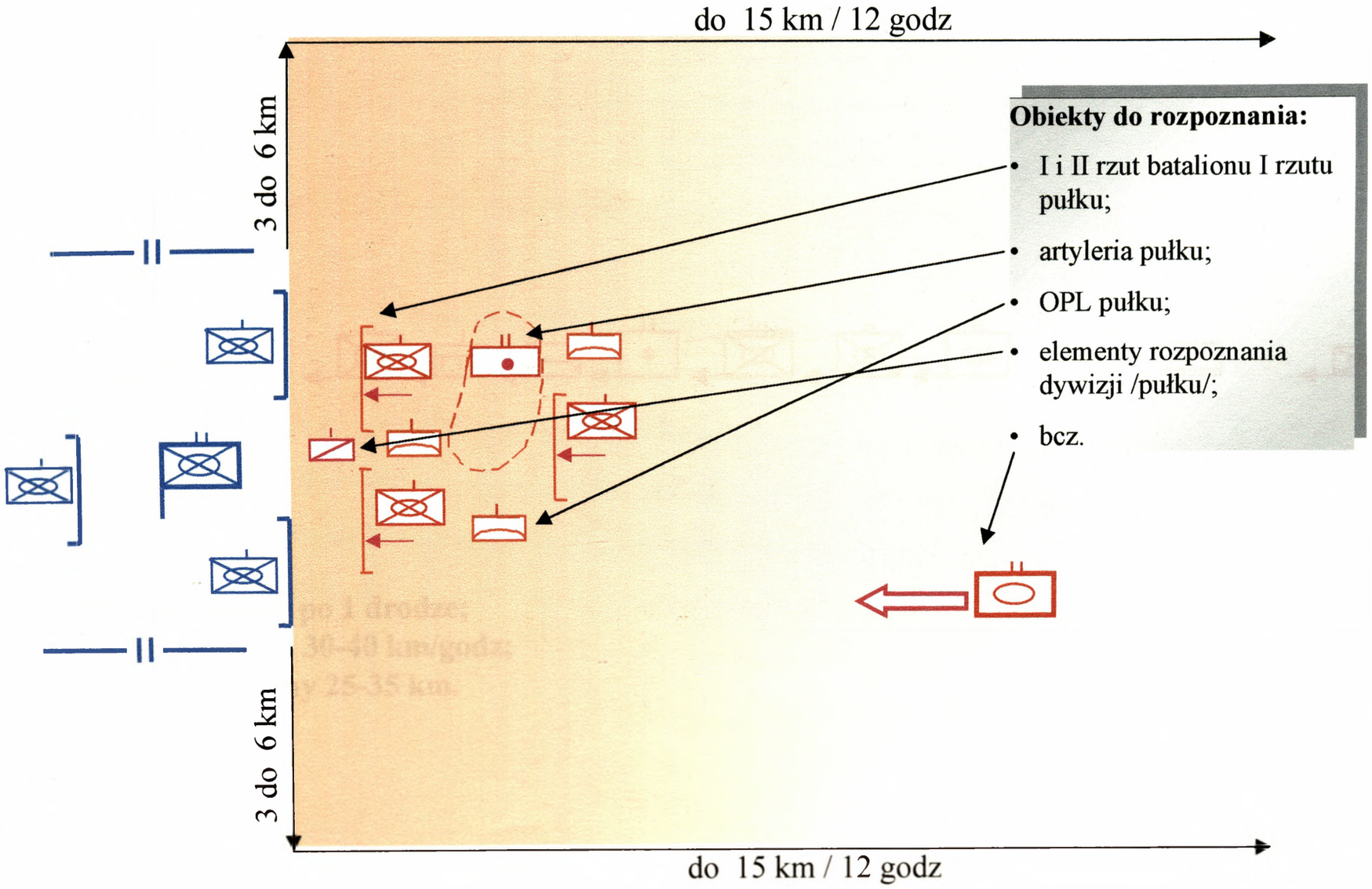
ZAŁĄCZNIK NR.4.

BRYGADA W OBRONIE

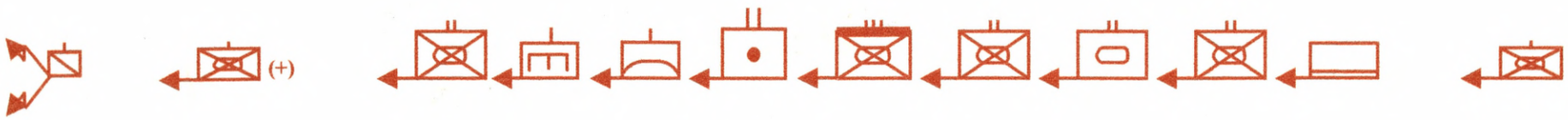
ZAŁĄCZNIK NR.5.

BATALION W OBRONIE

ZAŁĄCZNIK NR.6.

Pułk w marszu

Pułk maszeruje po 1 drodze;
Tempo marszu: 30-40 km/godz;
Długość kolumny 25-35 km.

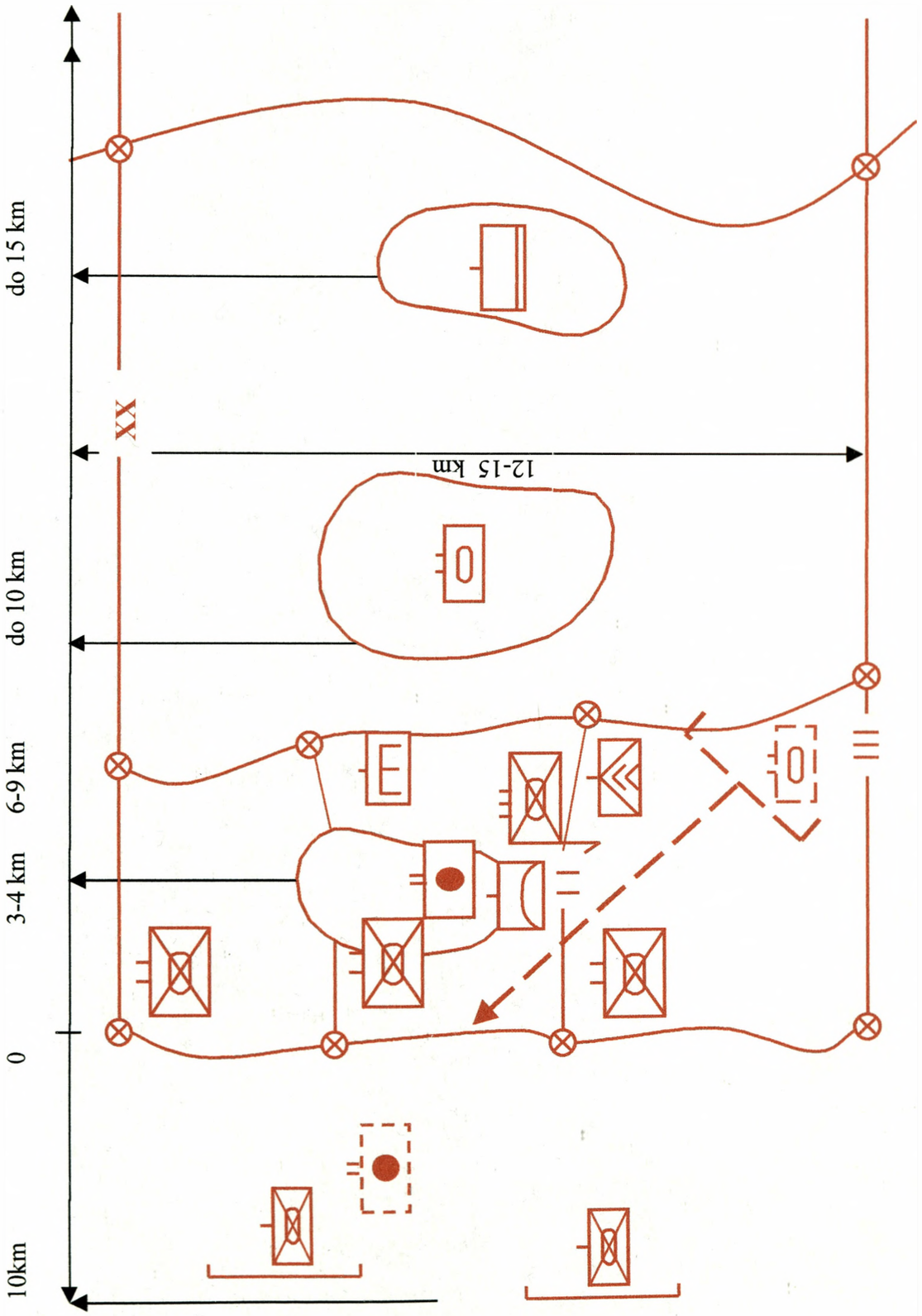
Rejon rozmieszczenia pułku

około 10 km

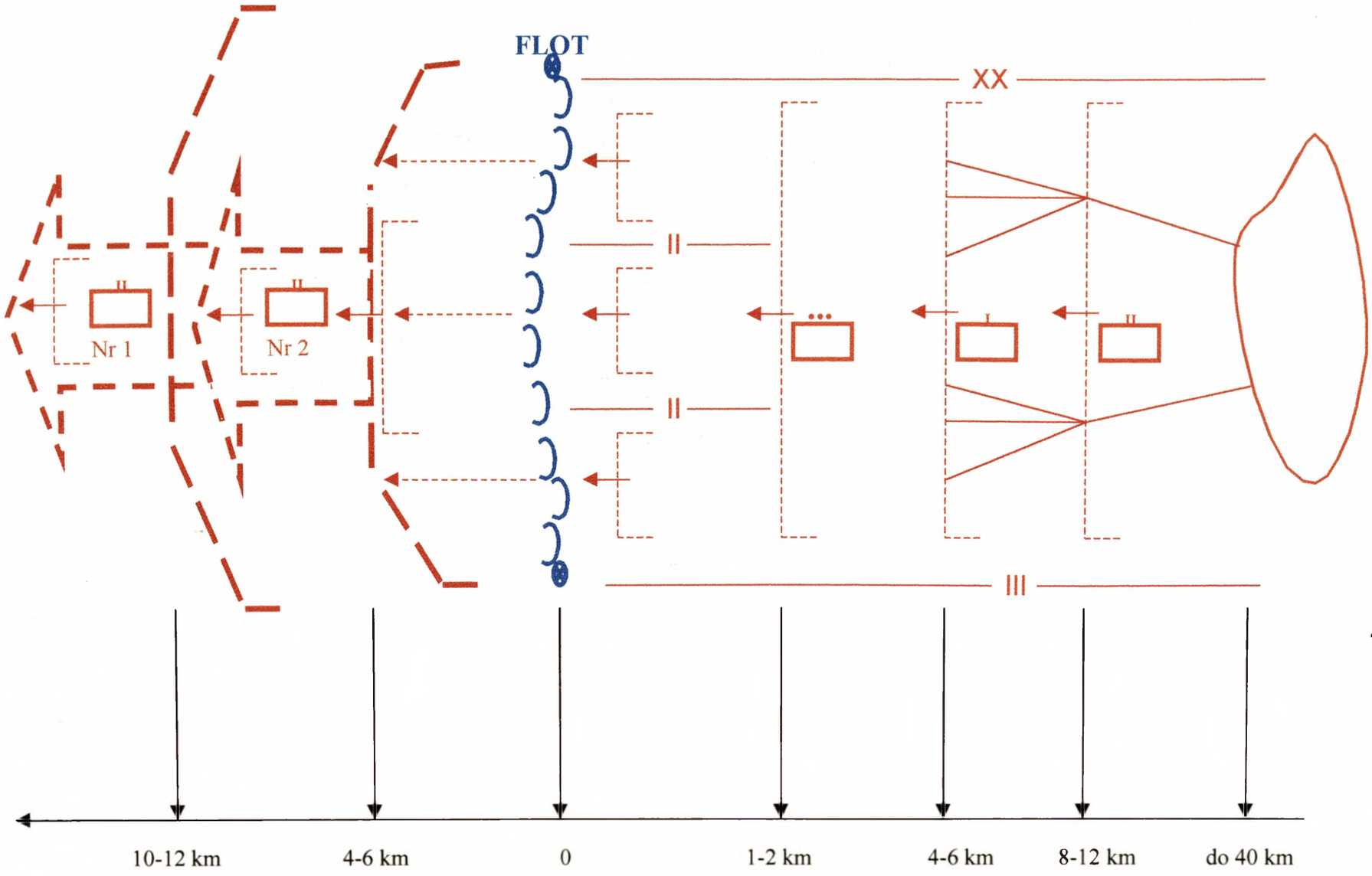
około 15 km

Powierzchnia rejonu do 150km²

Pułk w obronie

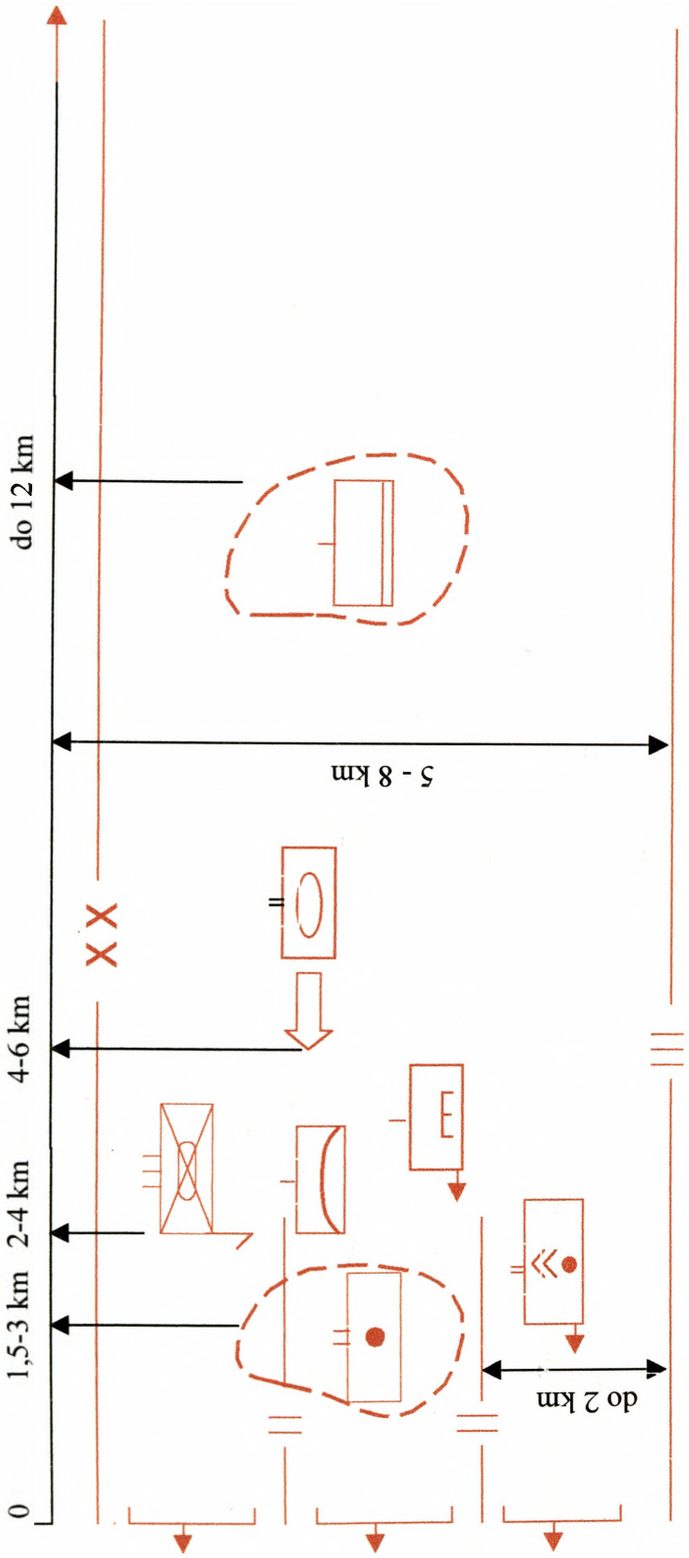

Pułk w natarciu

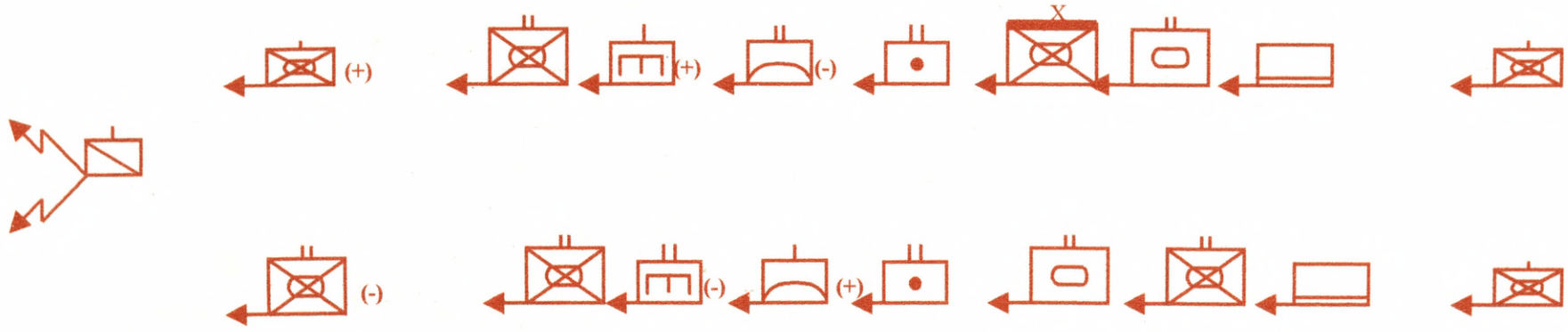

ZAŁĄCZNIK NR.10.

Pułk w natarciu

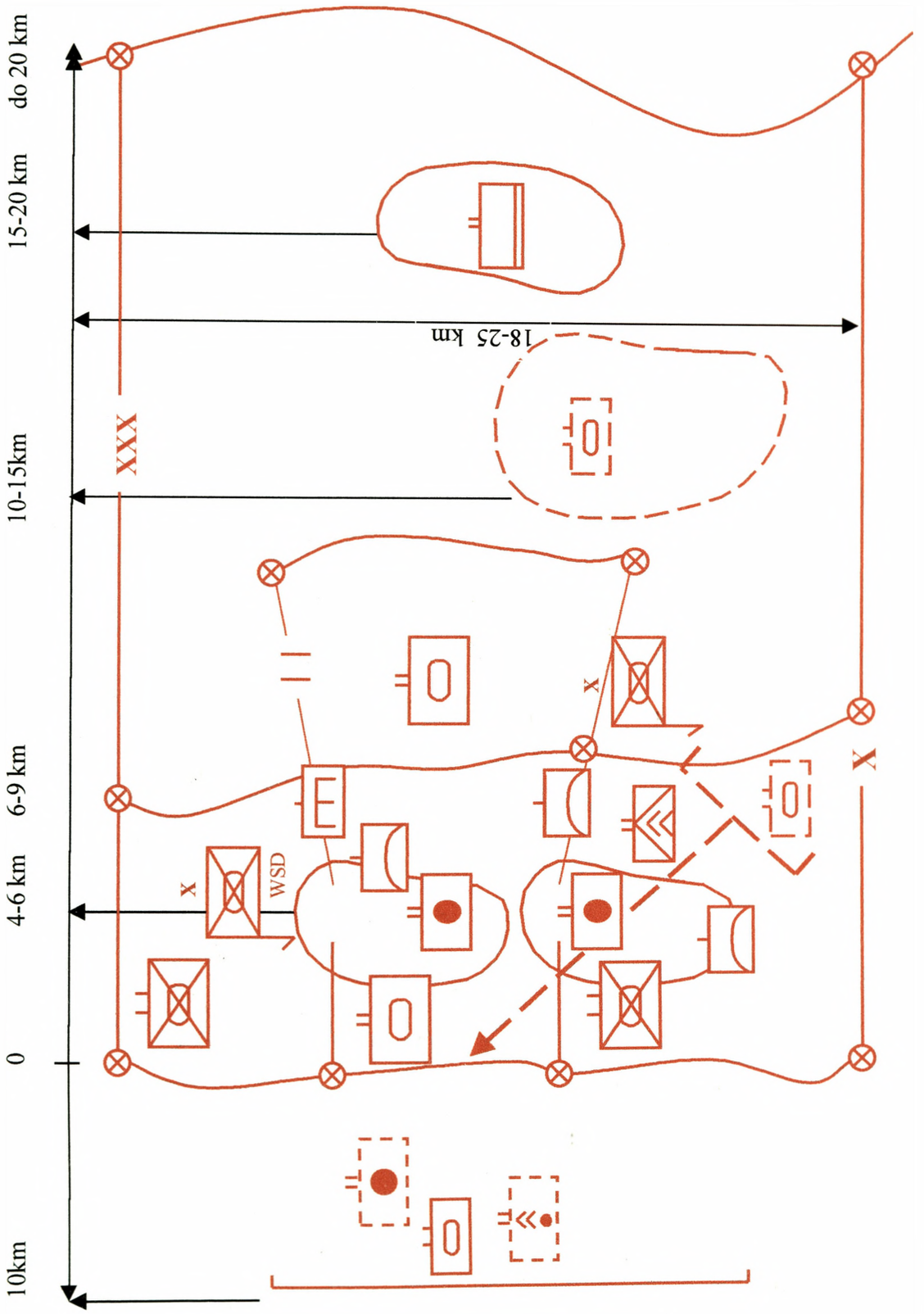

Brygada w marszu

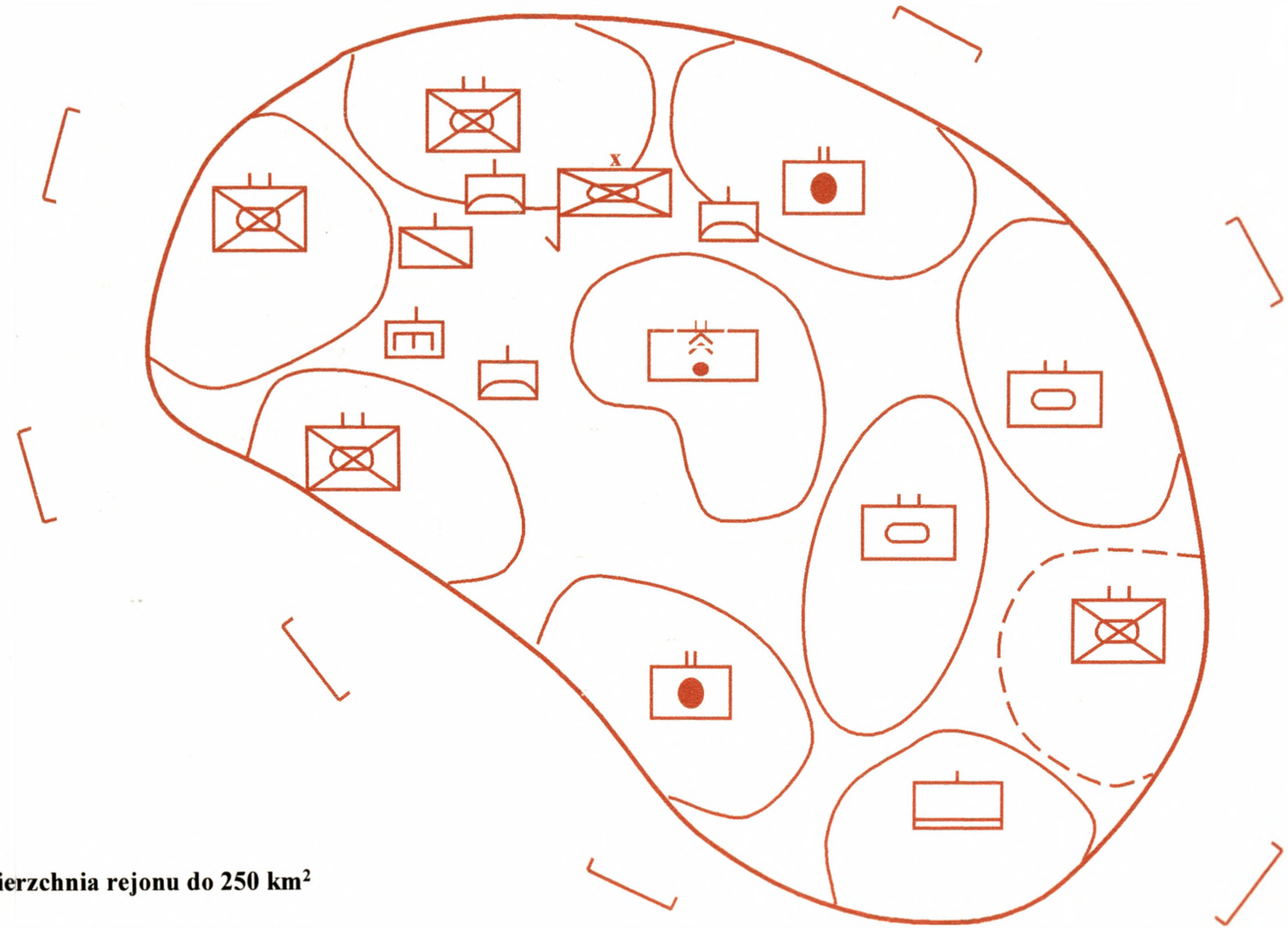

Brygada maszeruje po 1 - 2 drogach, (1 droga zapasowa);
Tempo marszu: 30-40 km/godz;
Szerokość pasa marszu do 20 km;
Długość kolumn: po 1 drodze - do 50 km, po 2 drogach do 30km

Brygada w obronie

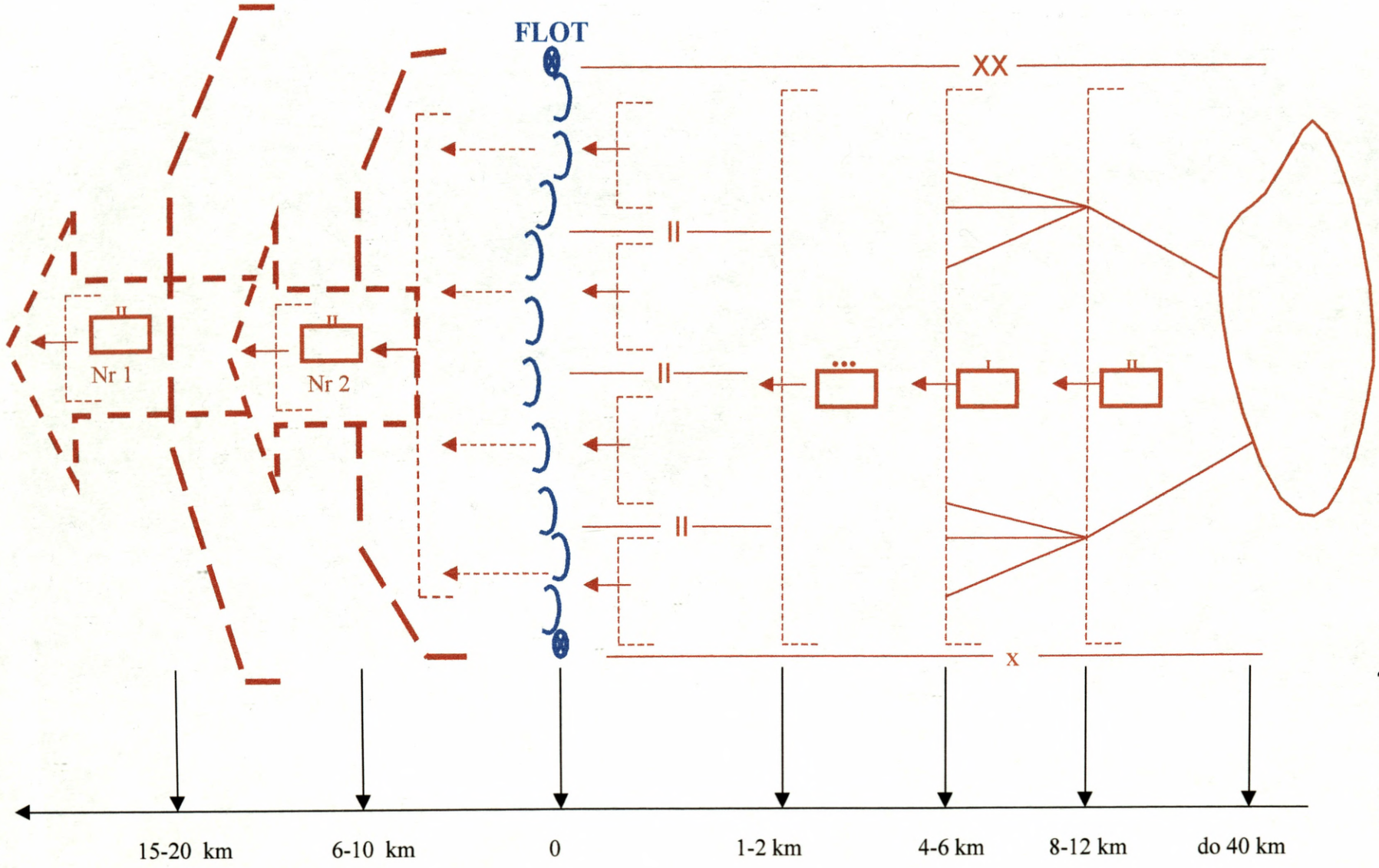
Rejon rozmieszczenia brygady

Powierzchnia rejonu do 250 km²

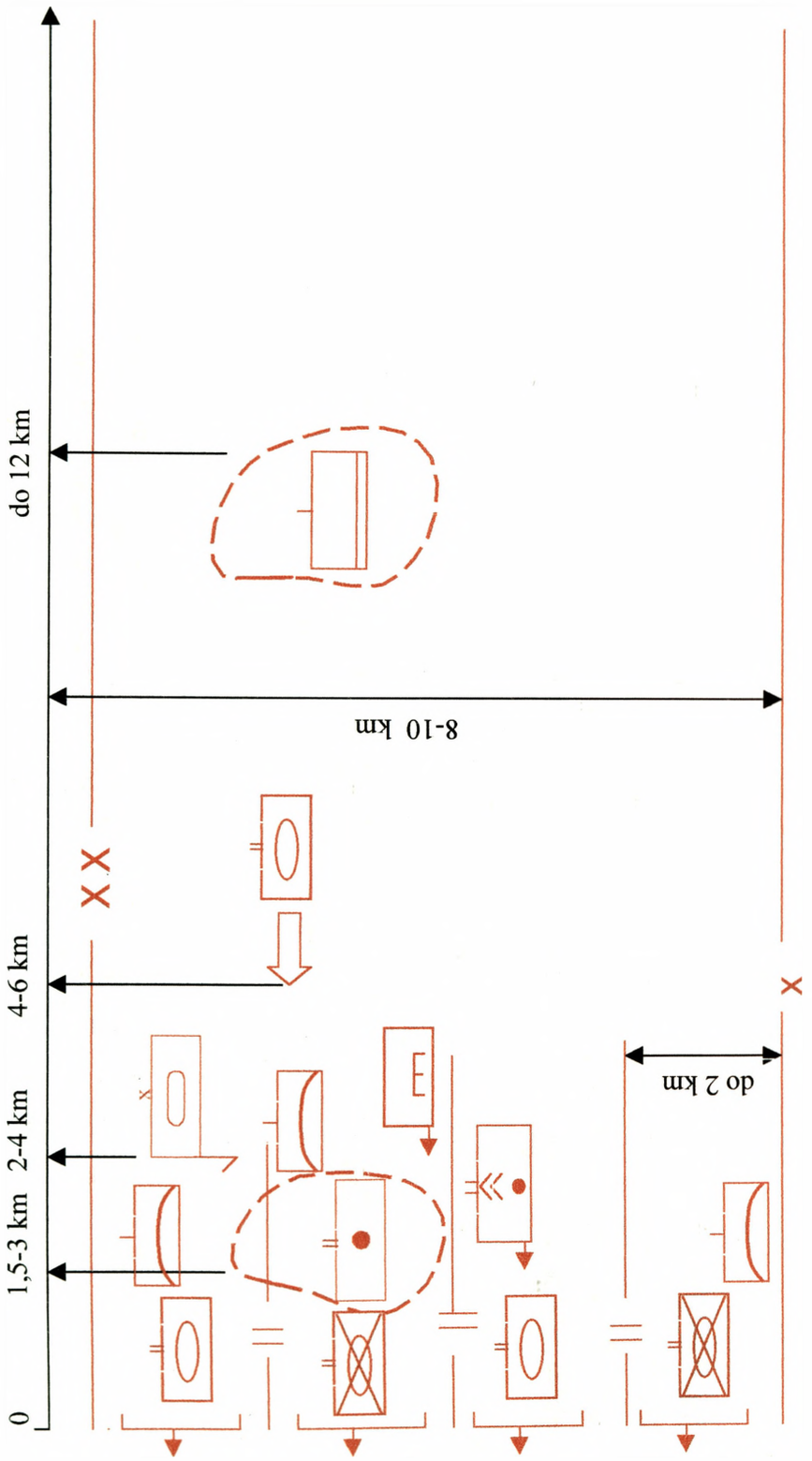
ZAŁĄCZNIK NR.14.

Brygada w natarciu

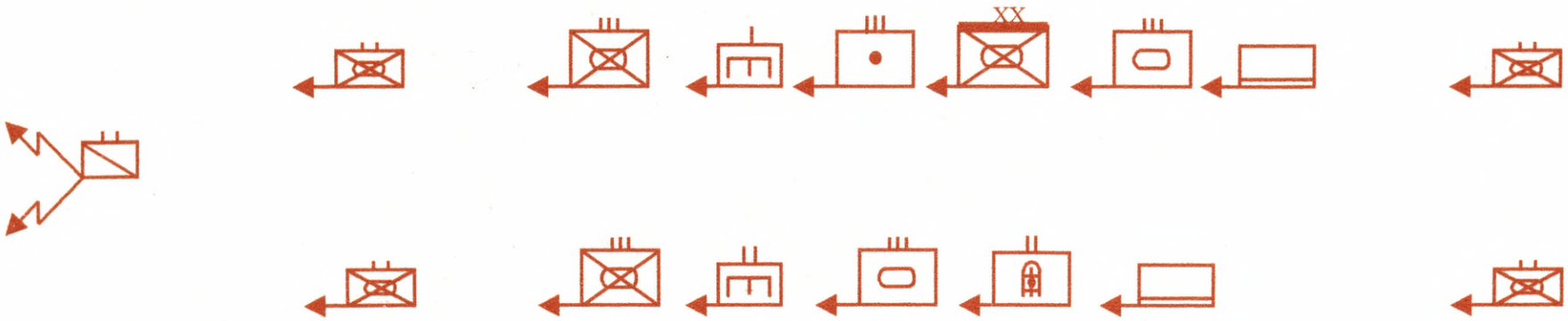
ZAŁĄCZNIK NR.15.

Brygada w natarciu

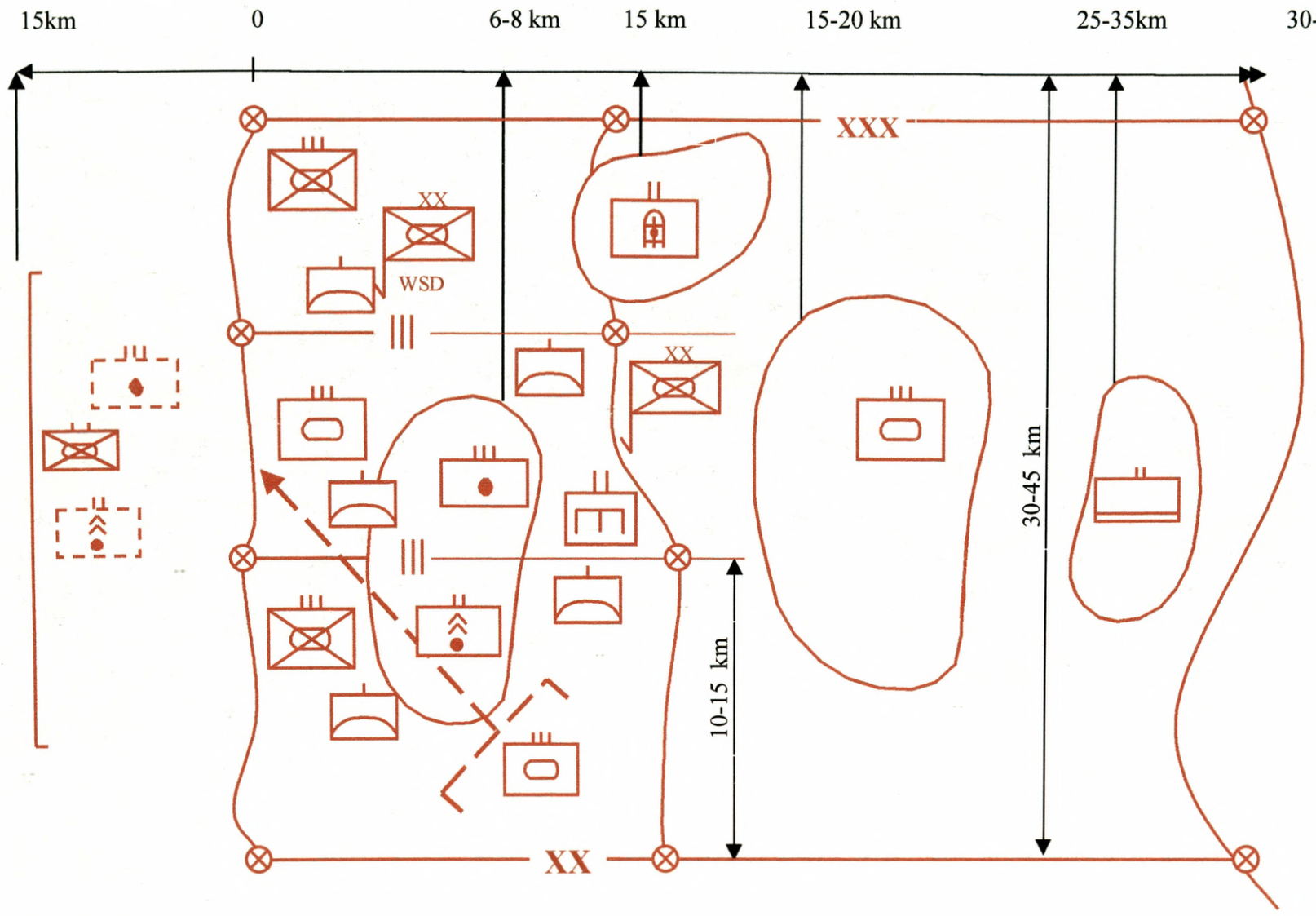
DZ w marszu

(wariant)

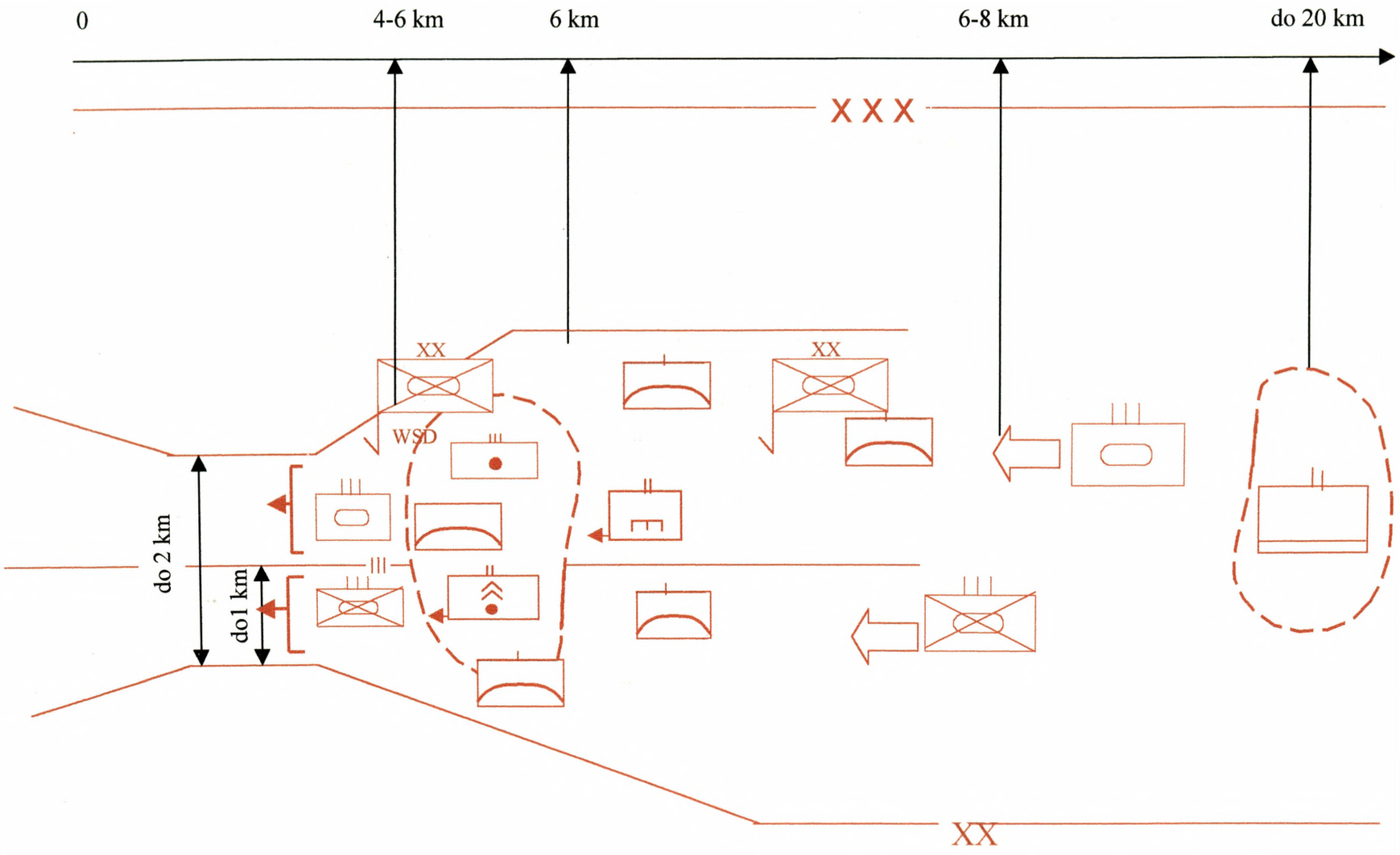
Dywizja maszeruje po 1 - 2 drogach, (1 droga zapasowa);
Tempo marszu: 30-40 km/godz;
Szerokość pasa marszu do 40 km;
Długość kolumn: po 1 drodze - do 100km, po 2 drogach do 60km

Obrona DZ

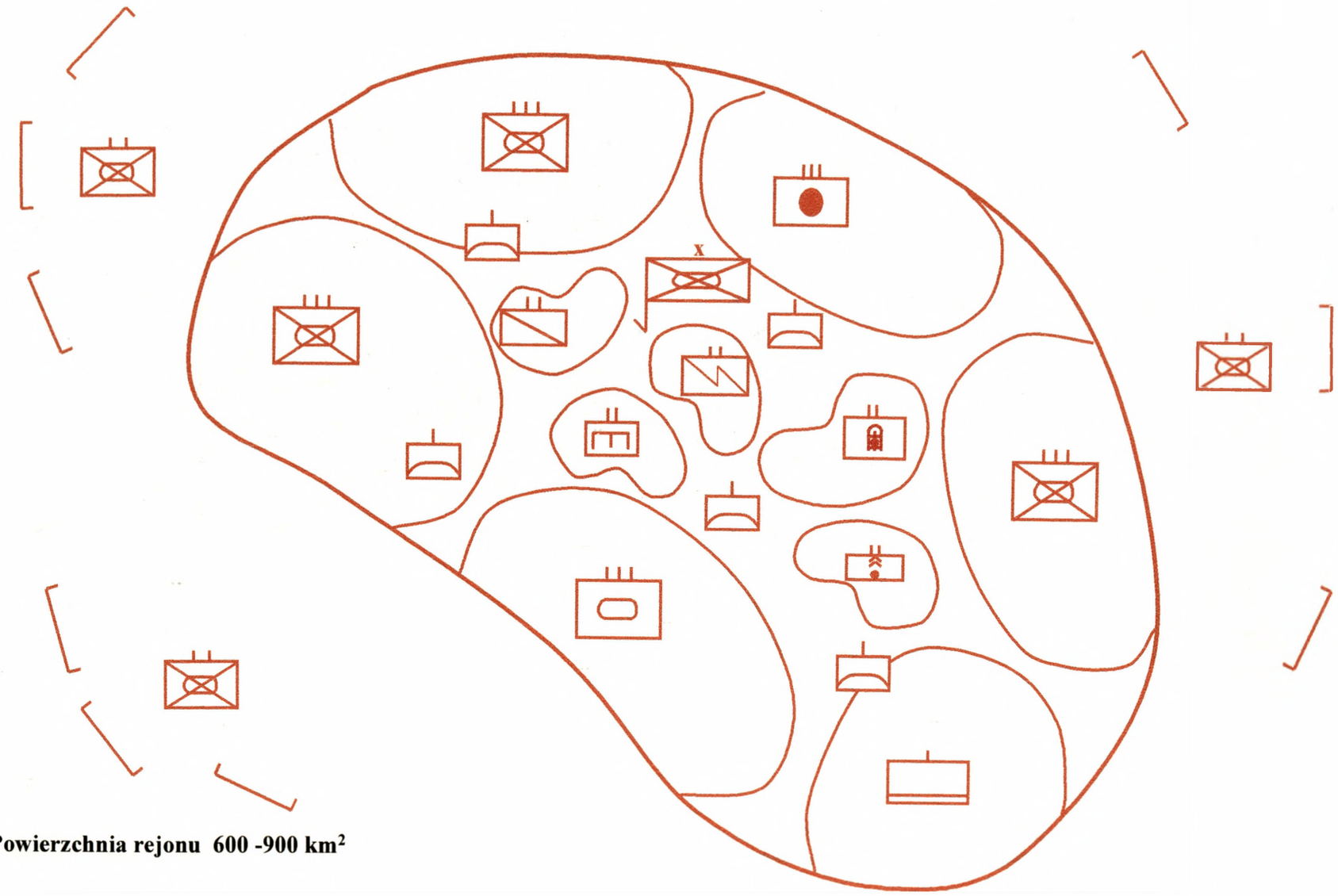
ZAŁĄCZNIK NR.18.

Dywizja w natarciu - przełamanie

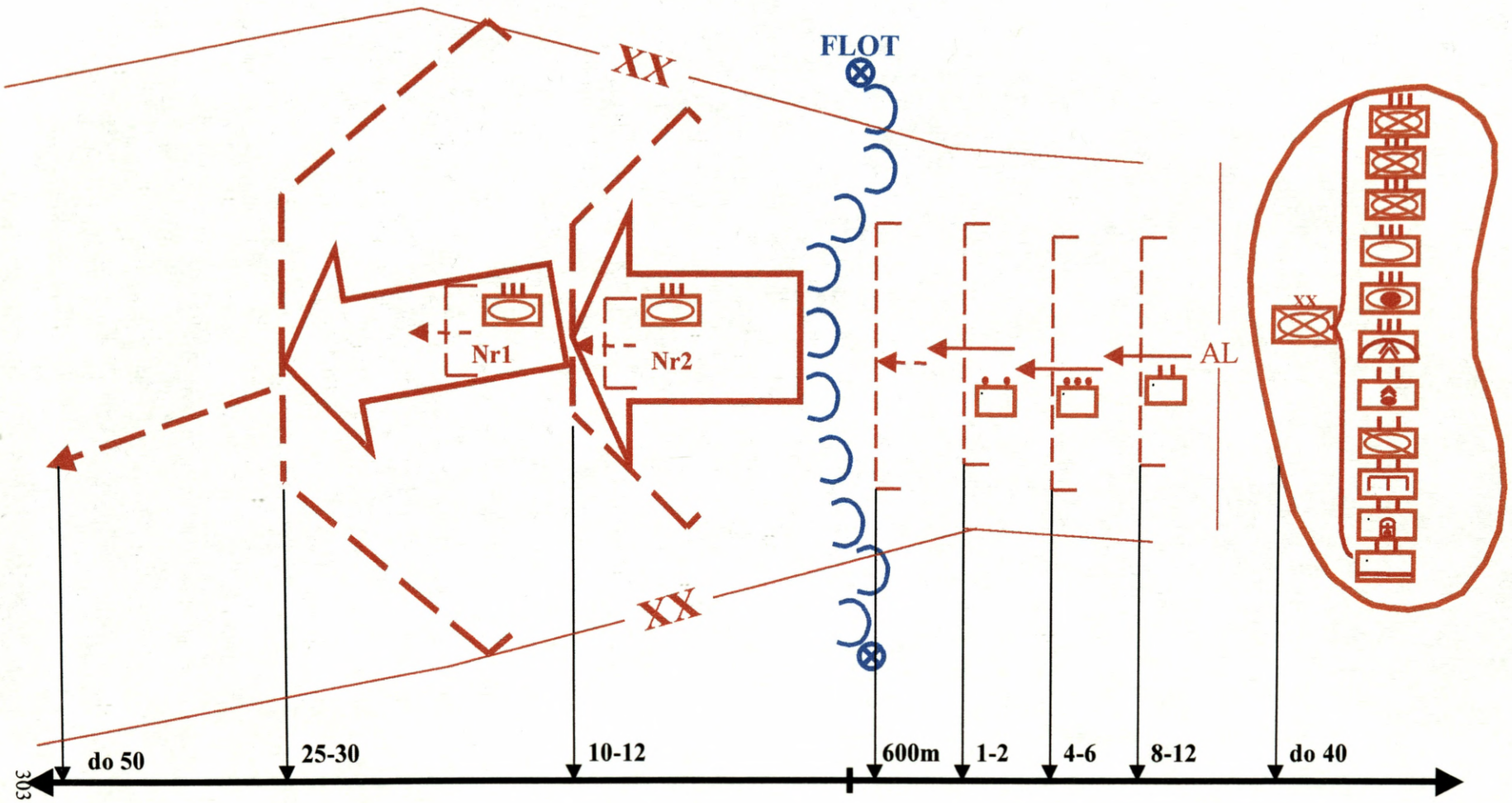
ZAŁĄCZNIK NR.19.

Rejon operacyjnego rozwinięcia DZ

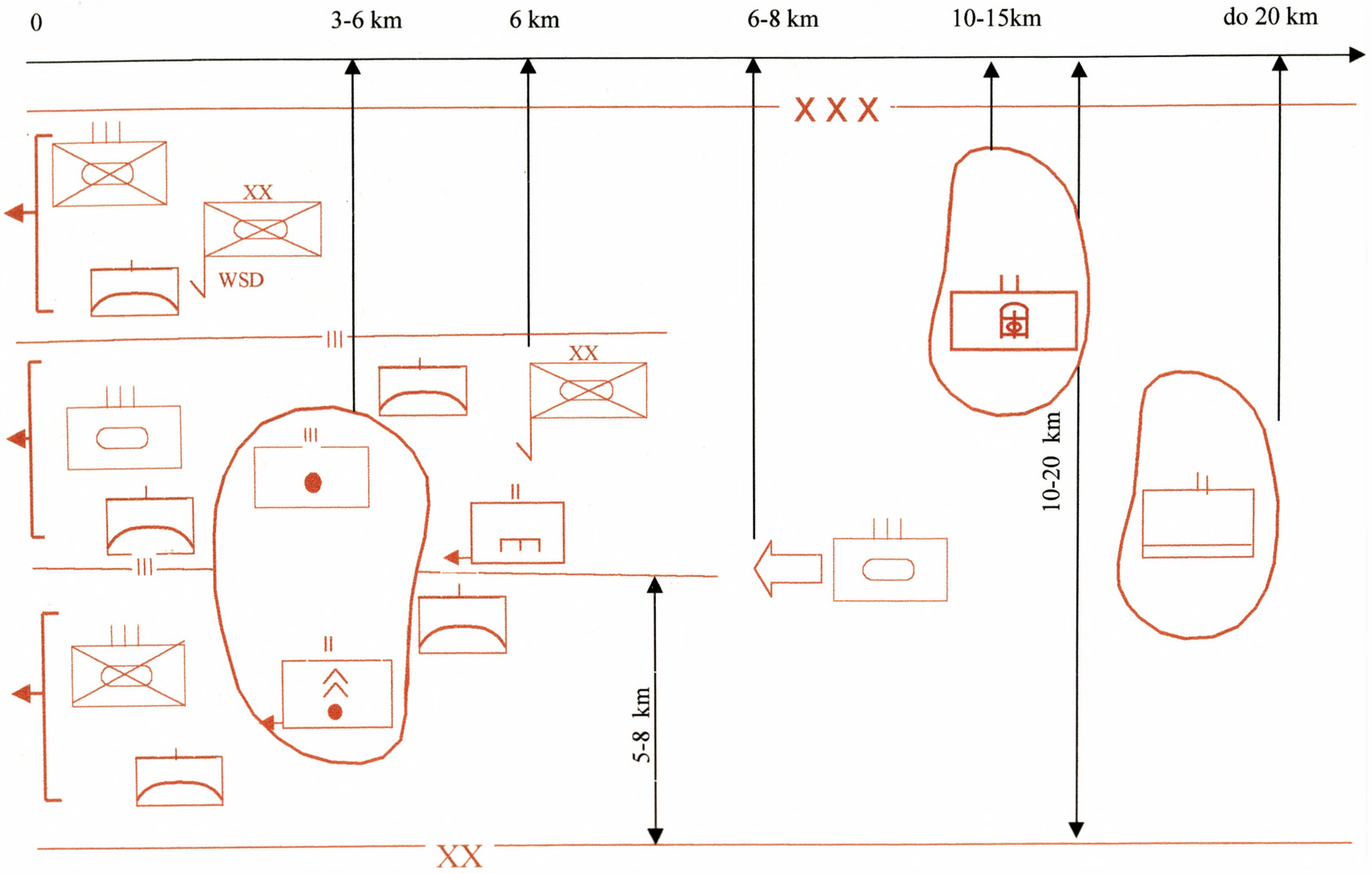
Powierzchnia rejonu 600 -900 km²

Natarcie DZ

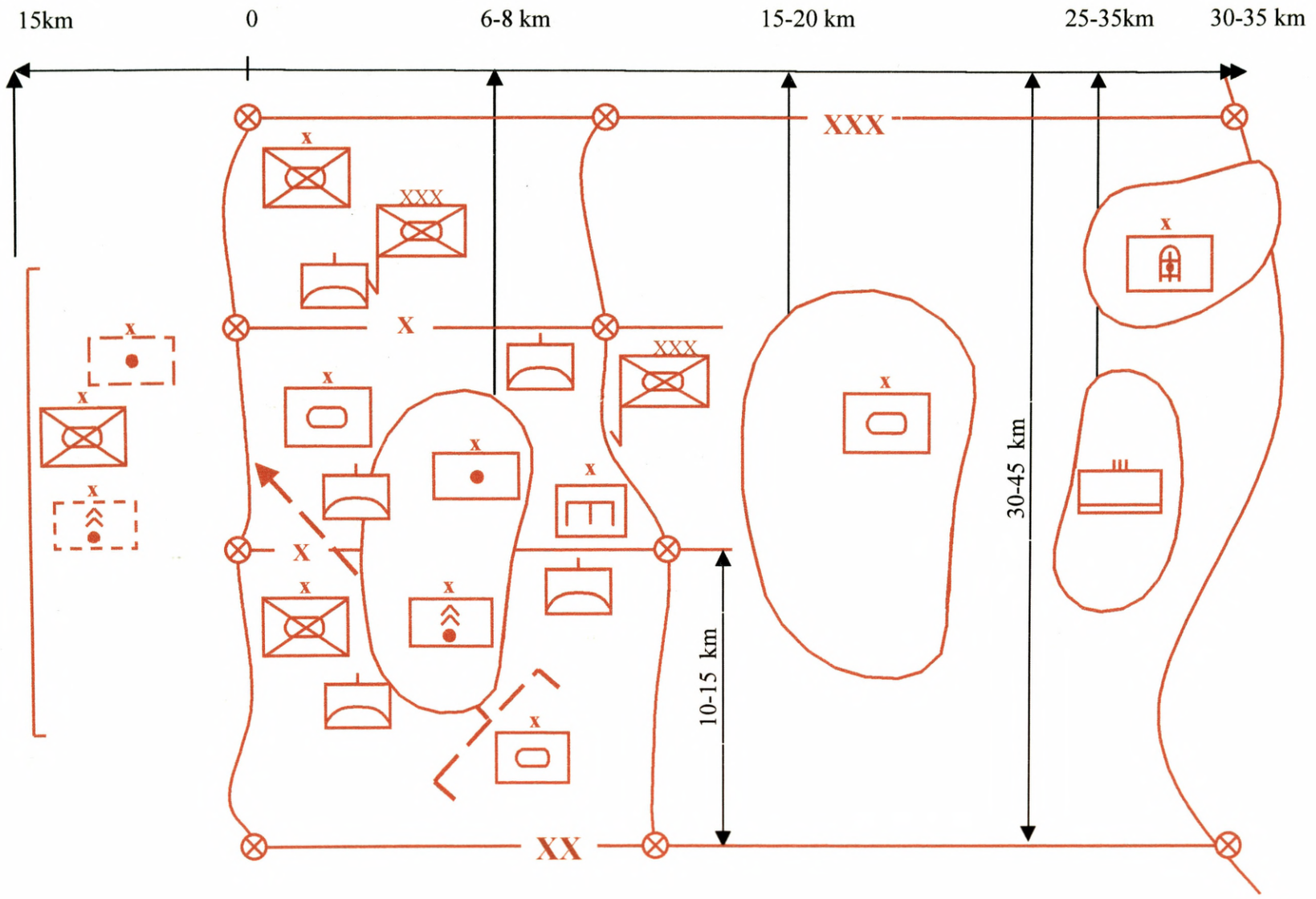
ZAŁĄCZNIK NR.21.

Dywizja w natarciu

ZAŁĄCZNIK NR.22.

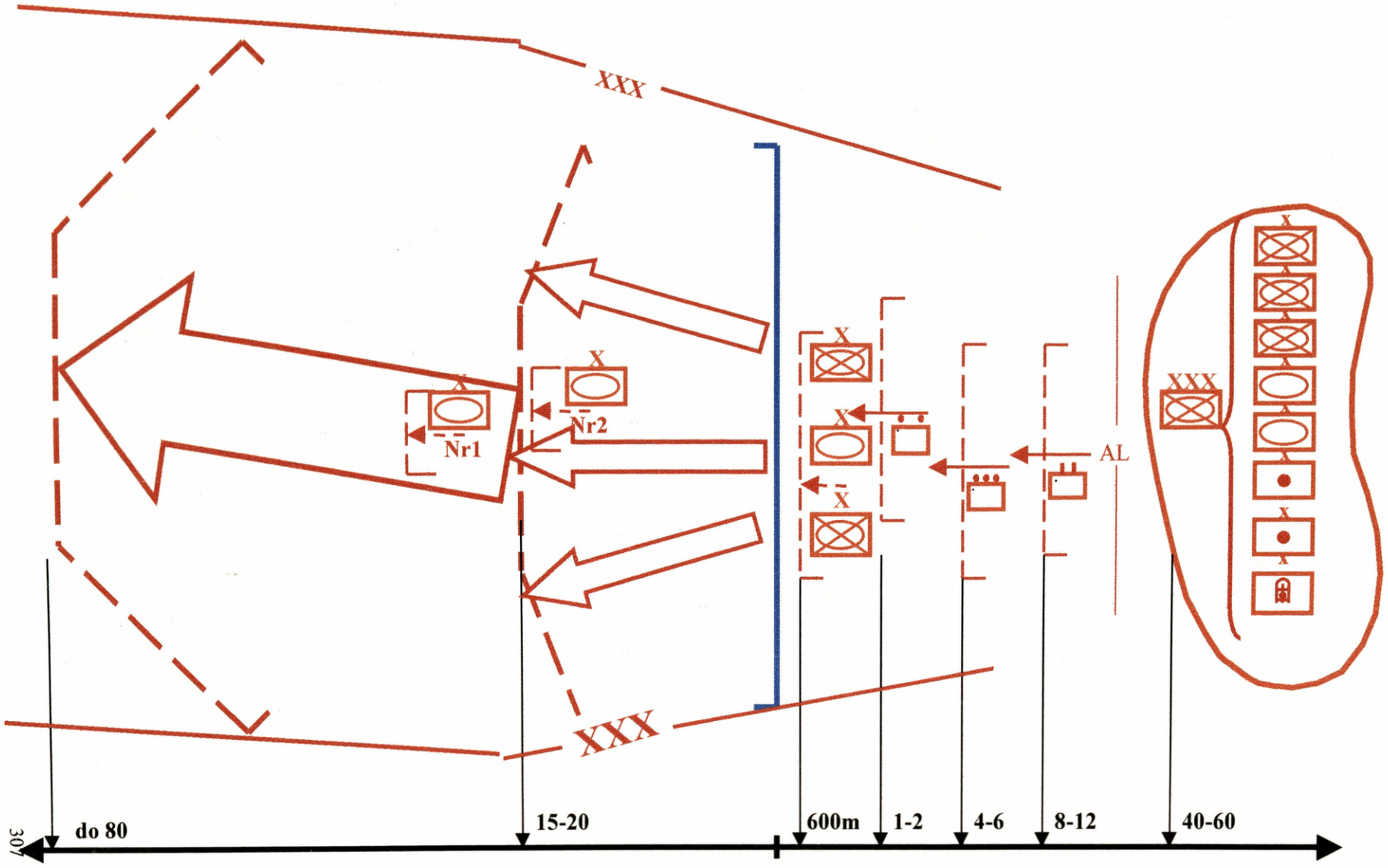
Obrona - Korpus

ZAŁĄCZNIK NR.23.

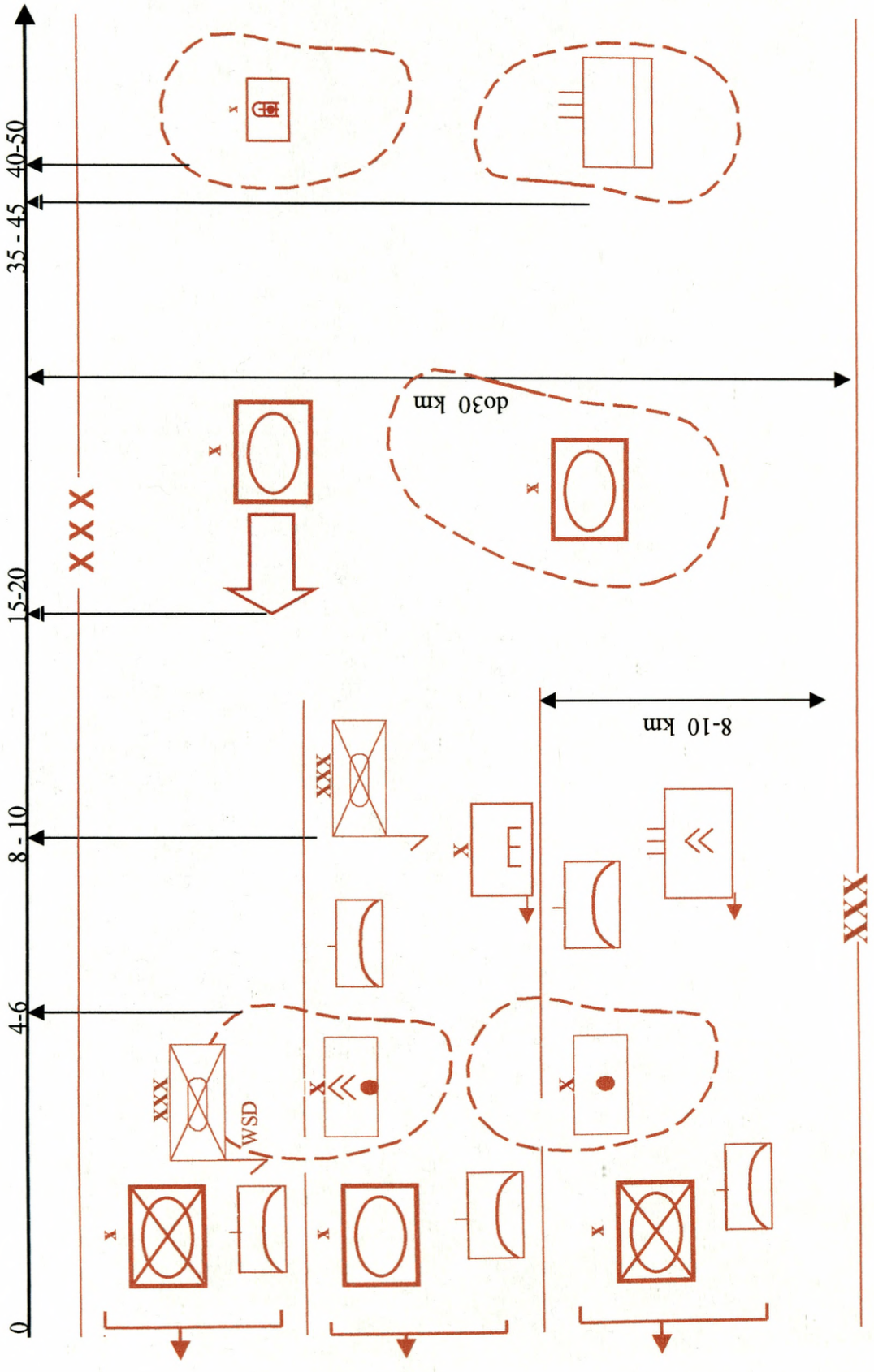
Przełamanie - Korpus

Natarcie Korpusu

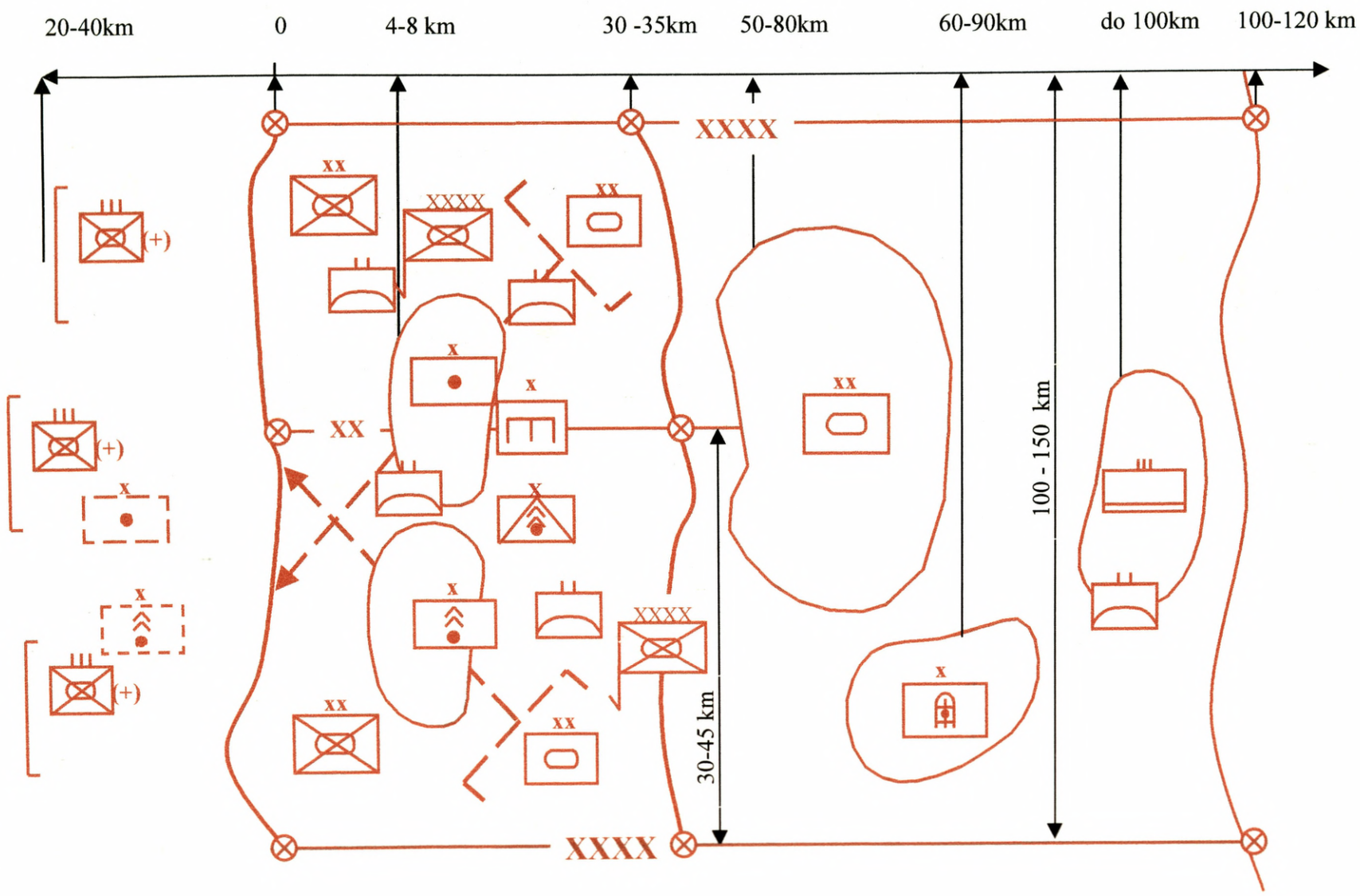

ZAŁĄCZNIK NR.25.

Natarcie Korpusu

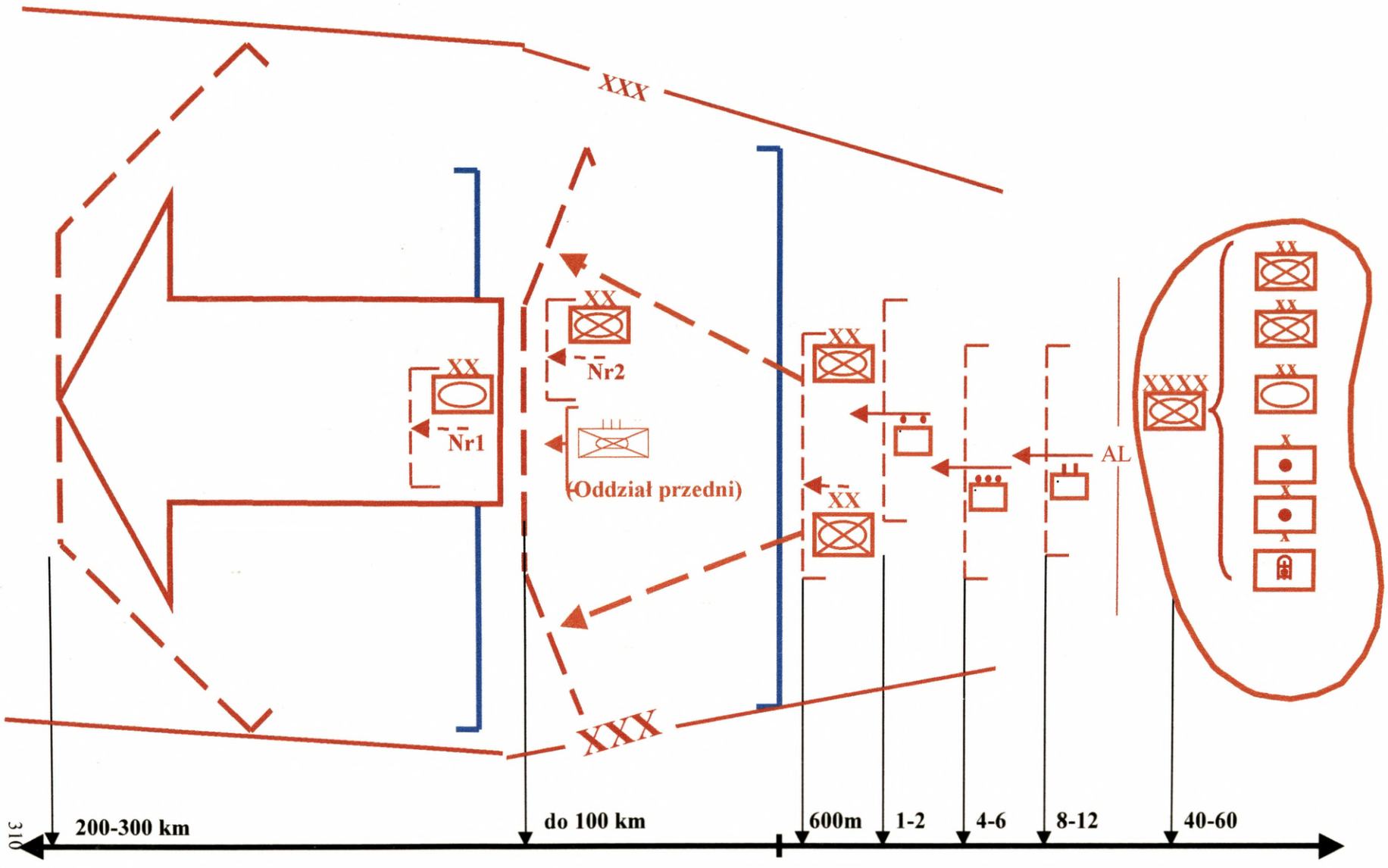

Operacja obronna armii

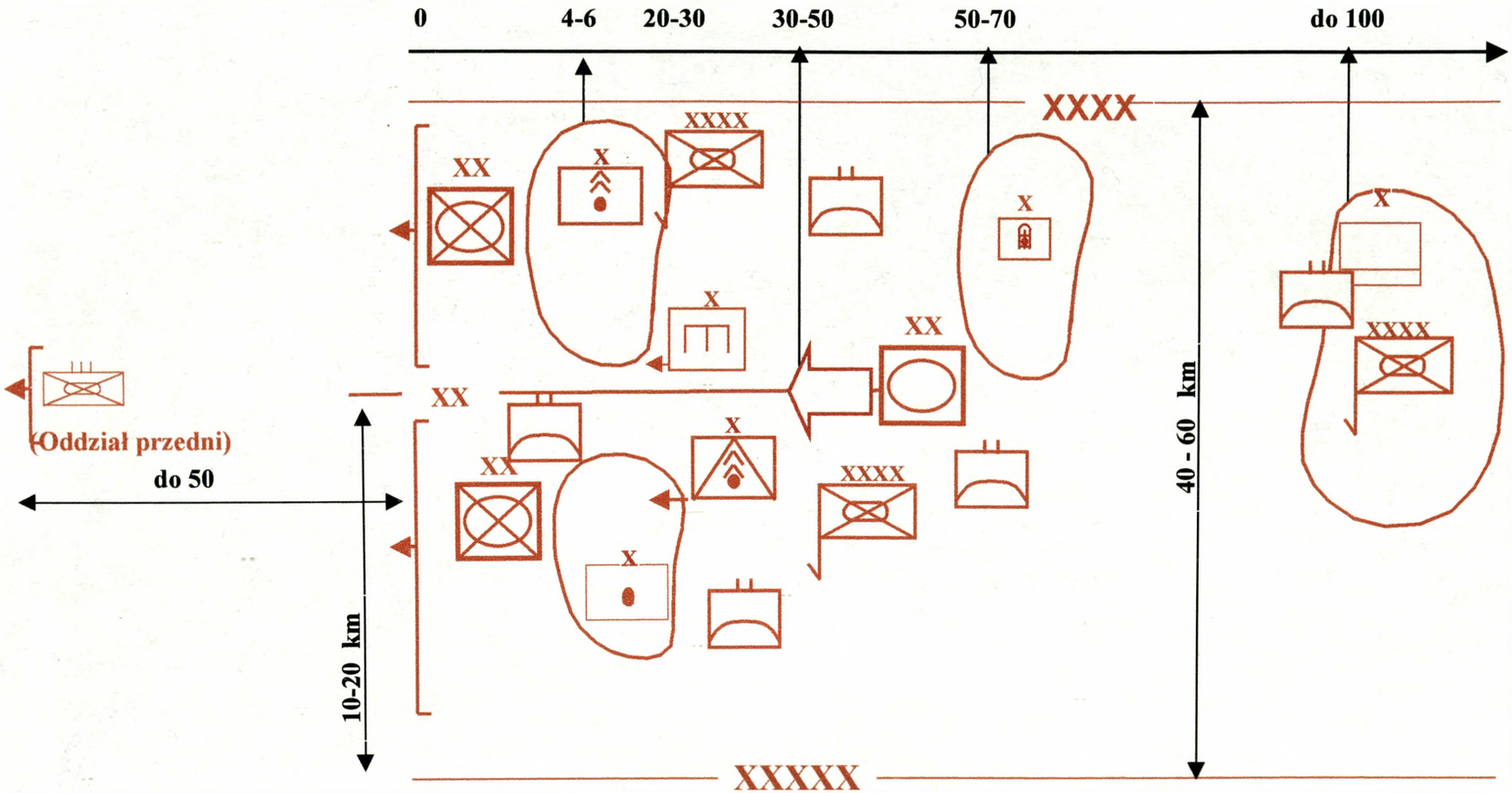
ZAŁĄCZNIK NR.27.

Operacja zaczepna armii

ZAŁĄCZNIK NR.28.

Operacja zaczepna armii

ZAŁĄCZNIK NR.29.

BIBLIOGRAFIA:

1. Borkowski J.: Jurasik R., Psychologia dowodzenia, Warszawa 1997 r.
2. Bujak A., Śliwa Z. Działania bojowe związku taktycznego i oddziału w specyficznych środowiskach, Warszawa 1999 r.
3. Ciborowski L. Walka informacyjna, Toruń 1999 r.
4. Ciborowski L., Kierowanie obroną państwa i dowodzenie wojskami, Warszawa 1998 r.
5. Clausewitz C., O wojnie, Warszawa 1995. r
6. Dęga Cz., Uzbrojenie i pole walki wojsk lądowych do 2020 roku, Warszawa 1995 r.
7. Działania specjalne, Warszawa 1985 r.
8. FM-34-1, Intelligence and electronic warfare operations, Headquorters Departments of the Army, Washington DC 1994 r.
9. FM-34-60, Counterintlligence, Headquorters Departments of the Army, Washington DC 1994 r.
10. FM-34-130, Intelligence Preparation of the Battlefield, Headquorters Departments of the Army, Washington DC 1994 r.
11. FM-5-105, Topographic Operations, Headquorters Departments of the Army, Washington DC 1993 r.
12. Grzelak Cz., Stańczyk S., Zwoliński S. Bez możliwości wyboru, Warszawa 1993 r.
13. J. L. Bezpieczeństwo Stanów Zjednoczonych w świetle walki informacyjnej, Wojskowy Przegląd Zagraniczny 99/3
14. K. B. Tendencje rozwojowe bojowych wozów rozpoznawczych, Wojskowy Przegląd Zagraniczny 2/97
15. Kaczmarek W., Ścibiorek Z., Przyszła wojna - jaka?, Warszawa 1995 r.
16. Kisiel J.: Rozpoznanie wojskowe, Warszawa 1998 r.
17. Kulczyński S. Organizacja, działania i szkolenie pododdziałów specjalnych w siłach zbrojnych wybranych państw, Warszawa 1992 r.
18. Kotarbiński. T., Traktat o dobrej robocie, Wrocław 1982 r.
19. Kwećka R., Nowak A. Budowa modelu systemu rozpoznania wojskowego w aspekcie organizacyjnym i informacyjnym, rozprawa doktorska, AON. Warszawa 1994 r.

20. Koziej S., Teoria sztuki wojennej, Warszawa 1993 r.
21. Lach Z., Łaszczuk A., Nowak Z. Ocena terenu wg NATO, Warszawa 1999 r.
22. Michniak J., Wisz A. Bezpieczeństwo i ochrona informacji w wojskowych sieciach telekomunikacyjnych i zautomatyzowanych systemach dowodzenia, Warszawa 2000 r.
23. NATO AAP-6 (U).
24. Naziębło J. Sycylia 1943, Warszawa 1995 r.
25. Podkowski A. Zasady i techniki perswazji w działaniach psychologicznych w walce zbrojnej, Warszawa 1998 r.
26. Podkowski A. Działania psychologiczne WP w walce zbrojnej, Warszawa 1997 r.
27. Praktyczny Słownik Współczesnej Polszczyzny, wyd. Kurpisz, Poznań 1997 r.
28. Regulamin działań wojsk Lądowych, Warszawa 1999 r.
29. Sienkiewicz P. Modelowanie bezpieczeństwa systemów, Zeszyty Naukowe AON, 1991 nr 3-4
30. Słownik Współczesnego Języka Polskiego, wyd. Wilga, Warszawa 1996 r.
31. Szmyd R. Motocyklowy zwiad w Wojsku Polskim, Warszawa 1999 r.
32. Szmyd R. Rozpoznanie w przeciwuderzeniu związku operacyjnego, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 1994 r.
33. Szmyd R. Rozpoznanie w przykładach bojowych, Warszawa 1990 r.
34. Sztuka wojenna sił zbrojnych uczestniczących w wojnach lokalnych i ważniejszych konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej, Warszawa 1997 r.
35. Świniarski J. O naturze bezpieczeństwa, Warszawa 1997 r.
36. Toffler A. i H., Trzecia fala, Warszawa 1997 r.
37. Toffler A. i H., Wojna i antywojna, Warszawa 1997 r.
38. Walka radioelektroniczna w Siłach Zbrojnych RP, Warszawa 1997 r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie 3

1. Przedmiot, narzędzia i mechanizmy walki informacyjnej 7

2. Historia, ewolucja i współczesność walki informacyjnej 38

3. Pożądany zakres zadaniowy komórek rozpoznawczych szczebla taktycznego(S2/G2) 65

3.1. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla dywizyjnego (G2) *70*

3.2. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla brygadowego (S2) *85*

3.3. Pożądany zakres zadaniowy komórki rozpoznawczej szczebla batalionowego (S2) *90*

3.4. Pożądany zakres czynności realizowanych przez komórki rozpoznawcze (S2/G2) *92*

4. Proces planowania i podejmowania decyzji 97

4.1. Synchronizacja procesu dowodzenia wojskami z walką informacyjną *106*

4.2. Istota informacyjnej preparacji pola walki w procesie dowodzenia wojskami *129*

5. Organizowanie walki informacyjnej 160

5.1. Rola S2/G2 w organizowaniu walki informacyjnej *160*

5.2. Rola dowódcy w organizowaniu walki informacyjnej *170*

6. Prowadzenie walki informacyjnej 175

6.1. Kierowanie walką informacyjną *176*

6.2. Prowadzenie działań rozpoznawczych *179*

6.3. Prowadzenie zakłócania i obrony informacyjnej *195*

7. Bojowa dokumentacja walki informacyjnej 207

7.1. Dokumentacja szczebla dywizyjnego i brygadowego *207*

7.2. Wybrana dokumentacja szczebla batalionowego, kompanijnego i plutonowego *263*

Zakończenie (efekty poznania) 279

Załączniki 282

Bibliografia 312

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII OBRONY NARODOWEJ
Nr ewid. 61010
II